

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV

inv. č. 057.113

Příloha k čj. 0573/60

P 012956

~~TAJNÉ~~

EV. čís. 176

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

VOJENSKÁ MYSL

1960

2

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

OBSAH

Kapitán František Nesvadba:

- **Pražská operace Sovětské armády v květnu 1945** 3
- Major Vincenc Škňoufil:
- **Pomoc Sovětského svazu při vyzbrojování Čs. lidové armády** 14

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

Generálmajor Jan Knotek:

- **Soudobý manévř, jeho obsah a význam v boji** 19
- Plukovník Bedřich Křivský a podplukovník Zdeněk Hradecký:

- **Způsoby rychlého přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku v horském zalesněném terénu** 34

Kand. voj. věd major Karel Novotný:

- **Způsoby rychlého přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku v horském zalesněném terénu** 46

Major Otakar Vlach:

- **Letecká operační skupina a její úk** 57

Podplukovník Josef Brož

- **Příprava a činnost dělostřelectva armády při odražení a rozdrčení úderného uskupení nepřítelů a při přechodu do rozhodného útoku v obraně na široké frontě v horském zalesněném terénu** 62

Podplukovník Karol Pohanka:

- **Protivzdušná obrana rychlého přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku v horském zalesněném terénu** 70

Kand. voj. věd plukovník Václav Fládr:

- **Některé otázky ženijního zabezpečení rychlého přechodu z obrany na široké frontě v horském zalesněném terénu do rozhodného útoku** 77

Podplukovník Ladislav Pelikán:

- **Zabezpečení přechodu z obrany do útoku z hlediska spojení a zvláštností tohoto přechodu v horském zalesněném terénu** 83

Podplukovník Erich Rosický, podplukovník Jiří Hořický:

- **Materiální, zdravotnické a technické zabezpečení přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku** 88

OPERAČNĚ TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

Major Karel Novotný:

- **Některé zkušenosti z metod práce štábu tankové divize** 95

Z KAPITALISTICKÝCH ARMÁD

- **Současný stav a vývoj výzbroje obrněných vojsk armád kapitalistických států** 107

DISKUSE

Diskusní příspěvek k článku:

- — „Jak zlepšit velení vojskům“ (plk. Z. Hradecký) 110
- — „K organizaci operačního oddělení štábu armády a k metodice jeho práce“ (mjr. F. Borák) 113
- — „Některé názory na zpracování bojové dokumentace“ (mjr. M. Naď) 115

RECENSE A BIBLIOGRAFIE

- **K vydání knihy „Vývoj taktiky Sovětské armády“** 118
- **„Elastická (manévrová) nebo posílní obrana“ (výťah z článku v časopise MILITÄRWESSEN)** 123
- **Infomace obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů** 125

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

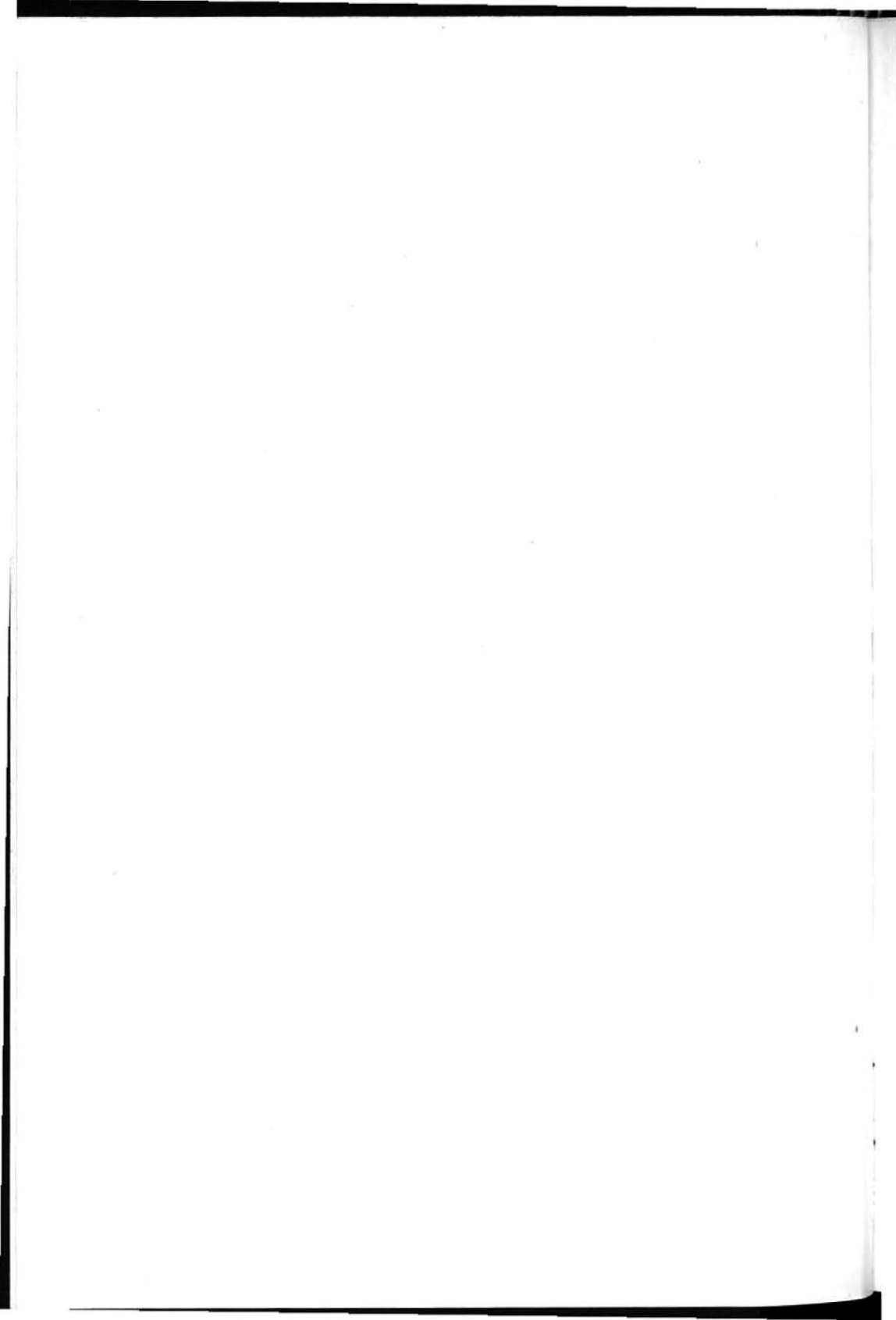
Ročník desátý

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV

2

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1960

Pražská operace Sovětské armády v květnu 1945

Kapitán František
Nesvadba

Počátkem května slaví náš lid každoročně své osvobození Sovětskou armádou. Den 9. května, kdy sovětská vojska ukončila v Praze vítězně Velkou vlasteneckou válku, znamená pro náš lid také konec jeho ujařmení fašistickými okupanty a vítězné dovršení národní osvobozenéckého boje. V květnové dny si znovu uvědomujeme, že bez pomoci Sovětského svazu a jeho armády nebyla by obnovena naše státní samostatnost a náš lid by byl vydán nadále kapitalistickému vykořisťování a hlubokému národnému útisku. S pocitem nesmírné vděčnosti vzpomínáme na sovětské vojáky, kteří před patnácti lety položili své životy, aby zbavili náš lid trpkého osudu nacistické poroby.

Předpoklady pro osvobození Československa Sovětskou armádou vznikaly postupně v průběhu Velké vlastenecké války. Vítězství sovětských vojsk u Stalingradu, Kurska, na Bílé Rusi a na Ukrajině vytvořila podmínky pro přenesení války na území nepřítelů a pro osvobození národů východní a jihovýchodní Evropy. Od poloviny roku 1944 nemohlo být již pochyb, že další postup sovětských vojsk na západ povede též k osvobození celého Československa. Rovněž boj československých vojenských jednotek v SSSR po boku Sovětské armády a národně osvobozenécký boj našich národů na domácí frontě k tomu spolupůsobily.

Přímé osvořování československého státního území zahájila Sovětská armáda, a po jejím boku i jednotky 1. československého armádního sboru v SSSR, již na podzim roku 1944 karpatodukelskou operací. K osvobození Československa vázala se pak v různé míře též většina operací Sovětské armády, které byly provedeny v říjnu 1944 až květnu 1945 na území sousedních států Polska, Německa, Maďarska a Rakouska.

Gigantický ozbrojený zápas Sovětského svazu s fašistickým Německem vyvrcholil na jaře roku 1945 berlínskou a pražskou operací. První rozhodla o definitivní porážce hlavních sil nacistické armády, druhá znamenala likvidaci posledního bojeschopného uskupení německých vojsk, která měla využít území Československa k prodloužení války a ohrožení rodícího se míru.

Pražská operace byla provedena ve specifických podmínkách závěrečného období druhé světové války. Vojenskopolitická situace tohoto období byla charakteristická především nebývalým vzrůstem vojenské síly a mezinárodní autority Sovětského svazu a naprostým politickým i vojenským zroucením fašistického Německa. Do popředí vystupovalo též rychlé pronikání západních spojeneckých vojsk do nitra Německa, jež bylo provázáno machinacemi reakčních kruhů v imperialistických státech na uzavření separátního míru namířeného proti Sovětskému svazu. Separátní mír byl především cílem německých militaristů, kteří se snažili co nejdéle udržet východní frontu proti Sovětské armádě a přeměnit ji

v jednotnou protisovětskou frontu imperialistických států.

Za této situace bylo naléhavě nutné, aby pro zničení hlavních sil Německa na berlínském směru přešla Sovětská armáda neprodleně též k likvidaci posledního nepřátelského uskupení v českých zemích. Toto nepřátelské uskupení představovalo v okamžiku naprostého zhroutení všech ostatních front jedinou vojenskou sílu, kterou mohla německá vláda využít k podpoře svých mezinárodně politických machinací při jednání o bezpodmínečnou kapitulaci na všech frontách. Proto se snažilo německé velení až do posledního dne využít svých vojsk v Československu k udržení nacistického „pořádku“, při čemž se opíralo o plány nastic-

kých předáků a představitelů domácí velkoburžoasie na vytvoření českomoravské republiky. K vyhlášení nové buržoasní republiky mělo dojít v okamžiku, jakmile se podaří K. H. Frankovi uzavřít dohodu se zástupci západních spojeneckých armád.

V souladu s těmito plány na uchování moci zřašované velkoburžoasie v našich zemích, vyslal koncem dubna 1945 Frank dvě skupiny svých posluhů k sjednání dohody s americko-britským velením. První skupina, vedená protektorátním ministrem Hrubým, odešla do Neubirgu u Mnichova, druhá, vedená generálem Klecandou, snažila se navázat jednání ve Švýcarsku.

Politické intriky německé a české buržoasie neměly sice kladných výsledků, přesto však vytvářely určité nebezpečí narušení autority skutečné představitelky československého lidu, to je vlády Národní fronty, k jejímuž ustanovení došlo v dubnu v Kosičích.

Mezinárodně politický vývoj v posledních dnech druhé světové války a vývoj vojenské situace na frontách roztahovaly všechny uvedené plány na využití nacistických vojsk v Československu k prodloužení války. Německému vrchnímu velení nezbývalo v této situaci nic jiného, než vynaložit veškeré úsilí na záchranu vojsk, jejich převedením do amerického zajetí. To byla podstata všech jednání německé vlády v prvních květnových dnech o tzv. české otázce, to byl i smysl zoufalého pokusu nacistických vojsk udržet co nejdéle svá postavení v českých zemích. Z toho důvodu vynaložili nacisté též veškeré úsilí na likvidaci ozbrojeného boje českého lidu ve svém zápolí, zejména pak na likvidaci pražského povstání.

Revoluční hnutí českého lidu proti fašismu nabývalo již od léta 1944 stále výraznějších forem. Bylo to patrné zvláště v oblastech, kam KSČ vyslala své organizátory a velitele partyzánských oddílů. Krajské vedoucí orgány KSČ, obnovené počátkem roku 1945, navázaly spojení se závody a vesnicemi, a zahájily usilovnou ilegální činnost v týlu nepřitele. Napomáhaly Sovětské armádě při jejím postupu v Československu, podporovaly partyzánské hnutí a veselidlový ozbrojený boj proti okupantům. O rozsahu partyzánských akcí svědčí např. velký počet destrukcí na železnicích, jimiž byl ochromován přísun v bezprostředním zápolí fašistické fronty.

Vyvrcholením ozbrojeného zápasu českého lidu bylo květnové povstání, které se, se zvlášť velkou intenzitou, rozpoutalo v Praze. Hybnými silami povstání byly masy pracujících v čele s revoluční dělnickou třídou. KSČ

vyvinula v té době veliké úsilí, aby připravila masy k povstání. Z iniciativy komunistů bylo v Praze ve dnech 6.—7. května vybudováno asi 1600 barikád, které mimo to, že poskytl nezbytnou ochranu povstalcům, přispěly podstatně i k narušení německého plánu na udržení volného průchodu přes Prahu na západ. Revoluční bojovníci v Praze a na venkově přispěli významným způsobem k rozkladu německofašistické fronty v českých zemích a způsobili nepříteli několikadenní časové ztráty, jež v závěrečném období války nebylo možno nahradit. Konečný výsledek květnového povstání závisel však na rychlé pomoci zvenčí. V tom směru bylo rozhodující skutečností, že sovětské hlavní velení mohlo ukončit přípravu k pražské operaci před plánovaným termínem a odpovědět na výzvu pražských povstalců zahájením poslední mohutné operace druhé světové války na evropském válčišti.

* * *

V souvislosti s pomocí pražskému povstání zvenčí je třeba se zmínit o postoji americko-britského velení k Československu v této době. Spojenecký vrchní velitel generál Eisenhower zaslal 4. května 1945 sovětskému velení poselství o úmyslu Američanů postupovat do Československa až na čáru řek Vltavy a Labe. Náčelník generálního štábu Sovětské armády generál armády A. I. Antonov byl nucen ve své odpovědi poukázat na nepřipustnost takových překvapivých změn v předem dohodnutých plánech spojeneckých operací. Prohlásil, že sovětské velení vytvořilo již silné uskupení vojsk k osvobození Prahy a tím prakticky přistoupilo k provedení operace na pražském směru. Postup amerických vojsk za čáru Karlovy Vary, Plzeň, České Budějovice mohl by vést, podle názoru sovětské strany, k nežádoucímu promísení vojsk.

Nelze pochybovat o tom, že spojenecké velení nesledovalo úmysl pomoci revolučnímu hnutí československého lidu, v jehož čele stáli komunisté, ale že měl být spíše proveden jakýsi intervenční zásah, jehož cílem bylo posílit postavení československé buržoasie a vytvořit podmínky k zavlečení Československa do závislosti na západních kapitalistických státech. *Rozhodným postojem Sovětského svazu a rychlým postupem sovětských vojsk při provedení pražské operace byl učiněn konec těmto politickým kombinacím západních imperialistů i domácí velkoburžoasie. Naše republika byla tak ušetřena osudu rozdělené země a československému lidu se dostalo svobody z rukou jeho největšího přítele, Sovětského svazu.*

Provedením pražské operace pověřilo sovětské hlavní velení skupinu ukrajinských frontů, tj. 1. ukrajinský front pod velením maršála Sovětského svazu Koněva I. S., 2. ukrajinský front pod velením maršála Sovětského svazu Malinovského R. J. a 4. ukrajinský front pod velením generála armády Jeremenka A. I.

1. května 1945 vydalo sovětské velení směrnicí veliteli 1. ukrajinského frontu k přeskupení hlavních sil z prostoru Berlína do prostoru severně Drážďan, odkud měl být veden rozhodný úder na Prahu. Dne 2. května byla vydána směrnice veliteli 2. ukrajinského frontu, ve které se stanovilo: pokračovat částí sil v útoku na Olomouc, hlavní úderné uskupení vytvořit v prostoru Brna k vedení útoku na směr Jihlava, Praha. 4. ukrajinskému frontu bylo současně uloženo pokračovat v útoku s hlavním úderem na Olomouc a dále rozvíjet útok na Prahu.

Německofašistická vojska, která počátkem května pokračovala ještě v odporu, patřila ke skupině armád Střed (velitel generál polní maršál Schörner F.) a ke skupině armád Ostmark (velitel generálplukovník Rendulitsch L.). Proti středu a levému křídlu 1. ukrajinského frontu pokračovaly v obraně na severní straně Krušných hor a sudetského pásma svazky 4. tankové a 17. armády, v celkové hodnotě 26 divisí. Proti 4. ukrajinskému frontu vedla úporně obranné boje na severovýchodní Moravě vojska 1. tankové armády (25 divisí). Proti 2. ukrajinskému frontu v prostoru jižně Brna a na území Rakouska se bránily zbytky 8. německé armády a levého křídla 6. tankové armády SS (11 divisí). Celkem pokračovalo v obraně 62 nepřátelských divisí. Mimo to měl však nepřítel v českých zemích k dispozici zbytky osmi divisí, rozbitých v předcházejících bojích, dále 35 samostatných pluků a větší množství různých záložních útvarů. Nepřátelské divise byly doplněny ze zbytků rozbitých svazků, takže celá polovina německých divisí měla stavy kolem 6000 vojáků. V celkovém souhrnu mělo nepřátelské velení na území Saska, českých zemí a částečně v Rakousku k dispozici asi 900 000 vojáků, 9700 děl a minometů, přes 2200 tanků a samohybných děl, kolem 1000 letadel. Bylo to velmi silné uskupení, které bylo schopno pokračovat v odporu podle názoru náčelníka štábu skupiny armád střed von Natzmera, přibližně do 18. května 1945. Slabou stránkou nepřítele byl však vážný nedostatek munice a pohonných hmot, takže většina nepřátelských tanků mohla být využita jen jako nepojízdná palebná ohniska.

Hodnota nepřátelské obrany v prostoru pražské operace byla velmi různorodá. Nepřítel neměl sice souvislou frontu obrany, ale na nejdůležitějších směrech mohl využívat některých prvků předem připravené polní obrany. V pásmu útoku 1. ukrajinského frontu mohl využít v hloubce též československých stálých opevnění. Před středem a levým křídlem 1. ukrajinského frontu byla nepřátelská obrana připravena do taktické hloubky 18 km. Nejvíce obranných zařízení měl nepřítel v úseku Görlitz, Jelenia Góra, Wałbrzych. Severně Drážďan byla nepřátelská obrana připravena jen na nejdůležitějších směrech. Nejmenší hodnotu měla nepřátelská obrana západně řeky Labe.

Před 2. a 4. ukrajinským frontem měl nepřítel k dispozici jen ojedinělé prvky polní obrany, jejichž hustota byla největší v prostoru severovýchodně Olomouce. Ovšem ani za těchto podmínek nevzdala se německofašistická vojska naděje na udržení této části východní fronty a pokračovala v úporném odporu, využívající při tom výhod kopcovitého a zalesněného terénu.

Německofašistické velení v Čechách mělo také od dubna 1945 vypracováno plán na obranu města Prahy. Tento plán předvídal úpornou obranu a rozsáhlé ničení objektů zvláště ve východních částech Prahy. Mimořádný důraz byl kladen na zničení mostů. Pražská posádka měla být v případě potřeby posílena esesáckými útvary z Kolína, Benešova a Milovic. Uskutečnění fašistického plánu na obranu Prahy znamenalo by její naprosté

zničení. Úvahy německé vlády o prohlášení Prahy za otevřené město zůstaly v květnových dnech povstání jen prázdnou teorií. Zničení Prahy zabránil jedině rychlý postup sovětských vojsk.

Sovětská vojska před zahájením pražské operace obchvacovala nepřítele od severu, východu a jihu na frontě v délce 850 km. Jejich úkolem bylo uzavřít polokruh kolem nepřátelských vojsk také na západě. Byl to úkol velmi složitý, neboť vzdálenost mezi severním a jižním křídlem sovětské fronty dosahovala přes 300 km a bylo nutno uzavřít tuto mezeru v co nejkratší době, aby byl nepříteli znemožněn útěk na západ do prostorů obsazených americkými vojsky.

Zámyslem sovětského hlavního velení pro pražskou operaci bylo vést mohutné údery proti obchváceným křídům nepřátelské skupiny armád Střed, rozvíjet údery na sbíhových směrech na Prahu a odřezat nepříteli všechny ústupové cesty na západ. V dané situaci byl tento mohutný manévř na obklíčení nepřátelských sil velmi efektivní a sliboval zničení hlavních sil nepřítele mnohem dříve, než by tomu bylo pouze při čelním útoku na směr Olomouc, Praha.

Pro úspěch pražské operace byl rozhodující úder 1. ukrajinského frontu západně Labe, na směr Dráždany, Praha. Tento úder byl veden proti nejzranitelnějšímu místu nepřátelské obrany, na nejkratším směru a do týlu nepřátelského uskupení. Proto bylo těž 1. ukrajinskému frontu pro operaci dáno nejvíce sil a prostředků (60 % živé síly, 54 % děl a minometů, 80 % tanků a samohybných děl) a bylo stanoveno, že vojska hlavního úderného uskupení musí již šestý den operace, 12. května, ovládnout Prahu. Naproti tomu předpokládala směrnice hlavního velení pro 2. ukrajinský front, že vojska tohoto frontu dosáhnou řeky Vltavy a Prahy teprve po 14. květnu (začátek útoku byl pro oba fronty předvídan na den 7. května).

Pro provedení operace soustředilo sovětské hlavní velení na frontě od Wittenbergu až po Dunaj velké množství sil a prostředků. Celkem se pražské operace účastnilo 17 vševojskových armád, 3 tankové armády, 3 letecké armády, 5 tankových sborů, 2 mechanizované sbory, 3 jezdecké sbory. Pro operaci bylo soustředěno velké množství bojové techniky, mimo jiné 25 000 děl a minometů, 1800 tanků a samohybných děl a více než 4000 letadel. Tak bylo možno vytvořit velmi příznivý poměr sil. Sovětská vojska měla dvaapůlnásobnou převahu v dělostřelectvu, v letectvu čtyřnásobnou, v živé síle byl poměr vyrovnán. V tancích měl nepřítel sice početní převahu, kterou však pro nedostatek pohonných hmot nemohl naprosto uplatnit. Naproti tomu sovětské tanky byly použity ve velkých svazcích a hromadně na směr hlavního úderu. Proto byly na sovětské straně všechny předpoklady, že bude v krátké době zničeno poslední velké uskupení nepřátelských vojsk. K tomu přispívalo podstatnou měrou i vysoké morálně politické uvědomění sovětských vojsk, připravených k veškerým obětem v boji za svobodu bratrského Československa.

Na základě směrnic hlavního velení přijali velitelé frontů smělá rozhodnutí k uskutečnění pražské operace.

Velitel 1. ukrajinského frontu se rozhodl vést hlavní úder z prostoru Riesa ve směr na Teplice, Praha, to je podél západního břehu řek Labe a Vltavy. Hlavní úderné uskupení bylo složeno ze tří vševojskových armád, dvou tankových armád, dvou samostatných tankových sborů a pěti dělostřeleckých divisí. V rozhodnutí velitele 1. ukrajinského frontu zvláště vyniká smělé použití obou tankových armád na směr hlavního úderu, jež

se měly po obejití Prahy od jihozápadu, západu i severovýchodu a východu šestého dne operace zmocnit Prahy.

Druhý úder měla vést vojska 1. ukrajinského frontu na směr Zittau, Mladá Boleslav, Praha, silami dvou vševojskových armád, jednoho mechanisovaného sboru a jedné dělostřelecké divise. Útok na tomto směru měl být zahájen třetí den po zahájení útoku hlavního úderného uskupení.

Třetí úder 1. ukrajinského frontu měla vést vojska 2. polské armády generála Świerzevského z prostoru Kamenz ve směru na Pirna, s cílem obejít Drážďany od jihovýchodu.

Vysoké nasycení sovětských svazků bojovou technikou i časová naléhavost rychlého proniknutí do týlu nepřítele na široké frontě opravňovaly učlenění většiny vševojskových armád do jednoho sledu. Při tom měly obě tankové armády operovat v bojových sestavách vševojskových svazků, nezdržovat se bojem o velké opevněné město Drážďany, ale co nejrychleji dosáhnout důležitého strategického cíle v hloubce území ovládaného nepřítelem, to je Prahy.

Podle rozhodnutí velitele 2. ukrajinského frontu měla vést hlavní úder z prostoru jižně Brna vojska 7. gardové armády, v jejímž pásmu měla být v průběhu operace zasazena 6. gardová tanková armáda. Útok na tomto směru měl být zahájen 7. května. O dva dny později, 9. května, měla zahájit útok vojska 53. armády z prostoru západně Brna ve směru na Jihlavu. V pásmu této armády měla být v průběhu boje zasazena k rozvíjení úspěchu 1. jezdeckomechanisovaná skupina generála Plijeva I. I. Mimo to měla na směr Brno—Olomouc vést útok vojska 40. armády a 4. rumunské armády. Tímto úderem měla být v součinnosti s vojsky 4. ukrajinského frontu, útočícími na Olomouc od severovýchodu, obkličena nepřátelská 1. tanková armáda, jež byla z celého německého uskupení vysunuta nejdále na východ.

Soustředění úderného uskupení 2. ukrajinského frontu v prostoru Brna k útoku ve směru Jihlava—Praha vyžadovalo provést značné přeskupení a především vyvést z boje většinu tankových a jezdeckých svazků operujících dosud ve směru na Olomouc. — Ve snaze vytvořit co nejrychleji silné úderné uskupení a dosáhnout co nejrychleji Vltavy, rozhodlo sovětské velení posílit 2. ukrajinský front ještě 9. gardovou armádou od 3. ukrajinského frontu. Úkolem této armády bylo soustředit se ke konci 7. května na levém břehu Dunaje a útočit pak na směr Nová Bystřice, Týn n. Vlt., Plzeň. Dále bylo rozhodnuto zasadit v pásmu 2. ukrajinského frontu též 46. armádu, která měla útočit na rakouském území podél řeky Kamp a dále na západ ve směru na České Budějovice. — Celkem se tedy zúčastnily pražské operace v rámci 2. ukrajinského frontu čtyři vševojskové armády, jedna tanková armáda, jedna jezdeckomechanisovaná skupina a jedna letecká armáda.

Za zcela zvláštní situace bylo vydáno rozhodnutí velitele 4. ukrajinského frontu. Vojska tohoto frontu byla zavázána do úporných bojů s nepřítelem mezi Ostravou a Olomoucí, které nebylo možno přerušit. Velitel frontu se rozhodl pokračovat v útočných bojích bez většího přeskupení vojsk, při čemž hlavní úsilí ve směru na Olomouc měla rozvíjet vojska 60. a 38. armády. Veliteli 60. armády bylo dále uloženo vytvořit v prostoru Opava rychlou skupinu v síle jedné střelecké divise (měla být zasazena na automobilech), jedné tankové brigády a jednoho výsadkového praporu. Rychlá skupina měla být od 3. května připravena pronikat ve směru na Prahu. V sestavě 18. armády 4. ukrajinského frontu měla postupovat na Prahu též vojska 1. československého armádního sboru v SSSR.

Nové bojové úkoly, které obdržela sovětská vojska na základě rozhodnutí velitelů frontů, vyžadovaly vynaložit obrovské bojové a organizační úsilí k jejich uvedení v život. U 1. a 2. ukrajinského frontu bylo nutno provést složité přeskupení vojsk a jejich soustředění do nového výchozího položení. Tankové svazky 3. a 4. gardové tankové armády

musely v průběhu čtyř nocí provést přesuny od Berlína k Drážďanům na vzdálenost 150—200 km. Přes maximální krátkost přípravného období (4—5 dnů) podařilo se závčas vytvořit na plánovaných směrech mohutná úderná uskupení, takže po obdržení výzvy pražských povstalců o pomoc bylo možno předčasně ukončit u 1. ukrajinského frontu přípravy a zahájit útok na Prahu o jeden den dříve, než předvídal plán operace.

Provedení pražské operace

Pražskou operaci je možno podle charakteru bojů a výsledků bojové činnosti sovětských vojsk rozdělit na dvě období.

1. období: 6. května až 8. května 1945: v tomto období prolomila vojska hlavních úderných uskupení 1. a 2. ukrajinského frontu nepřátelskou obranu, pronikla do operační hloubky a vytvořila podmínky pro pronásledování nepřítele. Vojska 4. ukrajinského frontu a pravého křídla 2. ukrajinského frontu dosáhla v tomto období rozhodujícího úspěchu na olomuckém směru.

2. období: 9. května až 11. května 1945: v tomto období bylo prováděno pronásledování nepřítele na celé frontě, bylo osvobozeno hlavní město Československa Praha a dovršeno obklíčení nepřátelských vojsk, jež byla ve velké většině zajata.

1. ukrajinský front zahájil již v ranních hodinách 6. května boj předsunutými odřady hlavního úderného uskupení. Průzkum bojem zjistil, že západně Labe nemá nepřítel souvislou obranu a v prostoru Míšně že odchází na jih. Proto velitel frontu nařídil ještě týž den zasadit do boje hlavní síly. Po třicetdvaminutové dělostřelecké přípravě přešly ve 14.00 hlavní síly 1. ukrajinského frontu k útoku.

Přestože nepřítel kladl v prostoru Drážďan zoufalý odpor, podařilo se sovětským vojskům do konce dne prolomit nepřátelskou obranu. Největšího úspěchu bylo dosaženo na pravém křídle, kde sovětská vojska postoupila do hloubky 23 km. Jižně dálnice Drážďany, Lipsko, střetla se však vojska této části úderného uskupení se silným nepřátelským odporem.

Ještě úpornější boje s nepřítelem muselo svádět levé křídlo 1. ukrajinského frontu. Útok zde byl veden proti nepřátelským divizím, bránícím se ve výhodných, předem vybudovaných a závčas zaujatých obranných postaveních v prostoru Drážďan. Proto na tomto úseku postoupila sovětská vojska jen o 4 km. Silný nepřátelský odpor v prostoru Drážďan a dále na jihovýchod vycházel z předpokladu štábu skupiny armád Střed, že se podaří zabránit proniknutí sovětských vojsk do údolí Labe a Vltavy a tím získat čas pro stažení 17. armády a 1. tankové armády do západních Čech do amerického zajetí.

Štáb skupiny armád Střed obdržel v časných ranních hodinách 7. května od Dönitzovy vlády pokyn zastavit 9. května v 00.00 hodin veškerou palbu a pohyb na frontě, jak to stanovily podmínky bezpodmínečné kapitulace. Generál polní maršál Schörner hned nato vydal však velitelům svých armád rozkaz nedodržovat zákaz o zastavení palby a pokračovat v boji. Jeho náčelník štábu von Natzmer v souladu s tím nařídil, aby svazky 4. tan-

kové armády pokračovaly za každou cenu v úporné obraně na postaveních v Krušných horách a zabránily tak proniknutí sovětských vojsk do týlu skupiny armád Střed. Velitelům 17. armády a 1. tankové armády, které byly vysunuty nejdále na východ, byla dána volná ruka k „organisované-mu“ útoku na západ.

S cílem zmařit tyto nepřátelské plány vydal velitel 1. ukrajinského frontu rozkazy, aby za svítání 7. května přešly do útoku všechny ostatní síly frontu, pro něž počátek útoku byl stanoven v plánu operace až na 9. května. Bylo to nutné i vzhledem k situaci pražského povstání, jelikož německofašistická vojska prováděla v Praze drastická opatření proti povstalcům. Proto nařídil velitel 1. ukrajinského frontu, aby zejména tankové armády pokračovaly v útoku maximálním tempem.

Vojska 2. ukrajinského frontu pokračovala 6. května ještě v přeskupení a přípravě k útoku. Jedině vojska pravého křídla (40. armáda) vedla tento den útočné boje na olomouckém směru a osvobodila v součinnosti se 4. ukrajinským frontem město Holešov.

Vojska 4. ukrajinského frontu 6. května vedla útočné boje ve směru na Olomouc. Svazky 60. armády, útočící ve směru Krnov, Šternberk, vyšly až na severní okraje Olomouce, kde byly zastaveny úpornou nepřátelskou obranou. Rovněž svazky ostatních armád 4. ukrajinského frontu pronikaly 6. května za těžkých bojů na území severovýchodní Moravy, při čemž musely odrážet četné nepřátelské protizteče.

Nejvýraznějšího úspěchu první den operace dosáhla tedy vojska 1. ukrajinského frontu. Důležitý byl však též postup vojsk 4. a 2. ukrajinského frontu od severu a jihu na Olomouc, čímž byla zmenšena mezera mezi oběma fronty na 20 km. Německé 1. tankové armádě hrozilo úplné odříznutí od ostatních vojsk i od posledních ústupových cest na jihozápad.

7. května pokračovaly na přístupech k Praze od severu, východu a jiho-východu úporné boje. — Vojskům hlavního úderného uskupení 1. ukrajinského frontu se podařilo rozšířit průlom nepřátelské obrany západně Drážďan a do večera téhož dne postoupit do hloubky 60 km. Sovětská vojska pronikla zde tedy do volného operačního prostoru a blížila se nezadržitelně k přechodům přes Krušné hory na československou stranu.

Německofašistické velení se snažilo za této situace vyvést z hroziícího obklíčení především vojska vysunutá nejdále na východ, to je z prostoru Olomouce. Nacistická vojska zesílila proto 7. května ještě více odpor a prováděla četné protizteče proti svazkům 4. ukrajinského frontu a svazkům pravého křídla 2. ukrajinského frontu. O tom svědčí mimo jiné na příklad úporný odpor nepřátelských zadních vojsk proti jednotkám 1. československého armádního sboru u osady Břest (okr. Kroměříž) a protizteč u osady Klenovic na Prostějovsku. Tyto zoufalé pokusy o uniknutí z obklíčení na jihozápad byly zmařeny především tím, že 7. května v 8 hodin 15 minut zahájila úder na Prahu také vojska hlavního úderného uskupení 2. ukrajinského frontu. Svazky 7. gardové armády prolomily po třicetiminutové dělostřelecké přípravě nepřátelskou obranu v úseku Drnholec, Nová Ves a do konce dne rozšířily průlom v šířce 25 km do hloubky 12 km. Tím byly vytvořeny příznivé podmínky pro zasazení 6. gardové tankové armády ve směru na Prahu.

Rozhodný útok sovětských vojsk 7. května na všech úsecích fronty zmařil nepřátelské naděje na organisovaný ústup na západ. V noci na 8. května byl Schörner nucen vydat poslední rozkaz k všeobecnému útěku na západ. Nacistická vojska měla využít posledních dvacetičtyř hodin, které získal Jodl 7. května v Remeši při jednání o bezpodmínečné kapitulaci. Útěkem na západ se měla zachránit alespoň ta část vojsk, jíž se podaří ujet na automobilech.

Rozhodujícím dnem pražské operace byl 8. květen. Tento den se rozvíjel na celé frontě od Krušných hor až po Dunaj ohromný útok. Vojska 1. ukrajinského frontu v průběhu dne postoupila o 30—45 km a zmocnila se důležitého opěrného bodu nepřátelské obrany, města Drážďan. Na pravém křídle byly s ohromným vypětím sil překonány zátarasy a minová pole v přechodech přes Krušné hory. Předsunutý odřad 3. gardové tankové armády pod velením generálmajora Zibereva dosáhl ráno v 7 hodin průsmyků a již v 16 hodin vstoupil do Teplic. Současně byla osvobozena další města, Most, Bílina, Duchcov aj. Také vojska středu a levého křídla 1. ukrajinského frontu při pronásledování nepřítele postoupila 8. května o 20—30 km.

V pásmu 2. ukrajinského frontu srazila vojska 7. gardové armády nepřátelské zadní voje a postoupila do hloubky 40 km. Při tom byl osvobozen Mor. Krumlov a v součinnosti s 9. gardovou armádou bylo osvobozeno Znojmo. V ranních hodinách zahájila pronásledování nepřítele i 6. gardová tanková armáda, která po osvobození Jaroměřic začala rozvíjet útok na směr Jihlava, Benešov, Praha. Velitel 2. ukrajinského frontu se rozhodl zasadit 8. května do boje také svoji zálohu — 24. gardový střelecký sbor. Úkolem sboru bylo pronásledovat nepřítele v pásmu 6. gardové tankové armády po dvou osách a nejpozději do 10. května vstoupit do Prahy. Pro tento úkol bylo sboru přiděleno více než 1000 automobilů. Obdobným způsobem měla být v pásmu 46. armády zasazena armádní rychlá skupina v síle jedné střelecké divise, jež se měla zmocnit Českých Budějovic nejpozději ráno 10. května.

8. květen byl rozhodující pro vyvrácení nepřátelského odporu též v pásmu činnosti 4. ukrajinského frontu. Vojska 60. armády po úporných bojích ovládla důležitý komunikační uzel Olomouc. Ostatní armády frontu postoupily tento den více než o 40 km na západ. Vyvrácením nepřátelského odporu v prostoru Olomouce byly vytvořeny příznivé podmínky pro rychlý postup hlavních sil 4. ukrajinského frontu na Prahu.

Ve 20.00 8. května 1945 byla podle rozhodnutí sovětského hlavního velení předána německofašistickým vojskům rozhlasem výzva k bezpodmínečné kapitulaci. Současně bylo uloženo sovětským vojskům, aby pokračovala všemi silami ve vedení rozhodných úderů, jestliže nepřítel do 23.00 8. 5. nesloží zbraně. Německé velení však na sovětskou výzvu neodpovědělo. Bez ohledu na to, že ve 24.00 hodin vstoupily v platnost podmínky bezpodmínečné kapitulace, podle nichž měla německá vojska zastavit veš-

kerý pohyb na dosažené čáře, nesložil nepřítel zbraně a pokoušel se o uniknutí na západ a jihozápad. Svůj ústup kryl na řadě úseků malými skupinami samopalníků.

Sovětská vojska proto ještě v noci na 9. května zvýšila tempo pronásledování. Tanková vojska 1. ukrajinského frontu provedla během noci mistrovský manévr ve směru na Prahu. Za pronásledování nepřítele postoupila o osmdesát kilometrů a ve čtyři hodiny ráno 9. května 1945 vstoupila do Prahy. Jako první pronikli do města tankisté 10. gardového tankového sboru (4. gardová tanková armáda) pod velením generála E. E. Bělova. V dalších hodinách vstoupily do Prahy od severu a severozápadu útvary 9. mechanisovaného sboru (3. gardová tanková armáda) a 6. gardová střelecká divise (13. armáda). V 10 hodin dopoledne byla celá Praha očištěna od posledních zbytků nacistických vojsk.

Láskou a přátelstvím zdravila osvobozená Praha hrdinná sovětská vojska, která v nejtěžších bojích přinesla rudý prapor vítězství z rodné sovětské země až do pražských ulic. Na věčnou paměť osvobození Prahy Sovětskou armádou byl jeden tank z jednotky 4. gardové tankové armády, která jako první vstoupila do Prahy, umístěn jako památník na smíchovské náměstí.

V 18.00 hodin uvítalo pražské obyvatelstvo také sovětské vojáky z útvarů rychlé skupiny 4. ukrajinského frontu, která za pronásledování nepřítele postoupila za 24 hodin o 200 km. Ostatní síly 4. ukrajinského frontu vyšly po 135km přesunu do prostoru Chotěboře.

V době, kdy tankové útvary 1. ukrajinského frontu čistily pražské ulice od posledních fašistů, postupovaly na Prahu též předsunuté odřady armád 2. ukrajinského frontu. Na svém postupu rozbíjely ustupující nepřátelské kolony. V 17.00 hod. 9. května dosáhly čelní útvary 6. gardové tankové armády Prahy a do večera odřezaly v součinnosti s vojsky 1. ukrajinského frontu nepříteli všechny ústupové cesty na jihozápad. V ranních hodinách 10. května 1945 po spojení vojsk 1. a 2. ukrajinského frontu v prostoru Benešova bylo plně dovršeno obklíčení nepřítele. V ohromném kotli ve středních a severozápadních Čechách byla obklíčena většina vojsk skupiny armád Střed.

Sovětské velení vydalo rozkaz velitelům 1. a 4. ukrajinského frontu co nejrychleji zajmout celé nepřátelské uskupení. Veliteli 4. ukrajinského frontu byla současně vydána směrnice k přesunu jednotek 1. československého armádního sboru v SSSR do prostoru Prahy, kde měly ukončit svůj vítězný postup, zahájený prvním bojovým vystoupením u Sokolova v březnu 1943.

Současně se směrnicemi sovětského velení pro zajímání nepřítele bylo 1. ukrajinskému frontu uloženo, aby energicky pokračoval v postupu na západ až do sjednání styku s americkými vojsky. Velitel 1. ukrajinského frontu vytvořil z částí tankových a vševojskových svazků západně Labe a Vltavy pevnou clonu. Ostatní síly 1. ukrajinského frontu byly zasazeny k postupu na čáru Chemnitz, Karlovy Vary, Plzeň, Klatovy. Těto čáry do-

sáhla vojska 1. ukrajinského frontu ve dnech 10.—11. května 1945. V téže době dosáhla vojska 1. ukrajinského frontu čáry České Budějovice, Linec.

Nacistická vojska ztratila všechny naděje na probití se z obklíčení. Již ve dnech 10.—11. května byly zajaty hlavní nepřátelské síly a do 19. května byly likvidovány poslední skupinky nepřátelských vojáků, kteří se pokoušeli uniknout na západ do amerického zajetí. Celkem bylo v pražské operaci zajato 858 000 nepřátelských vojáků a důstojníků, v tom 60 generálů. Ukořistěno bylo více než 1800 tanků, přes 9500 děl a minometů, více než 1100 letadel a desítky tisíců jiné bojové techniky.

Závěr

Pražská operace se svým rozmachem, množstvím zúčastněných vojsk, vysokým tempem jejich postupu a zvláště pak svými vojenskopolitickými výsledky řadí k významným operacím Sovětské armády za Velké vlastenecké války.

V pražské operaci byla uskutečněna jedna z nejrozhodnějších forem vedení strategické útočné operace, to je obklíčení velkého nepřátelského uskupení vedením mohutných úderů na sbíhavých směrech. Obklíčení nepřítele bylo dovršeno jeho rozdělením na izolované části a zajetím hlavních sil nepřátelského uskupení.

Rozhodující podmínkou úspěchu sovětských vojsk v pražské operaci byla správná volba směru hlavního úderu a s tím souvisící překvapivé zahájení útoku. Hlavní úder 1. a 2. ukrajinského frontu byl veden proti bokům nepřátelského uskupení a nejkratším směrem do jeho týlu. Na směru hlavního úderu byla vytvořena silná úderná uskupení, jež byla schopna v krátké době likvidovat veškerý nepřátelský odpor. Zvláště typické to bylo u 1. ukrajinského frontu, kde na hlavním směru bylo na úseku 50 km soustředěno 21 divísi, osm tankových a mechanizovaných sborů, šest leteckých sborů a jeden jezdecký sbor.

Operační učenění frontů a armád odpovídalo specifickým podmínkám a politickým cílům pražské operace. Jelikož bylo nutno

vést současně útok na široké frontě a vysokým tempem, byly fronty a většina armád učeněny do jednoho sledu a pro rozvíjení úspěchu byly vytvořeny frontové a armádní rychlé skupiny.

Šířka útočného pásma vševojskové armády na směru hlavního úderu u 1. ukrajinského frontu dosahovala 20—50 km, u 2. ukrajinského frontu 30—40 km. Průlom nepřátelské obrany byl při tom prováděn na úseku 10—15 km, což bylo podmíněno specifickými rysy pražské operace. Hloubka útočné operace 1. ukrajinského frontu dosahovala 150 km, 2. ukrajinského frontu 200 km. Celá operace byla provedena během šesti dnů, při čemž strategického cíle operace, hlavního města Československa, bylo dosaženo čtvrtý den operace. To předpokládalo vysoké tempo útoku při průlomu nepřátelské obrany i za pronásledování nepřítele. Průměrné tempo při průlomu nepřátelské obrany dosahovalo 15 km za den, při pronásledování 35—40 km pro vševojskové jednotky a 70 km pro tankové jednotky. Vysoké tempo útoku bylo udržováno i při boji v horském a zalesněném terénu a při nočním boji.

Sovětské vojenské umění prokázalo v pražské operaci své vysoké hodnoty a převahu nad vojenským uměním kapitalistických armád. Sovětské veliteli podali v krátkém přípravném období (4 dny) příklad

svých jedinečných organizačních schopností a neúnavné důslednosti v dosahování stanovených úkolů. Sovětští vojáci svým bojovým mistrovstvím a nezdolným vypě-

tím všech sil podali nám přesvědčivý důkaz vysokého politického uvědomění, obětavého přátelství a lásky k československému lidu.

Pražskou operací byl vítězně zakončen boj Sovětské armády za osvobození evropských národů od německé okupace. Fašistické Německo jako představitel nejagresivnějších sil světového imperialismu bylo definitivně poraženo, jeho armáda přestala existovat jako organizovaná vojenská síla. Touto operací byla skončena Velká vlastenecká válka sovětského lidu a druhá světová válka v Evropě vůbec. Sovětský lid a jeho armáda nejen že uhájili nezávislost své vlasti, ale osvobodili evropské národy od fašistického barbarství, zachránili evropskou civilizaci. Vítězství Sovětské armády v pražské operaci zabezpečilo i svobodu a nezávislost Československé republiky a jejího pracujícího lidu. Byly zmařeny všechny fašistické pokusy na využití našeho území k dalšímu rozněcování války, byly zmařeny rovněž plány na záchranu kádru nacistické armády v americkém zajetí. Rozhodným postojem sovětského velení a energickým postupem sovětských vojsk byla od našeho lidu odvrácena možnost okupace západní části Československa americkými vojsky, již se měla naše republika dostat do politické a hospodářské závislosti na kapitalistických státech, zejména na Spojených státech amerických.

Osvobození Československa Sovětskou armádou naopak umožnilo, že náš lid mohl ukončit vítězně národně osvobozenecský boj a pokračovat cestou národně demokratické revoluce v budování nové, lidově demokratické republiky. Československému lidu se otevřely jasné perspektivy budování socialismu ve své vlasti, jež se po patnácti letech usilovné práce staly konkrétními perspektivami vybudování komunismu.

Seznam pramenů a literatury:

- Archiv oddělení historie Velikoj Otečestvennoj Vojny, Moskva:
inv. č. 6080 – Žurnal bojových dějství vojsk 1-go ukrajského frontu s 1. 5. po 15. 5. 1945 g.
inv. č. 6081 – Žurnal bojových dějství 2-go ukrajského frontu za maj 1945 g.
Opisane bojových dějství vojsk 2-go ukrajského frontu v period s 1. marta po 15. maja 1945 g.
inv. č. 6079 – Perevody nemeckich dokumentov operativnogo i organizacionnogo charakteru po voozruženym silam Germanii polučennym maršalom Sovětskogo Sojuza Žukovym od feldmaršala Keitela 11. 5. 1945 g.
Vtoraja mirovaja vojna 1939–1945 g. Vojenoistoričeskij očerk. Moskva 1958.
Vážnější operacii Velikoj Otečestvennoj Vojny 1941–1945 g. Sbornik statej. Moskva 1956.
Istorija vojnennogo iskustva. Izdanie Vojennoj akademii M. V. Frunze, Moskva 1956.
Bolšin E. A.: Pobeda Sovetskich voozružennych sil na zaključitel'nom etape Velikoj Otečestvennoj Vojny. – Voprosy istorii, roč. 1955, č. 5.
Stapor Z. – Gac S.: Udzial 2 armii WP v operacii praskiej 6. – 11. 5. 1945. Wojskowy przeglad historyczny, roč. 1958, č. 4.
Barotšek K.: Pražské povstání v květnu 1945. Historie a vojenství roč. 1959, č. 2 a 3.
Autor měl mimo to možnost prostudovat z připravovaných sovětských dějin Velké vlastenecké války ty statě, které pojednávají o situaci v Československu v r. 1945 a o pražské operaci.

Poznámka redakce.

Zpracování pražské operace kpt. Nesvaďbou je první prací většího rozsahu v našem tisku. Autor se v ní snaží řešit závěr druhé světové války zvláště z hlediska Sovětské armády. Proto také nevěnuje dostatek pozornosti významu pražského povstání v celé operaci, ani podrobně neřeší některé aspekty spojeneckých armád. Bylo by jistě záslužné, aby v další práci se autor snažil osvětlit z vojenského hlediska úlohu pražského povstání v rámci pražské operace.

Pomoc Sovětského svazu při vyzbrojování čs. lidové armády

Major Vincenc Škňouřil

Článek informuje čtenáře o problematice vývoje vojenské techniky a uvádí konkrétní údaje ukazující rozsah pomoci SSSR při vyzbrojování Čs. lidové armády.

■ V posledních letech trvale roste množství vojenské techniky u vojenských útvarů a svazků. Vojenská technika je čím dále tím složitější, což má za následek značné zvýšení nákladů na její výzkum, vývoj a výrobu i zvýšení náročnosti na obsluhu a údržbu. O růstu nákladů na rozvoj vojenské techniky svědčí např. některé uveřejněné údaje, podle nichž věnovaly Spojené státy americké v letech 1955 až 1958 pouze na výzkum a vývoj raketové techniky přes 5,5 miliardy dolarů. Za současného bouřlivého rozvoje vojenské techniky mohou tedy v plném rozsahu zajišťovat výzbroj svých armád na základě vlastního výzkumu a vývoje pouze ekonomicky a technicky nejvyspělejší státy jako jsou Sovětský svaz a Spojené státy americké. Československo, přestože je vysoce vyspělým průmyslovým státem, může z ekonomických a kádrových hledisek zabezpečovat výzbroj Čs. lidové armády na základě vlastního výzkumu a vývoje pouze částečně. Bez účinné pomoci Sovětského svazu by Čs. lidová armáda nebyla vyzbrojena moderní vojenskou technikou.

V roce 1945, po porážce fašistického Německa, přestal čs. zbrojní průmysl prakticky existovat. Základem výzbroje Čs. lidové armády se stala vojenská technika, předaná Sovětskou armádou v hodnotě asi 20 miliard Kčs (převážně sovětská a kořistní německá vojenská technika). Část výzbroje pocházela ze Západu, převážně z Velké Británie. Nejednotnost výzbroje snižovala bojeschopnost Čs. lidové armády a bez obnovení zbrojního průmyslu v ČSR nebylo možno zvýšení její bojeschopnosti očekávat.

Když došlo v roce 1949 a obzvláště po rozpoutání agrese proti Korejské lidové demokratické republice v roce 1950 k prudkému zhoršení mezinárodní situace, bylo třeba podstatně zvýšit bojeschopnost Čs. lidové armády. Na svém zasedání v únoru 1950 provedl ÚV KSČ rozbor situace v armádě a zjistil, že tempo výstavby armády zaostává za potřebami obrany země a přijal řadu opatření k odstranění nedostatků. Jedním z nich bylo rozhodnutí o rychlém přezbrojení Čs. lidové armády a o obnovení čs. zbrojního průmyslu.

Šlo o velmi složitý a obtížný úkol, poněvadž k tomu bylo třeba příslušných výrobních kapacit s kvalifikovanými kádry pracovníků, výrobní dokumentace s konstrukčními výkresy a technologickými postupy a výzkumných a vývojových ústavů, které by novou vojenskou techniku zkonstruovaly. Přitom je nutno si uvědomit, že od okamžiku předložení požadavku na novou vojenskou techniku až po její dodávky vojenským útvarům a svazkům je období 4—5 let, během nichž zákonitě probíhá řada

etap, jako jsou takticko-technický výzkum, vývoj, příprava výroby a sériová výroba. K ujasnění délky celého období od předložení požadavku až po dodávku vojenské techniky je třeba se seznámit s náplní a rozsahem práce v jednotlivých etapách.

■ *Etapy rozvoje a výroby vojenské techniky*

1. Základní etapou rozvoje vojenské techniky je takticko-technický výzkum, který ve všech případech musí předcházet zadání konkrétního úkolu vývoje (výzkumu) vojenské techniky a jehož cílem je vytvoření reálných takticko-technických požadavků. Je to souhrn prací dokumentačního charakteru, během nichž se hodnotí dosud užívaná vojenská technika vlastní i zahraniční a ověřují se principy technického řešení, včetně zhotovení modelů a funkčních vzorků. K jeho úspěšnému provedení je třeba úzké součinnosti vojenských techniků, vojenskovědeckých pracovníků a ekonomů.

2. Po zpracování takticko-technických požadavků následují vývojové (prototypové konstrukční) práce. Jejich cílem je zhotovení prototypů, které by splňovaly takticko-technické požadavky a podle nichž by bylo možno zahájit přípravu sériové výroby. Vývojové práce vycházejí ze současných technických a ekonomických možností národního hospodářství. Dělí se na projektování práce (výrobu prototypu) a na zkušební činnost (kontrolní a vojenské zkoušky).

3. Po dokončení vývojových prací následuje příprava sériové výroby, která je přechodnou etapou mezi vývojem a výrobou. Během ní předávají vývojoví pracovníci výsledky své práce výrobnímu záводу, ve výrobním závodě se ověřuje technologičnost

konstrukce prototypu (vhodnost technologických postupů pro sériovou výrobu) a zhotovuje se ověřovací série (první kusy výrobku zhotovené postupem předepsaným pro sériovou výrobu).

4. Potvrdí-li zkoušky ověřovací série, že výrobek odpovídá požadovaným takticko-technickým požadavkům, pokračuje sériová výroba a podle plánu se vojenská technika přiděluje vojenským útvarům a svazkům.

Takovým postupem probíhá řešení všech požadavků, které se opírají o současnou technickou úroveň našeho národního hospodářství. Přesahují-li požadavky na novou vojenskou techniku dosaženou technickou úroveň, tj. bude-li třeba v rámci daného požadavku vyřešit nejdříve vědeckovýzkumné práce, pak se o dobu jejich řešení prodlouží i uvažovaná doba 4—5 let.

Z uvedeného přehledu vyplývá, že nová vojenská technika, vyvinutá podle požadavků zpracovaných v roce 1950, mohla být dodána obnoveným čs. zbrojním průmyslem nejdříve v roce 1954.

Aby mohl čs. průmysl neprodleně zahájit výrobu, bylo zapotřebí okamžité výrobní dokumentace. Takovou dokumentaci nám mohl předat jedině Sovětský svaz, který nám také požadovanou pomoc ochotně poskytl.

■ *Předání licenční výrobní dokumentace*

Předáním licenční dokumentace na výrobu vojenské techniky nám Sovětský svaz pomohl vskutku všestranně. Touto pomocí byly nejen zkráceny termíny dodávek vojenské techniky Čs. lidové armádě (místo za 4—5 let mohla být technika dodávána za 1—2 roky), ale mimo to byly národnímu hospodářství ušetřeny obrovské částky, které by bylo nutno věnovat na vývoj vojenské techniky v ČSR. O jak značnou úsporu jde, vysvitne nejlépe ze srovnání nákladů na sovětskou výrobní licenční dokumentaci a vzorky a nákladů na zhotovení výrobní dokumentace a vzorků vlastním vývojem v ČSR. (Náklady na vývoj v ČSR jsou stanoveny odhadem podle skutečných nákladů na vývoj obdobné vojenské techniky.)

Druh vojenské techniky	Náklady na licenční dokum. Kčs	Náklady na vývoj v ČSR Kčs
Proudový letoun MiG 15	7,812.000	200,000.000
Tank T-54	5,586.000	60,000.000
85mm PLK	570.000	25,000.000
122mm houfnice vz. 38	348.000	12,500.000
Střelecký radiolokátor SON 9A	5,242.000	40,000.000
Tankový infradalekohled TVN-1	180.000	2,500.000

Předáním výrobní dokumentace na uvedených šest druhů vojenské techniky bylo dosaženo úspor asi 320 000 000 Kčs. Celkové úspory jsou podstatně vyšší, neboť v letech 1950—1957 byla předána výrobní dokumentace na 227 druhů vojenské techniky (z toho 70 dělostřelecké, 56 letecké, 9 tankové, 14 spojovací, 40 chemické, 26 ženijní a 12 týlové techniky). Z jednotlivých druhů vojenské techniky, mimo techniku uvedenou v tabulce, to byly mimo jiné:

12,7mm kulomet vz. 38/46.
57mm protitankový kanón vz. 43.
Dělostřelecký vyhodnocovací přístroj
PUAZO-4A.
Bitevní letoun IL-10.
Proudový letoun UTI-MiG-15.
Proudový letoun MiG-15 bis.
Tank T-34/85.

10mm samohybné dělo SM-100.
Rádiové stanice R-105, R-108, R-109.
Plynová maska ŠM-41.
Polní chemická laboratoř PCHL-54.
Radiometr beta gama DP-11A.
Motorový vlečný člun.
Zákopové hlubidlo KG-65.
Průzkumný plovoucí automobil MAV.

Dovoz vojenské techniky

Podstatnou pomocí při přezbrojování Čs. lidové armády byl také dovoz vojenské techniky ze SSSR, který má tu výhodu, že bezprostředně umožňuje přezbrojení Čs. lidové armády. Dovozem byla převážně zajišťována taková technika, kterou pro nedostatek vývojové a výrobní kapacity nemohl dodat čs. zbrojní průmysl a jejíž výroba, pro malou sériovost, by byla značně neekonomická. Byla to zejména letecká zabezpečovací technika a radiolokační technika (např. přistávací systém SP-50; radionavigační stanice RYM-S, radiolokátory P-15, P-30, radiotranslační zařízení RL-30 apod.).

Dočasně byla dovážena také technika, na jejíž výrobu byla do ČSR předána licenční dokumentace, aby se překlenulo období do zahájení dodávek této techniky čs. průmyslem a aby čs. vojenští specialisté byli včas vyvíjeni (např. tanky T 34/85 a T-54; proudové letouny MiG-15, radiolokátory SON 9A, tankový infradalekohled TVN-1 apod.).

Rozvoj vojenské techniky

Pomoc Sovětského svazu se neomezovala pouze na předávání dokumentace na výrobu vojenské techniky a na dovoz, ale rozšiřovala se prakticky na celou oblast vojenské techniky. Značný význam měla pomoc Sovětského svazu i v oblasti rozvoje vojenské techniky, poskytovaná cestou vědecko-technické spolupráce. Tato pomoc se týká všech etap rozvoje a uskutečňuje se konsultacemi čs. odborníků v SSSR, expertisou sovětských odborníků v ČSR, posuzováním takticko-technických požadavků a projektů, prováděním zkoušek čs. vojenské techniky v SSSR, předáváním technické dokumentace, přístrojů a vzorků techniky.

Vědecko-technická spolupráce se Sovětským svazem v oblasti rozvoje vojenské techniky byla zahájena až v roce 1952. Z počátku šlo převážně o přezkušování čs. vojenské techniky v SSSR (bez účasti čs. odborníků).

Byly to např.:

130mm raketomet.
Tarasnice.
85mm kanón vz. 52.
30mm PL dvojkanón.
100mm kanón vz. 53.
57mm PL kanón.
122mm horská houfnice.

7,62mm lehký kulomet.
Nákladní automobil T-805.
Terénní nákladní automobil V3S.
Osobní terénní automobil Š 973.
Lehký obojživelník Š 973.
Nákladní automobil T-111.
Radiozaměřovač RG-71 a další.

Poněvadž sovětské metodiky zkoušek jsou podstatně propracovanější, než naše vlastní, byly při zkouškách v SSSR mnohdy zjištěny vážné nedostatky, které by v provozu podstatně snižovaly kvalitu čs. vojenské techniky.

V pozdějším období, hlavně od roku 1955, se začínají uplatňovat i další formy spolupráce, ve větší míře dochází ke konsultacím čs. odborníků v SSSR a k expertise sovětských odborníků v ČSR, jak ukazuje i přehled za rok 1956 a 1957.

Rok	Konsultace v SSSR			Sovětské experti v ČSR		
	akcí	osob	dni	akcí	osob	dni
1956	36	86	2410	10	31	1231
1957	49	178	433	15	27	740

V těchto letech dosáhla vědecko-technická spolupráce se SSSR svého maxima.

Komise RVHP pro spolupráci v oblasti obranného průmyslu

Zabezpečování armády vojenskou technikou tvoří komplexní celek. Z toho důvodu bude i pomoc poskytovaná Sovětským svazem v oblasti vojenské techniky maximálně efektivní tehdy, bude-li projednávána komplexně nejen z hlediska vědecko-technické, ale i z hlediska hospodářské spolupráce. Nedostatečná vazba vědecko-technické a hospodářské spolupráce se počala projevovat už v roce 1956. Proto dochází na zasedání Rady vzájemné hospodářské pomoci v Berlíně v dubnu 1956 k vytvoření stálých komisí, mezi nimi i k vytvoření Stálé komise pro spolupráci v oblasti obranného průmyslu.

Cílem činnosti komise je zabezpečit v maximální míře využití všech předností socialistické světové soustavy, vytvořit předpoklady a uskutečnit mezinárodní dělbu práce mezi lidově demokratickými zeměmi v rozvoji a ve výrobě vojenské techniky. Sovětský svaz, který i nadále zajišťuje výzbroj své armády v plném rozsahu vlastními silami, se aktivně podílí na práci komise a svými zkušenostmi přispívá k úspěšnému řešení problémů.

Komise zahájila svou práci v roce 1957. Předsedou komise byl zvolen zástupce Sovětského svazu, sídlem sekretariátu byla stanovena Moskva. V rámci komise bylo zřízeno šest sekcí a tři pracovní skupiny podle druhů vojenské techniky. Komise se usnává a schvaluje doporučení jen za souhlasu zúčastněných zemí a usnesení nabývá platnosti až po schválení kompetentních orgánů příslušných zemí. Tato zásada vychází z principů vzájemné spolupráce socialistických zemí, jejich rovnoprávnosti a revměšování do vnitřních věcí jednotlivých států.

Na svých zasedáních řešila komise podle plánu schváleného na plenárním zasedání především:

- koordinaci vědecko-výzkumných a vývojových prací,
- specialisaci výroby vojenské techniky,
- vzájemné dodávky vojenské techniky v souvislosti se specialisací výroby,
- poskytování operativní vědecko-technické pomoci ve výzkumu, vývoji i výrobě vojenské techniky,
- unifikaci technických charakteristik, metodik zkoušek vojenské techniky, norem, standardů apod.

Z toho je patrné, že komise ve své činnosti zahrnuje celou oblast vojenské techniky, výzkum, vývoj i výrobu, vědecko-technickou i hospodářskou spolupráci. I když doba tří let je příliš krátká k úplnému vyřešení všech problémů mezinárodní dělby práce, dosáhla komise v minulém období značného pokroku ve specialisaci výroby a částečně i vědeckovýzkumných prací a při sestavení plánu vzájemných dodávek vojenské techniky na léta 1961–65.

Postupně se odstraňují neúčelné duplicity ve výzkumu a vývoji, zvyšuje se sériovost výroby a prostředky na vojenskou techniku jsou vynakládány s větší efektivností.

Z á v ě r

Pomoc Sovětského svazu při zabezpečování Čs. lidové armády moderní vojenskou technikou je praktickým projevem proletářského internacionálního.

V uplynulých 15 letech se potvrdilo, že bojeschopnost naší lidové armády a obranyschopnost naší země byla zabezpečena do značné míry nezištnou soudružskou pomocí Sovětského svazu.

В статье обсуждаются проблемы развития военной техники и приводятся конкретные данные, показывающие размеры помощи, оказанной Советским Союзом в деле вооружения Чехословацкой Народной Армии.

Soudobý manévr, jeho obsah a význam v boji

Generálmajor Jan Knotek

Článek se zabývá otázkami obsahu pojmu manévr, jeho formami a zabezpečením a zdůvodňuje jeho význam v soudobém boji a operaci. Autor článku uvádí zároveň i svoje názory na některé podstatné změny v pojetí obsahu a významu manévru, jakož i v jiných otázkách vojenského umění se zřetelem na bouřlivý rozvoj raketové techniky v poslední době a na úspěchy sovětské vědy a techniky.

Charakterizujeme-li válku, operaci, nebo boj vedený v soudobých podmínkách, uvádíme zpravidla jako jeden z jejich hlavních charakteristických rysů manévrovost. To jen potvrzuje, že socialistické vojenské umění přikládá manévru v soudobém boji rozhodující význam a že ho pokládá za jeden ze základních předpokladů úspěchu v boji s nepřítelem.

Proto se také ve vojenskovědecké práci a v praxi vojsk setkáváme se slovem manévr a jeho odvozeninami téměř neustále. Tím naléhavěji tedy vystupuje do popředí požadavek jasného, v celé armádě jednotného a současným podmínkám plně odpovídajícího vymezení obsahu pojmu, požadavek jeho jednotného chápání a výkladu, jako nezbytného teoretického podkladu pro správné pochopení jeho významu a používání v praxi.

Máme-li totiž význam manévru pro soudobý boj správně chápat a manévru správně v praxi používat, nestačí vzít na vědomí, že jeho význam stoupl. Je třeba správně pochopit, proč tomu tak je, jaké změny přinesly soudobé podmínky a zejména nová technika do manévru, jeho forem a způsobů provedení a jak se tyto změny v praxi projevují.

Že je to velmi nutné, o tom svědčí řada případů, kdy ve vojenské mluvě je pojmu manévr ještě nesprávně používáno k označení nejrůznější bojové činnosti vojsk, která v podstatě manévrem není a kdy jsou často tyto pojmy zaměňovány. To nám na druhé straně jen potvrzuje, jak manévr nám čím dále, tím více vrůstá do soudobého boje a stává se jeho neoddělitelnou součástí.

Chci se nejprve zabývat otázkou
obsahu a významu soudobého manévru.

Manévr v historii vojenství není žádným novým pojmem. Setkáváme se s ním už dávno. Historie vojenství nám potvrzuje, že v závislosti na ideologickém podkladě vojenské vědy, stupni rozvoje techniky a tím rozvoji vojenského umění, byl v různých dobách a státech přikládán manévru různý význam. Formy manévru se postupně vyvíjely s rozvojem techniky a manévrovací schopnosti vojsk. Velmi dávno jsou už známy čtyři základní formy manévru v útočném boji, používané v podstatě až do minulého století. Jsou to čelní úder, kosý úder, úder středem a všeobecně známý Hannibalův úder křídly, kterým byla už v roce 216 před naším letopočtem zničena u Cann římská vojska, která v této bitvě použila úderu středem. Tento Hannibalův

manévr se v podstatě stal základem obklíčování a ničení obklíčeného nepřítele a sloužil jako klasická forma manévru, studovaná a používaná vlastně až do počátku našeho století. Je tedy manévr značně starý.

Avšak manévr nebyl ve všech dobách a všude přikládán stejný význam. Na příklad vojenský teoretik a historik zejména napoleonských válek Clausewitz, věnuje ve svých dílech otázce manévru nepatrnou pozornost a téměř se o něm nezmiňuje, ačkoli v otázkách studia pojetí podstaty války došel vlivem dialektické metody zkoumání k celé řadě kladných závěrů. Je ovšem třeba vidět, že jeho dialektika byla idealistická, se všemi důsledky, které z toho vyplývají.

Řadu příkladů rozdílného chápání významu manévru najdeme i v historii posled-

ních válek. Tak na příklad francouzská buržoasní armáda před druhou světovou válkou a v důsledku toho i čs. buržoasní armáda předmnichovská, v důsledku reakční podstaty své vojenské vědy, význam manévru hluboce nedocenila a výsledky toho známe — Maginotova linie, pasivita, zrada a porážka.

Německá fašistická armáda Hitlerova při přepadení Polska a zejména při věrolomném napadení Sovětského svazu v roce 1941 použila nejrozumnějších forem strategického i operačního manévru v dosud nebyvalém rozsahu a rozmachu, ale po celou dobu války se nedokázala a ani nemohla vymanit z pout schematičnosti, ztrnulé jednotvárnosti a dogmatickosti použitých forem manévru. Právě tento příklad jasně ukazuje, že reakční a protilidová podstata imperialistické vojenské vědy nedovoluje důslednou vědeckost, i když může imperialistická vojenská věda dojít a dochází k některým správným závěrům. Její rozpornost, metafyzičnost a reakční podstata ji nakonec postaví před neřešitelné problémy.

Byli jsme na druhé straně svědky toho, že teprve sovětská vojenská věda, zkoumající vojenské problémy marxistickou dialektickou metodou, svou přísnou vědeckostí všestranných rozborů přivedla i otázku manévru k obrovskému tvůrčímu rozmachu, k správnému pochopení jeho významu, obsahu i forem.

Lenin na příklad svou na první pohled prostou poučkou, že „v boji je třeba nepříteli nikoli vyhnat, ale zničit“ dal vlastně základ celé sovětské strategii.

Sovětská vojenská věda právě v důsledku své vědeckosti jediná dokázala správně odhalit vliv socialistických výrobních vztahů a z nich vyplývajících morálního potenciálu socialistické společnosti na charakter socialistického vojenství.

Proto také vidíme, že to byla sovětská

vojenská věda, která tak tvůrčím způsobem přistoupila k otázkám manévru a jeho významu v boji. Základ k tomu položila vlastně občanská protiintervenční válka mladého sovětského státu v letech 1918—20. Právě tuto válku můžeme považovat právem za první manévrovou válku moderního typu. Obrovský rozmach aktivity a iniciativy dělnické revoluční armády potvrdil starou poučku, že k rychlému rozvoji vojenského umění dochází ve válkách, které mají rozhodné cíle. A právě v této válce byly ty nejrozhodnější cíle války — v ní šlo o bytí nebo nebytí celého nového společenského řádu. Revoluční podstata občanské a intervenční války nemohla přirozeně zůstat bez vlivu na její charakter. Na straně mladé sovětské armády, armády nového revolučního typu, dochází k usilovnému hledání takových forem boje, které by dávaly možnost plně využít obrovského revolučního elánu mas vojáků a jejich morálně politických kvalit. Tato snaha vedla k vysoce manévrovému způsobu vedení války a je právě typické, že ačkoli tato válka časově navazovala bezprostředně na konec první světové války, nenajdeme v ní žádných příkladů pro poziční formy vedení války, které byly právě pro první světovou válku typické. Naopak, marxistické pojetí války vyústilo do vysoce manévrových forem boje, pro které mimo jiné je typické to, že v nich bylo velmi často a velmi dovedně využíváno prvku překvapení. Takže ani prvek překvapení není žádným novým prvkem typickým jenom pro období používání atomových zbraní, i když přirozeně jejich vlastností a účinek mu daly daleko výraznější obsah a význam.

Byla to tedy občanská a protiintervenční válka SSSR, která položila základ socialistickému pojetí moderní manévrové války a která v podstatě vytvořila podmínky pro tak rychlý vývoj nového oboru vojenského umění — operačního umění.

Tady jsou základy a ideologický podklad onoho tvůrčího rozmachu manévrovosti moderního boje, který Sovětská armáda přivedla k takovému mistrovství v historických operacích Velké vlastenecké války.

Socialistické vojenské umění v období po druhé světové válce a zejména po zavedení atomových zbraní do výzbroje armád plně čerpalo z bohatých zkušeností a tradic sovětské armády a tvůrčím způsobem dále rozvíjí studium otázek manévru v soudobých podmínkách.

Přitom bere plně v úvahu zákon vzájemného souladu mezi formami bojové činnosti vojsk a rozvojem vojenské techniky, která je činitelem určujícím.

Tady jsou základy a ideologický podklad onoho tvůrčího rozmachu manévrovosti moderního boje, který sovětská armáda přivedla k takovému mistrovství v historických operacích Velké vlastenecké války.

Socialistické vojenské umění v období po druhé světové válce a zejména po zavedení atomových zbraní do výzbroje armád plně čerpalo z bohatých zkušeností a tradic sovětské armády a tvůrčím způsobem dále rozvíjí studium otázek manévru v soudobých podmínkách.

Přitom bere plně v úvahu zákon vzájemného souladu mezi formami bojové činnosti vojsk a rozvojem vojenské techniky, která je činitelem určujícím.

Manévr je ve své podstatě pohyb, násobený možnostmi techniky. Vlastnosti vojenské techniky, zejména bojové a dopravní, jsou určujícím prvkem manévru schopnosti vojsk. Dynamičnost, jako jeden z charakteristických rysů soudobého voje, je určována stupněm rozvoje vojenské techniky. Hlavním a nejdůležitějším projevem dynamičnosti soudobého boje je právě manévr. Proto čím se stává soudobý boj dynamičtější, tím více se manévr stává jeho organickou a neoddtělitelnou součástí. Soudobý boj je ve své podstatě nepřetržitým sledem manévru všech druhů, nejrozšířenějšího rozsahu, způsobů provedení a cílů. V soudobé operaci je v podstatě víc manévru, než vlastního procesu ničení nepřítele.

Tak se podle mého názoru musíme dívat na význam manévru v soudobém boji a tak ho musíme chápat.

Setkáváme se v naší praxi ještě s případy, které ukazují na některé nejasnosti, nebo nepřesnosti v otázkách obsahu pojmu manévr, zejména v obsahu pojmu „formy manévru“ (častěji používaného jako „formy operačního manévru“).

Dnes už ale máme řadu konkrétních výsledků socialistického vojenského umění, o které se v naší teoretické práci i v praxi můžeme opřít a tyto nejasnosti odstranit.

V Moskvě byl v minulém roce vydán „Kratkij slovar operativno-taktičeskich i obščevojennych slov (terminov)“. V tomto slovníku, který je nejnovějším materiálem tohoto druhu, najdeme tyto základní definice pojmu manévr a jeho odvozenin:

„Manévr — organizované přemísťování vojsk v průběhu boje, prováděné za účelem vytvoření nejvýhodnějšího uskupení vlastních sil a prostředků a zaujetí jimi nejvýhodnějšího postavení vzhledem k nepříteli s cílem způsobit mu porážku silnou palbou a zdrcujícím úderem“.

„Manévrovost — stupeň způsobivosti vojsk a bojové techniky k rychlému provedení manévru“.

„Manévrování na bojišti — změny v uskupení sil a prostředků, provedené v soulase se situací vzniklou na bojišti“.

„Forma manévru — způsob vytvoření nejvýhodnějšího uskupení sil a prostředků a

zabezpečení jeho nejlepšího postavení vzhledem k nepříteli. Základními formami manévru v útočném boji jsou obchvat a obejítí. Úspěšné využití těchto forem manévru zabezpečuje obklíčení a zničení nepřítele, nebo jeho zajetí.

V některých případech, podle nařízení velení operačních svazů, může být použita zvláštní forma (druh) manévru — odchod.

Tento manévr se používá v těch případech, kdy dočasná ztráta částí území dává možnost výrazně změnit nevýhodnou situaci a zaujmout vlastními vojsky výhodnější postavení“.

Tolik toho najdeme o problematice manévru v nejnovějším sovětském terminologickém slovníku. Uvedené definice (v mém vlastním překladu), ve zhuštěné formě vyjadřují správný obsah soudobého manévru a mohou nám posloužit jako východisko k dalšímu rozboru otázky.

Manévr je, jak vidíme, zobecněným pojmem pro celý rozsah vojenského umění. Proto k upřesnění rozsahu manévru používáme pojmů manévr strategický, operační nebo taktický, které v podstatě naznačují cíl a rozsah manévru na jednotlivých stupních velení.

V praxi ovšem nemůžeme vystačit ani s tímto upřesněním rozsahu manévru. V každé konkrétní situaci, kterou v boji řešíme, má totiž obsah manévru i jinou náplň, zejména pokud se týká významu a váhy jeho jednotlivých prvků a způsobů provedení. Pro řešení konkrétní situace zdaleka nestačí rozhodnutí provést taktický nebo operační manévr.

Rozmanitost soudobého boje, stále narůstající možnosti vojenské techniky a jejich vliv na způsoby manévru si proto postupně vynucují stále pestřejší paletu výrazů, konkretizujících jednotlivé prvky a způsoby provedení té oné formy manévru, jehož podstata se při tom nemění. Proto mluvíme o manévru po zemi, vzduchem, o manévru leteckém, o manévru pochodem, přesunem, nebo přepravou, o manévru různým druhem vojska, o manévru palbou, zátarasy, zásobami, zdravotnickými nebo technickými prostředky a podobně.

Různorodost a složitost soudobého boje zpravidla vyžaduje, aby při uskutečňování kterékoli z forem manévru bylo současně použito manévru nejrůznějšími prvky a nejrozličnějšími způsoby. Složitost soudobého boje se nám zákonitě odráží i ve složitosti manévru. Tato složitost manévru tkví zejména v tom, že v každém konkrétním případě bude význam jednotlivých prvků a způsobů provedení manévru různý. V procesu vývoje vojenského umění můžeme jasně sledovat, jak se význam jednotlivých prvků a způsobů provedení manévru postupně mění. Na příklad před druhou světovou válkou, a ještě v jejím počátku, měl značný význam manévr jízdou, který dnes v soudobých armádách téměř vymizel. Na druhé straně třeba manévr palbou, ještě na počátku poslední války, nepřesahoval svým významem taktický rámec, pak přerůstal do operačního umění a dnes vlivem rozvoje vojenské techniky, zejména raketových zbraní, má rostoucí význam nejen v taktice a operačním umění, ale rozhodující význam i v oblasti strategie.

Z toho tedy vyplývá požadavek správně chápat nejen obsah obecného pojmu manévr v soudobém boji, ale za účelem jeho správného a efektivního využití mistrovsky ovládat všechny způsoby jeho provedení a správně ocenit význam jeho jednotlivých prvků a způsobů provedení pro řešení konkrétní situace.

V poslední době nám další rozvoj vojenské techniky a jemu odpovídající rozvoj vojenského umění přináší řadu podstatně nových pohledů na pojetí obsahu soudobého manévru a zejména jeho úlohy v jednotlivých oblastech vojenského umění. Tyto vlivy musí naše vojenské umění teprve vyhodnotit, aplikovat na naše konkrétní podmínky a možnosti a vyvodit z nich potřebné závěry.

Podstatné změny v pojetí obsahu a významu manévru v soudobých podmínkách a i v jiných otázkách vojenského umění, přinesl v poslední době zejména bouřlivý rozvoj raketové techniky a ty obrovské úspěchy, které v tomto oboru dosáhla zejména sovětská věda a technika. Vliv rozvoje raketové techniky na rozvoj vojenského umění se právě v současné

době projevuje velmi výrazně a v pravém slova smyslu si vynucuje přehodnocení a kvalitativně nové pohledy na některé zásadní otázky vojenské vědy jako celku a dílčí otázky vojenského umění.

Jasným důkazem toho jsou ty závěry, které vyplývají z projevu soudruha Chruščova na zasedání Nejvyššího sovětu SSSR dne 14. ledna t. r. v souvislosti s návrhem na další snížení ozbrojených sil SSSR. *V tomto projevu, který je školou marxistické dialektiky a který se v příslušných statích přímo zabývá podstatnými otázkami vojenské vědy, je uvedena celá řada závěrů, které nemohou zůstat bez výrazného vlivu na pojetí a chápání některých otázek vojenského umění a tím i na chápání otázek manévru v soudobých podmínkách.*

Není cílem mého článku zabývat se podrobně všestranným významem závěrů v tomto projevu uvedených. Jejich správná aplikace do celé hloubky a šířky vojenské vědy bude vyžadovat ještě mnoho studia. Je přirozeně velmi obtížné zabývat se jen některými otázkami vyplývajících z tohoto projevu, protože je třeba mít neustále na zřeteli dialektickou vazbu obsahu projevu a vzájemnou souvislost a závislost jeho jednotlivých statí. Chci se jen pokusit v rámci, který dovoluje článek, všimnout si některých otázek, které z projevu vyplývají ve vztahu k pojetí soudobého manévru.

První závěr, který z obsahu projevu vyplývá pro vojenské umění, je podle mého názoru ten fakt, že *raketové zbraně a jejich možnosti přinášejí s sebou mimo jiné i podstatnou změnu v obsahu a vzájemném poměru operačního umění a strategie.*

Různé druhy a typy raketových zbraní mohou mít a mají přirozeně různý význam v jednotlivých oborech vojenského umění. Proto při úvahách o jejich vlivu musíme mít vždy na zřeteli rozdíl ve vlivu a významu raket strategického, operačního nebo taktického dosahu. I když můžeme předpokládat, že vliv raketové techniky na operační umění a taktiku bude značný a dále poroste, ukazuje se, že *hlavní těžiště významu raketových zbraní pro vojenské umění je třeba hledat v oblasti strategie, kde se projeví nejvýrazněji a kde přivedou kvalitativní změny v pojetí některých otázek.*

Strategie dostává raketami do rukou zbraň, která jí umožňuje podstatně a přímo ovlivňovat plnění strategických úkolů. Balistické rakety SSSR, létající fantastickou rychlostí 26 000 km v hodině a dosahující na vzdálenost více než 12 000 km přesností rovnající se zhruba $\frac{1}{6}$ promile vzdálenosti, jsou toho jasným důkazem. To je zcela nový aspekt ve strategii. Není proto divu, že tak nebývale přesný dopad makety hlavičky rakety do určeného prostoru rozvinl nejen hladinu Tichého oceánu, ale hladinu obdivu světové veřejnosti nad takovými úspěchy sovětské vědy a techniky.

Promítneme-li si tuto skutečnost do vojenského umění a pochopíme-li správně její reálné důsledky, vidíme, že taková skutečnost nemůže zůstat bez podstatného vlivu na řešení celé řady otázek vojenského umění. Ve světle této skutečnosti se po mém soudu mění i způsoby plnění hlavního úkolu boje „zničit síly nepřítele, jeho prostředky a zbavit ho schopnosti odporu“. Ještě včera byl tento hlavní úkol boje proveditelný jen stra-

tegickým manévrem, uskutečňovaným řadou pozemních a vzdušných operací. Neboli tento úkol, který strategie stanovila a konkretizovala časově a prostorově, plnilo strategii podřízené operační umění a taktika. Dnes značnou část tohoto úkolu, ovšem kvalitativně nově pojatého, může plnit strategie svými prostředky přímo. Těmito prostředky jsou právě strategické raketové zbraně, umožňující manévr palbou strategického významu.

Palebná síla vojsk, která v procesu vývoje z oblasti původně taktické postupně přerůstala do oblasti operační, se dnes stala jedním z rozhodujících prvků strategického významu. Její kvalitativně nový obsah, jak vyplývá i z projevu soudruha Chruščova, *podstatně ovlivňuje i novou náplň pojmu „obranyschopnost země“*. Přitom je třeba zdůraznit, že toto pojetí je výrazným politickým projevem důsledné mírové politiky SSSR a staví výrazné kritérium pro posouzení agresivnosti nebo mírumilovnosti politiky existujících společenských a státních zřízení.

Na první pohled by se mohlo někomu zdát, že praktické projevy tohoto vlivu, které našly výraz ve snížení počtů ozbrojených sil SSSR, se dostávají do rozporu s dosavadními závěry o masovosti soudobé války. To by ale byl zásadní omyl. Je sice faktem, že se i tady projevuje všeobecně platná zásada, že „technika šetří lidi“, ale smysl této zásady je třeba správně chápat. Rozhodně by bylo nesprávné a nedialektické, kdyby podobné úvahy měly vyústit do nějakého nevědeckého extrému „knoflíkové války“ bez lidí, nebo jiného extrému.

Tyto změny nemají s podobnými nevědeckými teoriemi naprosto nic společného. Podstatou těchto změn je další zákonitý rozvoj vzájemných vztahů strategie a ekonomiky a jsou jeho praktickým projevem. Soudobá válka i nadále a právě tím více v podmínkách vlivu a možností raketových a nukleárních zbraní, vyžaduje k dosažení vítězství maximálního vypětí veškerých morálně politických a ekonomických sil státu. Nové ale v tomto vztahu je to, že *těžiště soudobé války se právě možnostmi raketových a nukleárních zbraní do značné míry přesunuje z fronty do týlu*. Soudruh Chruščov ve svém projevu o tom říká: „*Válka by začala především v týlu bojujících zemí . . .*“ Bojující armády jsou čím dále tím závislejší na stavu ekonomiky státu. Týlem bojující armády už není jenom vlastní území, zejména územně malého státu, ale území celého bloku, celé koalice států. Rostoucí palebná síla nových zbraní logicky vede k zmenšení počtu těchto zbraní potřebných k splnění určitého úkolu. Současně ale narůstající konstrukční a výrobní složitost těchto zbraní a jejich vysoká náročnost na obsluhu a zabezpečení jejich činnosti vyžaduje stále masovější účast bojujících národů. *Proto při stále složitější výzbroji soudobé armády přestává hrát rozhodující roli „počet bodáků“ a hraje rozhodující roli její palebná síla, morálně politická a materiální základna*. Při zvýšeném účinku soudobých bojových prostředků narůstají i možnosti a rozsah ztrát, narůstá prostor, na kterém nepřítel může tyto ztráty způsobit, narůstá závažnost ztrát a narušení ekonomiky státu, narůstá materiálová náročnost války a tím narůstá i potřeba a význam záloh lidí a materiálu všech druhů.

Právě v dnešním období bouřlivého vývoje nové techniky a jejího vlivu se znovu výrazně potvrzuje marxisticko-leninská téze o tom, že ozbrojený

zápas mění svou tvářnost a rozvíjí se v souladu s rozvojem společnosti a jejích výrobních sil. Závažné závěry sovětské vojenské vědy, obsažené v projevu soudruha Chruščova, to výrazně potvrzují.

Další otázkou, která vyvstává v souvislosti s významem a důsledky tohoto strategického manévru palbou, je otázka jeho vlivu na pojetí a význam prvku překvapení. Soudruh Chruščov tuto otázku rozebírá ve stati, kde posuzuje možnosti nepřítele využít prvku nenadálosti napadení raketovými a nukleárními zbraněmi k zajištění převahy pro vítězství. Na otázku, zda nepřítel může faktorů nenadálosti využít, odpovídá přímo: „Nikoli.“ Moderní prostředky vedení války nedají tuto převahu ani jedné zemi.

Znamená to snad, že prvek překvapení pozbyl v soudobém boji náhle svůj význam? Rozhodně ne. Je třeba si uvědomit, že tento závěr se týká strategie a v ní zejména počátečního období války. *V měřítku operačně taktickém zůstává prvek překvapení i nadále jedním z důležitých předpokladů úspěchu v operaci (boji).* Znamená to ale současně nové pojetí významu a možností strategického překvapení, zejména ve vztahu k závěrům a těm úkolům, které mu ukládá buržoazní vojenská věda. I když tento závěr nevylučuje možnost takového šíleného pokusu, o kterém soudruh Chruščov říká, že „samozřejmě za šílence se nelze zaručovat“, dokazuje, že ve strategickém měřítku, při stávající převaze ve vědě a technice, morálně politického a ekonomického potenciálu socialistického tábora, je ne-logické očekávat od nenadálého napadení, i kdyby se zdařilo, takové výsledky, které od něj očekává buržoazní vojenská věda.

Je to tedy především studená sprcha pro některé příliš horké hlavy vojenských teoretiků Západu.

Nebylo by ovšem správné, tyto závěry z oblasti strategie dogmaticky přenášet beze změn do oblasti operačního umění a taktiky. I když strategické závěry přirozeně ve větší či menší míře ovlivní i pojetí otázky v operačním umění a taktice, je třeba pečlivě vážit jejich aplikaci do těchto oblastí.

Další podstatnou změnou, kterou přináší vliv raketových zbraní do pojetí problému manévru, je otázka jejich vlivu na pojetí pojmu, či lépe řečeno na splnění úkolu — *zmařit útok nepřítele.*

V první světové válce tento úkol plnily převážně pěchotní zbraně, hlavně kulomety a později dělostřelectvo. Jeho plnění bylo tedy záležitostí taktiky. V poslední válce vlivem letectva a zvětšených dostřelů dělostřelectva se postupně zvětšovala hloubka toho prostoru, v kterém tento úkol byl plněn a jeho plnění přerůstalo do oblasti operačního umění. Dnes raketové zbraně, jako nosiče nukleárních nábojů, jejichž účinek podstatně zvýšil realnost splnění tohoto úkolu, dávají ve značném měřítku tuto možnost strategii a přenášejí těžiště plnění tohoto úkolu na oblast ekonomiky státu, tedy na

materiální základnu agresivních armád. To znovu jasně potvrzuje převládající strategický význam raketových zbraní, jejichž úkolem by bylo zmařit útok nepřítele v případě jeho pokusu o napadení. To je v podstatě obsaženo ve slovech soudruha Chruščova „... mohli bychom zemi, nebo země, které by nás napadly, doslova smést z povrchu zemského“. I tento závěr, který se zase týká především oblasti vysoké strategie, potvrzuje absurdnost a šílenství války v soudobých podmínkách. Tím ovšem toto nebezpečí není ještě odstraněno. Dokud budou podobní šílenci žít, je třeba obranyschopnost země zabezpečovat.

Bylo by proto omylem domnívat se, že veškeré úkoly v eventuální příští válce by plnila strategie a že v důsledku vlivu raketových zbraní se operační umění a taktika stala přežitkem minulosti. Ani raketové zbraně nejsou všemocné a nemohou řešit všechno.

Není ovšem sporu o tom, že vzájemný poměr a náplň jednotlivých oblastí vojenského umění, tedy strategie, operační umění i taktika doznají některých výrazných změn i ve svých úkolech. Raketové zbraně a jejich nejvýraznější projev — manévr palbou — jistě změní jejich specifickou váhu a náplň. Do jaké míry a v jakém směru — to stanovit je teď nejlépejším a nejdůležitějším úkolem vojenského umění.

Je třeba vzít současně v úvahu, že raketové a perspektivní nové zbraně, o nichž soudruh Chruščov prohlásil „... to je něco neuvěřitelného“, jsou bezesporu i mohutným a účinným faktorem boje za mír. Jsou jistě bolestivou uzdou té dávno už zbankrotělé historické a dnes už jen hysterické „pozice síly“ imperialismu.

Vliv raketových zbraní se přirozeně neomezuje jen na oblast strategie. Jejich použití v operačně taktickém měřítku působí přirozeně i na obsah a způsoby manévru v této oblasti.

Všimněme si na příklad toho, jak mění třeba způsoby manévru prováděného s cílem „soustředit úsilí vojsk do určitého prostoru“.

V každém případě je cílem takové činnosti vytvořit si podmínky k zničení živé síly a bojové techniky nepřítele v tomto prostoru. Bylo by jistě předčasné a nesprávné tvrdit, že k splnění takového úkolu není dnes už vůbec třeba soustředit do tohoto prostoru nebo jeho blízkosti vlastní vojska.

Faktem ale zůstává, že vlivem nových bojových prostředků, zejména raketových zbraní, bude v operaci (boji) hrát manévr palbou čím dál tím větší roli. Soudobá bojová technika, především raketová, a zejména při použití atomových zbraní, dovoluje už dnes podstatnou část tohoto úkolu a právě tu nejtěžší jeho část — „fyzické ničení nepřítele“, plnit manévrem palbou, aniž by k tomuto účelu bylo třeba provádět manévr vojsky a jejich bojovou technikou.

Z uvedené tendence vývoje nelze ovšem dělat nějaké fantastické a nereálné závěry, protože tady hraje roli celá řada jiných otázek. Dá se ale soudit, že význam manévru palbou i v operačně taktickém měřítku se bude zvyšovat a že bude podstatně ovlivňovat nejen způsoby provedení

manévru a bojové činnosti vojsk, ale i jejich organizaci a výzbroj. V těchto podmínkách při provádění manévru vojsky a bojovou technikou začne nabývat významu prvek „rychlého a dovedného využití účinků manévru palbou“ na úkor prvku využití manévru silami a prostředky k tomu, aby byly nepříteli způsobeny ztráty“ — protože ty už byly nepříteli způsobeny manévrem palbou.

Např. operační svaz vybavený dostatečným počtem přesných raketových zbraňů bude moci celou řadu úkolů podpory vojsk, zejména boj s raketami nepřítelů, jeho dělostřelectvem, letectvem, zálohami a protiúdernými uskupeními, plnit na celou hloubku operace a v celé šířce pásma, aniž by tyto prostředky musely sledovat vojska — a provádět tedy manévru s cílem zabezpečit podporu vojsk. Tato perspektiva, která se jasně rysuje, se stává jedním z nových rysů soudobého manévru.

Manévru palbou v tomto pojetí totiž podstatně zrychluje rychlost zásahu do určeného prostoru, dovoluje rychle přenášet úsilí vojsk z jednoho směru na druhý, zkracuje podstatně čas potřebný k celkovému uskutečnění manévru a jeho podstatnou výhodou je to, že zmenšuje rozsah manévru po komunikacích. Tím v podstatě vyhovuje všem těm požadavkům, které soudobé podmínky kladou na bojovou činnost vojsk.

Tyto vlastnosti nové bojové techniky nemohou přirozeně zůstat bez vlivu nejen na způsoby bojové činnosti vojsk, ale i na jejich organizaci a zákonitě v dalším procesu vývoje i na význam jednotlivých druhů vojsk v soudobé operaci, stejně tak, jako musí ovlivnit i celou řadu otázek materiálně technického a zdravotnického zabezpečení operace.

Jsme svědky toho, že rozvoj raketové a nukleární techniky podstatně ovlivnil význam např. letectva a válečného námořnictva, o nichž říká soudruh Chruščov ve svém projevu, že se „neomezují, ale nahrazují“, jsme svědky vzniku nového druhu vojska — raketového; tento vývoj jistě není ani zdaleka ukončen a bude pokračovat.

■
⁴Ve světle těchto skutečností by mohla vzniknout otázka, jak je tomu vlastně teď s významem manévru v zduchem, kterému jsme začali přikládat takovou důležitost, když se letectvo nahrazuje?

Manévru vzduchem rozhodně ani v těchto podmínkách nepozbývá svého narůstajícího významu. Nasycenost a namnoze už přesycenost bojiště dopravní a bojovou technikou si to v každém případě vynutí. Víme, že otázka pohybu po komunikacích začala působit vojenskému umění vážné starosti, protože hrozilo nebezpečí, že se vysoký stupeň motorizace a mechanizace vojsk bez kvalitativně nového řešení převrátí ve svůj protiklad a způsobí snížení pohyblivosti vojsk. Proto se také zájem vojenského umění, zejména po zavedení vrtulníků, obrátil do vzduchu.

Tento zájem trvá a bude trvat i nadále. Manévru vzduchem neztrácí svůj význam, ale naopak jeho význam dále poroste a myslím, že úměrně s rozvojem raketové techniky. Ovšem jeho obsah, náplň a způsoby provedení se mohou podstatně a kvalitativně měnit. Prostě řečeno záleží na

tom, co se bude vzduchem přepravovat, jakými prostředky a s jakým cílem. Jistě nebudeme přepravovat vzduchem k cíli letecké pumy, když tento úkol daleko rychleji, přesněji a efektivněji splní raketa. Nebudu vzduchem přepravovat hlavňové dělostřelectvo a střelivo k němu, když mohou tento úkol splnit přímo úderem raketových zbraní. Nebylo by jistě správné počítat v budoucnu s podporou vojsk drahými a málo efektivními stíhači bombardéry, kteří k dopravě náboje na cíl potřebují letadlo, letiště a složitý naváděcí systém, když týž úkol daleko rychleji splní raketa; totéž se týká stíhačů. Proto tyto druhy letectva se raketami nahrazují. Na druhé straně však zatím neztrácí význam dopravní letectvo a zejména vrtulníky. Zatím! Je přirozené, že prostředky tohoto druhu letectva se budou rychle měnit a v perspektivě mohou přecházet na systém raket. To ale na podstatě věci, na podstatě manévru vzduchem nic nemění.

Jistěže vliv raketových zbraní zvyšuje význam výsadkových vojsk, i když náplň jejich úkolů se může podstatně měnit. Potrvá-li jejich potřeba dostatečně dlouho, jistě se jejich úkoly, vzhledem k možnostem raketových zbraní a jejich významu v oblasti strategie i operačního umění, mohou kvalitativně změnit. To je ovšem perspektiva. Zatím není, myslím, sporu o tom, že narůstá význam kombinace manévru palbou s manévrem vzduchem, jejíž projevy mohou mít podstatný vliv na změnu zásad a náplně operačního umění i taktiky.

V našich nových řádech jsou jako základní formy manévru v útočném boji uváděny obchvat a obejítí.

Tyto formy manévru jsou definovány takto:

„Obchvat“ — je manévr směřující k provedení úderů do boku a týlu nepřítele. Provádí se v bezprostředním taktickém a palebném styku s vojsky útočícími čelně.

Obejití — je hlubší manévr k provedení úderů do boku a týlu nepřítele. Provádí se v taktické (operační) součinnosti s vojsky útočícími čelně.

Nejrozhodnějších výsledků při ničení nepřítele možno dosáhnout obchvatem nebo obejitím obou jeho boků“.

Tyto definice jsou sice všeobecně známe, ale je zajímavé, že právě v jejich používání se nejčastěji dopouštíme chyb.

Pojmu obejítí se v praxi používá vcelku zřídka, ačkoli právě obejítí je svým obsahem typičtější formou manévru, zejména v soudobých podmínkách, než obchvat. A právě pojmu obchvat používáme nejvíce

a často v takových vazbách, jako je „hluboký obchvat“ a podobně. Zpravidla obsahově zaměňujeme obchvat za obejítí. Tyto nesprávnosti jsou snad způsobeny do určité míry i ne právě libozvučným slovem obejítí, které, jak nám potvrzuje praxe, se vžil velmi málo.

V soudobých podmínkách k tomu přistupuje i jiná otázka. Celý rozdíl mezi těmito, jinak v podstatě stejnými formami manévru spočívá právě v tom „taktickém a palebném styku“, nebo v „taktické (operační) součinnosti“.

Jsem toho názoru, že v soudobých podmínkách boje, charakterizovaného mimo jiné bojovou činností vojsk na samostatných směrech a nesouvislou frontou, i když přirozeně podstata rozdílu zůstává, jeho význam se do značné míry stírá, a při soudobých rychlostech a způsobech manévru nemá už tak podstatného významu, jako měl kdysi. Dnešní vlastnosti bojové techniky, zejména raketové, reaktivního dělostřelectva a letectva, konečně i zvýšené dostřely kla-

sického dělostřelectva a časté použití vzdušných taktických i operačních výsadek, do značné míry mění obsah a význam problému palebné součinnosti. Podle mého názoru by bylo možné uvažovat o sloučení obou těchto termínů pod termín „obchvat“ a ty stávající jejich rozdíly ponechat jen jako rozdíly podmínek, v nichž se obchvat provádí: Myslím, že oba termíny se udržují tak trochu setrvačností a že jejich sloučení by přispělo k zjednodušení terminologie a odstranilo by celou řadu chyb, kterých se stejně dopouštíme.

Dokud ovšem tyto termíny jsou uváděny v našich řádech, je třeba je správně používat, vykládat je jednotně a nezaměňovat jejich smysl.

V souvislosti s otázkou forem manévru je třeba se zmínit o tom, že v teorii i v našich řádech se mluví o jednotlivých formách manévru zpravidla v útočném boji. U obchvatu je sice zdůrazněno, že tohoto způsobu manévru může být využito i v jiných druhích boje, ale přesto by mohl vzniknout dojem, že manévř je vlastní a typický jenom pro útočný boj a že např. není typický pro soudobou obranu. To by ovšem byl naprosto chybný závěr. Naše vojenské umění pokládá útočný boj za základní druh boje, jediný, kterým je možno dosáhnout úplného zničení nepřítele. Není sporu o tom, že se v útočném boji projevuje základní prvek manévru — pohyb daleko výrazněji, že je v tomto druhu boje nejtypičtější a že proto je mu tam věnována největší pozornost.

To ovšem zdaleka neznamená, že soudobá obrana je druhem boje, pro který manévř není typický a kde se používá jen zřídka. Takové pojetí obrany by neodpovídalo soudobým podmínkám a požadavkům, které na ni klademe. My naopak od soudobé obrany žádáme, aby byla vysoce aktivní. V každém prvku aktivity obrany, ať už jde o úder před přední kraj, protizteč, nebo protiúder, nebo konečně o protipřipravu, v které manévř palbou hraje významnou roli, nebo o manévř vojensky k oklamání nepřítele o vlastní operační (bojové) sestavě, vždy najdeme jako

základní prvek pohyb — tedy manévř. Soudobá obrana, jako kterýkoli jiný druh boje, je bez manévru nemyslitelná, protože každá pasivita v soudobém boji vede ke ztrátě iniciativy a k porážce a tím více v obraně, kterou zpravidla používáme v podmínkách pro vlastní vojska méně výhodných a při převaze nepřítele. I když celkový ráz soudobé obranné operace je obranný, vedou vojska při všech projevech aktivity obrany zpravidla bojovou činnost útočného charakteru a právě tato aktivní činnost vojsk spolu s dovedným používáním atomových zbraní dává soudobé obraně její nový obsah a charakter.

Proto vojska mohou při aktivní bojové činnosti v obraně používat v podstatě stejných forem manévru jako v útočném boji. Při úderu před přední kraj, stejně jako při protizteči nebo armádním protiúderu, může být použito čelního úderu, obchvatu nebo i obejití, zejména v podmínkách boje vedeného na nespojitelné frontě a v širokých pásmech.

Je tedy i soudobá obrana, jako kterýkoli druh soudobého boje, „plná manévru“ všech druhů — a to je právě tím jejím novým rysem, který je za používání zbraní hromadného ničení zdůrazněn.

Jedním ze základních charakteristických rysů soudobého boje je jeho dynamičnost. To v podstatě znamená rychlý a prudký spád boje, časté a náhlé změny situace a vysoké tempo bojové činnosti vojsk — prostě nepřetržitý neklid na bojišti.

Podstatou dynamičnosti boje je nepřetržitý sled manévru všech druhů silami a prostředky, takže je to vlastně manévř, který je nejvýraznějším projevem dynamičnosti boje. Setkáváme se ale často s formulacemi, které dynamičnost soudobého boje přičítají výhradně zbráním hromadného ničení, zejména atomovým zbráním. To se stalo vcelku běžným zjevem a zvyklostí, ačkoli to není docela správné a přesné.

Atomové zbraně a ostatní prostředky hromadného ničení bezesporu svými účinky ve značné míře vytvářejí podmínky pro dy-

namický charakter boje a přímo ho vyžadují, má-li jejich účinků být využito efektivně. Přesto ale tyto zbraně nejsou základní příčinou a předpokladem dynamického charakteru boje. Základní podmínkou dynamičnosti soudobého boje je především stav a vlastnosti bojové a dopravní techniky všech druhů a schopnost vojsk k jejich plnému využití.

Důkazem toho je i ta skutečnost, že známe i z nedávné historie příklady válek, které je možné plným právem označovat jako války manévrové, charakterizované všemi základními rysy dynamičnosti boje, i když přirozeně v měřítku úměrném stavu bojové a dopravní techniky. A v těchto válkách nebyly použity žádné zbraně hromadného ničení.

Atomové zbraně manévrovost vyžadují, vytvářejí pro ni podmínky, ale samy o sobě ji neumožňují. Sražení armád plně motorizovaných a mechanizovaných by mělo jistě dynamičtější charakter bez použití atomových zbraní, než sražení armád bez moderní bojové a dopravní techniky, v kterém by bylo použito třeba i atomových zbraní.

Několik slov k manévru schopnosti vojsk.

Schopnost vojsk k provedení manévru je rovněž určována především kvalitou techniky, kterou mají vojska k dispozici, a stupněm jejího zvládnutí vojsky. Jedna věc je schopnost vojsk k manévru — tedy hlavně jejich technické možnosti manévru uskutečnit a druhá věc je pohotovost vojsk k jeho provedení. Vojska schopná nějaký manévr provést nemusí být ještě k jeho provedení pohotová. Neuvádím to proto, abych se zabýval nějakými zbytečnými sofizmaty, ale chci tím zdůraznit význam techniky všech druhů pro soudobý manévr. Manévr v soudobých podmínkách je ještě často chápán jako záležitost převážně „operátorská“. Ve skutečnosti však *základním rysem soudobého manévru je jeho rys technický*. To „operátorství“ je položeno do jeho zámyslu, cíle a způsobů zabezpečení, ale celé jeho provedení je ve své podstatě zá-

ležitostí hlavně technickou. Jsou to především kvality soudobé techniky všech druhů a stupeň jejího zvládnutí lidmi, které jsou určujícím prvkem soudobého manévru.

Pohotovost vojsk k provedení manévru je pak jejich schopnost a všestranná připravenost kdykoli rychle a dovedně využít všech vlastností techniky k provedení manévru.

Je tedy hlavním problémem soudobého manévru problém technický, a to se týká technických znalostí lidí i kvality techniky. Je to v podstatě problém, jakými prostředky, co nejrychleji a neefektivněji uskutečnit základní myšlenku manévru a splnit jeho cíl. *Soudobý manévr se provádí technikou a bez techniky není myslitelný.*

Protože techniku obsluhují lidé a technika je beztrždní a slouží komukoli, vznikl zcela zákonitě vedle otázek morálně politických kvalit vojsk i problém jejich technické úrovně. Pokládáme-li dnes manévr za jeden ze základních předpokladů úspěchu v boji a techniku za základ manévru, pak otázka technické úrovně vojsk a zejména velitelského sboru se docela zákonitě musela stát jednou ze základních otázek doby.

Vševojskový velitel při stanovení cíle a druhu manévru nemůže už myslet, jak se dosud říká jenom „vševojskově“, ale zároveň a hlavně „technicky“. Já se ovšem domnívám, že rozdělovat v soudobých podmínkách takto pojmy už zdaleka neodpovídá současným požadavkům, protože dnes ve vojenství neexistuje žádný typ velitele, který by nepotřeboval technických znalostí. Soudobým manévrem zdaleka nejsou jenom ty pověstné „šipky“ — to jsou především stovky a tisíce koňských sil, tuny stěliwa a materiálu všech druhů, to jsou motohodiny tanků, stav jejich motorů a pásů, to jsou odpalovací zařízení, letiště a silnice a především lidé a jejich schopnosti a rozhodnost přivést prostředky k ničení nepřitele včas a v bojeschopném stavu na určené místo. Proto je soudobý boj tak náročný a tak složitý. Právě ten fakt, že soudobý boj je „plný manévru“ všeho druhu,

prováděného v nepřetržitém sledu nejrůznějšími prostředky a způsoby, potvrzuje, že soudobý manévř je neoddelitelnou součástí soudobého boje a je jeho nejtypičtější-

ším rysem. Proto také právem mluvíme o „manévřovém“ charakteru soudobé operace (boje) a manévřu v něm přikládáme rozhodující význam.

K otázce „zabezpečení manévřu“.

Jako každé zabezpečení vůbec, tak i zabezpečení manévřu je v podstatě souhrnem všech těch opatření, která provádíme k všestrannému zajištění úspěšného provedení manévřu.

Myslím ale, že bychom pojmu „zabezpečení manévřu“ v jeho obecném smyslu neměli vůbec používat. Nejsou pro to vlastně žádné důvody.

Manévř totiž není žádným zvláštním druhem bojové činnosti vojsk a proto ani jeho zabezpečení nemůže být žádnou zvláštní činností, charakteristickou jenom pro manévř.

Manévř, jako organická a neoddelitelná součást soudobého boje, se vlastně zabezpečuje v rámci zabezpečení boje (operace) ve všech těch oblastech, v kterých se boj zabezpečuje — tedy v oblasti politické, bojové, operační, materiální, technické, zdravotnické, ženiijní atd. Žádné zvláštní zabezpečení, typické a nutné jenom pro manévř, vlastně neexistuje a proto také podle mého názoru neexistuje nebo neměl by existovat obecný pojem „zabezpečení manévřu“. Takový pojem nemá a nemůže mít jasně stanovený obsah, specifický pro manévř.

To ovšem na druhé straně neznamena, že plánujeme-li manévř, nemáme co zabezpečovat, nebo, že jde o nějakou činnost, která je „automatická“.

Zabezpečujeme-li každou bojovou činnost vojsk, zabezpečujeme přirozeně i každý manévř, jako její součást. Přikládáme-li manévřu v soudobém boji tak veliký význam, musíme stejný důraz klást i na zabezpečení jeho úspěšného provedení.

V zásadě můžeme říci, že taktický manévř se zabezpečuje všemi prvky bojového zabezpečení, kterými se zabezpečuje boj po stránce materiální, technické, zdravotnické a po linii jednotlivých druhů vojsk.

Od rozsahu a druhu manévřu a způsobů jeho provedení bude pak záviset i rozsah a význam jednotlivých prvků jeho zabezpečení. Význam a rozsah jednotlivých prvků zabezpečení bude v každém konkrétním případě jiný. Budu-li na příklad zabezpečovat manévř palbou, bude mimo jiné mít rozhodující význam třeba průzkum cílů a nebude mít význam ženiijní zabezpečení tohoto manévřu. Naproti tomu přesunují-li divizi z hloubky do prostoru denního odpočinku v noci, nebude zase mít význam průzkum cílů, ale bude mít rozhodný význam ženiijní zabezpečení přesunu. Prostě zabezpečení manévřu není žádný obecný pojem s přesně vymezeným obsahem, ale každý manévř v závislosti od jeho druhu, rozsahu a způsobů provedení budeme zabezpečovat jinak. Jinak letištní manévř a jinak obejítí a úder do boku po průlomu fronty.

Při tom ovšem pro zabezpečení úspěšného manévřu neztrácejí na významu ani ty prvky a požadavky, které mají všeobecnou platnost pro soudobý boj.

Jedním z takových významných prvků zabezpečení úspěchu manévřu je jeho utajení.

Cílem utajení manévřu je dosáhnout jeho provedením překvapení nepřítele. Přikládáme-li v soudobém boji překvapení takový význam, tím větší význam má při provádění manévřu, i když to není charakteristické jen pro manévř.

Překvapení není v každém jednotlivém případě trvalým prvkem boje, i když je jeho

trvalým požadavkem. Těžiště překvapení v konkrétní situaci leží v zahájení bojové činnosti vojsk. Proto těžiště utajení manévru, jehož cílem je dosáhnout překvapení, musí ležet v období do zahájení bojové činnosti vojsk, tedy v období, kdy si manévrem vytvářím pro dosažení překvapení předpoklady. V tom je právě smysl toho „přemísťování sil a prostředků v boji k vytvoření výhodného uskupení a jeho výhodného postavení vzhledem k nepříteli“.

Právě proto *utajení manévru je jedním z rozhodujících činitelů v soudobém boji*. Dosahujeme ho celou řadou vzájemně na sebe navazujících opatření, která budou zase v každé konkrétní situaci jiná. Sem však patří vždy utajení zámyslu operace (boje) a všeho co s ním souvisí, skryté rozmístění vojsk v operační (bojové) sestavě, skrytý přesun a zaujetí výchozích prostorů nebo palebných postavení, utajení místa a doby zahájení bojové činnosti atd.

Dalším takovým nezbytným předpokladem zabezpečení úspěšného provedení manévru je jeho včasné a správné předvídání.

Předvídat vývoj boje je základním požadavkem jeho soudobých podmínek. V podstatě to znamená správně a včas předvídat zámysl nepřítel a jeho manévry a podle toho a vlastního zámyslu předvídat včas potřebu provedení manévru vlastních sil a prostředků k tomu, aby byly vytvořeny výhodné podmínky k uchopení iniciativy v boji a ke zničení nepřítele. *Proto správné a včasné předvídání průběhu operace (boje) je převážně předvídáním potřeby jednotlivých druhů (forem) manévru a způsobů jeho provedení.*

Jestliže jsme došli k závěru, že bez manévru není myslitelný žádný druh soudobého boje a že základním prvkem soudobého manévru je technika, pak z toho vyplývá, že jedním z nejdůležitějších rysů zabezpečení soudobého manévru, který je společný všem jeho formám i způsobům provedení, je jeho **technické zabezpečení**.

Spolehlivé technické zabezpečení manévru všech druhů vyžaduje ovšem dokonalou znalost současného stavu, vlastností a možností té techniky, která je hlavním prostředkem zabezpečovaného manévru. Jedině s těmito znalostmi může velitel určit reálné cíle manévru a ten způsob jeho provedení, který zabezpečuje nejefektivnější využití všech vlastností a možností techniky.

Z našich cvičení máme dostatek příkladů o tom, že nereálně stanovené cíle manévru, nesplněné předpokládané časové nebo prostorové normy, stejně jako neúspěch zvolené formy nebo způsobu manévru v konkrétní situaci, pramení zpravidla ze slabé znalosti současného stavu a možností techniky vůbec. Velmi průkazné jsou tyto případy zejména při cvičeních s vojsky, při kterých se zpravidla vymstí milosrdnost map, které při velitelsko-štábních cvičeních mnoho snesou a neprotestují. S mapou se dá smlouvat, ale ne s technikou. Nereálnost, nebo povrchnost technického zabezpečení se zpravidla v praxi projeví krachem celého sebedůmyslnějšího operačního zámyslu. *Při dnešní nasycenosti vojsk i bojiště technikou všech druhů a při rozhodujícím významu manévru pro úspěch v soudobém boji je otázka technického zabezpečení manévru, tak jako boje vůbec, rozhodující.*

Proto se domnívám, že součástí zvyšování technické úrovně velitelského sboru, kterou ukládá rozkaz s. ministra, by měla být i zvýšená ná-

ročnost na technické kalkulace všech druhů, dokazující reálnost splnění plánovaného manévřu v každém konkrétním případě. Rozhodně by z důvodů „aby byly splněny učební cíle cvičení“ neměly být zásadně připouštěny žádné případy manévřu, jejichž reálnost provedení není po technické stránce jasně prokázána. To je po mém soudu jedna z cest, jak velitelům přiblížit techniku a naučit je správně s jejími vlastnostmi a možnostmi kalkulovat.

V závěru článku chci znovu podtrhnout, že soudobý manévř je organickou a neoddělitelnou součástí všech druhů soudobého boje a že proto všechny charakteristické rysy, vlastnosti a požadavky boje se v plně míře týkají i soudobého manévřu.

V soudobých podmínkách neexistuje žádná bojová činnost bez manévřu, bez ohledu na to, zda jde o pluk nebo o armádu.

Manévř se zabezpečuje v rámci zabezpečení boje.

Použité prameny:

- Kratkij slovar operativno-taktičeskich obščevojennyh slov (terminov), Moskva 1958.
- Sborniky Válka a vojenská věda.
- Vlastní poznámky a úvahy.

Автор рассматривает вопросы о содержании понятия маневр, о его формах и обеспечении, а также обосновывает его значение в современном бою и операции. Вместе с тем он высказывает свое мнение о некоторых существенных изменениях, внесенных в понятие содержания и значения маневра, а также и в другие вопросы военного искусства, с учетом бурного развития ракетной техники за последнее время и достижений советской науки и техники.

Způsoby rychlého přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku v horském zalesněném terénu

Plukovník Bedřich Křivský
a podplukovník Zdeněk Hradecký

Obrana v soudobých podmínkách vedení boje a operace na široké frontě v horském a zalesněném terénu není a nemůže být samoúčelnou. Tato obrana je charakteristická tím, že je organizována na směrech, kde bojová sestava divízi a operační uskupení armády je členěno do velké hloubky, a že se vyznačuje mezerami mezi jednotlivými obrannými rajóny.

I když dnes, vzhledem na používání zbraní hromadného ničení, organizujeme každou obranu s mezerami mezi jednotlivými obrannými rajóny, dosahují tyto mezery v horském a zalesněném terénu mnohem větších rozměrů, což právě umožňuje charakter tohoto terénu, zvláště pak neprostupnost, strmé svahy a zpravidla velmi chudá a málo kvalitní komunikační síť. Zásady a podmínky přechodu vojsk do obrany jsou všeobecně známé a na jejich pojetí se ani dnes nic nemění. Cílem obrany je za všech podmínek maximálně oslabit nepřítele a — dovoli-li to situace — znemožnit mu provedení útoku vůbec. V každém případě však cílem obrany je zbavit nepřítele iniciativy. Pevnost, odolnost, aktivnost a nešablonovitost, zvláště dnes, musí být charakteristickými rysy každé obrany. Šablonovitě rozmísťování vojsk na souvislé frontě je nepřípustné, zvláště v horském a zalesněném terénu, neboť vede nevyhnutelně k rozptylování sil a prostředků a snižuje možnost vytvořit silné druhé sledy a zálohy jak u svazků, tak i u armády.

Mohutný ničivý účinek zbraní hromadného ničení dává možnost podstatně měnit poměr sil na frontě. Kdo dříve a účelněji použije úderů atomových zbraní, ten získává iniciativu. Často může nastat i případ,

V článku jsou rozebírány základní rysy soudobé obrany z hlediska vytvoření podmínek pro přechod do všeobecného útoku. Jsou vyznačeny obecné zásady přechodu z obrany do útoku a uvedeny zvláštnosti přechodu do útoku z obrany na široké frontě v horském a zalesněném terénu. Jsou rozebrány způsoby provádění protiztečí a protiúderů a způsoby vytvoření úderných uskupení a jejich zasazování při přerůstání protiúderu ve všeobecný útok. Je poukázáno na některé zvláštnosti útočné operace po přechodu do všeobecného útoku.

že obránce po úspěšném provedení atomových úderech přejde do rozhodného útoku.

Tyto nezvratné skutečnosti vyžadují, aby zámysl každé obrany obsahoval základní myšlenku příštího přechodu do útoku. Nestačí tedy připravovat a organizovat obranu a její aktivitu vyjadřovat pouze protiztečemi a protiúderu, které mají za cíl obnovit některé obranné postavení, anebo původní přední okraj obrany.

Aktivnost — jakožto jeden z nejdůležitějších prvků soudobé obrany — nutno tedy chápat v podstatě změněném — možno říci rozšířeném slova smyslu. Dovedné využití atomových úderů a ostatních zbraní hromadného ničení, překvapivé protizteče a protiúderu s širokým využitím smělého manévru silami a prostředky z hloubky a z pasivních úseků včetně nešablonovitých systémů organizace i vedení obranného boje jsou základní podmínkou aktivity. Konečným cílem všech těchto opatření však musí bezpodmínečně být — vytvořit podmínky k přechodu do všeobecného útoku bez jakékoli přestávky v bojové činnosti.

Společným úkolem všech opatření, zabezpečujících aktivnost obrany, není jen zničit proniknuvšího nepřítele a obnovit přední okraj obrany, ale vytvořit předpoklady k přechodu do útoku při zachování bojeschopnosti většiny sil a prostředků.

Soudobé prostředky umlčování a ničení dovolují však obránci za výhodné situace vůbec znemožnit nepříteli provedení útoku ještě před jeho zahájením. Toho lze dosáhnout postupným a účinným ničením jeho sil a prostředků připravujících útok, mocnou protipřipravou a využitím všech prostředků,

zejména atomových a raketových zbraní. V konkrétních případech bude i možné s výhodou provést překvapující úder před přední okraj s cílem desorganizovat a zničit připravující se úderné uskupení nepřítele a tak vytvořit podmínky pro přechod do útoku.

Nelze však vyloučit ani ten případ, kdy mohou být podmínky k přechodu z obrany do všeobecného útoku vytvořeny i činností nepřítele, který v důsledku celkové operační situace odvádí nebo oslabuje vojsko před frontou armády.

Podají-li se vlastnímu průzkumu zjistit toto přeskupování sil nepřítele, naskytá se další vhodný okamžik, který dovoluje vlastní armádě v obraně přejít z obrany do všeobecného útoku vytvořeny i činností nepřítele, který v důsledku celkové operační situace odvádí nebo oslabuje vojsko před frontou armády.

Podají-li se vlastnímu průzkumu zjistit toto přeskupování sil nepřítele, naskytá se další vhodný okamžik, který dovoluje vlastní armádě v obraně přejít z obrany do všeobecného útoku a to bez velkých změn v operačním učlenění s dovedným využitím silných druhých sledů a záloh jakožto jádra úderného uskupení. Využití atomových a raketových zbraní i ostatních prostředků hromadného ničení k mohutnému přepadu před vyražením k útoku dává vhodné předpoklady k dalšímu zvýhodnění poměru sil v pásmu armády zahajující útok, jejíž obranné pásmo bude v mnohých případech shodné co do šířky s pásmem útoku.

Lze tedy z těchto uvedených zásad vyvodit závěr, že podle konkrétní situace bude možné, aby obránce přešel do všeobecného útoku v podstatě v těchto případech:

— po úspěšně provedeném protiúderu při boji v hloubce obrany s využitím směleho a rychlého manévru sil a prostředků z hloubky obrany a z pasivních úseků;

— po úspěšně a s překvapením provedené protipřipravě, která podstatně oslabila síly nepřítele, desorganizovala jeho velení a znemožnila jeho vyražení k útoku;

— v případě, že nepřítel přeskupuje síly stojící v obraně před vlastní armádou na jiný úsek fronty — tedy za situace, kdy oba protivníci jsou v obraně.

Žádný z uvedených případů nelze však v soudobých podmínkách považovat za hlavní nebo prvořadý. Podle konkrétní situace a podmínek bude velitel armády využívat nejvhodnější operačně taktické situace k okamžitému přechodu z obrany do všeobecného útoku. Přesto však nutno přiznat, že zvláště druhý a třetí případ, které řeší přechod do všeobecného útoku ještě před vyražením nepřítele k útoku, mají značné výhody. Jejich realizace je plně odvislá od množství vlastních atomových zbraní a od získání přesných zpráv o uskupení nepřítele. Jednou z nejpodstatnějších výhod, které skýtá přechod do útoku před zahájením útoku nepřítele, je přitom ta skutečnost, že lze značně oslabit nepřátelský úder na vlastní vojska v obraně a k provedení útoku lze využít maximum sil a prostředků, které nebyly vyčerpány předcházejícími obrannými boji.

Před rozborem jednotlivých případů možnosti přechodu z obrany do všeobecného útoku pokládáme za nutné zmínit se o některých všeobecných zásadách z hlediska organizace obrany a operačního učlenění armády.

Obecné zásady pro přechod z obrany do všeobecného útoku z hlediska organizace obrany a operačního učlenění armády

Abyste byla splněna podmínka, že zámysl obranné operace musí již ve svém jádru obsahovat prvky budoucího přechodu do útoku, je třeba při organizaci a plánování obrany vycházet z těchto obecně platných zásad:

1. *Operační učlenění armády musí být voleno tak, aby zabezpečovalo vytvoření silného úderného uskupení určeného pro přechod do útoku.*

2. *Síly a prostředky určené k obraně prvního pásma obrany musí však zabezpečit úpornou obranu klíčových úseků, které nedovolí nepříteli vklínit se hluboko do vlastní obrany.*

3. *Vojska úderného uskupení musí být rozmístěna rozptýleně v hloubce obrany tak, aby měla možnost rychle a skrytě se přesunout na plánovanou čaru vyražení k proti-*

úderu; zároveň musí být rozmístěna na takovou vzdálenost od předního okraje obrany, která by je zabezpečovala před úderem dalekonosného dělostřelectva a raket blízkého doletu.

4. Základní podmínkou je dovedně a soustředěně použití atomových a raketových zbraní i ostatních bojových prostředků ke změně poměru sil a situace na rozhodujícím směru a tím i k získání a udržení iniciativy.

5. Základem úderného uskupení při přerůstání protiúderu v útok musí být svazky provádějící protiúder.

6. Přejít svazků provádějících protiúder do všeobecného útoku musí být proveden bez zastávky v boji a rozvíjení úspěchu protiúderu je třeba provádět zasazením dalších svazků z chodu.

7. Vytváření a soustřeďování úderného uskupení bude probíhat za složité a obtížné vzdušné i pozemní situace.

8. Příprava pro přechod do útoku bude vyžadovat včasné provedení opatření materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení na předpokládaných směrech hlavního úderu.

Při organizaci i při vlastním vedení obranného boje je nutno též mít na paměti, že s přechodem do útoku nelze čekat až budou plně vyčerpány útočné možnosti nepřítele, ale vojska musí neprodleně přecházet do útoku, jakmile se vyvinula před zahájením i v průběhu vedení obranné operace výhodná operační situace a jakmile předurčené síly a prostředky dosáhly pohotovosti.

Velmi důležitým momentem, který bude vytvářet podmínky přechodu do útoku, je v každém případě správně organizovaná, připravená a v pravý čas provedená protipříprava s cílem buď znemožnit nebo podstatně zeslabit úder nepřítele.

Kromě toho je třeba počítat i s tím, že vyražení úderného uskupení armády k protiúderu, který bude zárodkem přechodu do útoku, je nutné dostatečně podpořit nejen klasickými zbraněmi, ale i atomovými údery provedenými na celou hloubku úderného uskupení nepřítele.

Neméně důležitou je i ta okolnost, že přechod do útoku je operační pojem a často jej nebude lze řešit ani samostatně v rámci jedné armády. Zabezpečení rozmachu útočné operace nezřídka bude vyžadovat, aby přechod do útoku byl plánován a prováděn v součinnosti nejméně dvou armád, při čemž je třeba počítat i s účastí sousedů k zabezpečení boků úderných uskupení armád.

Zvláštnosti přechodu do útoku z obrany na široké frontě v horském a zalesněném terénu

Obsah pojmu „obrana na široké frontě“ byl v poslední době předmětem častých diskusí a vcelku je ujednocen názor, že v současných podmínkách mizí jako vyjádření zvláštního způsobu organizace obrany a uspořádání bojové a operační sestavy, ale zůstává více méně jen prostým vyjádřením šířky pásma.

Přesto však obrana na široké frontě podstatně ovlivní způsoby a možnosti přechodu do všeobecného útoku.

Jednou z důležitých okolností je ta skutečnost, že obrana na široké frontě bude organizována zpravidla v horském a zalesněném terénu na méně důležitých operačních směrech. Již tento fakt bude mít za následek, že armáda bude mít k dispozici zpravidla méně divizí,

méně posilových prostředků a rovněž méně atomových nábojů než armády bránící důležité operační směr.

Počet divízi a posilových prostředků v armádě bude záviset na šířce obranného pásma, na počtu a kapacitě možných útočných směrů nepřítele a celkovém úkolu armády v obranné operaci, kterou velitel frontu ve svém zámyslu armádě předurčil.

Na druhé straně však jsou uvedené nevýhody paralyzovány tím, že je možné s minimálními silami a prostředky přehradit a bránit široké úseky a pásma obrany při dovedném využití přirozených obranných vlastností horského a zalesněného terénu. Tato okolnost dovoluje dále členit bojovou sestavu divízi i sestavu armády zpravidla do dvou sledů.

Požadavek aktivity dále vyžaduje, aby byl připraven široký manévř nejen silami a prostředky uvedenými do druhých sledů a záloh, ale i silami a prostředky z pasivních úseků k provedení protiztečí a protiúderů.

Stejně tak je nutno pamatovat na tu okolnost, že nepřítel může útočit podle charakteru terénu na dvou i více směrech a že může přenášet své úsilí z jednoho směru na druhý i v průběhu útočné operace.

To vyžaduje od obránce plánovat a připravovat několik variant protiúderu.

V neposlední řadě je třeba brát v úvahu i tu skutečnost, že druhé sledy a zálohy, které nebudou mít vždy možnost při přípravě několika variant použití provést všechna opatření z hlediska ochrany proti ZHN, mohou být napadeny a značně zeslabeny atomovými údery nepřítele již v prostorech soustředění, za přesunu na čáru zasazení nebo na čáře zasazení.

Tyto skutečnosti, i když nevyčerpávají všechny eventuality [tj. široké úseky a pásma obrany, malý počet divízi (4–5), málo posilových prostředků, malé množství atomových nábojů, nutnost plánování a přípravy několika variant, možnost vyřazení nebo zeslabení druhých sledů a záloh nepřítelem] v podstatné míře ovlivňují možnosti přechodu z obrany na široké frontě do útoku.

I když bude záležet na konkrétní situaci, přesto je možné učinit závěr, že *vševojsková armáda v obraně na široké frontě v horském a zalesněném terénu zpravidla nebude s to svými skvňými silami a prostředky (přidělenými pro obranu) sama přejít do všeobecného útoku*. V zásadě bude moci vytvořit jen podmínky pro přechod do všeobecného útoku za předpokladu, že svazky armády budou jádrem úderného uskupení. K úspěšnému rozvíjení útočné operace do hloubky nepřátelské obrany bude nutné posílit armádu dalšími svazky a posilovými prostředky buď od sousedních armád, nebo ze zálohy velitele frontu. Ve zvláštních případech, zejména při oslabení nebo odchodu sil útočníka z obranného pásma armády, může vševojsková armáda přejít z obrany do útoku i silami prvosledových svazků.

Na druhé straně je nutno přiznat, že právě před předním okrajem obrany na široké frontě v horském a zalesněném terénu budou výhodné podmínky pro přechod do útoku. Směry, které vedou do hloubky naší obrany, budou nejčastěji pro nepřítele jen směry podružnými. Síly a prostředky na nich soustředěné budou značně menší než na směru jeho hlavního úderu a budou mít jen omezené cíle. Na většině fronty našeho pásma obrany bude nepřítel zpravidla pasivní a bude je bránit jen omezenými silami a prostředky. I když soustředí na zvolené směry tolik sil a prostředků, kolik tyto směry svou kapacitou snesou, bude jejich útok zpravidla kanalisován podél komunikací nebo dostupným terénem, který umožňuje součinnost druhů zbraní vyzbrojených soudobou bojovou technikou.

A v tomto případě právě včas provedené a utajené přípravy (úprava komunikací, příprava nových komunikací, zdostupnění terénu, příprava průchodnosti lesů apod.) umožní provedení překvapivých protiúderů, které právě pro svoji překvapivost budou mít již při svém vyrazení příznivé podmínky pro to, aby přerostly ve všeobecný útok.

A. Přejchod do všeobecného útoku po úspěšně provedeném protiúderu s využitím smělého a rychlého manévru sil a prostředků z hloubky obrany a z pasivních úseků

V úvodu rozboru tohoto způsobu přechodu z obrany do všeobecného útoku pokládáme za účelné zmínit se o zásadách provádění protiztečí a protiúderů v obraně na široké frontě z hlediska vytvoření výhodných podmínek pro přechod do rozhodného všeobecného útoku.

Operační učenění armády a rovněž bojové sestavy prvosledových divízi a pluků je třeba volit tak, aby většina sil a prostředků byla v hloubce a dovolovala jejich manévry na ohrožený směr.

Horský a zalesněný terén poskytuje možnost přehrazovat jednotlivé směry (údolí, soutěsky, komunikace apod.) poměrně menšími silami v kombinaci se zátarasy všech druhů a palbou.

Bude tedy téměř pravidlem, že operační učenění armády bude pozostávat ze dvou sledů, dělostřeleckých podskupin, protitankových rajónů, protiletadlových dělostřeleckých skupin a jiných speciálních záloh.

Přitom druhý sled armády bude třeba mít silnější, nebo alespoň stejné hodnoty jako první sled. (Např. bude-li armáda mít 5 divízi — z toho 4 motostřelecké a jednu tankovou — bude mít v prvním sledu 2 msd a v druhém sledu 2 msd a 1 td (viz schéma č. 1).

Stejně tak bojová sestava divízi prvního sledu bude ve dvou sledech, zejména na předpokládaném směru hlavního úderu nepřitele. Přitom bude dosti častý případ, že motostřelecká divize prvního sledu armády bude bránit první i druhé pásmo obrany.

Stěžejní myšlenkou zámyslu obranné operace s předpokládaným přechodem do útoku musí být — nevyčerpávat druhé sledy divízi a zvláště druhý sled armády postupně, ale uchovat plnou bojeschopnost těchto svazků a útvarů k provedení rozhodného, rychlého a překvapivého protiúderu. Proto protizteče druhých sledů divízi bude třeba plánovat a provádět v součinnosti s armádním protiúderem. Postupné provádění protiztečí druhými sledy divízi a poté provedení protiúderu druhým sledem armády nebude ve většině případů účelné.

Na druhé straně vzrůstá význam místních protiztečí malých jednotek a druhých sledů praporů a pluků s cílem zpomalit postup nepřitele, vyčerpávat jeho síly a přimět ho k zasazení druhých sledů.

K zabezpečení splnění úkolu těchto protiztečí, které mohou často přesáhnout přední okraj, je třeba v plné míře využít manévru palbou dělostřelectva a minometů, a to

nejen z hloubky, ale i ze sousedních úseků.

V plné míře je třeba využívat DPTZ a POZ, léček, palebných pytlů apod., aby palbou z místa a využitím zátarasů všech druhů odrazily nebo v krajním případě zpomalily postup nepřátelských tanků a získaly tak čas k přípravě rozhodného protiúderu.

Armádní protiúder, který má úkol vytvořit podmínky pro přechod do všeobecného útoku, bude se vyznačovat určitými zvláštnostmi vyplývajícími ze stanoveného úkolu.

Jestliže do nedávné doby bylo cílem protiúderu zničit proniknuvšího nepřitele a obnovit přední okraj obrany, je třeba vidět jeho cíl v soudobých podmínkách z jiného hlediska.

Již v úvodu jsme si vyvodili obecně platnou zásadu, že svazky, provádějící protiúder, musí být jádrem úderného uskupení přecházejícího do všeobecného útoku. To tedy znamená, že svazky provádějící protiúder musí mít po obnovení předního okraje obrany, eventuálně po zmocnění se čáry plánované k zasazení úderného uskupení (ta může být někdy i před původním předním okrajem obrany) dostatek sil k pokračování v dalším útoku v sestavě úderného uskupení.

Proto je nutné učinit vše, aby obranný boj prvosledových divízi byl úspěšný a nedovolil nepříteli prolomit první pásmo obrany. K dosažení tohoto cíle musí směřovat maximální úsilí velitele armády. Úspěšný obranný boj prvosledových divízi, který otupí ostří nepřátelského útoku, zpomalí jeho tempo a značně vyčerpá síly a prostředky nepřitele, dává výhodné předpoklady pro provedení armádního protiúderu, který bude základem pro přechod do útoku. Nejen, že nezainteresuje do obranného boje druhý sled a zálohy, které budou mít volnost manévru pro uskutečnění protiúderu, ale i hloubka protiúderu k původnímu přednímu okraji bude zaručovat, že svazky, které ho budou provádět, budou mít dostatek sil k tomu, aby pokračovaly v útoku i před předním okrajem a tak vytvořily příznivé podmínky pro přerůstání protiúderu ve všeobecný útok.

Nelze však přitom zapomínat na to, že úkolem svazků provádějících protiúder bude též v součinnosti s jednotkami prvního sledu obklíčit a zničit proniknuvšího nepřítele.

Z toho vyplývá, že bude-li protiúder prováděn tankovou a motostřeleckou divizí současně se vstřícnou protiztečí divize prvního sledu a v součinnosti s jednotkami v dotyku, bude účelné bojovou sestavu svazků pro protiúder volit tak, aby úkol obklíčení a ničení obklíčeného nepřítele připadl motostřeleckým jednotkám (popřípadě jednotkám v dotyku a části motostřelecké divize z protiúderného uskupení). Tankovou divizi a hlavní síly motostřelecké divize je třeba umístit v sestavě tak, aby co nejkratším směrem pronikly na původní přední okraj a zabezpečily čáru zasažení pro další (přidělené) svazky úderného uskupení.

Bojovou sestavu tankové divize, která bude jádrem úderného uskupení pro další útok, bude nutné mít ve dvou sledech, přičemž je třeba počítat se zasažením druhého sledu až po vyražení k všeobecnému útoku.

K likvidaci obklíčeného nepřítele je třeba bez prodlení a účelně využít atomových úderů, zvláště na druhé sledy a zálohy, které zůstaly v obklíčeném prostoru.

Charakter horského a zalesněného terénu často nedovolí vzhledem na omezenou kapacitu směru, který byl zvolen pro provedení protiúderu, vytvářet silná protiúderná uskupení. V případě, že bude druhý sled armády v síle dvou divizí (1 msd a 1 td) bude nutné volit sestavu ve dvou sledech. Při tom se jeví výhodnější mít v prvním sledu motostřeleckou divizi a v druhém sledu tankovou divizi. První sled (msd) musí zabezpečit obklíčování a ničení obklíčeného nepřítele a zároveň vytvořit podmínky k zasažení druhého sledu (td) v průběhu protiúderu za účelem rychlého proniknutí tankové divize na plánovanou čáru zasažení úderného uskupení. Tím byla značně uchována bojeschopnost tankové divize pro přechod do všeobecného útoku.

ku spolu s novými svazky úderného uskupení.

Dostí častým případem bude provedení protiúderu silami a prostředky armády bránící se na široké frontě do pásma armády, která přehrazuje směr hlavního úderu nepřítele (viz schéma čis. 2).

Tato armáda, bránící směr, ve kterém budou útočit hlavní síly nepřítele, bude nejen značně oslabena údery zbraní hromadného ničení nepřítele, ale také její síly budou značně vyčerpany vedením obranného boje s hlavními silami nepřítele. V mnohých případech téměř veškeré síly a prostředky této armády budou plně zainteresovány do vedení obranného boje.

Na druhé straně armáda sousední, i když se brání na široké frontě vzhledem na omezené možnosti nepřítele diktované terénem, bude mít možnost dovedným manévrem vytvořit silné protiúderné uskupení, které soustředěním na jedno z křídel obranného pásma armády bude s to provést silný protiúder do boku a týlu nepřítele útočícího v pásmu souseda. Tento protiúder může být v součinnosti se svazky armády, v jejíž prospěch byl proveden, základem všeobecného útoku, přičemž svazky provádějící protiúder budou jádrem úderného uskupení, které bude přecháet do všeobecného útoku.

Horský a zalesněný terén si mnohdy vynutí provedení protiúderu na dvou směrech, a to na každém směru silou jednoho svazku. Budou to vlastní vstříčné protizteče, které budou mít za cíl nejen obklíčit proniknuvšího nepřítele a zničit jej, ale i vytvořit příznivé podmínky pro přerůstání protiúderu v útok (viz schéma čis. 3).

Vzhledem na charakter horského a zalesněného terénu bude výhodné vstříčné protizteče provést motostřeleckými divizemi. Jakmile se vstříčné protizteče spojí, bude nutné protiúderné uskupení (v našem případě dvě msd) posílit dalšími svazky, které budou podle situace zasazovány na jedno z křídel protiúderného uskupení nebo do středu sestavy. Zda to budou tankové, nebo motostřelecké divize, rozhodne terén.

Vytvoření úderného uskupení k přechodu do všeobecného útoku

Síla a složení úderného uskupení vytvořeného za účelem rozvíjení úspěchu protiúderu bude záviset na cílech plánované útočné operace, na množství sil a prostředků (především atomových zbraní), na síle nepřátelského uskupení a dalších podmínkách. Jestliže v plánované operaci budou atomové zbraně použity soustředěně a terén bude vhodný pro po-

užití tankových jednotek, bude síla a složení úderného uskupení zákonitě jiná, než v těch případech, kdy bude pro operaci vyčleněno jen velmi málo atomových nábojů a terén nebude dovolovat soustředěné použití tanků.

Již v předcházejících statích bylo poukázáno na skutečnost, že vševojsková armáda bránící pásmo obrany na široké frontě nebude s to vlastními silami přejít do útoku. Vyvodili jsme si závěr, že k vytvoření úderného uskupení bude třeba podle situace posílit armádu 2—3 svazky a dalšími posilovými prostředky (zvláště dělostřelectvem) z prostředků velitele frontu nebo od sousedních armád.

Počítáme-li, že nepřítel zahájil průlom naší obrany v ranních hodinách a bude-li armádní protiúder proveden z čáry rozvinutí mezi prvním a druhým pásmem vlastní obrany, dojdeme k závěru, že při tempu nepřátelského útoku 3—4 km za hodinu bude armádní protiúder uskutečněn první den obhranné operace v časných odpoledních hodinách.

Hloubka armádního protiúderu provedeného s cílem obnovit přední okraj obrany a vytvořit podmínky k přechodu do útoku bude dosahovat 20—25 km i více, což opět při průměrném tempu protiúderu 3—4 km za hodinu bude vyžadovat 6—8 hodin. S větším tempem nebude možné kalkulovat, i když ve prospěch protiúderu budou provedeny atomové údery. Je třeba počítat s těžkým bojem protiúderného uskupení, které kromě ničení proniknuvšího nepřítele bude se i střetávat se zálohami, zasazenými nepřítelem k zastavení a odražení našeho protiúderu.

Z uvedené kalkulace je zřejmé, že protiúderné uskupení armády svého cíle (všeobecně přední okraj obrany) bude dosahovat ve večerních hodinách, někdy i v noci.

Chceme-li dodržet zásadu nepřetržitosti boje a plynulého přechodu protiúderu ve všeobecný útok bez zřejmé přestávky v boji a nedat tak nepříteli možnost organizovat i spěšně zaujatou obranu, bude zpravidla nutné, aby svazky, určené k rozvíjení protiúderu ve všeobecný útok, byly zasazovány z čáry dosažené protiúderným uskupením armády, a to ještě v noci.

Počítáme-li, že svazky z prostředků velitele frontu budou rozmístěny v hloubce 60—80 km a mnohdy i více, bude délka jejich přesunů na čáru zasazení (všeobecně přední okraj obrany) činit přibližně 85—110 km i více. Tuto vzdálenost je možné překonat na vozidlech při tempu přesunu 25 km za hodinu, zhruba za 4—6 hodin.

Jestliže tuto dobu porovnáme s průměrným tempem a celkovou dobou trvání armádního protiúderu vedeného zhruba do hloubky 20—25 km a s dobou potřebnou na přesun svazků z hloubky, docházíme k hrubému závěru, že *přesun svazků úderného uskupení na čáru zasazení bude nutné zahájit téměř současně s dobou vyražení protiúderu, nejpozději však 2 až 3 hodiny po jeho vyražení.* Jedině tak bude možné dosáhnout nepřetržitosti v bojové činnosti a plynulé přerůstání protiúderu ve všeobecný útok.

Nejdůležitější otázkou zabezpečující úspěch je skryté a rychlé soustředění úderného uskupení. Jedním z prvních předpokladů k splnění tohoto úkolu je aktivní a cílevědomě řízený boj s nepřátelským průzkumem a nepřetržitě vedení vlastního průzkumu.

Dokonalé radiotechnické prostředky průzkumu, kterými disponuje

v současné době nepřítel, dovolují mu poměrně přesně zjišťovat cíle, což na druhé straně podstatně ztěžuje skryté soustředění svazků úderného uskupení. Vzhledem k nepřátelskému hloubkovému průzkumu a taktickým vzdušným výsadbám, které budou vysazovány do týlu obránce za účelem desorganizace přesunu a velení, budou otázky rychlého a skrytého soustředování úderného uskupení přímo spojeny s ničením a rušením prostředků nepřátelského radiotechnického průzkumu a s otázkami boje s nepřátelským hloubkovým průzkumem a vzdušnými taktickými výsadky. Je třeba mít na paměti, že důsledné maskování a provádění účinných protiradiotechnických opatření bude mít prvořadý význam.

Velmi důležitou úlohu při zabezpečení rychlého přesunu svazků úderného uskupení na čáru zasazení budou mít svazky prvního sledu armády, které povedou obranný boj s útočícím nepřítelem. Houževnatou a pevnou obranou na určených čarách, postaveních a příchách musí tyto zabránit rozšiřování úspěchu nepřítele a zabezpečit, aby nebyl ohrožen bok a tyl přesunujících se svazků.

Složitá situace a zároveň nutnost připravovat útočnou operaci se souběžným řízením a vedením obranného boje klade vysoké požadavky na rychlou, přitom však promyšlenou a přesnou práci velitelů a štábů všech stupňů a zvláště štábu armády. Nedostatek času k provedení všech potřebných rekognoskací, detailní organizace součinnosti a ostatních nutných opatření bude charakteristickým příznakem při organizaci plánování i při řízení operace a boje v období přípravy přechodu z obrany do všeobecného útoku.

V průběhu přesunu a soustředování svazků úderného uskupení je bezpodmínečně nutno, aby v týlu a na určených osách byla udržována přísná kázeň a pořádek a aby dobře informovaná pořádková služba důsledně kontrolovala pochodovou a maskovací kázeň.

Vzhledem k tomu, že ve většině případů bude přesun těchto svazků prováděn za dne a přesun nebude možno před nepřítelem plně utajit, je rozhodujícím činitelem rychlost přesunu. Čím rychleji se totiž svazky soustředí, tím méně ztratí jim nepřítelem způsobeno.

Způsoby zasazení úderného uskupení

Způsob zasazení úderného uskupení k přechodu armády do všeobecného útoku bude podmíněno především cílem současně prováděného protiúderu a úspěšným splněním úkolu svazků provádějících protiúder. Neméně důležitým faktem, který ovlivní způsob zasazení úderného uskupení, bude též situace nepřítele, zvláště situace jeho druhých sledů a záloh, které nepřítel přisunuje z hloubky s úkolem rozvíjet úspěch vlastního útoku. I když cílem vedení obranného boje bude vyčerpat úpornou a houževnatou obranou svazků prvního sledu armády síly nepřítele a přinutit jej k zasazení druhých sledů, stejně jako hromadnými údery atomových zbraní ničit tyto druhé sledy a zálohy, nelze přesto vyloučit případ, že právě při zasazování úderného uskupení do boje dojde současně s jeho

vyražením ke střetnému sražení úderného uskupení armády s přisunoványými druhými sledy a operačními zálohami nepřítele. *V tomto případě bude pro nastávající útočnou operaci charakteristickým příznakem, že bude zahájováno střetným sražením.*

Jestliže se svazkům provádějícím protiúder podařilo ovládnout výhodnou čáru k rozvinutí úderného uskupení a nepříteli byla vzata momentální možnost k provedení manévru a přesunutí svých záloh na jiný směr a na základě toho svými druhými sledy a zálohami přejde na dosažené čáře do obrany, bude mít *působ zasazení úderného uskupení charakter zahájení útočné operace průlomem spěšně zaujaté obrany.*

Správným provedením dělostřeleckého zabezpečení zasazení úderného uskupení s využitím atomových úderů lze však v obou případech zabezpečit zasazení úderného uskupení z chodu, bez rozvíjení bojových sestav na čáře zasazení.

Bude-li útočná operace zahájena střetným sražením, bude výhodné vytvořit v sestavě úderného uskupení silný druhý sled k uskutečnění manévru do boku a týlu přicházejících záloh nepřítele. Vzhledem k tomu, že v těchto situacích nebude existovat bezprostřední dotyk bojujících stran, bude třeba zvlášť dobře organizovat průzkum a pečlivě předvídat možný průběh událostí. Přitom však i dobrý průzkum i správné předvídaní umožňují v podstatě určit pouze prostor a směr činnosti hlavních sil nepřítele. Konkrétní situace, ve které však bude střetné sražení probíhat, nemůže být nikdy určena předem s absolutní přesností, protože nepřítel může v krátké době po provedeném manévru soustředit své síly na jiném směru. To vyžaduje iniciativní a pružné velení a řízení bojové činnosti a nepřetržitou znalost situace nepřítele.

Bude-li po zasazení úderného uskupení útok zahajován průlomem spěšně zaujaté nepřátelské obrany, jeví se nutné z hlediska rychlého průlomu obrany nepřítele a zabezpečení rychlého tempa vlastního útoku zasadit do prvního sledu úderného uskupení maximum sil a prostředků, aby mohl být průlom obrany nepřítele proveden na co nejširší frontě. Prvosledové prapory svazků úderného uskupení budou často útočit v předbojových sestavách a druhé sledy a zálohy se budou přesunovat v proudech.

B. Přejít do všeobecného útoku po úspěšné a s překvapením provedené protipřípravě

Již v úvodu jsme vyvodili závěr, že jednou z podmínek možného přechodu z obrany do všeobecného útoku může být zmaření útoku nepřítele účelnou protipřípravou, soustředěným použitím atomových a raketových zbraní, kterou byla zničena, nebo podstatně snížena boj schopnost hlavního úderného uskupení nepřítele.

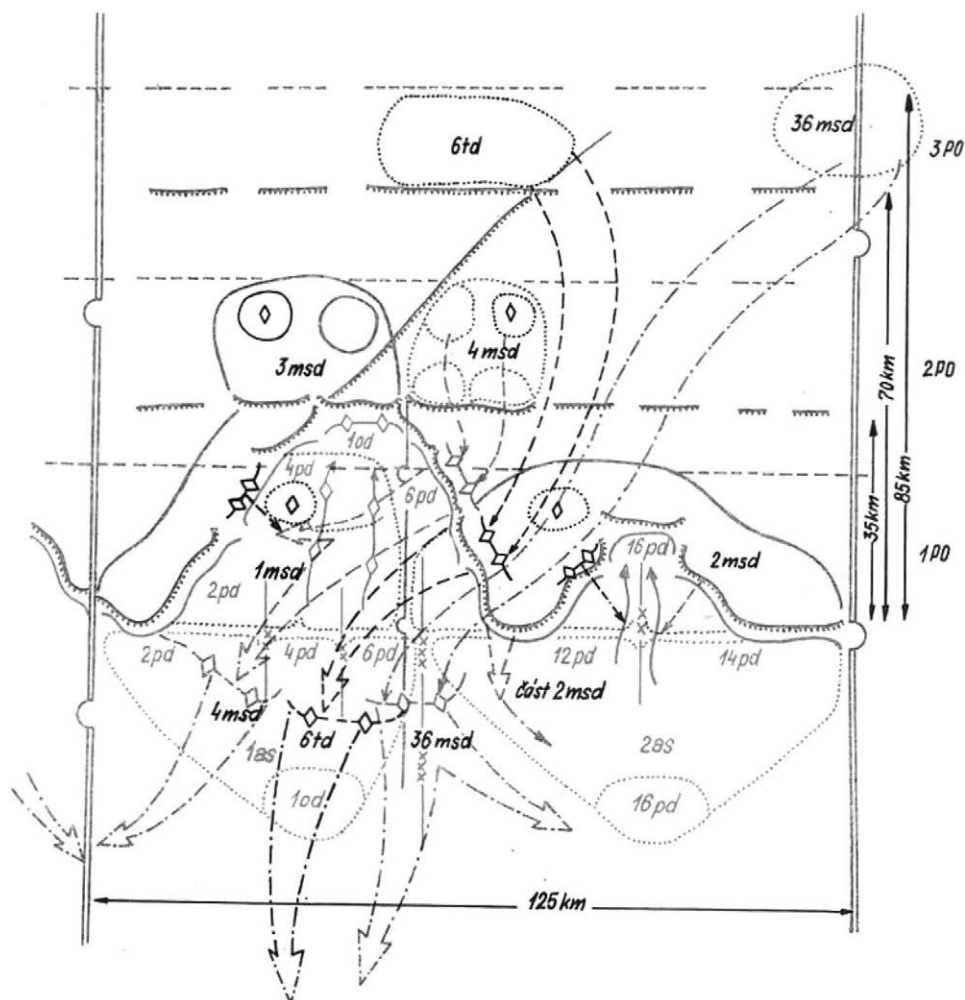
Není novou zásadou, že úspěšně provedená protipříprava může výrazně změnit po-

měr sil ve prospěch obránce, čehož může obránce využít k převzetí iniciativy.

Plánování a organizace protipřípravy bývá zpravidla záležitostí frontu. Avšak právě v obraně vševojskové armády v horském a zalesněném terénu nelze vyloučit, že protipřípravu bude plánovat a organizovat armáda.

Soudobé podmínky vedení útočných operací americkou armádou dávají nepříteli

Schéma čís. 1

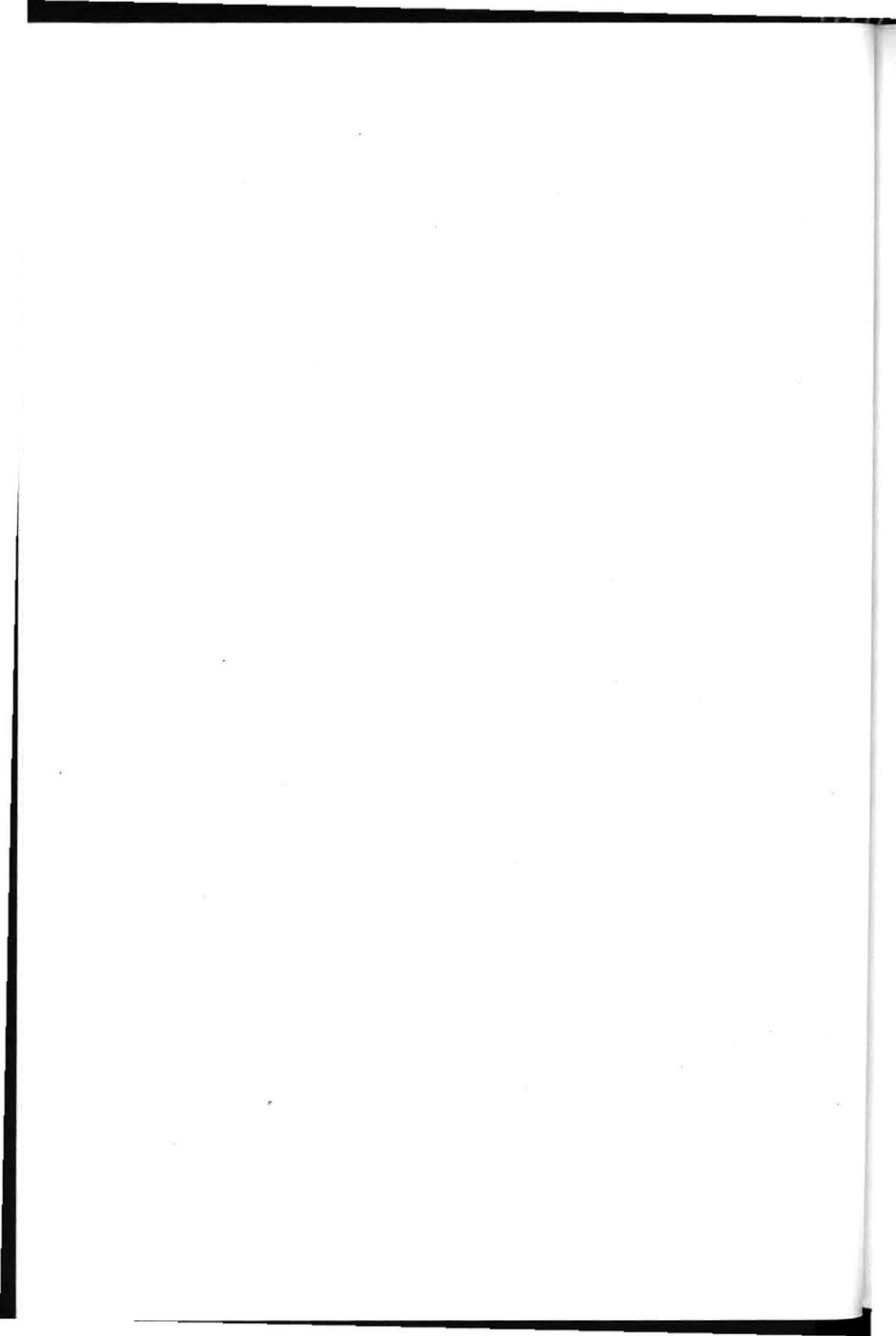
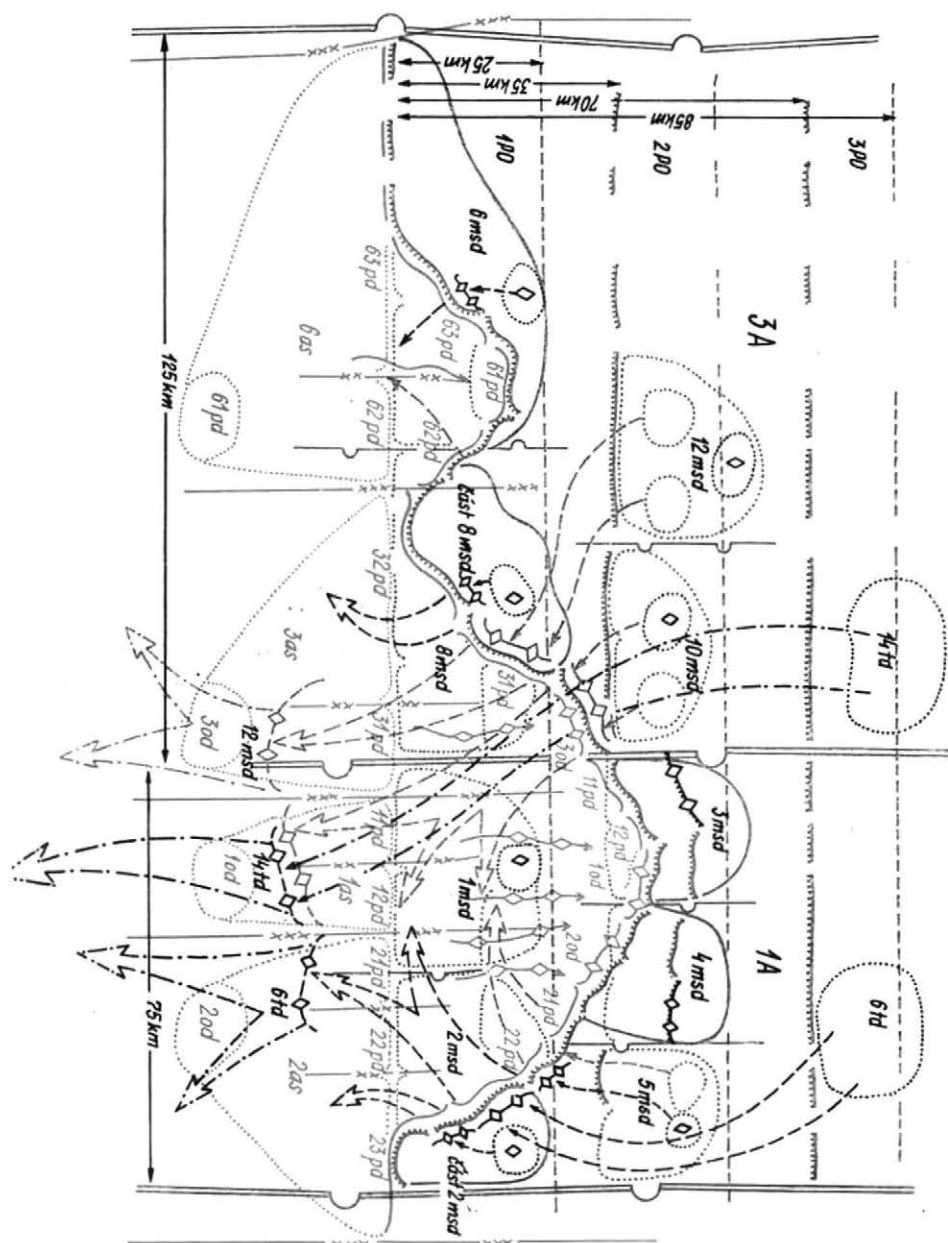

Schéma čís. 2

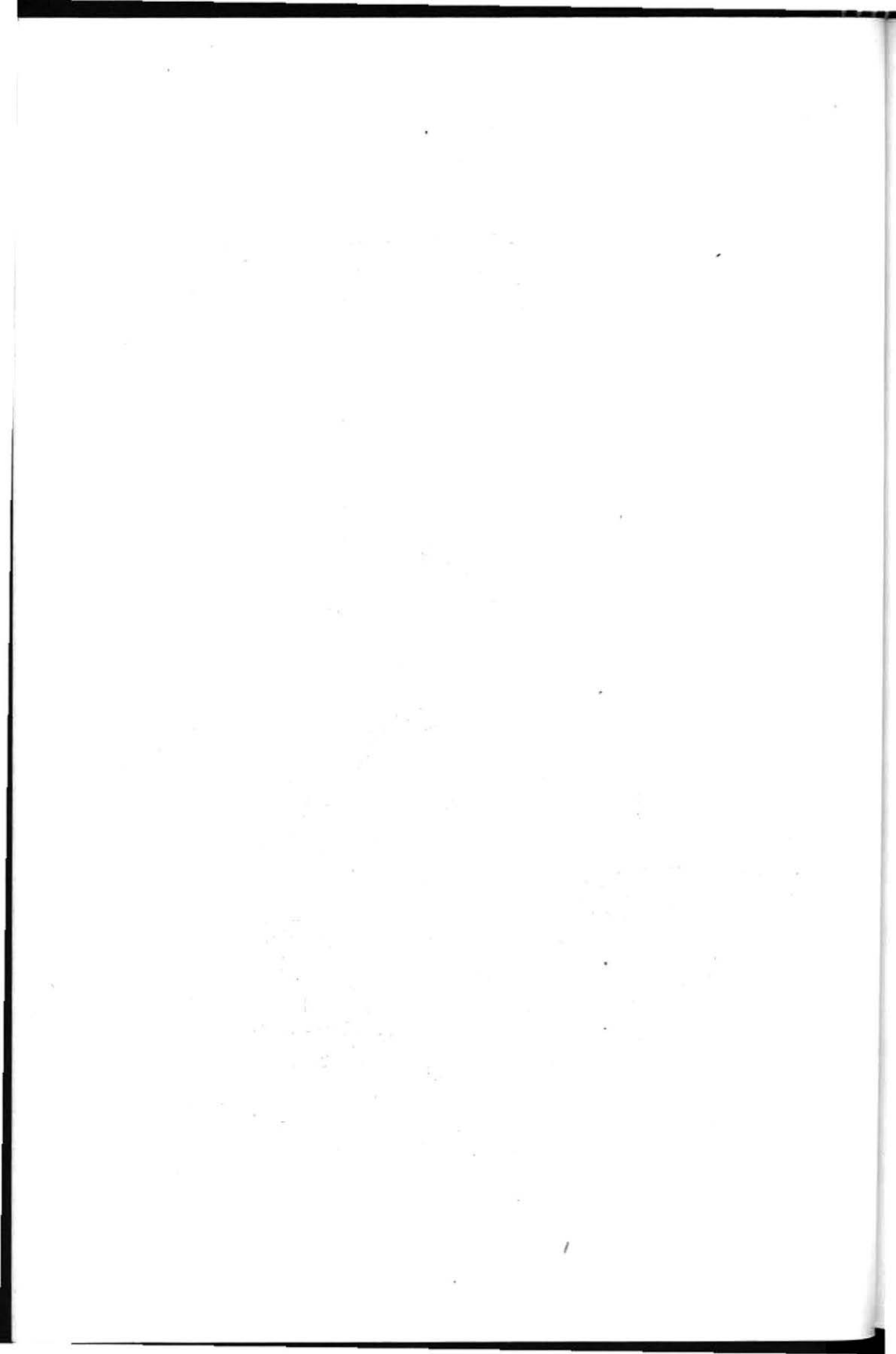
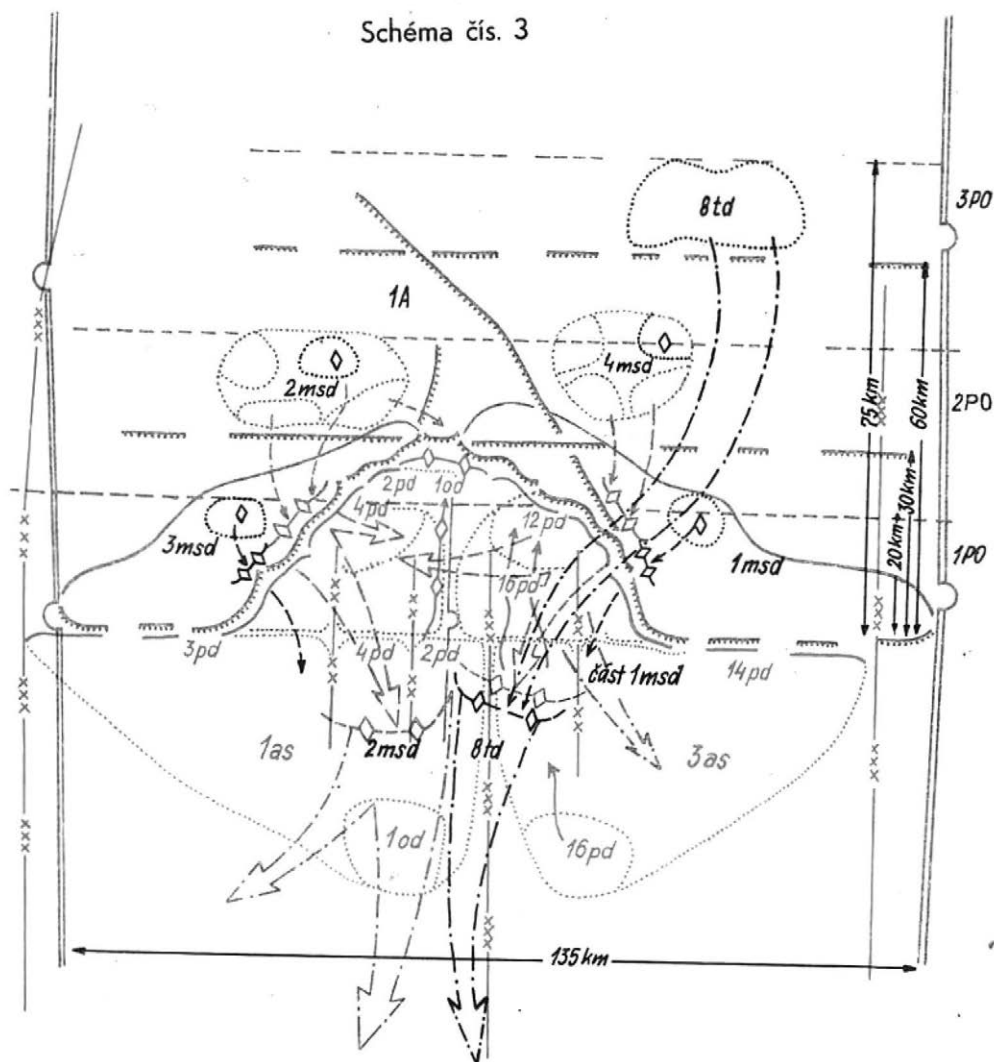
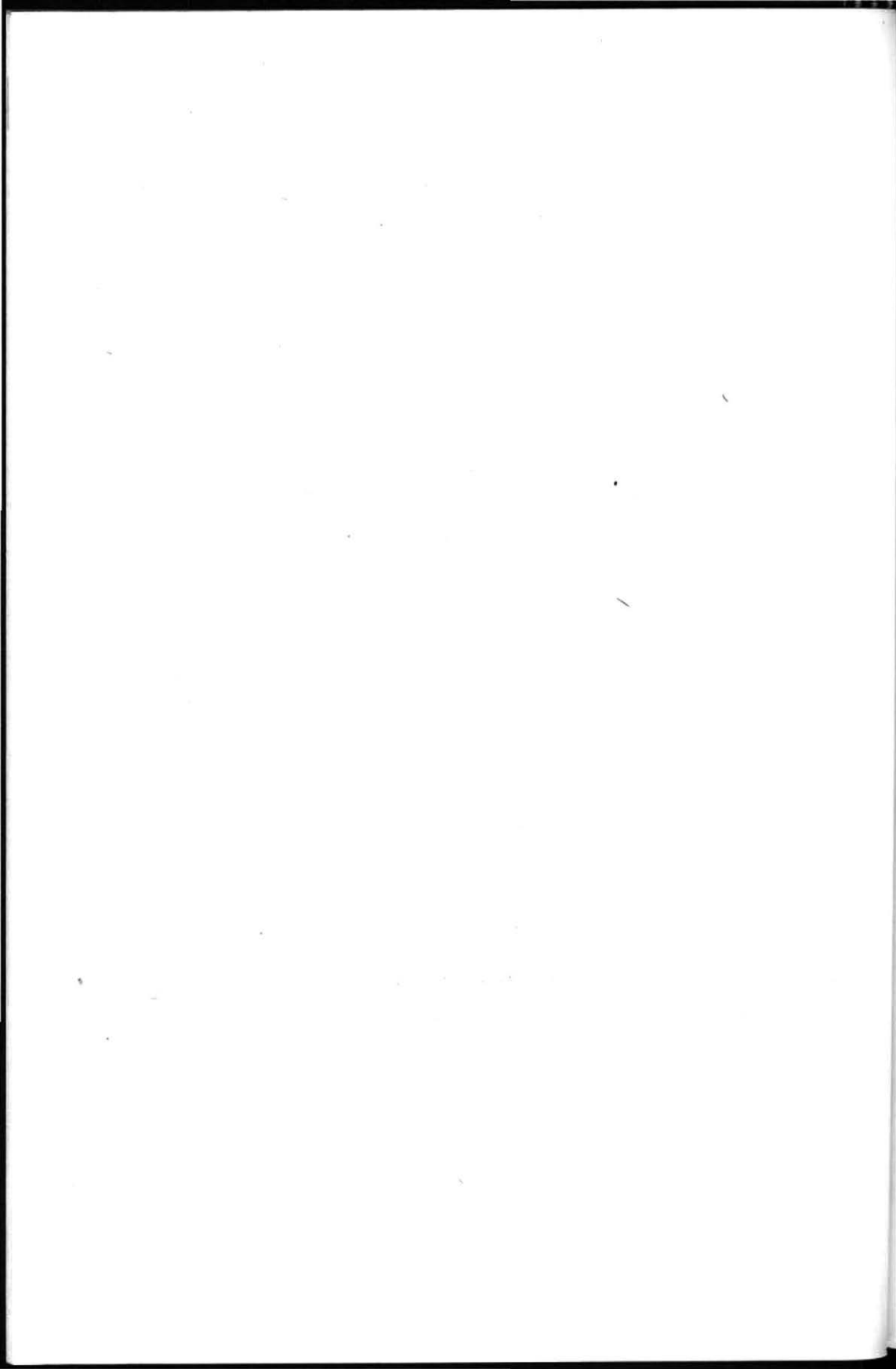

Schéma čís. 3

možnost prolamovat obranu s rozvinutím vojsk z chodu, při čemž se svazky určené k průlomu soustřeďují v hloubce 150 až 200 km od fronty i více. K splnění cíle protipřípravy ve smyslu vytvoření podmínek k přechodu z obrany do všeobecného útoku nutně vyžadují ničit soustřeďující se síly nepřítele ihned při jejich zjištění. Atomovými, raketovými zbraněmi, letectvem a řízenými střelami. Stejně tak je třeba ničit hlavní úderný prostředek nepřítele — zbraně hromadného ničení nepřítele — zvláště jeho atomové zbraně včetně speciálních zařízení a základen, a to ihned po jejich zjištění, ještě v období příprav nepřítele k útoku.

Z toho vyplývá přesvědčivý závěr, že protipříprava, která má splnit předurčené rozhodné cíle, nemůže být chápána jako jednorázový akt uskutečňovaný soustředěním paleb dělostřelectva a atomových a raketových zbraní a letectva těsně před vyražením nepřítele k útoku, ale že musí plánovitě probíhat v celém období příprav nepřítele k útoku. Přitom ještě nelze podceňovat tu klasickou formu protipřípravy, jejíž těžiště leží v nevelké vzdálenosti před předním okrajem obrany — toto období protipřípravy bude vyvrcholením předcházejících období nepřetržitěho ničení nepřítele.

U protipřípravy, která má vytvořit podmínky k rychlému přechodu do všeobecného útoku, se mění v podstatě právě ono poslední její období — vyvrcholení protipřípravy prováděné těsně před vyražením nepřítele k útoku ve vlastní dělostřeleckou přípravu zteče.

Je pochopitelné, že příprava, plánování a organizace protipřípravy z těchto hledisek v obraně v horském a zalesněném terénu bude mít řadu zvláštností, které vyplývají právě z členitosti a obtížnosti terénu. Půjde především o obtíže při soustřeďování dělostřelectva k provedení protipřípravy vzhledem k tomu, že pro nedostatek příčných komunikací bude nutno často zřizovat ob-

jíždky. Bude proto třeba v maximální míře využívat manévru palbou přednostně před manévrem pohybem. Nesporným faktem je, že v tomto ohledu bude význačnou úlohu hrát dalekonosné dělostřelectvo a zejména raketové zbraně.

Protipříprava provedená na přicházející vojska nepřítele bude vzhledem k řídké komunikační síti řízena s maximálním důrazem na prostory podél komunikací, ovšem tak, aby rozrušení komunikací při tom nebránilo budoucímu útoku vlastních vojsk.

Dalším charakteristickým rysem je nesporně to, že dělostřelectvo musí být pro protipřípravu uskupeno tak, aby jednotlivé skupiny byly s to zabezpečit nejen úspěšné provedení protipřípravy, ale též vyrazení vlastního úderného uskupení a jeho podporu během rozvíjení útoku.

K zabezpečení přechodu vojsk armády do všeobecného útoku po provedené protipřípravě bude podle konkrétních podmínek často využíváno i úderu před přední okraj obrany. Bude to zvláště tehdy, kdy bezprostředně na předním okraji obrany nebude výhodná čára pro zasazení úderného uskupení. Cílem úderu před přední okraj pak bude zničit nepřítele v bezprostředním dotyku, ovládnout jeho prostory palebných postavení dělostřelectva, rozrušit připravený systém velení a rychlým využitím účinku protipřípravy proniknout na zvolenou čáru zasazení, tuto ovládnout a zabezpečit zasazení úderného uskupení. Přitom svazek, nebo svazky, které povedou úder před přední okraj, budou s dalšími zasazenými svazky tvořit jádro úderného uskupení.

Operační učenění armády musí i v tomto případě vytvářet silné druhé sledy a zálohy, které musí být v pohotovosti k vyrazení ještě v době před zahájením protipřípravy.

Zahájení útočné operace za těchto podmínek bude zpravidla charakterizováno vedením střetných sražení bezprostředně po vyrazení.

C. Přechod do všeobecného útoku za podmínek vytvořených činností nepřítele, který v důsledku celkové operační situace oslabuje, nebo odvádí vojska před frontou armády

I když nelze rozebírat všechny důvody a předpoklady, za kterých nepřítel bude odvádět nebo oslabovat vojska před frontou armády, čímž by podstatně měnil poměr sil v náš prospěch a dával tak předpoklady k přechodu do všeobecného útoku, přesto lze ukázat na dva nejcharakterističtější případy, které mohou nastat za konkrétní situace.

Oslabení sil na určitém úseku fronty může být vynuceno aktivní činností naší sousední armády, která přešla do útoku a nepřítel odvádí vojska z pasivního úseku s cílem zesílit obranu v hloubce, nebo provést protiúder proti útočícím vojskům na hlavním směru.

Jiný případ může nastat tehdy, útočí-li nepřítel na jiném úseku fronty a potřebuje uvolnit síly z pasivního úseku k oživení svého útoku a k jeho rozvíjení do hloubky.

V obou případech se oslabením sil nepřítele před frontou armády vytvářejí vhodné podmínky k zmocnění se iniciativy a k přechodu do rozhodného útoku. Je pochopitelné, že cíle útočné operace budou nutně ovlivněny situací sousedů a bude nutné koordinovat její průběh s činností sousedních armád. V žádném případě nelze v přechodu do všeobecného útoku vidět samoučelnost, ale splnění rozhodných cílů k obklíčení a zničení hlavního uskupení nepřítele.

Správná volba doby vyrazení k útoku bude předně záviset na organizaci průzkumu, který musí přesně a včas odhalit zámysl nepřítele a získat zprávy o pohybu vojsk nepřítele. Nesmírně důležitou úlohu bude hrát i správné vyhodnocení možností těchto odcházejících záloh a vojsk nepřítele. Předčasné, stejně jako opožděné vyrazení by mohlo mít za následek zmaření útoku a nesplnění zamýšlených cílů operace.

I když v tomto případě rozhodná úloha při přechodu z obrany do útoku připadne druhým sledům armády, které budou jádrem úderného uskupení, je příhodná možnost, aby se do útoku přešlo celou sestavou. Situace v tomto případě bude podstatně jednodušší než v předcházejících případech, protože volnost manévru nebude natolik svázána činností nepřítele a vlastní vojska nebudou opotřebována předcházejícím vedením obranných bojů.

Avšak zvláště v tomto případě je nutno plně realizovat požadavek, aby obranné operační učlenění armády, stejně jako bojové sestavy divizí měly charakteristické rysy nutné k přechodu do útoku bez velkých změn.

Charakteristické rysy útočné operace po přechodu z obrany do všeobecného útoku

Při organizaci a vedení útočné operace je třeba mít na zřeteli, že hloubka operace bude záviset na cílech operace, na možnostech sil a prostředků, na síle nepřátelského uskupení a na terénu. Může se pohybovat přibližně od 150–200 km. Současné bojové prostředky dovolují vést operaci při vysokém tempu útoku. To je jednou z podmínek dosažení překvapení, neboť neposkytuje nepříteli času a oddechu, umožňuje předstihnout zálohy nepřítele v obsazování obranných čar dříve než je nepřítel stačí zaujmout a tak paralyzuje odpor nepřítele a umožňuje jeho rozbití po částech. Kromě toho rychlé tempo útoku zabezpečuje volnost manévru a účinné využití zbraní hromadného ničení a slouží jako jeden ze způsobů protiatomové ochrany, neboť ztěžuje nepříteli použití atomových zbraní v průběhu operace.

Střední tempo útoku může dosahovat 20–50 km za den. Zvláštního významu nabývají v sestavě úderného uskupení tankové divize, jejichž bojové možnosti v největší míře odpovídají požadavkům a charakteru soudobých operací. Tankové divize se nesmějí zasazo-

vat do dlouhých bojů, ale musí se ihned po zasazení do útoku směle odpoutávat od vše-vojskových svazků, rychle postupovat vpřed, pronikat do hloubky sestavy nepřítele, ztěžovat jeho manévry, desorganizovat jeho velení a krátkými a prudkými ztečemi ničit přicházející zálohy. Tankové divize musí být s to vést bojovou činnost samostatně, často bez průlomu styku se sousedy a ve značných vzdálenostech od vlastních vojsk.

Vedení útočné operace vycházející z rozvíjení úspěšně provedeného protiúderu bude mít některé typické zvláštnosti, které budou vyplývat z charakteru činnosti nepřítele v tomto období.

Plnění bližšího úkolu armády bude zpravidla charakterizováno řadou střetných bojů, tak jak se budou naše vojska postupně střetávat s přicházejícími zálohami a druhými sledy nepřítele. Nepůjde tedy v zásadě o průlom jednotlivých postavení a pásem obrany, které bývá typické při průlomu připravené obrany nepřítele.

Velmi důležitou otázkou bude zabezpečení boků úderného uskupení.

Další charakteristickou zvláštností bude ta okolnost, že operační učlenění armády nebude se zahájením operace mít vytvořeny druhé sledy. Tyto se budou vytvářet až v průběhu útočné operace z těch svazků, které obkličovaly a ničily obkličovaného nepřítele, a z těch svazků, které v obraně bránily první pásmo obrany, po případě z dalších svazků, které přicházejí z hloubky, byly-li svazky bránící první pásmo obranným sražením tak vyčerpány, že je nutné vyvést je do zálohy a doplnit je.

Závěr

Organizace přechodu z obrany do všeobecného útoku se bude vyznačovat značnou složitostí a řadou zvláštností. Současně s přípravou útočné operace je třeba pokračovat ve vedení obranného boje s útočícím nepřítelem.

Předčasný přechod do útoku může vést k zasazení záloh a druhých sledů armády po částech bez náležité přípravy a organizace zabezpečení všech druhů. Rovněž je nebezpečné zmeškat vhodnou dobu, přechodu do útoku, poněvadž to prodlužuje pobyt vojsk ve vyčkávacím prostoru, což je spojeno s nebezpečím, že na ně budou provedeny atomové údery nepřítelem, a dává nepříteli možnost provést přesunutí a zasazení záloh. Je proto třeba, aby přechod z obrany do útoku byl uskutečněn se zřetelem na připravenost úderných uskupení a na operační učlenění vojsk v pravou dobu, a aby vojska rozhodně přecházela do útoku a směle přenášela bojovou činnost na území nepřítele.

Prameny:

- Vojenská mysl čís. 4 a 5/59,
- č.j. 001050/GŠ/OS,
- vlastní úvahy.

В статье разбираются основные черты современной обороны в отношении создания условий для перехода в общее наступление. Выдвигаются общие принципы перехода из обороны в наступление и указываются особенности перехода в наступление из обороны на широком фронте на горно-лесистой местности. Анализируются способы контратак и контрударов и способы создания ударных группировок и их ввод в бой во время перерастания контрудара в общее наступление. Отмечаются некоторые особенности наступательной операции после перехода в общее наступление.

Způsoby rychlého přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku v horském zalesněném terénu

Kand. voj. věd major Karel Novotný

Autor se v článku zabývá novým možným způsobem rychlého přechodu z obrany do útoku v horském zalesněném terénu.

Na rozdíl od dosavadních způsobů (kdy do útoku se přecházelo buď po přeskupení sil a jejich zasazení k provedení průlomu z chodu nebo z výchozího polohy anebo v průběhu obranné operace zasazením sil k využití úspěšně provedeného armádního proti-úderu) ukazuje autor možnost zahájení přechodu do útoku již prvosledovými divizemi.

Jak ukazují zkušenosti z minulých válek, a zvláště pak z války poslední, probíhají soudobé operace na velkých šířkách, prakticky od moře k moři. Je pochopitelné, že nelze získat na celé šířce fronty takovou převahu sil a prostředků, aby bylo možno současně všude útočit. Zatím co naše vojska budou na jednom směru útočit, na jiném může mít úspěch nepřítel a naše vojska budou zde v obraně.

Cílem obrany v tomto případě bude jednak ušetřit síly a prostředky pro ten směr, na němž je útok prováděn, nebo chránit bok útočících vojsk, anebo získat čas pro soustředění sil a prostředků k novému útoku.

Jak je zřejmé již z těchto všeobecných zásad, je obrana vždy jen dočasným druhem boje a po určité době a za určitých příhodných podmínek se z ní přechází do útoku. Zavedení zbraní hromadného ničení, zejména atomových, do výzbroje armád tuto možnost rychlého přechodu z obrany do útoku jen zvyšuje. Je to způsobeno jednak velkým účinkem soudobých zbraní a jednak možností soudobé bojové techniky plně těchto účinků využít.

Ve své práci se budu zabývat možnostmi rychlého přechodu z obrany do útoku s důrazem na podmínky horského zalesněného terénu.

Všeobecné zásady vytvoření podmínek pro přechod z obrany do útoku

Problém přechodu z obrany do útoku je třeba chápat v rámci operačním, nejméně na stupni vševojskové armády, po případě frontu. Řečeno jinými slovy to znamená, že do útoku přecházejí takové síly, které znamenají definitivní obrát v dosavadní bojové činnosti vojsk.

Přechod z obrany do útoku může být proveden buď tím způsobem, že vojska po přeskupení sil zahajují útok průlomem nepřátelské obrany nebo hlavní síly vojsk jsou zasazeny k bezprostřednímu využití výsledků obranného boje a operace.

První případ je obvyklým způsobem přechodu z obrany do útoku a je v podstatě rozpracován a znám.

Aby mohlo dojít k přechodu z obrany do útoku bezprostředním využitím výsledků obranného boje a operace s útočícím nepřítelem, musí k tomu vytvořit bránící se jednotky příhodné podmínky.

Výhodné podmínky pro přechod z obrany do útoku se vytvářejí v každé obraně tím, že část sil se umísťuje v druhém sledu a záloze. Těchto sil se v rámci vševojskové armády za příznivých podmínek používá k provedení

armádního protiúderu, který je vyvrcholením každé obranné operace armády. Zásady a způsoby provádění armádního protiúderu byly již objasněny v řadě článků ve vojenském odborném tisku, přezkoušeny a procvičeny na velitelsko-štábních cvičeních a není proto třeba se jimi dále zabývat.

Až do nedávné doby při prováděných cvičeních končil armádní protiúder ve většině případů na původním předním okraji naší obrany nebo někdy podle situace na některé výhodné čáře v hloubce obrany.

Soudobé prostředky, zejména atomové zbraně, vytvářejí reálné předpoklady k tomu, aby konečným cílem armádního protiúderu bylo vytvořit příznivé podmínky pro přechod do všeobecného útoku a zmocnit se výhodné čáry daleko před naším předním okrajem.

Avšak atomové zbraně samy o sobě nestačí k tomu, aby úspěšně provedený armádní protiúder mohl přerůst ve všeobecný útok a bude proto třeba vševojskovou armádu zesílit nejméně dvěma dalšími svazky. To znamená, že úkol divizí, které prováděly armádní protiúder, dosažením stanovené čáry končí. V součinnosti s čerstvě zasazenými divizemi jim mohou být stanoveny úkoly do další hloubky.

Zesílení vševojskové armády při jejím přechodu z obrany do útoku je nutné proto, že prvosledové divize původního obranného učlenění se budou jednak podílet na likvidaci vklínivšího se úderného uskupení nepřítelů a jednak podle konkrétní situace (ztráty a vyčerpání vojsk v předchozích bojích) budou potřebovat různě dlouhou dobu na reorganizaci a případné doplnění. Za daných podmínek nebude pochopitelně ani možné a ani vhodné použít tyto divize k rozvíjení úspěchu armádního protiúderu.

Po začlenění nových divizí do svazku vševojskové armády mohou být některé z prvosledových divizí z její podřízenosti vyňaty.

V některých případech, jestliže směr úspěšně provedeného armádního protiúderu a současně rozvíjení útoku bude zvláště důležitý, může být k rozvíjení úspěchu, dosaženého armádním protiúderem, zasazena svěží vševojsková armáda.

Pro přechod do všeobecného útoku musí být vytvořeny dostatečné záso-
by materiálu všech druhů.

Poněvadž zasazení nových divizí, začleněných do svazku vševojskové armády se nebude zásadně lišit od způsobu zasazování divizí při útoku v operační hloubce, není třeba se jím dále zabývat. Tematika byla probrána jednak ve vojenském odborném tisku a jednak dostatečně procvičena a i dobře zvládnuta jak veliteli a štáby, tak i vojsky při prováděných cvičeních.

Rovněž i zasazení nové vševojskové armády k využití armádního protiúderu se bude v podstatě shodovat se zasazováním vševojskové armády druhého sledu v útočné operaci. Touto tematikou se již zabýval generálporučík Ťokan ve Vojenské mysli čís. 2 z roku 1956. Rozepisovat se o tom dále, bylo by víceméně jen opakováním a kromě toho není ani cílem této práce.

Možnosti nepřátelského útoku a obrany naší divize v horském zalesněném terénu

Jestliže přechod z obrany do útoku je, jak jsme si ukázali, možný v normálních podmínkách, je tím spíše možný v horském zalesněném terénu.

Horský zalesněný terén podle stupně svých charakteristických vlastností, kterými jsou členitost a pokrytost, všeobecně ztěžuje vedení bojové činnosti, ať již jde o útok nebo obranu. Je pochopitelné, že tato skutečnost se v daleko větší míře projeví v útoku, kdy ve srovnání s obranou dochází k značně většímu soustředění sil a prostředků na určitém úseku fronty, a kdy charakter boje a plnění úkolu vyžaduje od vojsk neustálý pohyb a hlavně pohyb vpřed.

Při soudobé nasycenosti armád bojovou technikou všeho druhu a při jejich plné motorizaci jsou vojska do značné míry závislá na počtu komunikací a sjízdnosti terénu v prostoru své bojové činnosti. Horský zalesněný terén však má jak komunikací, tak i směrů, kde je možno se pohybovat mimo komunikace, málo. Ve značná částí horský zalesněný terén pohyb bojové techniky ztěžuje a často dokonce vylučuje. Nepřítel pak může svou útočnou činnost rozvíjet převážně jen na určitých směrech i zde jen určitými silami, jejichž hodnota je závislá na kapacitě jednotlivých směrů.

Tato určitá a danými podmínkami se řídící nepřístupnost horského zalesněného terénu je příčinou toho, že v celkovém operačním zámyslu nepřítele má bojová činnost jeho vojsk v tomto terénu druhořadý význam a je jí třeba chápat jako doplňující.

Podružnost úkolu, který plní nepřátelská vojska působící v horském zalesněném terénu, v celkovém operačním zámyslu nepřítele spolu s omezenými možnostmi jejich současného použití mají pochopitelně vliv i na hodnotu nepřátelských jednotek, které v horském zalesněném terénu působí. S hodnotou vojsk a případným jejich zesílením zbraněmi hromadného ničení, zejména atomovými, souvisí i činnost, kterou mohou plnit. Jejich úkolem, jestliže opomineme výjimečný případ, že nepřítel bude zcela pasivní a zůstane v obraně, může být útočná činnost s omezeným cílem, kupř.

- vést pomocný úder,
- využívat úspěchu vojsk, plnění hlavní úkol celkového operačního zámyslu nepřítele,
- vázat aktivní činností naše síly na určitém úseku a nedovolit jejich manévry ve prospěch vojsk, na něž vede nepřítel svůj hlavní úder.

Činnost našich vojsk za boje v horském zalesněném terénu bude mít v podstatě dvě fáze a to nejdříve obranu a později přechod do všeobecného útoku. Nejdříve obranu proto, protože vycházíme z předpokladu, že naše vševojsková armáda byla nucena přejít do obrany. Příčinou může být nedostatek sil v daném prostoru nebo potřeba vytvoření dostatečných zásob všeho druhu anebo i převaha sil a prostředků nepřítele v daném prostoru. Někdy může existovat několik těchto příčin souasně nebo to může být některý z důvodů vedení obrany, jak o nich bylo hovořeno v úvodu.

Způsob vedení obranného boje prvosledovými divizemi bude záviset jednak na hodnotě nepřátelských sil a prostředků, které bude mít nepřítel v daném prostoru k dispozici, a jednak na terénu. V každém případě se však všechny formy obrany budou řídit jedním společným cílem — vytvořit výhodné podmínky pro zasazení svazků druhého sledu k vedení rozhodné aktivní činnosti. Jakmile k tomu budou potřebné síly i zásoby a jakmile to bude vzhledem k celkovému zámyslu účelné, může úspěch svazků druhého sledu vševojskové armády přerůst ve všeobecný útok.

Přechodu do všeobecného útoku se mohou prvosledové divize zúčastnit v podstatě třemi způsoby a to:

- připojit se k útoku svazků úderného uskupení části sil s cílem krýt jeho bok,
- přejít do útoku na podružných směrech,
- zabezpečit zasazení svazků úderného uskupení.

První a druhý způsob použití svazků prvního sledu při přechodu z obrany do útoku v podstatě odpovídá zásadám používaným jak ve druhé světové válce, tak i při prováděných cvičeních. V dalším se proto budou zabývat třetím z uvedených způsobů.

Vzhledem k tomu, že nepřítel může organizovat a vést útok jen na určitých směrech a silami omezenými jejich kapacitou, budou šířky obranných pásem našich divizí značně širší. Podle konkrétní situace může šířka obranného pásma divize dosáhnout až dvojnásobku normy (někdy i více), která je udávána předpisem.

Jestliže bereme v úvahu tuto skutečnost, zdá se nemožným vytvořit takovou bojovou sestavu divize, která by zabezpečovala být jen minimální prvek aktivity.

Takový způsob nazírání by však byl jednostranný a neodpovídal by konkrétní situaci, která je dána terénem. Dokonalé využití terénu totiž jednak vytváří podmínky k tomu, aby obrana mohla být organizována s minimálními silami, které předem zaujmou obranu, a jednak omezuje možnost současného soužití i těch omezených sil a prostředků nepřítele, jež má k útoku v horském zalesněném terénu k dispozici.

Organizování obrany tímto způsobem znamená, že vojska plně využívají ochranných vlastností terénu a přehražují jednotlivé směry možného nepřátelského útoku v místech, kde jsou tyto směry nejužší.

Živá síla a palebné prostředky bránících se divizí budou soustředěny v potřebném množství a rozmístěny v soulase se zásadami ochrany proti zbraním hromadného ničení jen k přehrazení možností současných útoku, to znamená směrů, na nichž jsou výhodné přechody přes bráněný horský masiv.

Obranu těch částí obranného pásma divize, kde přechody nejsou, zabezpečit menšími silami a při plném rozvinutí jak zatarasovacích prací všeho druhu, tak i prací pro varování jednotek, které přehražují hlavní směry.

Organizování obrany na přechodech přes bráněný horský masiv při plném využití ochranných vlastností terénu ušetří nejen síly, které je třeba předem vyčlenit do obrany, ale omezi i možnost používání zbraní hromadného ničení nepřítelem. Bude to způsobeno jednak poměrně značným rozptýlením vojsk na malé skupiny (často roty nebo dokonce čety), které nebudou vhodnými cíli pro nepřátelské atomové údery, a jednak nebezpečím, že by si útočník mohl zatarasit přechody a ne-li znemožnit, tedy alespoň ztížit průchod svých vojsk horským masivem.

Pro případ proniknutí nepřítele na slabě obsazených i na plně obsazených směrech se plánuje manévr k přehrazení jeho postupu silami a prostředky, které zůstanou veliteli divize po zaujetí obrany k dispozici v druhém sledu.

Použití druhých sledů a záloh k přehrazení nepřátelského postupu zaujetím obrany na výhodné čáře v hloubce je dostatečně známé a stejně tak je tomu s použitím druhých sledů k provedení protiztečí. Oba tyto způsoby použití druhého sledu v obranném boji byly často předmětem cvičení hodně prodiskutovány a není proto třeba se o nich šířit.

Druhých sledů a záloh bránících se divize je možno v horském zalesněném terénu použít

daleko aktivnějším způsobem. Za příznivé situace může být druhých sledů využito k aktivní činnosti před náš přední okraj do nepřátelské bojové sestavy.

Kterou činnost budeme provádět, závisí na síle, s kterou nepřítel útočí na naši obranu, kolik sil jsme nuceni použít k přehrazení všech směrů v obranném pásmu divize a kolik zbraní hromadného ničení, zejména atomových, je k dispozici.

Jestliže poměr sil bude ve prospěch nepřítele, budeme obvykle druhých sledů používat podle známých zásad. Jestliže však poměr sil bude vyrovnaný, může být druhých sledů použito uvedeným druhým způsobem.

Činnost druhých sledů v obou případech musí být taková, aby zabránily nepříteli v postupu, způsobily mu ztráty a vytvořily výhodné podmínky pro přechod z obrany do útoku.

V dalším se budu zabývat možnostmi zabezpečení zasazení svazků druhého uskupení, které je určeno pro přechod do všeobecného útoku, divizemi prvního sledu.

Možnosti zabezpečení svazků úderného uskupení divizemi prvního sledu

a) Poměr sil je ve prospěch nepřítele

Při provádění velitelsko-štabních cvičení i při cvičeních s vojsky se nejčastěji setkáváme se zásadou, že po zastavení nepřátelského úderného uskupení ještě dne D-1 nebo D-2 jsou zasazeny do boje svazky 2. sledu; většinou to bývají tankové divize. Jejich úkolem je obkličt a zničit útokem s rozvířením sil z chodu nepřátelské úderné uskupení a přenést bojovou činnost před přední okraj.

Úkolem prvosledových svazků pak bývá udržet výhodnou čáru pro zasazení druhosledových divizí do protiúderu, který později přerůstá ve všeobecný útok. Zabezpečení zasazení svazků druhého sledu provádějí prvosledové divize palebnou podporou a dále tím, že se částí sil připojí k protiúderu nebo že provedou současně útok na některém z podružných směrů. Je na uvážení, zda taková činnost je pro zabezpečení zasazení druhosledových divizí postačující, zda je v plném souladu s možnostmi divizí prvního sledu a zda odpovídá konkrétním podmínkám zasazení divizí přisunovaných z hloubky a využití jejich sil a prostředků.

Všimněme si nejdříve blíže přesunů zasazovaných divizí. Vzhledem k tomu, že není možno tankovými nebo i mechanizovanými divizemi anebo jejich většími silami překročit horský zalesněný terén na libovolném místě, ale jen na směrech, kde jsou přechody, bude místo průchodů přisunovaných divizí horskými masivy vlastně již předem známo. Navíc může být ještě upřesněno průzkumnými prostředky všeho druhu, kterých

je v soudobých armádách, a tedy i u nepřítel, dostatek.

Podle vzdálenosti druhosledových divizí od čáry zasazení je možno provést i hrubou kalkulaci, kdy vyjdou svazky na čáru zasazení a budou schopny zaútočit. Řečeno jinými slovy, zahájení protiúderu není pro nepřítel překvapením, jehož význam v soudobém boji nebývá ve vzrostl. Námitka, že budou provedeny přesuny klamně a jiná maskovací opatření, neobstojí. Maskovací opatření totiž nezabrání nepříteli odhalit náš záměr, nýbrž pouze ztíží jeho zjištění, to znamená oddálí.

Tato skutečnost nesmí být chápána tak, že není třeba maskovacích opatření provádět. Provádění maskovacích opatření neztrácí svůj význam a je třeba je i nadále uskutečňovat. Již tím, že nepřítel ubírá čas, který má k dispozici na ujasnění a zhodnocení skutečné situace, splnila maskovací opatření svůj úkol.

V daném případě, kde pro přechod vojsk na nepřátelské území je rozhodující terén, je místo, respektive úsek přechodu vojsk již předem znám. Doba, po kterou se nám podaří přesun vojsk utajit, bude závislá na kvalitě našich maskovacích opatření a na konkrétní situaci, zejména na počtu průzkumných prostředků nepřítel a intenzitě jeho průzkumu.

Je třeba si uvědomit, že na přípravu a odpálení pozemních prostředků atomového napadení, které má nepřítel již u divize, stačí jedna hodina. Bylo by nereálné počítat

s tím, že hodinu před časem „Č“ nebude nepříteli znám směr přesunů nebo vůbec přesuny našich druhosledových svazků. V té době totiž budou tyto již v praporních prouděch ve vzdálenosti kolem 10 km od čáry dotyku s nepřítelem.

Ztráty, které by mohl nepřítel v protipřípravě způsobit rozčleňujícím, popřípadě rozvinujícím se vojskům, by jistě byly značné. V žádném případě není možno počítat s tím, že nepřátelské prostředky budou naši dělostřeleckou a leteckou přípravou natolik umlčeny, aby nemohly naše vojska ohrozit. Stačí totiž jeden prostředek atomového napadení, aby v sestavě vojsk pohybujících se terénem způsobil několika údery těžké ztráty.

Kromě toho omezení průchodu vojsk horským zalesněným terénem jen na přechody vyžaduje, aby svazky své sestavy uspořádaly víceméně do pochodových proudů. To znamená, že budou moci proti nepříteli současně použít jen omezený počet svých sil a prostředků. Navíc pak dojde k celkovému zhuštění sil na přechodech a tím i k jejich zvýšené zranitelnosti. Toto nebezpečí je tím větší, že i když zasazení druhosledových divízi bude provedeno s rozvinutím sil z chodu, dojde, hodnoceno z taktického hlediska, k jejich určitému zastavení. Vyžádá si to jednak neznalost nepřátelských odporů a jednak potřeba, hlavně u velitelů nižších stupňů, orientovat se v terénu.

Prvosledové divize vzhledem k již zmíněné omezené možnosti současného zasazení sil a prostředků přisunovaných divízi druhého sledu budou vlastně nevyužity.

V souvislosti s tím je třeba se hlouběji zabývat zabezpečením zasazení svazků úderného uskupení divizemi prvního sledu.

Mohutný účinek zbraní hromadného ničení, zejména atomových, vytváří předpoklady pro bezpečné zničení hlavních cílů v nepřátelské sestavě. Přitom k tomu nejsou nutny ani dlouhé přípravy, ani soustředování takového množství zbraní, jako tomu bylo dříve. Stupeň převahy, kterou nad nepřítelem dosáhneme, bude ve značné míře záviset na počtu, mohutnosti, době a účelnosti použití atomových zbraní a na výsledku, kterého tím bude dosaženo.

Je proto možno říci, že účelné použití atomových zbraní může vytvořit u divízi prvního sledu výhodné podmínky pro přechod z obrany do útoku.

Útok zahajovaný divizemi v dotyku se bude vyznačovat především dokonalým využitím momentu překvapení. Příprava vojsk vzhledem k určité znalosti nepřítele v do-

tyku a i terénu bude vyžadovat minimální dobu. Nebudou prováděny žádné hromadné přesuny z hloubky. Přeskupení, které bude třeba provést, bude vcelku minimální. Vojska je provedou v noci před zahájením průlomu nebo v průběhu dělostřelecké a letecké přípravy. Přeskupení v průběhu dělostřelecké a letecké přípravy bude výhodné zvláště tehdy, jestliže budou průlom provádět druhé sledy pluků a divízi s rozvíjením sil z chodu.

Vzhledem k zvýšené možnosti naprostého utajení útoku až do jeho zahájení a blízkosti nepřítele mohou prvosledové divize vniknout rychle do nepřátelské bojové sestavy. Tím je nepříteli podstatně ztíženo, není-li znemožněno, provádění protipřípravy proti útočícím vojskům a zejména použití atomových zbraní.

Rovněž možnost působení pozemních prostředků atomového napadení nepřítele proti přisunovaným divízím druhého sledu bude značně ztížena. Většina nepřátelských sil a prostředků bude totiž vázána bojem a našimi útočícími vojsky. Kromě toho bude nepřítel nucen poměrně brzy zahájit přesun divizních organických prostředků atomového napadení, to znamená houfnice 203,2 mm a raket HONEST JOHN.

To, že divize v dotyku mohou zahájit průlom bezprostředně po odražení nepřátelského útoku, zbavuje nepřítele možnosti dobře organizovat obranu a rovněž i času, který potřebuje na přisun dalších sil z hloubky. Tím jsou vytvořeny podmínky jednak pro ničení postupně zasazovaných jednotek nepřítele po částech a jednak pro plné využití úderné síly druhosledových divízi. Ty mohou být totiž v daném případě zasazeny až po vyjití do vhodného terénu, popřípadě k zesílení činnosti divízi prvního sledu.

Zahájení průlomu divizemi prvního sledu

Jak vyplývá z uvedených všeobecných zásad je zahájení přechodu do všeobecného útoku divizemi prvního sledu vševojskové armády velmi důležitou fází.

Podle známých zásad bude při zahájení útoku zhruba proti naší jedné divízi až jedna a půl divize nepřítele. Je pochopitelné, že jak hlavní síly naší divize, tak i hlavní síly nepřítele budou soustředěny na hraniční přechody. Nepřítel se jimi bude snažit projít a vtrhnout na naše území. Úkolem našich divízi bude zabránit mu v tom.

Hlavní rozdíl v této fázi bude v tom, že

zatím co my budeme dokonale využívat přirozených ochranných vlastností terénu a připravených obranných zařízení, bude se nepřítel pohybovat ve zhuštěné útočné sestavě ve volném terénu. To bude mít pochopitelně vliv na rozsah ztrát, které mohou na obou stranách vzniknout především používáním atomových zbraní. Nemůže být pochyb o tom, že vzájemný poměr se tak upraví v náš prospěch a může dojít i k jeho vyrovnání.

Jestliže bereme v úvahu, že u každé divize jsou v horském zalesněném terénu průměrně jeden až dva větší přechody, může naše divize po úspěšném odražení nepřátelského útoku zahajovat průlom na jednom nebo dvou směrech.

Šířka směru se může pohybovat kolem 4—8 km.

Na šířce 4 km může mít nepřítel za útoku až dvě, na šířce 8 km až tři bojová skupení v prvním sledu a až dvě bojová skupení může mít v druhém sledu. Každé bojové skupení může být zesíleno jedním dělostřeleckým oddílem a jednou až dvěma tankovými rotami tankového praporu. V případě, že šířka směru bude 4 km, můžeme počítat u dvou bojových skupení tři tankové rot, při šířce 8 km bude ve prospěch tří bojových skupení působit celý tankový prapor pěší divize.

V prvním případě může na šířce 4 km prolamovat tankový pluk s motostřeleckým

praporem a dvěma tankovými rotami tankového praporu prvosledového motostřeleckého pluku zesílený třemi dělostřeleckými oddíly. V druhém případě budou na šířce 8 km útočit tankový a motostřelecký pluk, zesílené po dvou dělostřeleckých oddílech.

Poměry sil, které při tom mohou vzniknout, ukazuje tabulka 1.

(Poznámka. Na obou stranách nejsou započítány prostředky velitelů divizí. Podle zásad zesilování divizí našich i nepřítelů klasickými zbraněmi, by se poměr sil zlepšil v náš prospěch.)

Provedené propočty ukazují, že poměr sil při zahájení nepřátelského útoku bude skutečně zhruba vyrovnán. Je reálný předpoklad, že obraný boj našich prvosledových divizí způsobí nepříteli značné ztráty, které poměr sil změní v náš prospěch.

Vlastní dělostřelecká a letecká příprava, hlavně však použití atomových zbraní, poměr sil ještě více zlepši.

V náš prospěch bude působit i ta skutečnost, že nepřítel nebude mít dobře organizovanou obranu. Útok našich vojsk jej může zastihnout buď v obraně spěšně zaujaté nebo dokonce v průběhu přeskupování.

V obou případech budou tedy příznivé podmínky pro útok našich vojsk a nelze proto srovnávat uvedené poměry sil s poměry sil, jaké jsme zvyklí dosahovat při průlomu připravené nepřátelské obrany.

Během rozvíjení úspěchu narazí prola-

Tabulka 1

Druh vojska	vlastní	nepřítel	poměr sil
Pěchota čty	9	32	1 : 3,5
Tanky	115	51	2,2 : 1
Děla a minomety	75	102	1 : 1,2
šířka 8 km			

Druh vojska	vlastní	nepřítel	poměr sil
Pěchota čty	27	48	1 : 1,7
Tanky	125	85	1,5 : 1
Děla a minomety	111	153	1 : 1,2

mující pluky na dvě bojová skupení, která mohou být v druhém sledu nepřátelské divize. Ukořím těchto skupení může být buď jednou až dvěma rotami přejít spěšně do obrany na výhodné čáře a hlavními silami provést protizteč do boku našich útočících vojsk, nebo přejít celou hodnotou do spěšně zaujaté obrany na výhodné čáře, anebo celou hodnotou provést protizteč.

Při útoku naší divize na šířce 8 km se poměr sil zlepšil v náš prospěch tím, že proti našim dvěma plukům budou působit místo tří jen dvě nepřátelská bojová skupení.

Při provádění nepřátelské protizteče bude poměr sil ještě lepší, poněvadž většina nepřátelských rot je při protizteči v pohybu otevřeným terénem. K jejich odražení a zničení není třeba dosahovat ani takové převahy sil a prostředků, jaká je nutná za útoku na vojska, která jsou třeba jen ve spěšně zaujaté obraně.

Jestliže divize zahájí útok na dvou směrech a protizteč bude řízena proti vojskům na jednom ze směrů průlomu, budou jednotky dosahovat následujících poměrů sil (viz tabulku 2)

— pět dělostřeleckých oddílů (počítána i DDS — dva dělostřelecké oddíly);

nepřítel:

— dvě bojová skupení,

— dvě tankové rot,

— dělostřelecké hlavně bojových skupení a všechny hlavně divize bez dvou dělostřeleckých baterií, které působí na zbývající části pásma divize.

Jak vyplývá z tabulky, je v daném případě poměr sil v úderné síle značně v náš prospěch, neboť tankový pluk je schopen nepřátelskou protizteč nejen zastavit, ale za příznivé situace může po odražení nepřitele pokračovat v útoku. Tak tomu bude zvláště tehdy, jestliže ve prospěch pluku bude zasazena vševojsková záloha divize v hodnotě motostřeleckého praporu. Zálohu si velitel divize vytvoří z motostřeleckých pluků, které byly v prvním sledu divize při plnění obranného úkolu.

Jestliže bude nepřátelská protizteč řízena proti vojskům na druhém směru, na němž bude útočit motostřelecký prapor prvosledo-

Tabulka 2

Druh vojska	vlastní	nepřítel	poměr sil
Pěchota čty	9	48	1 : 5,3
Tanky	115	34	3,4 : 1
Děla a minomety	93	100	1 : 1

Předpoklad:

vlastní síly:

— tankový pluk a motostřelecký prapor s dvěma tankovými rotami tankového praporu motostřeleckého pluku,

vého pluku s dvěma tankovými rotami, může být poměr sil následující (viz tabulku 3)

I v tomto případě je poměr sil vcelku příznivý a umožňuje, aby naše vojska nejen způsobila nepříteli ztráty, ale za příznivých podmínek pokračovala dále v plnění úkolů.

Tabulka 3

Druh vojska	vlastní	nepřítel	poměr sil
Pěchota čty	36	48	1 : 1,3
Tanky	52	34	1,6 : 1
Děla a minomety	129	100	1,3 : 1

V případě, že by nepřítel použil části svého druhého sledu proti jednomu směru a části sil proti druhému směru, poměr sil se ještě více zlepši v náš prospěch, než jak ukazují propočty v obou předchozích tabulkách.

Kromě útoku hlavních sil divizí horskými přechody bude výhodné vyslat od nich skupiny v hodnotě do roty těžko schůdnými prostory s úkolem vpadnout po zahájení útoku hlavních sil do boku a týlu nepřátelských jednotek. V takovém případě musí být předem stanovena bezpečnostní čára, kterou nesmí tyto jednotky do provedení plánovaných atomových úderů překročit. Musí jim být určen rovněž prostor činnosti a stanovena rozpoznávací znamení vlastních vojsk.

Hloubka úkolů, které budou divize prvního sledu při zabezpečení přechodu do všeobecného útoku plnit, bude diktována jejich možnostmi a dále též požadavkem, aby zabezpečily divizím úderného uskupení průchod horskými přechody. Znamená to, že úkolem provosledových divizí bude vyjít do takové vzdálenosti od horských přechodů, aby tím byla znemožněna řízená palba většiny nepřátelského klasického dělostřelectva na ně. Při průměrném dostřelu dělostřelectva kolem 12 km a jeho vzdálenosti za bojovou sestavu vojsk 3 km a více je to hloubka kolem 8 km až 10 km.

Znalost nepřátelských odporů i terénu dává divizím prvního sledu možnost, aby útok zahájily i v noci.

Útok v noci je možno v některých případech zahájit bez dělostřelecké a letecké přípravy a ve své počáteční fázi i bez tanků. Moment překvapení tím jen získává. Zvláštní pozornost je přitom třeba věnovat vytváření průchodů v minových polích. Průchody musí být vytvořeny tak, aby nevzbudily pozornost nepřítele, to znamená bezhlučně.

Dělostřelectvo zahájí palbu na cíle v hloubce a tanky zahájí postup až v okamžiku, kdy vlastní pěchota začala boj o přední okraj nepřátelského prvního obranného postavení.

Aby tanky našly ty jednotky, které mají podporovat, je třeba přesně dohodout způsob jejich dovedení do sestavy pěchoty. Kupř. přerušovaným, předem dohodovaným barevným signálem kapesní elektrické svítilny vytýčit tankům střed bojové sestavy podporované jednotky a stejnou svítilnou mít označena křídla jednotky. Signál bude dávat určený důstojník štábu jednotky, kterou mají tanky podporovat.

Jestliže nepřítel vyrazení vojsk k průlo-

mu zjistí, zahajuje vlastní dělostřelectvo na smluvený signál nebo i z vlastní iniciativy příslušného velitele dělostřelectva přípravnou palbu na nepřátelské odpory. Rovněž tanky vyrazí rychle vpřed a dostihují pěchotu. Na rozdíl od vedení boje ve dne, kdy tanky postupují většinou před pěchotou, budou při útoku v noci postupovat zpravidla v její sestavě. Tak budou chráněny jednak před nepřátelskými tankoborníky, jednak před uváznutím v netankovém terénu.

Průlom v noci bude nejvhodnější zahájit tím způsobem, aby divize druhého sledu mohly tmy využít k přesunu a zářna nebo za svítání vyšly na čáru zasazení, zajišťovanou provosledovými divizemi již v terénu, výhodném pro zasazení.

Čára zasazení bude výhodné volit tak, aby odpor, s nímž se zasazované divize na ní střetnou, byl minimální, nebo žádný. To umožňuje zasazení divizí i v předbojových sestavách. Narůstání tempa útoku tím jen získává. Zasazení je pak plynulé, nedochází ke zdržení v důsledku upřesňování úkolů a seznamování vojsk s nepřátelskými odpory nebo zdržení s tím spojené je alespoň menší. Uvedená činnost bude pak prováděna po zasazení během postupu k nepřátelským odporům.

Zvláštnosti bojové sestavy divize

Při přechodu divize do útoku v horském zalesněném terénu na směrech přechodů přes horské masivy budou při útoku divize na dvou směrech tyto směry od sebe značně vzdáleny. To pochopitelně bude mít i vliv na tvoření bojových sestav útočících divizí. Jiná sestava bude při útoku divize na jednom směru, jiná při útoku na dvou směrech.

Jestliže bude divize útočit na jednom směru, bude její sestava v podstatě složena z těch prvků, jako za každého útoku. To znamená, že divize bude mít jeden nebo dva stedy, vševojskovou zálohu, divizní dělostřeleckou skupinu, divizní protiletadlovou skupinu, divizní protitankovou zálohu, divizní pohyblivý odřad zatarasovací, divizní odřad zabezpečení pohybu a ženijní zálohu.

Kromě toho, zvláště bude-li plánováno použití divize do větší hloubky, může si vytvořit z některého z pluků, které v obranné sestavě divize byly v prvním sledu, i předsunutý odřad.

Při útoku divize na dvou směrech dojde v bojové sestavě k některým odlišnostem, které budou důsledkem požadavků, aby byly zabezpečeny v průběhu útoku oba směry.

Zdá se nejvýhodnějším uzpůsobit bojovou sestavu divize tak, aby na směru hlavního

úderu divize byly vytvořeny všechny prvky bojové sestavy jako při průlomu na jednom směru. Rozdíl bude v jejich hodnotě. Hodnotu prvků bojové sestavy divize je třeba zeslabit na úkor vybavení toho pluku, který bude prolomovat na druhém směru a tak zabezpečit jeho naprostou samostatnost. Nemůže být totiž pochyb o tom, že při značné vzdálenosti mezi směry útoku by jednotlivé prvky vytvořené po jednom u divize nezábezpečily včasné zásah z jednoho směru na druhý.

Aby byla divize schopna vytvořit dostatečně silnou bojovou sestavu, je jí třeba zesílit. Zesílení dělostřelectvem musí divizi zabezpečit vytvoření dvou plukovních dělostřeleckých skupin v hodnotě nejméně dvou dělostřeleckých oddílů, divizní dělostřelecké skupiny v hodnotě tří až čtyř oddílů, protiletadlové skupiny v síle do dvou protiletadlových pluků a protitankové zálohy, složené minimálně ze tří protitankových dělostřeleckých baterií za předpokladu, že motostřelecký pluk byl zesílen dalšími dvěma až třemi bateriemi. Z uvedeného vyplývá, že pro provedení útoku musí být divize zesílena alespoň jednou dělostřeleckou brigádou, jedním protiletadlovým dělostřeleckým plukem a jedním protitankovým dělostřeleckým oddílem. Tyto prostředky, jak známo, má divize pro obranu zpravidla přiděleny.

Pokud jde o zabezpečení divize ženijními jednotkami, pak ženijní prapor, který divize pro obranu obvykle dostává, jí nepostačuje a bude jí třeba zesílit nejméně dalším ženijním praporem.

b) Poměr sil je vyrovnan

Jsem toho názoru, že tento případ bude pro boj v horském zalesněném terénu typickým. Jeho předpokladem je, že hodnota nepřátelských sil a prostředků, jakož i jejich zabezpečení zejména atomovými zbraněmi bude převyšovat naše síly jen nepatrně nebo je nebude převyšovat vůbec. Za takové situace nebude moc nepřítel útočit buď vůbec nebo jen na některém směru.

Za těchto podmínek mohou druhé sledy našich prvosledových divizí, popřípadě i druhé sledy pluků provádět aktivní činnost následujícím způsobem:

1. Provést úder před přední okraj s cílem využít výsledků naší protipřípravy a dokončit zničení nepřátelských sil, desorganizovaných účinky protipřípravy.

2. Provést útok na směru nebo i směrech, kde nepřítel neútočí, s úkolem vpadnout do boku a týlu nepřátelských vojsk, útočících na jiném směru, anebo zničit dělostřelectvo, které je podporuje, a nepřátelské týly. Někdy může být cílem tohoto útoku zavázat do boje ty nepřátelské síly a prostředky, které měly být zasazeny k využití úspěchu vojsk útočících na některém směru. Tím budou vytvořeny podmínky pro zničení těch nepřátelských sil, kterým se podařilo proniknout do naší obrany.

3. Provádět výpady před přední okraj i menšími silami (do praporu pěchoty) tam, kde nepřítel naší činnost neočekává.

Rozhodným a překvapivým úderem do boku a týlu útočícího nepřítel je desorganizovat a způsobit mu těžké ztráty. Pro provedení výpadů budou výhodné zvláště těžko dostupné části terénu.

Všechny tyto způsoby jsou vlastně útočnou činností a jejich výsledkem, kromě zničení určitých nepřátelských jednotek, může být, že se zmocní určité části terénu, který byl obsazen nepřítelem.

Je-li dosažená čára výhodná k obraně, může být přední okraj obrany posunut na tuto čáru.

Jestliže budou k tomu příznivé podmínky a bude to odpovídat zámyslu nadřízeného velitele, může velitel prvosledové divize využít dosaženého úspěchu k zasazení dalších sil a postupovat vpřed.

Takovým způsobem je možno donutit nepřítele, aby zasadil proti vojskům na tomto směru část sil, které měl určeny pro zasazení na směru svého hlavního útoku, vedeného mimo horský terén. Tím je pomoci divizím, které jsou na směru nepřátelského hlavního útoku a současně jsou vytvářeny podmínky pro přechod z obrany do útoku.

Za příznivých podmínek, hlavně jakmile jsou k tomu vytvořeny postačující zásoby všeho druhu, mohou být v souhlase s celkovým zámyslem operace zasazeny další síly z hloubky. Úspěch prvosledových divizí může tak přerůst v přechod z obrany do útoku.

Z á v ě r

Při dosavadních cvičeních a teoretických úvahách o přechodu z obrany do útoku se vychází z předpokladu, že nepříteli se podařilo vlomit do obranné sestavy našich divizí prvního sledu. Provedením armádního proti-

úderu byly jednotky z části sraženy, z části obklíčeny a zničeny a bojová činnost byla přenesena před původní přední okraj naší obrany a byly vytvořeny výhodné podmínky pro přechod do útoku.

Ve svém příspěvku jsem byl veden snahou ukázat další možný způsob zahájení přechodu z obrany do útoku. Vycházel jsem přitom z reálných možností našich i nepřátelských vojsk. Cílem této studie je vyvolat zájem a diskusi v našem velitelském sboru a dát podnět k dalšímu rozpracování dané tematiky hlavně ostatními druhy vojsk a týlu.

Автор подвергает анализу новый возможный порядок быстрого перехода из обороны в наступление на горно-лесистой местности. В отличие от существующих до сих пор способов, когда переход в наступление осуществлялся либо после перегруппировки сил и их ввода в бой для использования успешно завершенного армейского контрудара, автор объясняет возможность начала перехода в наступление уже дивизиями первого эшелона.

Letecká operační skupina a její úkoly

Major Otakar Vlach

Autor řeší otázku velmi aktuální: složení a organizační začlenění letecké operační skupiny do struktury velení letectva a do součinnostních vztahů letectva a pozemní armády. Definuje hlavní úkoly letecké operační skupiny a uvádí způsoby jejich plnění v období plánování i v průběhu vedení boje. Redakce doufá, že článek vyvolá hlubší zájem velitelů a specialistů ve štábech svazků i svazů a podnítí je k plodné diskusi.

Význam prostředků vzdušného napadení spolu se změnami v organizaci a výzbroji vojsk i charakteru a názorech na vedení soudobého boje a operace si vyžádaly nové řešení leteckého zabezpečení armádní operace.

Cíle armádní operace může být dosaženo jen nejužší součinností všech druhů pozemních vojsk, při plnohodnotném zabezpečení letectvem a ostatními prostředky vzdušného napadení.

Rychlý spád a složitost operací i často se měnící situace si vyžaduje okamžitou reakci letectva ve prospěch vševojskové armády. Tato skutečnost si vynucuje, aby na VS vševojskové armády byl letecký orgán, který je schopen veliteli armády navrhnout použití pro něj vyčleněných sil a prostředků letectva, v nejkratším čase realizovat požadavky velitele armády i řešit všechny otázky součinnosti mezi štáby letecké a vševojskové armády. Takovým orgánem je letecká operační skupina (LOS).

Letecká operační skupina je orgánem velitele a štábu letecké armády; je určena k řešení všech otázek součinnosti mezi štábem letecké armády a štábem vševojskové armády, k zabezpečení podkladů pro plánování, k usměrňování a řízení bojové činnosti letectva v armádní operaci.

* * *

Letecké operační skupiny se vysílají zpravidla ke všem armádám (tedy i k armádám druhého sledu, jejichž zasazení se předvídá), a to tak, aby se zúčastnily v plném rozsahu plánování armádní operace.

Je výhodné, aby LOS zaujaly své místo u armády ještě před vydáním směrnice velitele fronty.

Letecká operační skupina se rozmisťuje na VS armády, a je-li dostatečně silná, obsazuje i PVS armády. Při rozmístění v prostoru VS je výhodné, aby byla umístěna v bezprostřední blízkosti oddělení PVO armády.

V označení letecké operační skupiny je uvedeno číslo letecké i vševojskové armády, např. „Letecká operační skupina 1. letecké armády u 3. armády“ (LOS 1. LA u 3. A).

Složení letecké operační skupiny je závislé na úkolu vševojskové armády i na sílách a prostředcích letectva, vyčleněných pro

zabezpečení armády. Ve prospěch armády, zasazené na hlavním směru fronty, bude působit i většina sil letectva LA. Úkoly letecké operační skupiny u této armády budou tedy podstatně složitější než u armády na vedlejším směru nebo na pasivním úseku fronty.

Zkušenosti ukázaly, že složení letecké operační skupiny může být následující:

- náčelník LOS,
- 4 až 6 důstojníků operačního oddělení,
- 2 až 3 důstojníci průzkumného oddělení,
- 1 až 2 letovodi,
- 1 důstojník 6. oddělení,
- 1 důstojník spojovacího oddělení,
- 1 až 2 důstojníci leteckého týlu,
- 1 kreslič,
- 1 písař.

Celkem tedy 11 až 15 důstojníků (mimo důstojníky ve spo-

jovaci jednotce) a 2 poddůstojníci z povolání.

Činnost letecké operační skupiny zabezpečuje spojovací jednotka (její složení a prostředky jsou uvedeny níže) a dopravní prostředky (2 osobní terénní automobily, 2 až 3 štábní a 1 nákladní automobil).

* * *

Dříve, než přejdeme k úkolům letecké operační skupiny, je třeba se zmínit o některých zásadách organizace plánování a řízení bojové činnosti frontového letectva.

Operačně taktické vlastnosti letectva, zásady jeho operačního a bojového použití, i počty svazků a útvarů letectva v LA si vyžadují centralizovaného použití letectva v rámci celého frontu a to zvláště pro splnění těchto úkolů:

- vedení vzdušného průzkumu;
- ochrana vojsk před údery ze vzduchu a vzdušným průzkumem;
- ničení zbraní hromadného ničení;
- boj o nadvládu ve vzduchu;
- hromadné akce letectva (letecká příprava a protipříprava);
- boj s hlubšími operačními zálohami;
- zabezpečení dopravy a shozů vzdušných výsadků a vedení boje s výsadky nepřitele;
- ničení a boření některých důležitých stálých cílů na území nepřitele (komunikační síť, vojenskoprůmyslové závody, stálé sklady vojenského materiálu atd.).

Při plánování a použití letectva ke všem těmto úkolům vychází štáb LA z rozhodnutí velitele frontu a z požadavků velitelů armád. Velitelé a štáby armád jsou pak informováni prostřednictvím letecké operační skupiny o použití letectva do pásma armády (o cílech činnosti letectva, úsilí, výsledcích bojové činnosti atd.).

Řada dalších úkolů, které letectvo plní na bojišti, si však vyžaduje, aby velitel armády mohl ovlivnit průběh operace použitím letectva podle vývoje situace a na zá-

kladě vlastního rozhodnutí. K těmto úkolům patří:

1. vyhledávání a ničení ZHN;
2. boj s bližšími operačními zálohami a druhými sledy v prostorech soustředění, na přesunech a při zasazení;
3. podpora boje pozemních vojsk na bojišti;
4. zabezpečení zasazení druhých sledů a záloh a jejich podpora;
5. další úkoly neplánované velitelem frontu.

K zabezpečení těchto úkolů se zpravidla vyčleňuje veliteli armády úsilí stíhacího bombardovacího letectva na celou operaci a upřesňuje se denně. Úsilí ostatních druhů letectva (stíhacího, průzkumného, popřípadě bombardovacího) se ve prospěch armády vyčleňuje jen ve zcela výjimečných případech (armáda na samostatném směru apod.). Musí tedy velitel a štáb armády, mimo úkolů plánovaných velitelem frontu ve prospěch armádní operace a mimo armádě vyčleněné úsilí stíhacího bombardovacího letectva předkládat požadavky na použití ostatních druhů letectva prostřednictvím letecké operační skupiny veliteli LA, popřípadě veliteli frontu.

Plánování a použití letectva ve prospěch vševojskové armády tedy ovlivňuje:

- velitel frontu (velitel LA) v rámci frontové operace;
- velitel armády svými požadavky na použití letectva v jeho prospěch (a také u vyčleněných mu vzletů stíhacího bombardovacího [popřípadě jiných druhů] letectva).

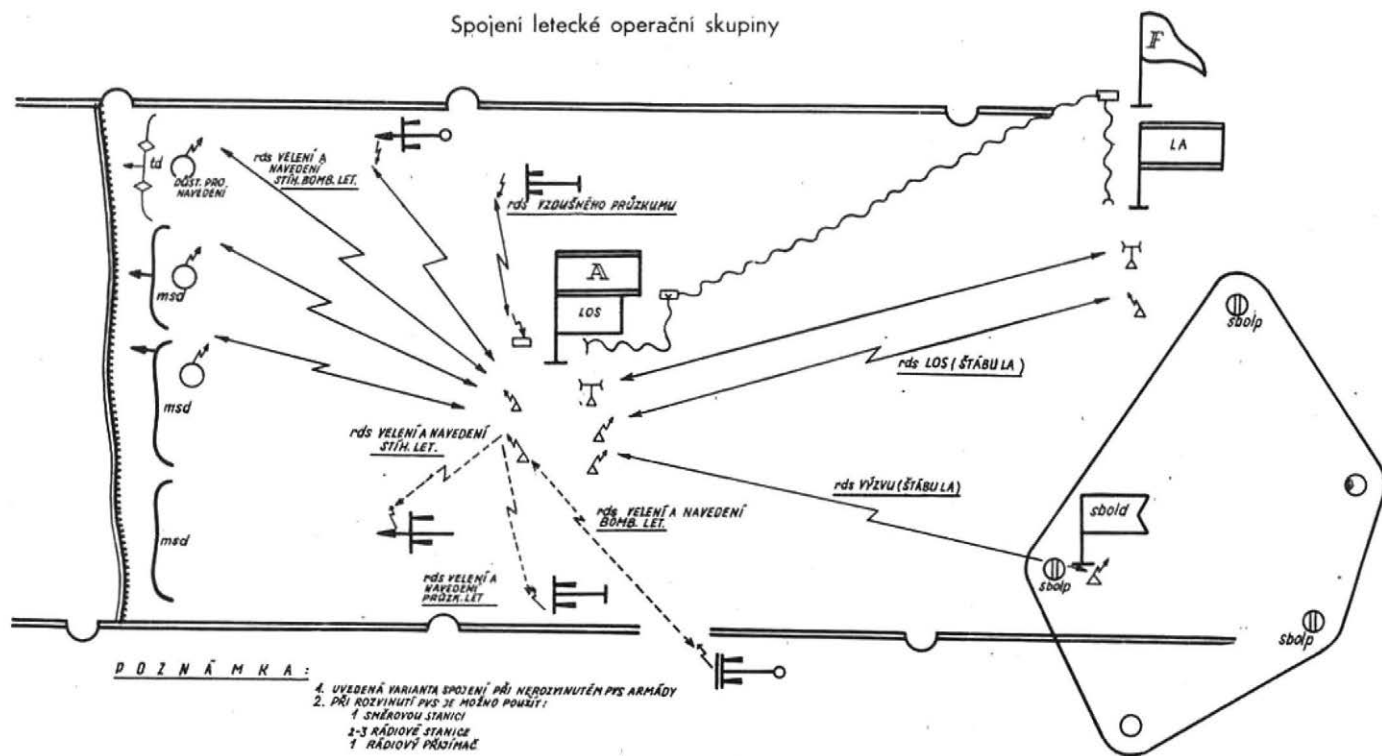
Složitost leteckého zabezpečení armádní operace i jeho význam pro splnění cílů operace vyžadují, aby mezi veliteli a štáby LA a armády byl zabezpečen nepřetržitý styk. Tento styk zabezpečuje LOS.

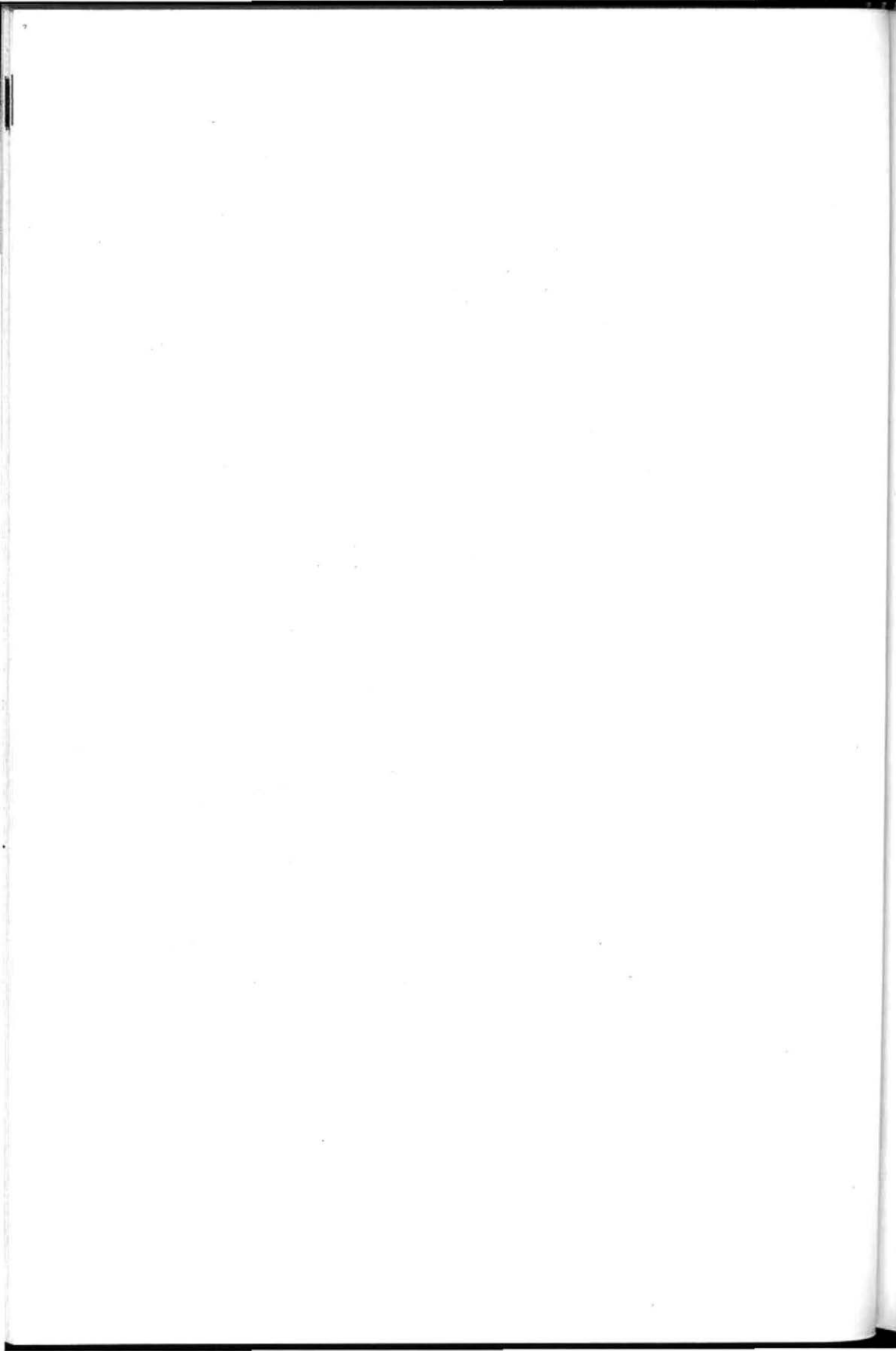
* * *

Letecká operační skupina plní v období plánování a vedení armádní operace tyto úkoly:

SCHÉMA

Spojení letecké operační skupiny

1. Nepřetržitě informuje velitele a štáb armády o uskupení, možnostech a pravděpodobné činnosti letectva a ostatních prostředků vzdušného napadení nepřítele.

2. V potřebném rozsahu seznamuje velitele a štáb armády se situací vlastního letectva, o vyčleněných silách a prostředcích pro zabezpečení armády i úkolech a činnosti letectva v pásmu armády (popřípadě v pásmech sousedních armád), plánovaných velitelem frontu a LA.

3. Navrhuje veliteli armády použití vyčleněných sil a prostředků letectva, atomových pum a jiných zbraní hromadného ničení určených velitelem frontu pro zabezpečení armádní operace.

4. Zpracovává a předkládá veliteli a štábu LA požadavky velitele armády na činnost letectva (mimo vyčleněné úsilí letectva pro zabezpečení armády), kterou plánuje štáb LA (ochrana stíhacím letectvem, vzdušný průzkum, činnosti bombardovacího letectva, shoz atomových pum, použití raket a ostatních druhů ZHN).

5. Informuje velitele a štáb LA o situaci armády, rozhodnutích velitele armády a uplatňuje požadavky velitele LA u velitele a štábu armády.

6. Organizuje součinnost na stupni LA — vševojsková armáda, zpracovává plány součinnosti a v některých případech i plány leteckého zabezpečení armádní operace.

7. Sleduje a vyhodnocuje činnost letectva, působícího ve prospěch armády a informuje štáb armády o výsledcích bojové činnosti.

8. Není-li stanoveno jinak, vyzývá v rámci plánovaného vyčleněného úsilí letouny k plnění úkolů a je-li třeba, velí jim ve vzduchu.

9. Řídí činnost důstojníků pro navedení u motostřeleckých a tankových divísi.

* * *

Činnost letecké operační skupiny v období plánování je ovlivněna především skutečností, že v průběhu plánování ve štábu armády plánuje štáb LA letecké zabezpečení frontové operace a tím i centralizované použití letectva do pásma (ve prospěch) jednotlivých armád. Vzhledem k tomu, že zámysly a rozhodnutí velitele armády a velitele LA jsou na sebe závislé, musí letecká operační skupina zabezpečit mezi oběma štáby dokonalou informovanost a rychlé vzájemné předávání požadavků.

K zabezpečení informovanosti mezi štábem LA a štábem armády musí letecká operační skupina znát zámysl obou velitelů a předpokládat vývoj vzdušné a pozemní situace. To klade vysoké nároky na složení letecké operační skupiny a schopnosti jednotlivých jejích příslušníků, kteří musí být schopni zvládnout problematiku armádní operace, použití všech druhů letectva a řadu otázek bojového, speciálního a materiálního technického zabezpečení.

Letecká operační skupina se zúčastňuje plánování ve štábu armády. Nepřetržitý styk musí udržovat s operačním oddělením, oddělením PVO, štábem dělostřelectva a štábem týlu armády; s ostatními odděleními a složkami (druhy vojsk) štábu armády podle

okamžité potřeby. Současně musí být letecká operační skupina informována v potřebném rozsahu o všech zásadních rozhodnutích velitele LA a plánované bojové činnosti letectva, které mají vliv na zahájení a průběh armádní operace.

Výsledkem činnosti letecké operační skupiny v období plánování je zpracování všech potřebných údajů týkajících se letectva do plánu operace armády, předání všech podkladů štábu LA do plánu leteckého zabezpečení armádní operace (nezpracovává-li tento plán sama), zpracování plánu součinnosti na stupni LA—vševojsková armáda.

* * *

Činnost letecké operační skupiny v průběhu vedení boje spočívá v dovedném usměrňování bojové činnosti letectva ve prospěch armády podle vývoje situace. Soudobý boj si vyžaduje stále častějších změn v plánovaném použití letectva; zvyšuje se počet vzletů na výzvu a před letectvem vystávají zvýšené požadavky především co do rychlosti zásahů na bojišti bez dlouhých příprav. Tyto okolnosti ovlivňují i práci letecké operační skupiny, která musí zabezpečit sladěnou činnost letectva LA s vývojem pozemní situace v pásmu armády.

Správné rozhodování velitele armády při řízení boje je závislé především na dostatečném množství a kvalitě zpráv o nepříteli. Význam zpráv vzdušného průzkumu vyžaduje, aby letecká operační skupina včas kladla požadavky na vzdušný průzkum, který je centralizovaně řízen štábem letecké armády a aby předávala veliteli a štábu armády výsledky vzdušného průzkumu. Zprávy vzdušného průzkumu získává letecká operační skupina informacemi ze štábu LA a odposlechem sítě vzdušného průzkumu.

Protivzdušnou obranu v celém pásmu armády řeší centralizovaně v rámci frontu štáb LA. Povinnosti letecké operační skupiny je však upřesňovat použití stíhacího letectva podle potřeb armády z hlediska změn v plánovaných úkolech stíhací ochrany (změny v přesunech i rozmístění vojsk). Letecká operační skupina proto zpravidla nemá prostředky pro souvislé vedení vzdušné situace. K sledování všeobecné vzdušné situace využívá údajů armádní hlásky.

Těžiště činnosti letecké operační skupiny spočívá v navrhování, vyžadování a usměrňování bojové činnosti stíhacího bombardovacího letectva v rámci vzletů vyčleněných pro podporu armády. Podle rozhodnutí LA může letecká operační skupina vyžadovat zásahy stíhacím bombardovacím letectvem buď **přes štáb LA** (v těch případech, kdy je vyčleněné úsilí ve prospěch armády nízké; v tomto případě řídí činnost stíhacího bombardovacího letectva štáb LA), nebo **přímo u stíhací bombardovací letecké divise** určené pro podporu armády (to tehdy, je-li vyčleněno plné bojové úsilí sbold nebo jeho větší část ve prospěch armády).

Při podpoře pozemních vojsk je povinností letecké operační skupiny upřesňovat cíle bojové činnosti, řídit navedení letounů prostřednictvím důstojníků pro navedení u motostřeleckých a tankových divisí a sledovat výsledky bojové činnosti.

Na pokyn štábu LA může letecká operační skupina řídit i bojovou činnost stíhacího letectva, pokud se zúčastňuje ničení cílů na zemi i bombardovacího letectva ve vzduchu a to zvláště tehdy, vyžaduje-li to situace, např. okamžitý zásah proti ZHN nepříteli, nedostatečné zprávy o poloze cíle ve štábu LA apod.

Pro velitele a štáb armády je rozhodující, aby byli dokonale informováni o bojové činnosti letectva v pásmu armády, kterou vede letectvo podle rozhodnutí velitele frontu nebo velitele LA (ať již jde o úkoly předem plánované nebo neplánované). Znalost bojového použití letectva do pásma armády zabrání zbytečným požadavkům ze strany

velitele a štábu armády. Velitel armády může pak vlastními prostředky (vydělené úsilí stíhacího bombardovacího letectva a prostředky dělostřelectva) použít k umlčování a ničení jiných cílů. Přesná informovanost armády o činnosti letectva je zvláště důležitá při hromadných akcích (letecká a dělostřelecká příprava, protipříprava, zabezpečení zasazení druhých sledů a záloh), zvláště je-li třeba upřesnění co do cílů a času. Potřebnou informovanost musí zabezpečit letecká operační skupina.

V průběhu operace se velmi často vyskytnou situace, které si vyžadují neplánovaný zásah letectvem ve prospěch armády, mimo rámec pro armádu stanoveného úsilí nebo neplánované použití ZHN, zvláště atomových pum. Tyto požadavky předkládá velitel armády veliteli frontu a současně letecká operační skupina veliteli LA. O těchto požadavcích armády rozhodne po návrhu velitele LA veliteli frontu.

Štáb letecké armády při řízení bojové činnosti letectva musí vycházet z podrobné znalosti pozemní situace. Jak ukazují zkušenosti mohou pozemní situací a její vývoj nejrychleji a nejpodrobněji předat štábu LA letecké operační skupiny. Proto je povinností letecké operační skupiny nepřetržitě předávat do štábu LA všechny potřebné údaje o vývoji situace v pásmu armády (linie fronty, rozhodnutí velitelů armád atd.).

Ltecká operační skupina v průběhu bojové činnosti, kromě dokumentace zpracované v období plánování, vede následující bojovou a pomocnou dokumentaci:

1. mapu situace vlastního a nepřátelského letectva v pásmu armády (měřítko 1 : 500 000);
2. výkazovou mapu letecké operační skupiny (v měřítku, které používá štáb armády, tj. 1 : 200 000 nebo 1 : 100 000;
3. deník zpráv;
4. deník rozkazů a požadavků;
5. deník hlášení;
6. další pomocnou dokumentaci, jako pracovní mapy, podle odbornosti jednotlivých důstojníků, schémata, záznamy atd.

Z pomůcek si zasluží zvláštní pozornost především pomůcky utajeného velení, zejména proto, že hlavním druhem pojítka letecké operační skupiny je rádio. Kódové a signální tabulky musí spolehlivě utajit předávané zprávy, současně však musí zabezpečit rychlé předávání rozkazů, požadavků a informací.

Činnost letecké operační skupiny je závislá na trvalém a neselehávajícím spojení. K zabezpečení spojení se podřizuje náčelníku letecké operační skupiny spojovací jednotka s těmito pojítky:

- 1—2 směrové stanice,
- 4—6 rádiových stanic,
- 1—2 rádiové přijímače.

Letecká operační skupina zřizuje a udržuje spojení:

1. se štábem LA směrovou stanicí a rádiem v rádiové síti leteckých operačních skupin nebo v rádiové síti štábu LA. Rádiovou síť leteckých operačních skupin — zřizuje štáb LA v případě, že je větší počet leteckých operačních skupin, zpravidla více než dvě.

Současně se využívá linkové nebo směrové spojení mezi armádou a frontem.

2. S důstojníky navedení u motostřeleckých a tankových divisí a letouny ve vzduchu v síti velení a navedení stíhacího bombardovacího letectva. Vyžaduje-li to situace, vstupuje též do sítě velení a navedení jiných druhů letectva (stíhacího, bombardovacího, průzkumného atd.).

3. S leteckými divisemi, které plní úkoly ve prospěch vševojskové armády, v rádiové síti výzvy nebo štábu LA.

4. K odposlechu sítě vzdušného průzkumu se vyčleňuje rádiový přijímač.

Obsazuje-li letecká operační skupina i PVS armády, buduje spojení na PVS v plném rozsahu jako na VS. (Při nedostatku spojovacích prostředků jen v omezeném rozsahu.)

Schéma organizace spojení letecké operační skupiny je uvedeno v příloze.

Pro spojení s leteckou armádou využívá letecká operační skupina spojovacích prostředků mezi armádou a frontem jako fototelegraf, pohyblivá pojítka (vrtulníky) atd.

Автор ретает вопрос очень злободневный, т. е. состав и организационное включение авиационной оперативной группы в структуру командования ВВС и во взаимодействующие соотношения ВВС и сухопутных войск. Он определяет основные задачи авиационной оперативной группы и приводит приемы их выполнения в период планирования и в ходе ведения боя.

Редакция уверена, что статья вызовет более глубокий интерес командиров и специалистов в штабах объединений и соединений и побудит их на плодотворную дискуссию.

Příprava a činnost dělostřelectva armády při odražení a rozdrčení úderného uskupení nepřítele a při přechodu do rozhodného útoku v obraně na široké frontě v horském zalesněném terénu

Podplukovník Josef Brož

Článek pojednává o přípravě a činnosti dělostřelectva při odražení a rozdrčení úderu nepřítele na přístupech k přednímu okraji obrany. Řeší přípravu dělostřelectva k rozdrčení útočného uskupení nepřítele v průběhu obranné operace. Všímá si činnosti dělostřelectva při přechodu do rozhodného útoku, který může být uskutečněn třemi způsoby. Uvádí výhody a nevýhody toho kterého způsobu pro vedení boje dělostřelectvem.

Vycházím z názorů plukovníka B. Křivského a podplukovníka Z. Hradeckého, kteří dospěli k závěru, že bude možné přejít do všeobecného útoku ve třech případech a to po úspěšně provedené protipřípravě nebo po úspěšně provedeném protiúderu při boji v hloubce obrany a konečně za situace oboustranné obrany.

Dosavadní závěry ze studia možností ZHN nám ukazují, že útočník při použití nových bojových prostředků má možnost přivodit značné ztráty na živé síle a bojové technice na rozhodujících směrech útoku, vytvořit si těmito zbraněmi mezery v obraně a těchto využít k proniknutí silnými tankovými jednotkami do hloubky obrany. Na druhé straně nutno vidět tu skutečnost, že ZHN dávají obránci možnost podstatného zvýšení pevnosti a aktivity obrany a dovolují způsobit útočníkovi rozhodující porážku v daleko kratší době než tomu mohlo být dříve.

Příprava dělostřelectva k rozdrčení nepřátelského úderného uskupení může být provedena buď

- úspěšným odražením a rozdrčením úderného uskupení nepřítele na přístupech k přednímu okraji nebo ve výchozím položení, za přímého dotyku s nepřítelem,

- nebo se uskutečňuje až v průběhu obranné operace za zvlášť ztížených podmínek.

Ve svém článku chci nastínit možnosti dělostřelectva při provádění obou případů a stanovit jejich výhody a nevýhody.

Příprava a činnost dělostřelectva při odražení a rozdrčení úderu nepřítele na přístupech k přednímu okraji obrany

Vážným činitelem zabezpečujícím úspěšné odražení a rozdrčení uskupení na přístupech k přednímu okraji za soudobých podmínek vedení operací, je též dělostřelectvo a jeho mohutná palebná síla. V údobí možného zahájení úderu (operace) bude naléhavé, aby byla veliteli a štáby dělostřelectva provedena některá opatření, která mají za cíl vytvořit úspěšné předpoklady pro vedení bojové činnosti dělostřelectvem.

Tato opatření mohou spočívat

- v dokonalé organizaci a přípravě systému paleb sladěných s manévrem,

- ve zvýšeném úsilí dělostřelectvého průzkumu, se zaměřením k odhalení všech příprav nepřítele k napadení, zvláště ZHN,
- ve změně bojové sestavy dělostřelectva (provedení protiatomového manévru),

- v organizaci operačního maskování.

Při organizaci obrany na široké frontě v horském a zalesněném terénu lze počítat, že armáda bude plnit úkoly s minimálním posílením dělostřelectva, v některých případech jen s organickými prostředky.

Ve stručnosti vytyčíme některé zvláštnosti použití dělostřelectva v obranné operaci na široké frontě v horském a zalesněném terénu. Valná část dělostřelectva bude zpravidla soustředěna na směrech předpokládaného úderu nepřítele. Varianty možného rozdělení a uskupení dělostřelectva nutno velitelem a štábem dělostřelectva důkladně rozebrat, neboť v průběhu obranné operace v horském a zalesněném terénu, nebude vždy rychle možné provést manévry pohybem v důsledku terénních podmínek.

Dělostřelecké skupiny armády se vytvářejí s některými odchylkami. Tak ADS se vytváří jen tehdy, když obranným pásmem prochází důležitý směr, na němž možno počítat s provedením hlavního úderu. Někdy se dělostřelecké brigády armádní dělostřelecké divise přidělí těm divizím 1. sledu, které přehrazují nejdůležitější směry v obranném pásmu armády k vytvoření silných DDS. Přes značný nedostatek je však nutné, vytvořit si dělostřeleckou zálohu. Vytvoření PTZ armády bude ovlivněno především celkovým charakterem terénu, ale popřípadě i posilovými prostředky. Jeví se vhodné mít vytvořeny dvě PTZ armády a to jednu o takovém složení, kterou možno s využitím vrtulníků přemístit na kterýkoli směr.

I přes velké terénní překážky nutno uskutečňovat provedení rozsáhlého manévru palbou i pohybem jak podél fronty, tak z hloubky. Vedení palby provádět na maximální vzdálenosti a doplňovat palbu nepřímou střelbou dělostřelectva palbou děl přímé střelby. V důsledku řídní sestavy vševojskových svazků, je nutno bojovou sestavu dělostřelectva umísťovat v rájonech obrany nebo mimo ně tak, aby byla zabezpečena palbou pěších zbraní. V důsledku nedostatku prostředků pro organizaci PT obrany nutno volit palebná postavení pro nepřímou střelbu v blízkosti komunikací na možných tankových směrech, s úkolem odrazit útok tanků přímou střelbou. Množství hluchých prostorů vynucuje vybudovat záložní systém palebných postavení s komunikacemi a s organizovaným spojením, aby z nich mohla být vedena palba. K oklamání nepřítele nutno připravit široký manévry kočujících děl (minometů, tanků). V důsledku rozlehlosti front je nejen ztíženo velení dělostřelectvu (centralisace dělostřelectva spojena se širokým manévrem pohybem), ale současně ztíženo zásobování dělostřeleckou municí a výzbrojí.

Účelné rozdělení dělostřelectva za soudobých podmínek dovolí však vytvořit na předpokládaném směru hlavního úderu nepřítele takovou hustotu hlavní. Dělostřelecké

skupiny (dělostřelecká záloha) mohou zabezpečit vojskům, s vhodným použitím zbraní hromadného ničení, podmínky pro úspěšné odrážení a rozdrčení mohutných nepřátelských uskupení.

Vzhledem k důležitosti jaká je kladena na ZHN ze strany imperialistů, vzrůstající úloha tanků a použití vzdušných výsadek, přináší nové zásady vedení operací. Za těchto podmínek z hlediska vedení obranné operace na široké frontě v horském a zalesněném terénu vyplývá:

- provést aktivní zásah na prostředky ZHN a svazky připravující se k průlomu, odrazit a zmařit tak úder nepřítele;
- zabránit hromadné zteči tanků nepřítele přehrazením širokých mezer po atomových úderech PT prostředky všech druhů;
- těžiště obrany přenést prostorově do šířky a hloubky;
- nepřítel bude usilovat o obchvat a obejít a obránce bude často nucen vést boj v obklíčení.

Systém dělostřelecké palby, který se uskutečňuje podle rozhodnutí velitele armády, musí být promyšlený a organizovaný v souladu s atomovými údery, s dovedným využitím terénu, ženíjních staveb a zárasů. Dělostřelecké prostředky umožňují v určeném prostoru na předpokládaném směru hlavního úderu soustředit manévrem maximum prostředků. I v horském a zalesněném terénu, účelné rozdělení a uskupení dělostřelectva, spojené s vhodným manévrem, musí zabezpečit provedení aktivního zásahu na svazky připravující se k průlomu a to provedením protipřípravy společně s ostatními druhy vojsk, zvláště letectva.

Prvořadým úkolem protipřípravy bude zničit (umlčet) prostředky atomového napadení všech druhů, dále prostředky nutné pro řízení a navádění. Kromě toho třeba vést palbu na tankové a obrněné svazky uskupení dělostřelectva, místa velení, letectvo na blízkých letištích a důležité objekty týlu. Jedině splněním těchto úkolů může být splněn cíl protipřípravy.

Varianty palby protipřípravy plánovat nejen na statické cíle zhuštěné sestavy vojsk, ale i údery na pohyblivé cíle, které budou provádět přesun vysokým tempem v kolonách.

Vycházíme z předpokladu, že nepřítel může provést úder v podstatě třemi na sobě nezávislými způsoby:

- zaujmout výchozí položení v dotyku s námi před předním okrajem obrany,
- rozvinout hlavní síly v hloubce a provést útok z chodu,

- nebo zjistit tu skutečnost, že těžiště naší obrany je na druhém pásmu obrany a prolomí hlavní pásmo jen omezenými silami a hlavní síly a prostředky rozvine až pro boj o druhé pásmo.

Tím docházíme k tomu, že na každém směru předpokládaného úderu bude nutno plánovat po 2—3 variantách protipřípravy.

V obraně na široké frontě v horském a zalesněném terénu, nižší počty děl a obtížnost širokého manévru dávají možnost uskutečnit protipřípravu na omezeném úseku fronty a zpravidla jen na jednom směru. V takovém případě podle mého názoru jeví se nutně, aby byla připravena protipříprava na další (sousední) úsek tak, aby byla zasažena většina svazků (podle kapacity směru) a znemožněn tak nepříteli úder na vlastní obranu. Prodloužení, po případě opakování protipřípravy na sousední úsek je vážnou podmínkou získání zpráv o úspěšně provedeném prvním úderu protipřípravy. To ovšem má tu nevýhodu, že je dvojnásobná spotřeba atomové a dělostřelecké munice a větší zranitelnost dělostřeleckých prostředků při účasti v protipřípravě při delším setrvání v palebných postaveních. Proto souběžně s provedením protipřípravy musí probíhat důsledné PL přikrytí vojsk. Jeví se současně nevýhodné přibírat k protipřípravě dělostřelectvo z hloubky (viz příloha 1).

Jedním z vážných opatření, které může mít vliv na provedení úspěchu protipřípravy je včas organizovaný, důsledně prováděný dělostřelecký průzkum a organizace manévru dělostřelectva. Aby mohla být protipříprava úspěšně provedena, je nutně, aby dělostřelecký průzkum:

- včas odkryl přípravy nepřítele k útoku s hlavním důrazem na odhalení jeho ZHN, dělostřelectva, skladů atomové munice,
- zjistil a upřesnil hlavní uskupení nepřítele,
- prováděl pozorování a opravování palby, hlavně na zjištěné ZHN.

Dobře organizovaný dělostřelecký průzkum a promyšlený manévr dělostřelectva předstihující časově nepřítele, s účinně provedeným úderem, je schopen změnit poměr sil ve prospěch obránce a tím skutečně zasáhnout při rozbití útočného uskupení.

I když podle palebných možností v protipřípravě při organizaci obrany na široké frontě nelze zasáhnout současně všechny nebo většinu svazků prvního sledu na daném směru, možno však při postupně provedené protipřípravě rozvrátit útok nepřítele. Postupný úder může být podle mého názoru proveden, neboť nelze očekávat, že všechny svazky nepřítele přesunou se přesně na čáru rozvinutí, nebo i může záměrně dojít ke zdr-

žení na čáře rozvinutí k upřesnění vydávaných úkolů. V takovémto případě podle zpráv průzkumu možno provést protipřípravu na sousední svazky a potom úderem tankového svazku před přední kraj rozvrátit útočné uskupení nepřítele před předním okrajem vlastní obrany. Proto podle mého názoru, tak jako je pravidlem plánování a organizace protipřípravy, musí se stát v souvislosti s tím pravidlem plánování a organizace úderu před přední kraj k dovršení rozvrácení úderného uskupení nepřítele a vytvoření tak příznivých podmínek k přechodu do rozhodného útoku a v případě operace v počátečním období války, přenesení operace na území protivníka.

Příprava dělostřelectva k rozdrčení útočného uskupení nepřítele v průběhu obranné operace

Příprava dělostřelectva k splnění tohoto úkolu v průběhu obranné operace se uskutečňuje za zvlášť složitých podmínek. Po stránce dělostřelecké je proto nutné systém paleb především organizovat tak, aby byly přehrazeny mezery po atomových úderech, aby byly způsobeny maximální ztráty jeho bojové technice a současně soustředěny potřebné prostředky na živou sílu a zabráněno tak nepříteli v rozvinutí úspěchu.

Velitel dělostřelectva armády je povinen:

- organizovat a vést nepřetržitý dělostřelecký průzkum zvláště ZHN, dělostřelectva, tankových uskupení a záloh, nepřítele,
- uskutečňovat k vytvoření potřebné hustoty palby dělostřelectva na ohroženém směru manévru dělostřelectva z méně ohrožených úseků, jak podél fronty, tak z hloubky.

Odražení útoku nepřítele, jehož základem budou tanky podporované značnou silou letectva, ZHN a vysazením vzdušných výsadků, je nutno uskutečnit hromadným použitím dělostřelectva, především PT prostředků, ostatního dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení, PL dělostřelectva, za současného použití ZHN a ostatních druhů vojsk. Při organizaci obrany na široké frontě bude zvlášť charakteristické, že na ohroženém směru bude zesilována vysunutím PT prostředků manévrem z méně ohrožených úseků. Úspěšné odražení útočného uskupení je podmíněno včasným odhalením zámyslu nepřítele a přijetím nutných opatření.

Význam manévru dělostřelectva při odražení silného útočného uskupení vzrůstá, neboť bez jeho včasného provedení nelze dosáhnout potřebných hustot dělostřelectva. Manévr se uskutečňuje v souladu s rozhodnutím vševojskového velitele. Manévr musí být jednoduchý, proveden včas, rychle, skrytě a s překvapením pro nepřítele. Musí být připraven, předvídán a plánován. V takovém případě možno pak uvažovat při uskutečňování poměru 1:2 až 1:3 u PT prostředků k tankům nepřítele (tj. že jeden pt prostředek, než je sám vyřazen, zničí dva až tři tanky nepřítele). Při neplánovaném a nepřipraveném manévru nutno počítat s poměrem sil 1:1. Současně velitel dělostřelectva armády musí vzít v úvahu tu skutečnost, aby při zasazení PTZ armády navrhl vytvořit novou PTZ. Proto se jeví vhodné mít u armády část takových prostředků, které po zasazení mohou být po určité krátké době znovu přivedeny k bojeschopnosti. Těmto podmínkám vyhovují protitankové řízené střely (viz článek ve VM č. 6/59). K hromadění a soustředění palby k zabezpečení odražení a rozbití útočného uskupení: nepřítele, nutno provádět i manévr dělostřelectvem nepřímé střelby.

Jelikož otázkám použití vzdušných výsadků je v armádách imperialistických států věnována velká pozornost, lze očekávat jejich vysazení i v horském a zalesněném terénu. Podle zpráv zahraničního tisku, jako vzdušný výsadek může být použito nejen výsadkových vojsk, ale i vycvičené jednotky pěších divíí. Pro přepravu taktických výsadků jsou využívány vrtulníky. Právě při organizaci obrany na široké frontě v horském a zalesněném terénu možno předpokládat, že přelet fronty bude proveden tak, aby výsadek využil zalesněného terénu, vyhnul se prostorům, kde jsou soustředěny prostředky PVO a bez ztrát dosáhl obsazení nařazeného objektu. Současně lze předpokládat, že taktický vzdušný výsadek může být zesílen dělostřelectvem (vzd americké armády má dokonce 4 odpalovací zařízení HONEST JOHN a lehké tanky). Taktické vzdušné výsadky jsou nepřítelem používány v útočném boji zpravidla na směr hlavního úderu s úkolem:

- dobýt a udržet důležité objekty taktického významu v hloubce obrany (mosty, komunikační uzly, přepraviště, soutěsky), bránit je do příchodu vlastních vojsk;
- zabránit příchodu záloh protivníka z hloubky;
- znemožnit uzavření mezer v obraně protivníka způsobených atomovými údery;

- ničit atomové prostředky všech druhů;
- spolupůsobit při obklíčování a ničení protivníka.

Z tohoto krátkého nástinu vyplývá, že vzdušný výsadek nepřítele musí být ničen dělostřelectvem a letectvem již na odleto- vých letištích, v době jeho přepravy vzduchem, při vysazování, kdy je nejzranitelnější, a konečně podaří-li se nepřátelskému vzdušnému výsadku provést úspěšné vysazení, nutno přikročit k jeho ničení při vedení jeho bojové činnosti na zemi. Ničení vzdušného výsadku účastní se organické dělostřelectvo jednotky (útvary), které bylo určeno k likvidaci výsadku a kromě toho nutno vyčlenit část PT dělostřelectva a dělostřelectvo pro nepřímou střelbu (zpravidla z DZ a PTZ armády nebo i ADS).

Odražení útočného uskupení nepřítele se děje za složité situace, za převahy nepřátelských sil, zvláště tanků, hromadných náletů letectva a atomového napadení. Podaří-li se veliteli armády zastavit nepřítele po jeho počátečním úspěchu v hloubce vlastní obrany, nutno připravit, jsou-li k tomu odpovídající podmínky, protiúder.

Na základě zámyslu velitele armády, je velitel dělostřelectva povinen uskutečnit přípravu dělostřelectva k provedení protiúderu a současně soustřeďovat prostředky pro zabezpečení úderného uskupení armády k přechodu do rozhodného útoku.

Použití dělostřelectva při provedení protiúderu v obranné operaci v horském a zalesněném terénu s cílem vytvořit ve své konečné fázi podmínky k přechodu do rozhodného útoku, jeví se z hlediska dělostřelectva volit hlavní úder na nejslabším místě operačního učenění nepřítele s následujícím vyvedením do boku a týlu hlavních sil a rázným rozvíjením do hloubky vytvořit předpoklady k zasazení úderného uskupení. Aby štáb dělostřelectva armády mohl odpovědně přistoupit k přípravě a plánování činnosti dělostřelectva, je třeba:

- znát možné varianty protiúderu a vševojskové svazky, které se účastní protiúderu;
- počet a ráz atomových úderů vydělených ve prospěch protiúderu;
- úkoly dělostřelectva frontu ve prospěch protiúderu armády;
- účast ostatních druhů vojsk, které mohou doplnit palebný systém dělostřelectva.

Pro podporu protiúderu je třeba provést manévr a přeskupení dělostřelectva co nejjednodušším způsobem, ovšem vytvořit výhodný poměr a podmínky pro posílení svazků protiúderného uskupení a pro provedení

drtvivých hromadných paleb na uskupení nepřitele. K provedení dělostřelecké přípravy (přepadu) ve prospěch protiúderu uskupení nutno přibrat v největší míře armádní dělostřelecké prostředky, dělostřelectvo svazků v dotyku na úseku protiúderu, dělostřelectvo přivedené manévrem a konečně dělostřelectvo svazků provádějící protiúder. Dělostřelecká příprava protiúderu (přepad) na úseku protiúderu a jeho bocích bude zpravidla provedena na nepříteli v ženijně málo vybudovaném terénu, na ZHN a zálohy v hloubce směřující do prostoru vlnu. Úspěšné provedení protiúderu do značné míry závisí na vhodném provedení atomových úderů, na umlčení nepříteli, především jeho prostředků ZHN, dělostřelectva a záloh. Použití ZHN při protiúderu v obraně na široké frontě v horském a zalesněném terénu, jeví se výhodnější provést na zálohy (druhé sledy), a to nejen ve směru protiúderu, ale i na bocích, které mohou zasáhnout na směr protiúderu. To značně zvyšuje požadavky na dělostřelecký průzkum. To zase umožní rychlý postup protiúderu uskupení a dosažení obklíčení a zabezpečení výhodné čáry pro přechod do rozhodného útoku. Při provedení protiúderu v noci ve snaze dosáhnout překvapení, může vést i k tomu zahájit protiúder i bez dělostřelecké přípravy (přepadu), ovšem dělostřelectvo musí být kdykoli připraveno zahájit palbu. Hloubka dělostřelecké přípravy (přepadu) v horském a zalesněném terénu bude zpravidla mělčí (vzhledem k těžkosti postupu). Přímá střelba bude kostrou palby a současně lze předpokládat, že úsek dělostřelecké přípravy může být rozdělen, neboť horský terén neumožňuje vždy svazkům útočit v těsném dotyku. V dělostřelecké podpoře jeví se výhodné mít zabezpečeny oba boky protiúderu uskupení a proto vytvořit dvě PTZ armády. Jednotky prvního sledu je třeba posílit větším počtem doprovodného dělostřelectva než obvykle, aby byla zajištěna větší pevnost a odolnost prvních sledů.

Zvláštní pozornost musí být věnována organizaci pořádkové služby, aby za složité pozemní a vzdušné situace byly dělostřelecké útvary přivedeny do úseku protiúderu. V případě provedení protiúderu v noci musí být dělostřelectvem učiněna tato opatření:

- připraveno osvětlení určitých prostorů (cílů) v průběhu protiúderu,
- ujasněn způsob vytyčování světelných orientačních bodů a rozhraní mezi svazky,
- vyčleněny určité dělostřelecké prostředky nutné k osvětlení, upřesněna jejich palebná postavení a způsob přemístění,

- stanovena doba začátku osvětlení (zpravidla podle dosažených čar v terénu),
- opatření k boji s osvětlovacími a infra-prostředky nepříteli.

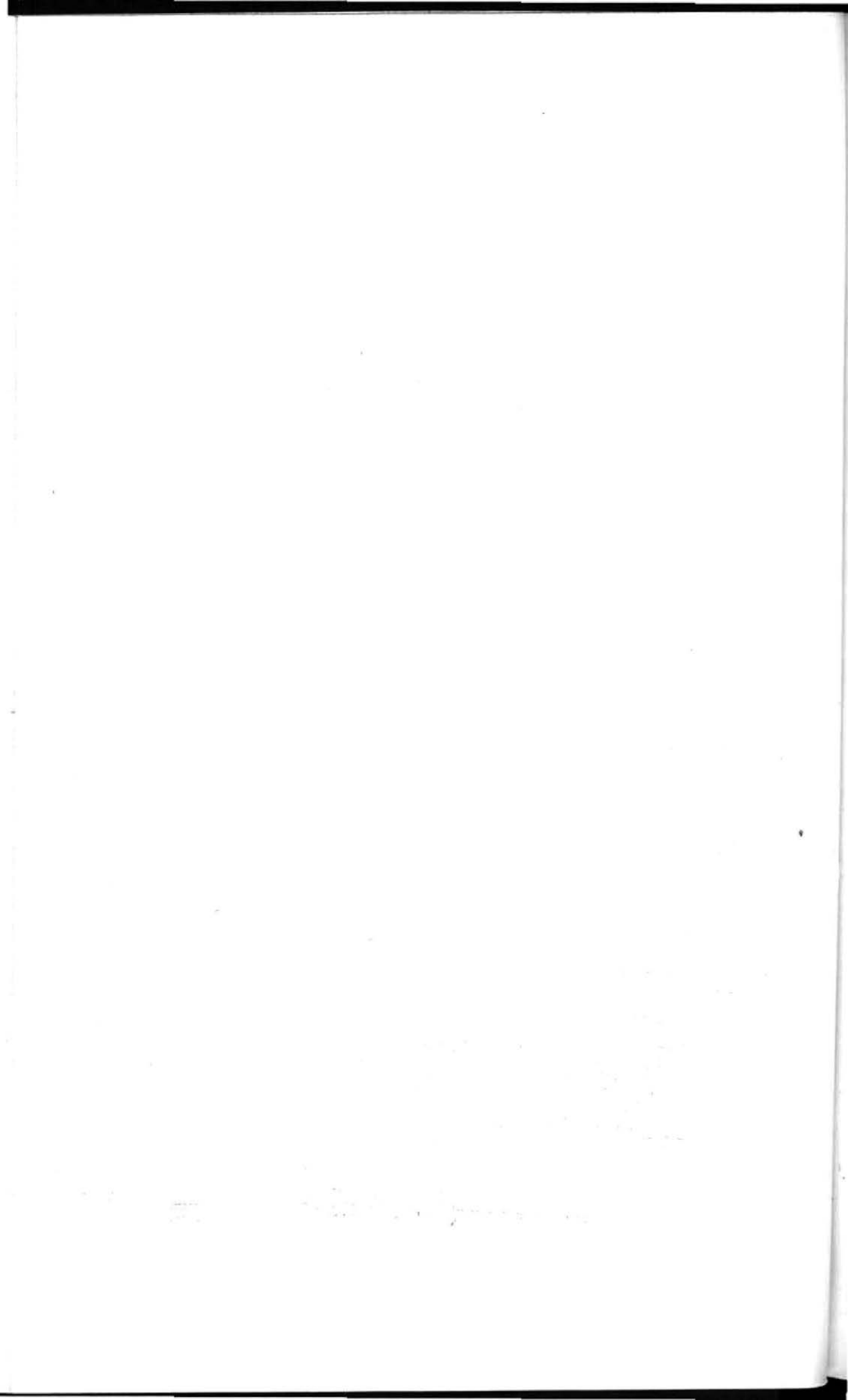
K úspěšné činnosti dělostřelectva k rozdrčení útočného uskupení nepříteli v průběhu obranné operace je třeba v plné míře využívat drtvivých paleb na uskupení nepříteli, manévru PT prostředků, aby palbou z místa s využitím zátarasů všech druhů zpomalily a v konečné fázi zastavily postup nepřátelských tanků a získaly tak čas k přípravě rozhodného protiúderu. Po úspěšném provedení protiúderu, kdy se podaří obklíčit útočné uskupení nepříteli, nutno přistoupit k jeho ničení. K likvidaci obklíčeného nepříteli je třeba bez prodlení a účelně použít atomových úderů a ostatního dělostřelectva působícího na vnitřní frontě obklíčení.

Činnost dělostřelectva při přechodu do rozhodného útoku

Jak již bylo v úvodu řečeno, přechod vojsk armády do rozhodného útoku může být uskutečněn podle třech variant (způsobů).

V první variantě (po protipřípravě) lze využít účinku úspěšně provedené protipřípravy k zabezpečení přechodu vojsk armády do všeobecného útoku. V některých případech může být využito protipřípravy k provedení úderu před přední kraj obrany. Zpravidla hlavním cílem úderu bude ovládnout prostory palebných postavení dělostřelectva, rozrušit systém vedení, pro případ ovládnout výhodnou čáru pro zasazení úderného uskupení. Hlavní výhodou tohoto způsobu je, že k přechodu do všeobecného útoku lze využít maximum dělostřeleckých prostředků, které nebyly ještě vyčerpány obranným bojem.

Při této příležitosti bych chtěl rovněž zdůraznit, že operace počátečního období války ve svém začátku může mít charakter obranné operace na široké frontě. Činnost dělostřelectva a letectva bude zaměřena k odražení a zmaření překvapivých úderů nepříteli. Bude to hlavně činnost raketového, těžkého reaktivního a dalekonosného hlavnového dělostřelectva a letectva při provedení odvetného úderu. Bude-li odvetný úder proveden v co nejkratší době po zahájení nepřátelství a bude-li zabezpečena jeho efektivnost, tj. dosáhne-li stanovených cílů palbou dělostřelectva a údery letectva, bude udržena iniciativa, pak rychlé vytvoření úderného uskupení a jeho zasazení zabezpečí rozbití sil nepříteli, ale hlavně, přenesení války na území nepříteli.

Charakteristické zvláštnosti dělostřelectva při jeho organizaci a přípravě k přechodu do rozhodného útoku při druhé variantě (po provedení protiúderu):

- soustředění a příprava dělostřelectva bude probíhat v průběhu vedení obranné operace (zpravidla souběžně s přípravou a provedením protiúderu),
- na organizaci a přípravu bude omezená doba,
- v průběhu činnosti dělostřelectva při přechodu do rozhodného útoku, dělostřelectvo bude plnit současně jiné vážné úkoly jako na příklad ničení obklíčeného nepřítele, odrážení úderu záloh nepřítele o osvobození obklíčeného protivníka apod.

Dělostřelectvo armády vzhledem na složitou situaci, ve které zabezpečovalo zastavení útočného uskupení nepřítele, a po provedeném protiúderu nebude mít dostatek sil k podpoře přechodu do rozhodného útoku. Bude proto nutný zásah velitele frontu, který buď přidělí armádě část dělostřelectva (zpravidla bude přiděleno se vševojskovými svazky), nebo provede dělostřelecké zabezpečení prostředky frontu (včetně atomových úderů), za využití částí dělostřelectva armády.

Způsob zasazení úderného uskupení bude podmíněn úspěšným provedením protiúderu, ale současně situací nepřítele, zvláště operačních záloh. Lze předpokládat, že zasazení úderného uskupení může být provedeno formou střetného sražení s přísunujícími operačními zálohami, nebo může mít charakter průlomu spěšně zaujaté obrany nepřítele z chodu, když se svazkům protiúderného uskupení armády podaří ovládnout a zabezpečit výhodnou čáru k rozvinutí a nepříteli tak zabránit v manévru na jiný směr.

Dělostřelectvo armády bude plnit v této době současně dva hlavní úkoly. Zabezpečovat větší částí sil úder k rozvíjení úspěchu a menší částí sil ničit obklíčeného nepřítele. Nutno si uvědomit, že příprava dělostřelectva bude provedena ve zkrácené lhůtě. Vzhledem k nedostatku času a složité situaci nebude vždy možné přisunout dělostřeleckou munici v plném rozsahu. Proto bude velmi důležitý manévry střelivem mezi svazky, aby tak bylo zabezpečeno zasazení úderného uskupení. Nutno rovněž vysunout PTZ armády. Jednou zabezpečit čáru zasazení úderného uskupení a druhou mít připravenou k zabránění probití nepřítele z obklíčení (proto je zapotřebí mít organizovány dvě PTZ armády).

Velitel dělostřelectva armády na základě řešení velitele armády a složité pozemní a vzdušné situace, zpravidla již v průběhu vedení protiúderu je povinen organisovat vzdušný i pozemní děl. průzkum, zvláště na předpokládané čáře rozvinutí a v okolí. Připravit letecké snímky nejdůležitějších prostorů, kde se očekává střetnutí. Vytvořit uskupení dělostřelectva bez velkého přeskupení. K zasazení úderného uskupení připravit dělostřelecký přepad (přípravu) a zabezpečit tak vyrazení úderného uskupení. Vést boj se ZHN, dělostřelectvem a přicházejícími zálohami, učinit nutná opatření k odrážení nepřátelských tanků do boku a tylu úderného uskupení. Nedovolit nepříteli vyjít z obklíčení nebo odvoz vzduchem, po případě nedovolit jeho zásobování vzduchem. Organisovat velení dělostřelectvu.

V tomto období nabývá na významu zvláště boj s přicházejícími zálohami. K úspěšnému splnění úkolu je nezbytně nutné hromadné použití atomových úderů dělostřelectva, letectva a konečně i vhodné použití vzdušných výsadků.

Neméně důležitým úkolem v této složité situaci je velení dělostřelectvu. Velitel dělostřelectva armády se svým štábem odpovídá za velení všemu dělostřelectvu, a to jak na obklíčovací frontě, tak na čáře zasazení úderného uskupení. V této fázi operace zvláště zřetelně vystupuje osobní styk, předávání úkolů důstojníky štábu dělostřelectva armády, využitím všech pojetek, zvláště vrtulníků. Nutno však se vyvarovat povolávat dělostřelecké velitele k převzetí úkolu do štábu dělostřelectva armády. Štábu dělostřelectva armády přísluší odpovědná úloha, zabezpečit pevně a nepřetržitě velení dělostřelectvu, které umožní jeho rychlý a hromadný zásah na rozhodujícím směru. S touto otázkou je v této fázi úzce spojena otázka organizace pořádkové služby.

Konečně při třetí variantě (při přechodu z oboustranné obrany) ze strany dělostřelectva je zapotřebí:

- odhalit nepřátelskou bojovou sestavu včetně prostředků atomového napadení a vhodný moment k provedení všeobecného útoku,
- uskupit dělostřelectvo v obranné operaci na široké frontě tak, aby bylo skrytou sestavou pro provedení přechodu do rozhodného útoku,
- při přechodu do všeobecného útoku celou operační sestavou, bude nutné posilovat svazky na jednotlivých směrech prostředky k provedení atomových úderů,
- využít vhodně manévru palbou, zvláště raketového, těžkého reaktivního a dale-

konosného hlavnového dělostřelectva k provedení dělostřelecké přípravy (přepadu) na jednotlivých směrech.

Vhodné uskupení a rozmístění dělostřelectva je základním předpokladem úspěšného přechodu armády do všeobecného útoku. V soudobých podmínkách při kvalitativních změnách dělostřelectva, nabývá významu u dělostřelectva manévr palbou. Raketové, těžké reaktivní a dalekonosné hlavnové dělostřelectvo, v případě že je armádě přiděleno, může v obraně na široké frontě při vhodném rozmístění, provádět manévr palbou dovnitř nebo před pásmo sousedních vševojskových svazků. Tato okolnost umožňuje soustředit v kterékoliv situaci a době mohutnou palbu dělostřelectva. Z tohoto důvodu lze předpokládat při přechodu do rozhodného útoku celou operační sestavou, že dělostřelecká příprava (přepad) a tím vyražení na jednotlivých směrech bude pravděpodobně postupné. I když armáda v obraně na široké frontě bude mít k dispozici méně posilových dělostřeleckých prostředků a atomových úderů, lze předpokládat, že protivník se bude rovněž bránit omezenými silami a prostředky. Nenadálým a překvapivým provedením dělostřeleckého přepadu (přípravy) na hlavní uskupení nepřátelského dělostřelectva, VS, druhé zálohy a použití raketového, těžkého reaktivního a dalekonosného dělostřelectva, maximum dělostřeleckých prostředků působících na jednotlivých směrech, je zárukou úspěchu.

Zahájení útoku celou operační sestavou vynucuje si samostatného plánování na stupni dělostřelectva svazku. Jen na těch směrech, kde budou útočit v těsném styku nejméně dva svazky, nutno štábem dělostře-

lectva armády stanovit délku a strukturu dělostřelecké přípravy (přepadu) a prostředky armády, které budou působit ve prospěch svazku. V každém případě musí velitel armády stanovit počet atomových úderů ve prospěch svazků na jednotlivých směrech, po případě úderu tříštvotrhavým střelivem ostatních armádních prostředků. Zahájení, po případě ukončení dělostřelecké přípravy (přepadu) nemusí být na jednotlivých směrech vázáno stejnou dobou. Nutno však zdůraznit, že přechod do všeobecného útoku celou operační sestavou vyžaduje větší počet atomových úderů, větší počet dělostřelectva schopného vést boj se ZHN, dělostřelectvem a protiradiotechnickými prostředky nepřítele, neboť nutno umlčovat i ty prostředky, které mohou působit z mezer mezi jednotlivými směry.

Velení a řízení palby na stupni armády bude decentralisováno. Velitel armády bude moci ovlivnit boj svazků na směrech zpravidla jen prostředky ASDS. Manévr palbou těchto prostředků je „duší“ úspěchu.

V dalším průběhu operace lze počítat s protiztečemi a protiúderem. Proto nutno neustále sledovat činnost záloh a druhých sledů nepřítele a napadat je palbou dělostřelectva a letectva již v prostorech soustředění. Jeví se vhodné posílit svazky na jednotlivých směrech PT prostředky, nebo mít na každém směru PTZ armády. Podle mého názoru, i když bude mít armáda minimum posilových dělostřeleckých prostředků, je zapotřebí vytvořit si dělostřeleckou zálohu armády. Touto zálohou po případě ovlivnit průběh boje na jednotlivých směrech při možném narůstání odporu nepřítele.

Závěrem lze tedy z předešlých zásad vyvodit, že po stránce dělostřelecké jeví se výhodnější přechod do všeobecného útoku podle dále uvedeného pořadí:

- po úspěšně a s překvapením provedené protipřípravě;
- za situace oboustranné obrany;
- po úspěšně provedeném protiúderu.

I v obranné operaci na široké frontě v horském a zalesněném terénu, po úspěšně organizované protipřípravě s dostatečným zdrojem zpráv lze připravit podmínky k přechodu do rozhodného útoku. Ovšem mnou navrhovaná varianta protipřípravy má také své nevýhody, jako:

- při postupné (opakované) protipřípravě odhalíme důkladně vlastní bojovou sestavu dělostřelectva a tím dáváme možnost jeho vyražení,
- větší spotřeba dělostřelecké a atomové munice.

Hlavní výhodou však je, že k přechodu do útoku lze využít maximum dělostřeleckých prostředků, které prakticky nebyly vyčerpány obranným bojem.

Při přechodu armády do všeobecného útoku z oboustranné obrany, lze při vhodném momentu provedení útoku a vhodně organisovaném manévru palbou, zvláště dělostřeleckých prostředků včleněných do ASDS, umožnit úspěch. Rovněž jako při první variantě, možno využít k přechodu do útoku maximum dělostřeleckých prostředků. Konečně poslední varianta (po provedeném protiúderu) má snad tu výhodu, že zalesněný terén, včasná příprava komunikací zajistí provést protiúder s překvapením, což umožní do značné míry přerůst ve všeobecný útok. Hlavní nevýhody tohoto řešení:

- příprava přechodu k rozhodnému útoku bude vyžadovat jak nových vševojskových svazků, tak útvarů dělostřelectva, neboť armáda organickými silami nebude s to již přejít do útoku;
- vytváření a soustřeďování úderného uskupení bude probíhat za složité situace, tím i provedení úkolu materiálně technického zabezpečení bude obtížné;
- taktické vzdušné výsadky, záškodníci mohou svým vysazením provést desorganisaci přesunu vševojskových svazků a dělostřelectva a tím zhroucení zasazení úderného uskupení.

* * *

Jsem si vědom, že dané problémy nejsou plně rozebrány do hloubky, neboť jsou zdůrazněny jen hlavní myšlenky. Každý problém sám o sobě vyžaduje samostatného

rozpracování. Je to však problematika nová, řešící jeden z hlavních úkolů rozkazu s. ministra národní obrany pro tento výcvikový rok.

В статье рассматривается подготовка и действия артиллерии во время отражения и разгрома удара противника на подступах к переднему краю обороны. Далее решается подготовка артиллерии для разгрома наступательной группировки противника в ходе оборонительной операции. Автор обращает внимание на действия артиллерии во время перехода в решительное наступление, которое можно осуществить тремя способами. Он приводит достоинства и недостатки каждого способа в отдельности для ведения боя артиллерией.

Protivzdušná obrana rychlého přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku v horském zalesněném terénu

Podplukovník Karol P o h a n k a

V článku jsou rozebrány základní rysy PVO vojsk a zvláštnosti použití prostředků PVO při rychlém přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku v horském zalesněném terénu. Jsou rozebrány otázky PVO protivzdušného uskupení a úderných uskupení při jejich zasazování a zvláštnosti PVO při přerůstání protivzdušné obrany do všeobecného útoku.

Na protivzdušné obraně vojsk se podílí několik prostředků. Pro některé z nich jsou podmínky přechodu z obrany na široké frontě v horském a zalesněném terénu do útoku výhodné, pro jiné jsou nevýhodné a buď umožňují jejich bojové použití v plné míře nebo je značně omezují.

Hlavním způsobem použití prostředků protivzdušné obrany k obraně přechodu z obrany do útoku ve všech podmínkách bude manévr.

Bude to manévr armádními prostředky k obraně vojsk provádějících protiúder nebo k obraně úderného uskupení, jeho zasazení a boje. Nezáleží na tom, zda půjde o prostředky armádní nebo prostředky frontu.

Cinnost prostředků protivzdušné obrany v každé situaci je nepřetržitá. Všechny jsou v trvalé bojové pohotovosti bez rozdílu, kde jsou a jaký úkol plní. To znamená, že neustále plní nějaký úkol a vedou nepřetržitý boj se vzdušným nepřítelem. Mění se objekty a úkoly, zůstává však pro ně nadále požadavek trvalé bojové pohotovosti. Z toho vyplývá, že obrana a předvídaný přechod do útoku musí být z hlediska použití prostředků protivzdušné obrany chápán jako jeden souvislý úkol, který nutno průběžně plnit.

Hlavní zásady použití prostředků protivzdušné obrany k obraně přechodu vojsk z obrany do všeobecného útoku

Především již zámysl použití prostředků protivzdušné obrany pro obrannou operaci musí vycházet z hlediska předvídaného přechodu do útoku. Toto se musí projevit při organizaci a plánování protivzdušné obrany a musí vycházet z těchto hlavních zásad.

1. Uskupení prostředků protivzdušné obrany provést tak, aby při nejmenších časových ztrátách a s nejjednodušším manévrem prostředků protivzdušné obrany byla zabezpečena protivzdušná obrana úderného uskupení pro přechod do útoku.

2. Počítat s tím, že při zabezpečování přechodu vojsk do všeobecného útoku bude nutno současně bránit síly a prostředky určené k obraně prvního pásma obrany.

3. Bránit alespoň hlavní části vojsk úderného uskupení v prostorech jejich rozmístění a soustředění.

4. Většinu sil a prostředků protivzdušné obrany soustředit k obraně vyrazení a zasazení úderného uskupení do útoku.

5. Svazkům zejména tankovým, které jsou základem úderného uskupení, podle možnosti přidělit protiletadlové dělostřelectvo při jejich zasazení do boje nebo i v prostorech jejich rozmístění, budou-li k dispozici.

6. Organizovat a plánovat průzkum vzdušného prostoru a uvědomování vojsk pokud možno tak, aby beze změn byl zabezpečen přechod z obrany do útoku zejména však při zasazení úderného uskupení do boje.

7. V největší míře využít všech aktivních prostředků protiradiotechnických opatření, zejména praporů "L".

8. Organizovat, plánovat a neustále udržovat těsnou součinnost prostředků protivzdušné obrany s bráněnými vojsky a objekty. Otázka součinnosti s bráněnými vojsky a objekty nabývá za této situace velkého významu, protože bude docházet k celkovým a podstatným změnám v operační sestavě armády a tím i změnám v pořadí bráněných objektů v celém systému protivzdušné obrany.

9. Bude-li plánován a prováděn přechod

do útoku v součinnosti dvou armád, bude nutno, mimo dosavadní rámec otázek součinnosti prostředků protivzdušné obrany, ještě navíc podrobně rozplánovat a organizovat zásah prostředků protivzdušné obrany do pásma sousední armády, při obraně zasazení úderného uskupení.

Uskutečňování a provádění těchto hlavních zásad protivzdušné obrany vojsk při přechodu z obrany do útoku vytváří další otázky a problémy rázu čistě odborně technického. Jejich řešení patří již do kompetence a povinnosti velitelů vojsk protivzdušné obrany na příslušných stupních velení.

Zvláštnosti protivzdušné obrany vojsk přecházejících z obrany na široké frontě do útoku v horském a zalesněném terénu

V předešlých statích jsou uvedeny hlavní a obecné podmínky a zásady bojového použití vojsk protivzdušné obrany k obraně přechodu vojsk z obrany do útoku.

Je však třeba vidět, že obrana na široké frontě zpravidla organizovaná v horském a zalesněném terénu na méně důležitých operačních směrech, podstatně ovlivňuje použití vojsk protivzdušné obrany. Zejména omezuje jejich možnosti, jak z hlediska takticko-operačního, tak z hlediska technicko-střeleckého.

Skutečnost, že armáda působí na méně důležitém směru, se projeví zejména v tom, že armádě k jejímu posílení budou přidělovány jen minimální prostředky protivzdušné obrany od nadřízeného velitele. Budou-li armádě přiděleny posilové prostředky, především se bude jednat o hlavníové protiletadlové dělostřelectvo a protiradiotechnické prostředky „L“. Zpravidla armáda bude mít k dispozici jen organické prostředky protivzdušné obrany.

Na druhé straně, i když obrana na široké frontě v horském a zalesněném terénu z hlediska vševojskového boje (operace) přináší určité výhody obránci, z hlediska protivzdušné obrany je tomu ve většině případů úplně naopak.

Bojové použití a činnost vojsk protivzdušné obrany při obraně na široké frontě v horském a zalesněném terénu je ztěžována a omezována hlavně z těchto důvodů:

- ráz horského a zalesněného terénu nedovoluje široký manévr prostředků protivzdušné obrany. Při nedostatku prostředků se tato výhoda projevuje dvojnásob nepříznivě, protože nebude možné podle potřeby vytvořit souvislou, trvalou a spolehlivou protivzdušnou obranu ve všech podmínkách bojové situace;
- členitost terénu podstatně snižuje dosah,

přesnost a včasnost vzdušného průzkumu, jak pro potřeby vojsk protivzdušné obrany, tak pro uvědomování vojsk a objektů;

- rozdělení objektů na více směrů od sebe často značně vzdálených a z toho vyplývající nutnost rozdělování prostředků protivzdušné obrany nedovoluje vytvořit jednotný, kompaktní a souvislý palebný systém vojsk protivzdušné obrany v celé šířce a hloubce obranného pásma.

Téměř pravidlem to bude u hlavníového protiletadlového dělostřelectva vzhledem k poměrně malým rozsahům jeho účinné působnosti.

Tím se částečně umožňuje vzdušnému nepříteli v některých pásmech prolétávat do hloubky naší obrany a tím dosáhnout do určité míry i momentu překvapení.

Z hlediska střelecko-technického je značně omezen dosah zbraní i možnost soustředění více prostředků na jeden cíl. Na některých směrech možných náletů vzdušného nepřítele, nebude možno dosáhnout takového soustředění palby, aby byla zaručena matematická naděje na zničení vzdušného cíle již na přístupech k bráněnému objektu.

Mimořádné důležitosti nabývá boj s nízkou a rychle letícími vzdušnými cíli. Do toho boje nutno mimo malorážní protiletadlové dělostřelectvo plně zapojit všechny ostatní palebné prostředky střeleckých jednotek (pušky, samopaly, kulomety).

Z výše uvedených poznatků vyplývá závěr, že jak forma obrany, tak ráz terénu a dané možnosti vojsk protivzdušné obrany zpravidla nedovolí, aby armáda přešla do všeobecného útoku jen s prostředky protivzdušné obrany, které měla pro obranu k dispozici. Bude-li armáda vést obrannou operaci na široké frontě v horském a zalesněném terénu jen svými organickými prostředky protivzdušné obrany, což bude pravidlem, bude možno zajistit toliko spolehlivou protivzdušnou obranu vojsk provádějících protiúder.

K zesílení protivzdušné obrany úderného uskupení a přechodu do útoku bude nutno armádě přidělit další prostředky protivzdušné obrany, a to buď od sousedních armád nebo z prostředků protivzdušné obrany frontu.

Především půjde o hlavníové protiletadlové dělostřelectvo a protiradiotechnické prostředky „L“. Protiletadlové dělostřelecké řízené střely v těchto podmínkách budou zpravidla působit v rámci frontu a jen výjimečně budou armádě přidělovány.

Příprava, plánování a organizace protivzdušné obrany obranné operace vševojskové armády na široké frontě s předpokládáním přechodem do všeobecného útoku není

jen záležitostí velitele vojsk protivzdušné obrany armády, ale na jejím plánování se podílí a těsnou součinností zabezpečuje i velitel protivzdušné obrany frontu a jeho štáb.

A. Protivzdušná obrana vojsk přecházejících do všeobecného útoku po úspěšně provedeném protiúderu

Uskupení vojsk protivzdušné obrany musí vycházet především z operačního učlenění vševojskové armády a bojové sestavy prvosledových svazků.

Vzhledem k tomu, že operační učlenění armády bude pozůstat z dvou sledů a polovina nebo i většina sil bude soustředěná do druhého sledu armády, vyplývá pro protivzdušnou obranu několik zvláštností.

Hlavním úkolem protivzdušné obrany obranné operace s přechodem do útoku — musí být plně a spolehlivě bránit druhé sledy prvosledových svazků, druhý sled armády, dělostřelectvo, zejména raketové a atomové, aby tyto síly byly rozvinuté a zasazené do boje s co nejmenšími ztrátami na živé síle a bojové technice.

Protizteče druhých sledů pluků místního významu s cílem zpomalit postup nepřítele, si budou pluky bránit svými vlastními prostředky nebo jim může vypomáhat divisi protiletadlová dělostřelecká skupina, provádě-li se protizteč v rozsahu její účinné působnosti.

Při nedostatku prostředků protivzdušné obrany je neúčelné provádět manévry nebo přemísťování protiletadlového dělostřelectva k obraně těchto protiztečí.

Protivzdušná obrana protiúderu s předvídaným přechodem do všeobecného útoku bude mít zvláštnosti v organizaci a plánování. Musí vycházet z toho, že význam protiúderu v těchto podmínkách je kvalitativně i kvantitativně podstatně odlišný od protiúderu v obranné operaci. Nutno počítat s tím, že protivzdušné obraně narůstají další úkoly, protože mimo obrany protiúderu armády bude nutno bránit zasazení úderního uskupení a další rozvíjení útoku. Dále bude nutno počítat s protivzdušnou obranou vojsk, která obkličují a ničí obkličovaného nepřítele a se vzdušnou izolací obkličovaného nepřítele, na níž se prostředky protivzdušné obrany budou podílet.

K protivzdušné obraně protiúderu armády je výhodné použít především prostředků protivzdušné obrany, které měla k dispozici armáda pro obrannou operaci k dispozici pro-

tileadlové dělostřelecké řízené střely a počítá-li se s jejich použitím k obraně zasazení úderního uskupení a přechodu do všeobecného útoku, pak je nejvýhodnější plánovat jejich použití teprve před zasazením úderního uskupení do boje. Předčasné použití protiletadlových dělostřeleckých řízených střel v prostorech, kde předtím nepůsobily, by dalo nepříteli možnost odhalit náš zámýsl o přechodu do větší akce než je protiúder.

Pokud se týká hustoty protiletadlových dělostřeleckých hlavní a řízených střel při protivzdušné obraně protiúderu nutno brát v úvahu minimální počet prostředků, které budou veliteli protivzdušné obrany k dispozici a na složitost a těžkopádnost manévru z jiných směrů vzhledem k terénním a komunikačním podmínkám. Snahou bude dosáhnout alespoň spodní hranice potřebné hustoty pro útok, avšak i její dosažení bude jen výjimkou.

Tak na příklad uvažujeme protiúder v sestavě dvou svazků vedle sebe v šířce 18 až 20 km. Jeden svazek bude zesílen jedním malorážním protiletadlovým dělostřeleckým plukem a protiúder bude bráněn armádní protiletadlovou dělostřeleckou skupinou o dvou plucích střední ráže. Můžeme počítat, že v pásmu protiúderu dosáhneme této maximální hustoty hlavnového protiletadlového dělostřelectva:

— protiletadlové dělostřelectvo dvou svazků	158 hlavní,
— jeden posilový plp malého ráže	37 hlavní,
— APLDS (dva plp střední ráže)	86 hlavní,
— prostředky vojsk v dotyku (jeden plp msd, PLD dvou msp)	61 hlavní,
celkem 342 hlavní.	

Z uvedené hrubé kalkulace bez ohledu na ztráty, s kterými však nutno počítat, dosáhneme hustoty 17—19 hlavní na km fronty. To by postačovalo, kdyby působily i protiletadlové dělostřelecké řízené střely. Bez

nich je vidět, že dosahujeme o 35—40 % menší hustoty než je potřebná pro útok bez použití protiletadlových dělostřeleckých řízených střel.

V žádném případě to však neznamená, že protivzdušná obrana nezabezpečuje vojska provádějící protiúder. Plně je zabezpečuje v rámci podmínek a zvláštností vedení boje na široké frontě v horském a zalesněném terénu.

Při plánování a organizaci protivzdušné obrany nutno chápat obranu vojsk provádějících protiúder a vojsk úderného uskupení, při jeho zasazování do boje v těsné a trvalé spojitosti. Prostředky protivzdušné obrany určené k obraně vojsk provádějících protiúder se dále podílejí na obraně zasazení úderného uskupení a dalšího rozvíjení útoku.

Z hlediska protivzdušné obrany bude nutné vědět, jaká je síla a jaký způsob zasazení úderného uskupení, jaké budou předpokládané čáry zasazení a úkoly po přechodu do všeobecného útoku. Podle toho bude řešena bojová sestava, manévry a varianty použití prostředků protivzdušné obrany. V podstatě mohou nastat tyto možné varianty použití prostředků protivzdušné obrany protiúderu:

1. Část prostředků může být na čáře zasazení úderného uskupení i před ní odebrána vojskům provádějícím protiúder a přidělena údernému uskupení. Půjde hlavně o zesílení svazků v prvním sledu úderného uskupení malorážním protiletadlovým dělostřelctvem při jejich zasazení do boje. Zpravidla bude možno tyto prostředky odebrat svazkům provádějícím protiúder a které v dalším budou plnit podružné úkoly.

- Další možnost je přidělit tyto prostředky z armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny zabezpečující zasazení úderného uskupení.

2. Celá armádní protiletadlová dělostřelecká skupina se připojí k údernému uskupení po jeho zasazení a postupuje v jeho sestavě zabezpečující jeho protivzdušnou obranu.

3. Část armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny se podílí na obraně vojsk, která obklíčila a ničí obklíčeného nepřítele a část se připojuje k údernému uskupení po jeho zasazení.

Podle těchto možných variant použití prostředků protivzdušné obrany je pak nutno plánovat, jak jejich bojovou sestavu na čáře zasazení vojsk do protiúderu, tak jejich přemístování i manévry v průběhu protiúderu, hlavně však součinnost při zasazení úderného uskupení.

Bude-li plánováno provedení protiúderu do pásma sousední armády, která se brání na směr hlavního úderu nepřítele, dochází pak k některým zvláštnostem v organizaci a provádění protivzdušné obrany protiúderu.

Vzhledem k tomu, že jde o zasazení do pásma souseda, je výhodné k protivzdušné obraně protiúderu vyčlenit prostředky, které byly armádě pro obrannou operaci přidělené. Tak se dosáhne toho, že při eventuálním odevzdávání některých svazků do podřízenosti sousední armády nebude ztíženo předání a nebude nutno provádět složitý manévry prostředků protivzdušné obrany.

Jestliže si horský a zalesněný terén vyžadá provedení protiúderu na dvou směrech silou jednoho svazku na každém směru, bude nutno organisovat použití prostředků protivzdušné obrany podle těchto zvláštních podmínek.

Nutno vidět, že dojde k dočasnému rozdělení prostředků protivzdušné obrany. Většinu prostředků protivzdušné obrany bude nutno učlenit k obraně rozvinutí a zasazení toho svazku, na jehož směr se předpokládá zasazení úderného uskupení.

Protivzdušná obrana úderného uskupení

Prostředky vojsk protivzdušné obrany určené k obraně úderného uskupení budou závislé na cíli plánovaného útoku, množství sil a prostředků vlastních vojsk, na rázu nepřátelské vzdušné činnosti, na terénu jak v prostoru rozmístění úderného uskupení, tak při přesunu, zasazení a rozvíjení útoku. Vzhledem k tomu, že se bude všeobecně jednat o prostor zalesněný, hodně členitý s menším počtem komunikací, není možno pomíjet vliv terénu na použití vojsk protivzdušné obrany ve všech fázích bojové činnosti úderného uskupení.

Jaké úkoly budou vojska protivzdušné obrany plnit při obraně úderného uskupení?

Budou to zpravidla tyto hlavní úkoly:

1. Bránit prostory rozmístění vojsk úderného uskupení.

2. Bránit přesun úderného uskupení na čáru zasazení.

3. Bránit rozvíjení a zasazení úderného uskupení do boje.

4. Bránit vojska při rozvíjení útoku do hloubky, zejména zasazování druhých sledů.

5. V hloubce nepřátelské obrany bránit vojska na důležitých čarách, bránit přechody přes řeky, vojska odrážející protiúder nepřítele.

Objekty protivzdušné obrany vojsk při přechodu z obrany do útoku budou především:

- hlavní skupení vojsk úderného uskupení,
- tanková a mechanizovaná vojska,
- dělostřelectvo, zejména atomové a raketové,
- druhé sledy a zálohy,
- předsunuté odřady a předvoje,
- důležité přechody přes vodní toky,
- komunikační uzly a přechody na osách přesunu vojsk úderného uskupení,
- velitelská stanoviště.

Ke splnění všech těchto úkolů nebudou stačit prostředky protivzdušné obrany, které bude mít armáda k dispozici pro obrannou operaci. V předešlých statích provedený propočít ukázal, že tyto síly a prostředky stačí jen v minimální míře k zabezpečení vojsk provádějících protiúder.

Bude tudíž nutné, aby k protivzdušné obraně přechodu z obrany do útoku byly armádě přiděleny další vojska a prostředky protivzdušné obrany. Je třeba mít na zřeteli, že vojska protivzdušné obrany, mají-li spolehlivě bránit přechod z obrany do útoku, musí být přidělena tak, aby mohla zaujmout bojovou sestavu a být v pohotovosti včas.

Zpravidla bude požadavkem, aby armáda tyto posilové prostředky měla k dispozici tak, aby mohly být v pohotovosti k obraně úderného uskupení na čáře zasazení — to je nejzazší časový termín.

Z hlediska protivzdušné obrany nejvýhodnější se jeví přidělit posilové prostředky současně s přidělením svazků úderného uskupení. Tím by bylo možno v podstatě z hlediska protivzdušné obrany plnit veškeré hlavní úkoly při obraně přechodu z obrany do útoku postupně tak, jak jdou za sebou.

Posílení prostředky protivzdušné obrany nutno řešit na stupni frontu, a to:

- buď manévrem od sousedních armád, které jsou na podružném (pasivním) směru,
- nebo přidělením z prostředků frontu.

V jaké síle a kolik prostředků protivzdušné obrany by bylo účelné a potřebné přidělit armádě, která přechází z obrany do všeobecného útoku?

Z hlediska frontu bude se v tomto případě jednat o jeden z jeho hlavních úkolů, tudíž i v tom rozsahu bude nutno uvažovat o zesílení armády přecházející z obrany do útoku prostředky protivzdušné obrany. V podstatě půjde o určitou zvláštní formu

útočné operace s některými charakteristickými rysy přechodu z obrany do útoku. Z toho by vyplývalo toto nejvýhodnější posílení armády prostředky protivzdušné obrany:

- jedna protiletadlová dělostřelecká divize,
- jeden protiradiotechnický prapor „L“ (nebyl-li armádě přidělen pro obrannou operaci).

Budou-li tyto prostředky armádě přiděleny, bude možno dosáhnout alespoň minimálních požadavků na spolehlivost protivzdušné obrany armády při přechodu z obrany do útoku.

V dalším chci rozebrat jak a jakými prostředky protivzdušné obrany bude možno plnit úkoly protivzdušné obrany při přechodu armády z obrany na široké frontě v horském a zalesněném terénu do všeobecného útoku.

1. Obrana vojsk úderného uskupení v prostorech rozmístění

Vojska úderného uskupení v prostorech rozmístění v hloubce 40—60 km se musí bránit především svými organickými prostředky. V případě, že armáda dostane včas posilové prostředky protivzdušné obrany, bude možné svazkům prvního sledu úderného uskupení přidělit malorážní protiletadlové dělostřelecké útvary již v prostoru rozmístění (jeden pro svazek).

Na dalekých přístupech k prostoru rozmístění svazků úderného uskupení bude výhodné vytvořit bojovou sestavu protiletadlových dělostřeleckých řízených střel v rámci frontu.

Protiradiotechnických prostředků „L“ možno použít rozděleně po rotách k radiolokačnímu zarušení především důležitých orientačních bodů na směrech nejpravděpodobnějších náletů nepřátelských vzdušných sil na vojska v prostorech rozmístění.

Všechny prostředky protivzdušné obrany vojsk v prostorech rozmístění musí dodržovat přísnou maskovací kázeň. Činnost hlášené služby, uvědomování protiletadlového dělostřelectva je obdobná jako v prostorech soustředění vojsk a v tomto článku o ní nebude pojednáno.

2. Přesun svazků úderného uskupení na čáru zasazení

Vlastní vojska na přesunu se brání svými organickými a posilovými dělostřeleckými prostředky zařazenými do pochodových proudů.

Vzhledem k zvláštnostem horského a zalesněného terénu a důležitosti některých komunikačních objektů, soutěsek, přechodů přes řeky, je výhodné uvažovat při dostátku prostředků o zřízení „stojící“ protiletadlové dělostřelecké obrany u těchto objektů. K tomu možno s výhodou použít jak prostředků malorážního, tak středorážního protiletadlového dělostřelectva.

V této situaci možno s výhodou použít protiradiotechnických prostředků „L“ k radiolokačnímu zarušení důležitých bodů na směrech přesunu vojsk úderného uskupení.

3. Rozvíjení a zasazení úderného uskupení do útoku

Ať již zasazení úderného uskupení do útoku se bude provádět jakýmkoli způsobem, střetným sražením nebo útokem na spěšně zaujatou obranu, v každém případě bude nutno soustředit k jeho protivzdušné obraně dostatek prostředků podle platných norem a získaných zkušeností. Přitom je jasné, že v podrobnostech se změní formy bojového použití prostředků protivzdušné obrany v závislosti na tom onom způsobu zasazení úderného uskupení do boje.

Jaké síly a prostředky protivzdušné obrany bude zapotřebí k zabezpečení zasazení úderného uskupení v síle dvou svazků v prvním sledu a jednoho svazku v druhém sledu (td), v šířce kolem 20 km?

Uvažujeme, že při zasazení úderného uskupení budou působit protiletadlové dělostřelecké řízené střely a požadovaná hustota 20–25 hlavních protiletadlového dělostřelectva na běžný kilometr (bkm) fronty v pásmu zasazení. Celková potřeba vychází 400 až 500 hlavních hlavňového protiletadlového dělostřelectva.

B. Protivzdušná obrana přechodu do všeobecného útoku po úspěšné a s překvapením provedené protipřípravě

Tato forma přechodu do všeobecného útoku z hlediska protivzdušné obrany bude mít několik zvláštností.

Přechod do všeobecného útoku alespoň v prvním období bude nutno zpravidla zabezpečit toliko prostředky protivzdušné obrany, které bude mít armáda pro obrannou operaci k dispozici. S předpokládaným posílením dalšími prostředky protivzdušné obrany zpravidla bude možno počítat až v průběhu útoku.

Před přechodem do všeobecného útoku bude nutno provést přeskupení prostředků protivzdušné obrany a jejich široký manévr

K dispozici bude:

- hodnota protiletadlového dělostřelectva jednoho svazku s 20 % ztrát . 64 hlavních,
 - jedna DPLDS o dvou plucích s 20 % ztrát 60 hlavních,
 - APLDS, která bránila protiúder armády o dvou pldp střední ráže s 15 % ztrát . 73 hlavních,
 - protiletadlové dělostřelectvo dvou prvosledových svazků úderného uskupení 158 hlavních,
- celkem 355 hlavních.

Chybí tudíž k dosažení požadované hustoty protiletadlového dělostřelectva 45 až 145 hlavních, tj. asi hodnota jednoho protiletadlového dělostřeleckého svazku.

Bude-li tento protiletadlový dělostřelecký svazek přidělen, jaké bude možné jeho použití?

Malorážními protiletadlovými dělostřeleckými pluky je nejvýhodnější posílit svazky prvního sledu úderného uskupení. Tím se dosáhne plného zabezpečení zasazení úderného uskupení ($355 + 74 = 429$ hlavních), tj. 20–22 hlavních na bkm fronty.

Středorážními protiletadlovými dělostřeleckými útvary možno pak výhodně použít buď jako „stojící“ protiletadlové dělostřelecké obrany na důležitých přechodech, soutěskách a komunikacích nebo zesílit obranu zasazení úderného uskupení jejich uskupením do armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny.

Úkoly 4 a 5, bránit vojska při rozvíjení útoku do hloubky, při zasazování druhých sledů a v hloubce obrany nepřítele na důležitých čarách, při sražení, odrážení protiúderů apod., zůstávají stejné jako pro normální útočnou operaci a byly již rozvedené v jiných článcích ve vojenském odborném tisku.

do prostoru zasazení úderného uskupení. Část sil a prostředků protivzdušné obrany musí být vyčleněna a předsunuta k obraně dělostřelectva, které bude provádět protipřípravu. Prostředky protivzdušné obrany musí zaujmout a uskupit svou sestavu tak, aby byly schopny bránit nejen dělostřelectvo při provádění protipřípravy, ale také vyražení vlastního úderného uskupení a rozvíjení útoku.

Při této formě přechodu z obrany do útoku nebude zpravidla dosaženo potřebné hustoty protiletadlových dělostřeleckých hlavních na čáře zasazení úderného uskupení do boje.

Možno počítat, že k protivzdušné obraně

zasazení úderného uskupení bude možno použít těchto prostředků:

— APLDS — v složení dvou středorážních protiletadlových dělostřeleckých pluků	86 hlavních,
— hodnoty protiletadlového dělostřelectva jednoho svazku v dotyku	79 hlavních,
— hodnoty protiletadlového dělostřelectva dvou svazků úderného uskupení a jednoho malorážního protiletadlového dělostřeleckého pluku přiděleného jednomu ze svazků	195 hlavních,
celkem	360 hlavních.

Při předpokládané šířce útočného pásma 20 km to znamená 18 hlavních na běžný kilometr fronty, což je hustota velmi malá k zaručení spolehlivé protivzdušné obrany. Za tohoto předpokladu bude nutno použít všech sil k obraně vojsk a týlové objekty armády bránit celkovým systémem palby prostředků protivzdušné obrany frontu.

Za této situace bylo by nejvýhodnější použít v prostoru zasazení úderného uskupení protiletadlových dělostřeleckých řízených střel. Byl by tak vyrovnán nedostatek hlavního protiletadlového dělostřelectva a zlepšená tím hustota hlavních na běžný kilometr fronty.

C. Protivzdušná obrana přechodu do všeobecného útoku za vhodných podmínek vytvořených nepřítelem

Proti předcházejícím formám přechodu z obrany do všeobecného útoku bude mít tato forma z hlediska protivzdušné obrany výhodu zejména v tom, že bude poměrně více času na realizaci konkrétních opatření protivzdušné obrany. Zejména se to bude týkat možnosti přeskupení a nového uskupení prostředků protivzdušné obrany, vyžádání a přidělení potřebných posilových prostředků a celkové organizace a splánování protivzdušné obrany.

Proti normálnímu útoku bude zvláštnost především v tom, že nebudou-li armádě při-

děleny další prostředky protivzdušné obrany, bude mít přechod z obrany do útoku stejné charakteristické rysy, pokud se týká hustoty, jako je uvedeno v předcházejících státech.

V každém případě zvláštnosti tohoto způsobu přechodu z obrany do útoku se projeví především v úkolech protivzdušné obrany, zejména v jejich pořadí a důležitosti. To nakonec vyplývá i z uskupení bráněných objektů pro obranu a uskupení bráněných objektů pro přechod do útoku.

Z á v ě r

Protivzdušná obrana přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku v horském a zalesněném terénu má několik podstatných zvláštností. Její organizace a plánování musí být provedeno ve vzájemné souvislosti a navazování jedné formy operace na druhou. Protivzdušná obrana se bude měnit zejména po stránce kvantitativní podle toho, jak úkoly budou narůstat. Dále je třeba mít na zřeteli i důležitý faktor jako je čas a prostor při plánování a organizaci protivzdušné obrany, přemísťování a manévru prostředků v průběhu operace.

P r a m e n y.

Způsoby rychlého přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku v horském a zalesněném terénu — (článek plukovníka Křivského a podplukovníka Hradeckého z VA AZ (čj. 010011/60 VA AZ z 28. 12. 1959).

Vlastní poznatky a zkušenosti získané na cvičeních.

В статье разбираются основные черты ПВО войск и особенности применения средств ПВО во время быстрого перехода из обороны на широком фронте в решительное наступление на горно-лесистой местности. Рассматриваются вопросы ПВО контрударной группировки и ударных группировок в ходе их ввода в бой, а также особенности ПВО при перерастании контрудара в общее наступление.

Některé otázky ženijního zabezpečení rychlého přechodu z obrany na široké frontě v horském zalesněném terénu do rozhodného útoku

Kandidát vojenských věd
plukovník Václav Fládr

Článek rozebírá z ženijního hlediska otázky organizace obrany na široké frontě v horském zalesněném terénu s důrazem na ženijní opatření v pasivních úsecích obrany a na opatření, která mají usnadnit přechod z obrany do rozhodného útoku. Přináší návrh na řešení otázek zatarasování, úpravy cest a maskování při budování obrany s perspektivou přechodu do útoku a ukazuje nový způsob přidělování ženijních posilových jednotek.

Při rychlém přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku v horském a zalesněném terénu nelze očekávat, že by se vyskytly některé zcela nové úkoly ženijního zabezpečení. Budou plněny všechny známé úkoly ženijního zabezpečení obrany a útoku, ale jejich způsob plnění a v určité míře i jejich charakter bude odlišný od obrany a útoku v podmínkách dosud procvičovaných. Úkoly ženijního zabezpečení obrany a útoku je nutno účelně skloubit dohromady tak, aby vytvořily jeden celek, mohly na sebe navazovat a bylo mezi nimi co nejméně rozporů z hlediska obou těchto druhů boje. Jinými slovy na příklad zatarasování v obraně musí zesilovat hodnotu obrany, musí v součinnosti se systémem paleb zastavit nebo alespoň zpomalit postup nepřítele, ale při tom nesmí brzdit provedení příprav k přechodu do útoku a vlastní průběh útočného boje. Úprava cest musí zabezpečovat přístupy, odsuny a manévry v obraně, ale současně musí být v souladu s potřebami útočné operace. Maskování je třeba provádět tak, aby nepřítel nemohl zjistit podstatných příznaků nasvědčujících přípravě útočné operace, ale naopak aby nepřítel byl utvrzen v myšlence, že vojska se připravují na déle trvající obranu. Budování velitelských stanovišť provádět tak, aby se z nich, nebo alespoň z většiny, dalo velet i při vyražení útoku. Ochranu proti účinkům zbraní hromadného ničení z ženijního hlediska řešit pro obranu i útok současně. Ženijní průzkum provádět s cílem získávat zprávy o nepříteli, které ženijní náčelník potřebuje pro zabezpečení obranné i útočné operace. Prostě úkoly ženijního zabezpečení je třeba řešit komplexně s ohledem na organizaci obrany i na přechod do rozhodného útoku.

Otázky ženijního zabezpečení obrany na široké frontě v horském zalesněném terénu z hlediska přechodu do rozhodného útoku

V této stati nebudu rozebírat dnes již známé a platné otázky ženijního zabezpečení jako na příklad budování rotních a praporečnických rajónů, které se v metodice budování nemění proti obraně na široké frontě. Všímnu si některých otázek, které podle mého názoru je třeba řešit novým způsobem.

V první řadě je třeba se zamyslet nad

ženijními opatřeními na pasivních úsecích fronty. Dosud je vžitý ten názor, že na těchto úsecích je třeba zřizovat celý systém zatarasů a tyto střežit tak, aby se nepříteli nepodařilo ani na těchto pasivních úsecích pronikat do naší obranné sestavy.

Zvážíme-li otázku, že armáda, která do-

stala úkol přejít do obrany na široké frontě, bude zpravidla velmi slabě posílena ženijními silami a prostředky, popřípadě žádnými a že pasivní úseky v horském a zalesněném terénu budou poměrně velké šířky, musíme dojít k závěru, že nelze tříštit ženijní síly a prostředky na celé obranné pásmo armády včetně širokých pasivních úseků. Na příklad otázka zatarasování na 20 km širokém pasivním úseku při minimální hustotě zatarasování 0,5 na celou hloubku obrany armády, ke které musíme dojít, i když uvažujeme jen zaminování cest, údolí, otevřenějších úseků terénu apod., znamená zřízení 10 km minového pole do celé hloubky při spotřebě 10 000 kusů protitankových min a 5 až 10 ženijních rotočů, neboli zhruba práci dvou až tří ženijních rot na tři dny. Uvedenou normu jsem vzal z toho důvodu, že v horském a zalesněném terénu zpravidla bude velmi ztížené použití zatarasovacích strojů a že i ruční minování bude pomalé vzhledem ke zřízení úzkých, poměrně dosti od sebe vzdálených minových polí. Tento propočet ukazuje, že jsme na tři dny oddisponovali zhruba jeden ženijní prapor, kterého nelze využít pro práci tam, kde čekáme útok nepřítel. Při tom vytvořená hustota zatarasování a slabé střežení minových polí, vzhledem k tomu, že možnost oddisponování motostřeleckých, dělostřeleckých a jiných jednotek na pasivní úsek bude obdobná jako u ženijních jednotek, zdaleka nemůže zaručit, že by nepřítel svými menšími skupinami na tomto poměrně širokém pasivním směru nepronikl.

Je třeba hledat nové řešení. Mám za to, že bude ekonomičtější postavit na komunikace v těchto pasivních úsecích pozorovací hlídky vybavené rádiem, k včasnému předání zpráv v případě, že by nepřítel podnikl nějaké akce. Manévrem sil a prostředků, z hlediska ženijního hlavně pohyblivými odřady zatarasovacími na větší plochy a destruktivními odřady na ničení a zatarasení cest, pak zabránit nepříteli pronikání do hloubky naší obrany. Řešit tento úkol obdobným způsobem jako při boji se vzdušnými výsadky nepřítel, které byly shozeny do obranného pásma armády. Tím ušetříme dosti značné síly a prostředky, které budeme potřebovat pro zabezpečení obrany v hlavním úsilí obrany a současně i pro zabezpečení přechodu do útoku.

V případě, že budou vyslány motostřelecké jednotky na střežení určitých úseků, vybavit tyto minami a trhavinami pro zřizování zatarasů. Nepočítat však se zvláštními ženijními jednotkami pro plnění uvedeného úkolu.

Druhou otázkou, na kterou bych chtěl upozornit, je zřizování minových polí na předním okraji a v hloubce obrany. I když dnes se zřizují řízená minová pole hlavně v hloubce obrany na předvídaných směrech plánovaných protiztečí a protiúderů, myslím, že je to nedostačující, máme-li na zřeteli přechod z obrany do útoku. Bude třeba, podle mého názoru, zvýšit počet řízených minových polí. Zřizovat řízená minová pole nejen v hloubce obrany, kde plánujeme manévry pro přechod do protiztečí a protiúderů, ale vůbec všude tam, kde předvídáme manévry pro vytvoření úderného uskupení. Zřizovat řízená minová pole nejen na směrech protiztečí a protiúderů, ale někdy i na předním okraji obrany, kde předvídáme přechod do rozhodného útoku. Přitom zřizování jich před předním okrajem v dotyku s nepřítelem není myšleno zřízení minových polí před prvním zákopem, ale v rájonech rot prvního sledu. Je přirozené, že nepřítel při svém postupu do hloubky naší obrany neodstraní všechny námi položené neřízené miny. Vytvoří si v minových polích pro svoji potřebu jen průchody. Vlastní vojska provádějící protizteč, protiúder a úderná uskupení, která zabezpečí přechod do rozhodného útoku, budou na těchto vlastních neřízených minových polích brzděna při přechodu do útoku. Musí je samozřejmě překonávat stejným způsobem jako nepřátelská minová pole, i když s určitým ulehčením. Proto z hlediska přechodu do útoku je nutno snížit počet neřízených min na uvedených směrech. Na druhé straně z hlediska obrany je však třeba mít dostatek min v záloze pro rychlé obnovování porušených minových polí po nepřátelských úderech zbraní hromadného ničení.

Provedeme-li jen hrubý propočet potřeby řízených minových polí podle uvedeného návrhu, dojdeme k závěru, že nejméně polovina všech minových polí v obranné operaci armády by měla být na základě výše uvedených požadavků zřízená minová pole, a to v těch pásmech obrany, kde je předvídaný přechod do útoku. Protiúder bude zpravidla veden v šířce minimálně 20 km. Počítám, že protiúderu se zúčastní dvě divize druhého sledu armády a jeden pluk divize prvního sledu jako divizní protizteč. Bude proveden v obranném pásmu dvou divizí, které se brání na šířce 40 i více km. Nejméně ve stejně širokém pásmu pak budou přisunuty další divize úderného uskupení k rozvíjení protiúderu v rozhodný útok. Z toho vyplývá, že asi na polovinu obranného pásma dvou divizí bude proveden protiúder a dále v tom-

to pásma před přední okraj bude se protiúder rozvíjet v útok. Obdobným způsobem lze dojít k stejnému závěru, bude-li přechod do útoku proveden ne jako pokračování protiúderu, ale po úspěšné protipřípravě úderním uskupením nebo útokem divízi na směrech od sebe vzdálených. Neboli dosavadní hustota řízených minových polí v obraně 0,1 všech minových polí je nedostačující a jeví se potřeba ji zvýšit na 0,5. K hustotě 0,1 jsem došel propočtem délky minových polí, které klademe v pásmu divize asi 3 km a v pásmu pluku asi 1 km na směr protiztečí.

Je však třeba se zamyslet nad dosavadním způsobem zřizování řízených minových polí, kdy jedna ženijní rota zřídí 500 m řízeného minového pole za noc, což je příliš pomalé v důsledku času, který je potřebný k vedení elektrické roznětové sítě. Zvýšením hustoty těchto minových polí z 0,1 na 0,5 se zmnohásobil potřebný čas na položení min v obranném pásmu armády. Proto bude nutné hledat nové systémy a typy řízených min a minových polí. Aktivování řízených minových polí rádiem je sice možné a rychlejší, ale je zde současně nebezpečí, že nepřítel po získání zpráv může řízená minová pole tímto způsobem aktivovat nebo deaktivovat sám. Bude tedy třeba, aby naše výzkumná a vývojová střediska hledala nové typy a způsoby, které by zaručovaly rychlé zřízení řízených minových polí a současně snížily na minimum možnost aktivování nebo deaktivování těchto polí nepřítelem v době, kterou si sám zvolí.

Do doby než se tak stane bude nutné věnovat větší pozornost manévru zátarasů. Snížit počet kilometrů neřízených předem zřízených minových polí, hlavně na směrech plánovaných protiztečí a protiúderů v celé hloubce a zvýšit počet kilometrů minových polí zřizovaných manévrem. Z hrubého propočtu potřeby řízených minových polí s připočtením minových polí, která dnes již předvídáme zřizovat manévrem zátarasů, vychází pak potřeba pokládat manévrem zátarasů zhruba $\frac{1}{2}$ až $\frac{2}{3}$ všech min v obranném pásmu armády. Uvedený způsob zřizování minových polí současně plně vyhovuje podmínkám použití zbraní hromadného ničení.

Třetí důležitou otázkou ženijního zabezpečení obrany na široké frontě v horském a zalesněném terénu při přechodu do útoku je systém cest. Základní myšlenkou dosavadního systému cest v obraně je jeho rozvíjení z hloubky obrany na přední okraj k zabezpečení přísunů, odsunů a manévru i za předpokladu, že část cest bude

vyřazena z provozu účinky zbraní hromadného ničení nepřítel. Na příklad pro divizi v prvním pásmu obrany uvažujeme dvě cesty z divizních skladů až na čáru plukovních skladů. Z této čáry pak minimálně čtyři cesty, pro každý pluk dvě, až do praporečnických rajónů prvního sledu. Z vyčkávacích prostorů druhých sledů je třeba zřídit obdobný systém u cest na čáru zasazení do protizteče nebo protiúderu. Tento systém cest musí být zachován a nelze jej snižovat. Naopak bude třeba jej rozšířit, a to pro zavedení divizí úderného uskupení z hloubky na směr protiúderu, bude-li přechod do útoku proveden jako rozvíjení úspěchu protiúderu nebo rozšířením systému divizních cest alespoň na dvojnásobný počet, bude-li přechod do útoku proveden z hloubky před přední okraj po úspěšné protipřípravě. V případě, že přechod armády do útoku bude zahájen divizemi prvního sledu vševojskové armády na směrech od sebe vzdálených, jak uvádí ve svém článku kandidát vojenských věd major Novotný, pak systém cest z obrany plně dostačuje i pro zabezpečení přechodu do útoku za předpokladu, že jsou připraveny i záložní cesty.

Z hlediska ženijních silničních sil a prostředků pro přípravu cest v obraně armády na široké frontě v horském zalesněném terénu s plánovaným přechodem do útoku, nedojde v rámci armády k zvýšení potřeby. Vševojsková armáda v obraně na široké frontě v horském a zalesněném terénu bude svými divizemi, jak uvádí ve svém článku plukovník Křivský a podplukovník Hradecký, stačit maximálně jen na provedení protiúderu. Síly a prostředky pro úderné uskupení jí budou muset být dodány velitelem frontu. Za tohoto předpokladu lze učinit závěr, že i úpravu cest pro přesun svazků úderného uskupení provede front svými silami a prostředky anebo potřebné síly a prostředky dá armádě v obraně na široké frontě pro tento úkol předem k dispozici. Je pravdou, že front bude mít rovněž nedostatek ženijních sil a že tyto soustředí na hlavních bráněných směrech. Bude-li však plánován protiúder, z něhož přejde armáda do útoku, stává se tento úkol pro front hlavní a proto musí část ženijních sil uvolnit ze svých záloh nebo od sousedních armád.

Zamysleme se dále nad otázkou maskování. Na kolik provedení změny ve způsobu plnění hlavních úkolů ženijního zabezpečení při budování obrany na široké frontě z hlediska přechodu do útoku nám prozradí přípravy pro útok? Nejzávažnějším problémem bude rozšíření sítě cest. Z toho

by mohl nepřítel usuzovat, zvláště po častějším opakování uvedeného přechodu z obrany do útoku, že jsou prováděny přípravy pro přechod do útoku. Proto je třeba pečlivě maskovat rozšíření sítě cest z obrany, zvláště proti vzdušnému průzkumu nepřítele. Půjde hlavně o zamaskování jejich začátků z prostoru soustředění úderného uskupení a jejich konce při vyústění do pásma protiúderu. V těchto místech zvláště bude třeba cesty odvést jiným směrem, aby byl nepřítel oklamán o jejich účelu. Tím nemám na mysli zřizování nových cest, což je velmi obtížné zvláště v horském zalesněném terénu. Pro uvedený úkol lze v maximální míře využívat stávajících cest i za cenu prodloužení trasy přesunu. Nově vytyčené úseky cest maskovat podle konkrétní situace hlavně vodorovnými maskovacími sítěmi.

Ostatní úkoly ženijního zabezpečení organizace obrany nebudou v celku svým charakterem prozrazovat nepříteli zámýsl přechodu z obrany do útoku. Je třeba přirozeně zachovávat přísnou maskovací kázeň tak, jako při budování každé obrany. Zvláště bude ulehčena otázka maskování v případě, že přechod z obrany do útoku zahájí divize prvního sledu v obraně na směrech od sebe oddělených a vytvoří tak předpoklad pro úspěšné zasazení úderného uskupení armády z hloubky.

Při zahájení přesunu úderného uskupení k rozvíjení protiúderu do útoku, zhruba ve stejné době, kdy vyrazí protiúder, jak zdůvodnili autoři vševojenského článku, nebude možno tento přesun sil zamaskovat v plném rozsahu, zvláště bude-li proveden ve dne. Proto bude v této době nutno klást maximální důraz na protivzdušnou obranu a obranu proti použití zbraní hromadného ničení. Mám zato, že uvedený způsob přechodu z obrany do útoku by měl být praktikován hlavně v noci a tím dosáhnout snížení zranitelnosti úderného uskupení při přesunu na čáru zasazení do útoku.

Tolik k plnění hlavních úkolů ženijního zabezpečení obrany na široké frontě, z které je plánován přechod do rozhodného útoku.

Ještě několik poznámek k potřebě a manévru ženijními silami.

Vševojsková armáda zpravidla nebude posílena ženijními silami pro organizaci obrany. Bude posílena až v dalším období pro zasazení úderného uskupení do útoku. Uskupení ženijních sil armády v obraně je třeba řešit do dvou sledů, při čemž druhý sled armády bude zpravidla silnější než první. Ani za předpokladu, že armáda bude složena jen z pěti divizí, nebude možno posílit divize ženijními silami armády. Zata-

rasovací prapor ženijní brigády armády může zesílit zatarasování v prvním pásmu obrany jen prvé dva dny. Pak bude nutno, aby přešel na plnění úkolu armádního pohyblivého odřadu zatarasovacího a byl připraven pro manévry zatarasování. Silniční prapor a mostní prapor ženijní brigády budou upravovat cesty armádního významu. Jeden ženijní prapor bude budovat velitelská stanoviště armády a zbývající ženijní prapor a ženijní mechanizovaný prapor ženijní brigády budou v záloze velitele armády pro zesílení úpravy cest, zatarasování, likvidaci následků po napadení zbraními hromadného ničení nepřítele, pro boj s výsady nepřítele, popřípadě pro zasazení na pasivní úsek, projeví-li nepřítel na tomto směru rozhodující činnost. Hlavní jejich úkol však bude zesílit divize provádějící armádní protiúder.

Při provedení protiúderu je třeba, aby valná část ženijních sil podporujících protiúder byla sto, po zajištění čáry zasazení úderného uskupení do útoku, pokračovat v útoku se svazky provádějícími protiúder. Otázku obklíčení a ničení nepřítele musí z ženijního hlediska převzít ženijní prapory divizí v obraně a podle situace jen slabší část ženijních sil, které zabezpečovaly protiúder.

Z obdobného hlediska je se třeba dívat na uskupení ženijních sil jednotlivých divizí.

Závěrem k otázkám ženijního zabezpečení organizace obrany na široké frontě v horském a zalesněném terénu z hlediska přechodu do rozhodného útoku je třeba zdůraznit, že tyto otázky musí plánovat a řešit ženijní náčelník armády v těsné součinnosti hlavně s operačním oddělením štábu armády. Ženijní náčelník armády, jako každý velitel nebo náčelník, musí si v každé době připravovat podmínky perspektivně. To v plné míře platí pro zabezpečování přechodu z obranné do útočné operace. Plánování v maximální míře ovlivní ženijní náčelník frontu, protože tento druh operace nelze organizovat bez pomoci frontu a sousedních armád.

Některé otázky ženijního zabezpečení přechodu z obrany na široké frontě v horském a zalesněném terénu do rozhodného útoku

V této stati budu uvažovat alternativu přechodu do útoku, jak ji uvádějí ve svém článku plukovník Krivský a podplukovník Hradecký. Způsob zahájení přechodu z obrany do útoku divizemi prvního sledu na jednom nebo dvou od sebe oddělených směrech, který řeší kandidát vojenských věd major Novotný, nebude mít podstatných

zvláštností ve vlastním provedení přechodu. Bude nutno jen uskupit ženijní síly a prostředky podle zvolené vševoj- skové sestavy. Ostatní ženijní úkoly při vy- ražení útoku z čáry zasazení budou obdobně jako v první alternativě.

Úderné uskupení armády bude vytvořeno z posilových svazků frontu nebo sousedních armád. Za předpokladu, že bude sestávat ze dvou až tří svazků, bude třeba je zesílit mi- nimálně třemi až pěti ženijními prapory s přepravními prostředky podle množství řek, které budou překračovat v průběhu útočné operace z chodu. Tyto ženijní pra- pory bude nutno přidělit zpravidla ze zálohy velitele frontu, protože od sousedních armád nebude zpravidla možno oddisponovat tyto síly z boje za současného způsobu přidělo- vání ženijních sil, kdy ženijní útvary a jed- notky posilové ženijní brigády se dostávají od armády, které jsou přiděleny, až k plu- kům a praporům prvního sledu.

Bude nutné se zamyslet nad tímto způ- sobem přidělování ženijních sil, který je po- dle mého názoru, a dnes již i podle názoru jiných důstojníků ženijního vojska, při nej- menším neúčelný. Lépe bude, aby posilová ženijní brigáda plnila úkoly armádní, ar- mádní ženijní brigáda byla po praporech přidělována na plnění divizních úkolů, divizní ženijní prapory plnily úkoly plukovní a plu- kovní ženijní roty plnily úkoly podpory pra- porů pluku. Pro tyto úkoly jsou uvedené ženijní síly v míru hlavně cvičeny. Uvedený způsob přidělování ženijních sil by měl však za následek určité změny v organizaci že- nijních jednotek a svazků a i ve velení těm- to silám.

Myšlenku nového způsobu přidělování ženijních sil jsem nadhodil v takové míře, jak bylo účelné pro tento článek. Sama uve- dená myšlenka by vyžadovala zvláštního pojednání s podrobnými propočty, úvahou o nahrazení ženijních sil ženijní technikou při plnění jednotlivých úkolů ženijního za- bezpečení, rozborom nutnosti ponechat či zrušit některé specializované ženijní prapo- ry, jako je ženijně mechanizovaný prapor, zatarasovací prapor apod.

Přesun svazků úderného uskupení armá- dy z prostorů soustředění (vyčkávacích pro- storů) na čáru zasazení nebude vyžadovat z hlediska ženijního zabezpečení žádných zvláštních opatření, kromě přípravy cest a maskování, o kterých jsem se zmínil již dříve.

Zabezpečení čáry zasazení pro přechod do útoku z ženijního hlediska bude mít určité zvláštnosti. Pře- chod svazků provádějících protiúder do vše-

obecného útoku musí být proveden bez za- stávky v boji a rozvíjení protiúderu dal- šími svazky je třeba uskutečňovat hlavně jejich zasazením z chodu. Čára zasazení musí být dosažena svazky úderného usku- pení v současné době s rozvíjejícím se pro- tiúderem, aby byla zachována nepřetržitost operace. Čára zasazení může být někdy i před původním předním okrajem obrany. Z toho vyplývá, že bude poměrně jen velmi málo času na zajištění této čáry zasazení.

Hlavním úkolem ženijního zabezpečení čáry zasazení bude ochrana tohoto prostoru před úderem nepřítele z boku. Proto ženijní zálohy a pohyblivé odřady zatarasovací útva- rů a svazků provádějících protiúder musí včas přehradit možné útočné směry přichá- zejících záloh a druhých sledů nepřítele do boku vlastních vojsk, a to nejen v přímém dotyku s nepřítelem, ale i v hloubce se- stavy. Nepřítel se bude snažit atomovými údery likvidovat přechod do útoku. Proto bude třeba včas zajistit a připravit činnost záchranných a uvolňovacích odřadů, vytyčit nové nezasažené cesty pro rozvinutí vojsk do útoku a rychle odstraňovat ženijní tech- nikou zatarasy vzniklé na cestách. Otázka zapouštění bojových sestav do země nepři- chází v úvahu, protože při správně provedeném přechodu do útoku nelze mluvit o ja- kékoli zastávce vojsk v boji.

Charakter úkolů ženijního zabezpečení útočné operace, která bude vedena do stejné operační hloub- ky jako normální útočná operace, bude od- vislý od způsobu boje útvarů a svazků. Pů- jde především o ženijní zabezpečení rychlé- ho postupu vojsk v případě, že odpor ne- přítele před čarou zasazení bude minimální. Útok bude proveden z chodu. Divize budou útočit pokud to bude možné v předbojo- vých sestavách. Dále se bude jednat o za- bezpečení řady střetných bojů, kde inicia- tiva v plnění ženijních úkolů v první řadě bude záviset na velitelích ženijních jednotek a útvarů a na ženijních náčelnících svazků. Nepůjde tedy zpravidla o plnění ženijních úkolů při prolamování jednotlivých obran- ných postavení a pásem. Hlavní důraz bude nutno položit na rychlé vytyčování cest odřady k zabezpečení pohybu, ochranu boků útočících vojsk a včasné zabezpečení zasa- zování druhých sledů útvarů a svazků do boje. Předsunuté odřady svazků prvního sledu bude účelné vybavit rychlými pro- středky pro překonávání překážek a záta- rasů na cestách a zamořených úseků terénu. V případě, že bude nutno překračovat vodní toky bráněné nepřítelem, pak bude třeba vybavit předsunuté odřady střední mostovou

soupravou. Na hodnotu pluku $\frac{1}{3}$ sms. Vzhledem k tomu, že počet cest v prvním období boje bude minimální a bude plně využit vojsky prvního sledu, je nutno uvažovat o přisunu dalších mostových souprav k řece pomocí vrtulníků, aby přechod řek nezpomaloval tempo útoku. K tomu bude nutno uvažovat i o novém typu mostové soupravy, o modernějších přepravních prostředcích, jak o tom píše docent kandidát vojenských věd plukovník Mašek ve Vojenské mysl. č. 1 z r. 1959. Zabezpečení zasazení druhého sledu úderného uskupení přijde v úvahu zpravidla až druhý a další dny operace, protože druhý sled úderného uskupení bude se teprve vytvářet z vojsk bojujících v obraně. Ženíjní síly a prostředky pro zabezpečení druhého sledu úderného uskupení bude nutno získat manévrem rovněž od svazků vedoucích obranný boj.

Ženíjní náčelník armády v této době musí

obrátit svoji pozornost hlavně na zabezpečení úspěchu útočné operace. Menší část svého štábu ponechá pro řízení úkolů ženíjního zabezpečení obranné operace, hlavně obklíčování a ničení nepřítele. Musí však mít neustále styk s touto skupinou svého štábu, aby mohl podle situace odčerpávat ženíjní síly a prostředky z obrany a převádět je do útočného boje. Ženíjní jednotky budou plnit hlavně dva ženíjní úkoly, kromě úkolů ženíjního průzkumu. Manévr zátarasů v pohyblivých odřadech zatarasovacích a úpravu cest s překonáváním všech překážek a zátarasů. Odřady k zabezpečení pohybu je třeba mít i na stupni motostřeleckých a tankových pluků.

Ženíjní zabezpečení útočné operace, do níž vojska přejdou z obrany, bude mít tedy některé zvláštnosti, ke kterým je třeba přihlížet při plánování a vedení tohoto způsobu útočné operace.

Závěrem k celému článku chci zdůraznit, že nebylo cílem vyčerpat všechny otázky ženíjního zabezpečení přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku v horském a zalesněném terénu. Ukázal jsem jen na některé otázky, podle svého názoru na ty nejdůležitější, a bude věcí diskuse dále tuto celkem ještě nezpracovanou problematiku rozvíjet. Rovněž jistě jsou i jiné způsoby rychlého přechodu z obrany do útoku, které je třeba rozebrat z ženíjního hlediska. V celku jsem se ve svém článku opíral o názory plukovníka Křivského a podplukovníka Hradeckého, kteří za hlavní způsob pokládají přerůstání protiúderu v rozhodný útok a proto jsem hlavně rozebíral tuto problematiku.

В статье подвергаются анализу вопросы организации обороны на широком фронте на горно-лесистой местности в инженерном отношении, с упором на инженерные меры в наступлении, участках обороны и на мероприятия по облегчению перехода из обороны в решительное наступление. Выдвигается также предложение на решение вопросов заграждения, подготовки дорог и маскировки при оборудовании обороны с перспективой перехода в наступление, а также обращается внимание на новый порядок отвода саперных подразделений усиления.

Zabezpečení přechodu z obrany do útoku z hlediska spojení a zvláštnosti tohoto přechodu v horském a zalesněném terénu

Podplukovník Ladislav Pelikán

Článek řeší ucelenou formou některé otázky spojení při přechodu z obrany do útoku především z hlediska požadavků na spojení a úkolů, které plní jednotlivé druhy pojitků.

Ve svém článku rozebírám otázky spojení při přechodu z obrany do útoku z protiuđeru. Poněvadž spojení pro tento způsob přechodu do útoku je závislé na spojení organizovaném pro protiuđer, rozeberu hlavně otázky spojení při protiuđeru a to na čáře rozvinutí protiuđerného uskupení a během protiuđeru.

Spojení při protiuđeru musí v armádě obranné operaci plnit složité úkoly: veliteli a štábu armády musí zabezpečit velení svazkům a zálohám protiuđerného uskupení a to v prostorech soustředění, za jejich přesunu na čáru rozvinutí, při rozvíjení a v průběhu protiuđeru. Dále musí zabezpečit součinnost svazků a armádních záloh provádějících protiuđer, součinnost svazků protiuđerného uskupení se svazky, v jejichž obranném pásmu se protiuđer provádí, součinnost svazků protiuđerného uskupení se svazky letectva podporujících protiuđer a se svazkem (útvarem) atomových zbraní, předcházející-li protiuđeru atomové údery.

Dojde-li při protiuđeru k obličování a ničení nepřítelů, musí spojení zabezpečit součinnost svazků i útvarů zúčastněných na obličování a ničení nepřítelů.

Mimo uvedené úkoly musí být samozřejmě zabezpečeno spojení k zajištění velení a součinnosti k ostatním svazkům (zálohám), které se protiuđeru nezúčastní.

Všechny tyto úkoly bude muset spojovací náčelník plnit za rychle se měnící situace, v krátkém čase a za použití nepřátelských zbraní hromadného ničení, které i v době přípravy spojení pro protiuđer mohou způsobit zásadní změny ve spojovací soustavě. Kromě toho musí mít spojovací náčelník stále na paměti časové možnosti spojovacích útvarů a jednotek a používat ty síly a prostředky, které jsou s to rychle a bezpečně překonat a překlenout velké vzdálenosti.

Abyste spojení mohli při protiuđeru splnit všechny úkoly, je nutno je pro protiuđer plánovat předem a to již v přípravném období. Z toho důvodu musí být spojovací ná-

čelník důkladně seznámen s celkovým plánem obranné operace a s variantami možných protiuđerů, aby mohl včas provést potřebná opatření.

Spojení při přípravě a provádění protiuđeru musí být organizováno tak, aby velení vojskům mohlo být prováděno jak z předem určeného velitelského stanoviště, tak i z velitelského stanoviště armády. Přemísťování míst velení v době přípravy nebo provádění protiuđeru, značně ztěžuje organizaci spojení a tím i velení. Z hlediska spojení by bylo výhodné, aby v této době nedocházelo k přemísťování velitelského stanoviště ani předem určeného velitelského stanoviště, což je však z hlediska velení neúnosné. Před provedením protiuđeru dojde zpravidla k přemísťování předem určeného velitelského stanoviště, které se bude zřizovat zhruba ve vzdálenosti 2–3 km za čárou rozvinutí svazku protiuđerného uskupení.

Se zřetelem na utajení provozu, je nutno za nejvhodnější druh spojení na čáře rozvinutí považovat linkové spojení. Budování linkového spojení vyžaduje čas, síly a prostředky. Za předpokladu, že spojovací náčelník vyčlenil pro protiuđer dostatečně silnou zálohu sil a linkových prostředků, je čas hlavním faktorem ovlivňujícím budování linkového spojení na čáře rozvinutí. Je to v nejlepším případě doba od vydání rozkazu velitelem armády k provedení protiuđeru do dosažení čáry rozvinutí protiuđerným uskupením. Za tuto poměrně krátkou dobu lze však vybudovat pouze krátká linková vedení. Aby spojení linkovými pojtkami mohlo být i v této situaci uskutečněno, je výhodné předem, již při organizování spojení pro obrannou operaci, zřídit za čárou rozvinutí

pomocný spojovací uzel a tento včlenit do celkového systému spojení. Z pomocného spojovacího uzlu, po vydání rozkazu velitelem armády k protiúderu, lze pak vybudovat krátká připojňá vedení k velitelským stanovištím svazků protiúderného uskupení a to ještě do té doby, než svazky dosáhnou čáry rozvinutí.

Pro vybudování linkového spojení na čáře rozvinutí musí být do krajnosti využito času, který je k dispozici. Aby mohlo být této poměrně krátké doby pro rozvinutí spojení plně využito, je výhodné předem včlenit síly a prostředky zabezpečující vybudování spojení na čáře rozvinutí a umístit je v prostoru pomocného spojovacího uzlu. Dále bude nutno, aby náčelníci spojovacích směrů provedli již v přípravném období potřebnou rekognoskaci a byli se svými úkoly důkladně obeznáni.

Směrové spojení se svazky provádějícími protiúder je nutno organisovat zvlášť po linii velitelského stanoviště a zvlášť po linii předsunutého velitelského stanoviště. Směrové stanice umístěné u velitelských stanovišť svazků, bude výhodné zapojovat na pomocný spojovací uzel, směrové stanice umístěné u předsunutých velitelských stanovišť svazků na předsunuté velitelské stanoviště armády. Není-li přímé spojení mezi předsunutým velitelským stanovištěm armády a předsunutými velitelskými stanovišti svazků možné, je možno toto spojení organisovat též přes pomocný spojovací uzel.

Z uvedeného je zřejmé, že správná volba pomocného spojovacího uzlu za plánovanou čarou rozvinutí a jeho začlenění do celkové spojovací soustavy je první a hlavní podmínkou úspěšné organisace spojení k zabezpečení velení pro protiúder. O tento pomocný spojovací uzel se bude zpravidla opírat linkové i směrové spojení se svazky a armádními zálčami včleněnými do protiúderného uskupení.

Za hlavní pojítka v průběhu protiúderu je nutno považovat směrová a rádiová pojítka, která nejlépe mohou zabezpečit nepřetržitě spojení na celou hloubku protiúderu a při přechodu do útoku.

Rádiového spojení používá se jak pro velitelské, tak, a to hlavně, pro součinnostní

spojení. Velení z předsunutého velitelského stanoviště i velitelského stanoviště se provádí v rádiových sítích velitele a štábu armády organisovaných již pro obrannou operaci. Přitom je výhodné převést všechny rádiové stanice velitelů (štábů) svazků spolupůsobících při protiúderu do jedné rádiové sítě velitele (štábu) a v druhé rádiové síti velitele (štábu) udržovat spojení se svazky, které se protiúderu nezúčastní.

Za protiúderu je nutno, aby spojovací náčelník armády organisoval součinnostní spojení jak mezi všemi svazky a zálčami armády spolupůsobících při protiúderu, tak i součinnostní spojení mezi útvary svazků. Toto spojení vystupuje do popředí tehdy, je-li při protiúderu prováděno obklíčování a ničení nepřítele. Pro toto období se zpravidla organisují zvláštní rádiové sítě pro protiúder, nebo se součinnost organisuje na samostatných přijímacích frekvencích (pro každou stanici).

Za svazky při protiúderu se budují linkové spojovací směry nebo spojovací osa. V průběhu protiúderu nebudou linkové spojovací jednotky plně stačit tempu protiúderu a linkové směry (osa) nebudou vždy plně využity; bude jich využito až při další činnosti svazků, to jest při přechodu do obrany nebo při provádění obklíčování a ničení nepřítele. Přeroste-li protiúder v útok, použije se vybudované spojovací osy nebo některého spojovacího směru k prodlužování spojovací osy armády v následující útočné operaci.

V prostoru předsunutého velitelského stanoviště armády je výhodné umístit jednu až dvě soupravy směrových stanic RDS-66 a organisovat spojení v první řadě s veliteli svazků protiúderného uskupení a dále, je-li výhodný terén, i s veliteli svazků, kteří spolupůsobí při protiúderu. Takto organisované spojení zabezpečuje veliteli armády spojení se všemi veliteli svazků zúčastněných při protiúderu.

Je-li prováděn protiúder armády současně na dvou směrech (vstřícný protiúder), velí velitel armády svazkům na jednom směru z předsunutého velitelského stanoviště a spojení se svazky na druhém směru udržuje přes velitelské stanoviště.

Z uvedeného je možno učinit tyto závěry:

1. Spojení pro protiúder se uskutečňuje za rychle se měnící situace, v krátkém čase a za použití zbraní hromadného ničení.
2. Má-li spojení za protiúderu splnit všechny úkoly, musí být předem plánováno, to jest spojovací náčelník musí obdržet včas potřebné podklady.
3. Rádiové spojení pro protiúder se organisuje v přípravném období; musí být orga-

nisováno tak, aby plně vyhovovalo jak pro obrannou operaci, tak i pro protiúder. Do zahájení protiúderu je použití rádiového spojení zakázáno. Plně se uplatňuje až v průběhu protiúderu.

4. Úkoly kladené na součinnostní spojení jsou velmi rozsáhlé a mohou je splnit pouze rádiová pojítka. S ohledem na protirádiovou činnost nepřítele, nesmí se rádiových sítí organisovaných pro protiúder, používat před provedením protiúderu.

5. Spojení směrovými a linkovými pojítky se organisuje přes pomocný spojovací uzel, který se volí v prostoru čáry rozvinutí.

6. Pro rozvinutí linkového a směrového spojení na čáře rozvinutí je rozhodující čas; proto musí být vyčleněna předem poměrně silná záloha spojovacích prostředků a náčelníci směrů musí být předem seznámeni se svými úkoly.

Spojení při přechodu z protiúderu do útoku. Při přerůstání protiúderu do útoku nebude možno s ohledem na nedostatek času provádět velké změny v organisaci spojení. Přechod do útoku musí být spojovacím náčelníkem předvídan a spojení pro obrannou operaci organisováno zásadně vždy tak, aby bylo schopno zabezpečit velení i pro tento případ.

Abyste se složení rádiových sítí v průběhu obranné operace i při přechodu z protiúderu do útoku mohlo snadno přizpůsobit, musí být učiněno vhodné opatření pro přechod rádiových stanic z jedné do kterékoliv rádiové sítě.

Tímto opatřením je možno přizpůsobit rádiové spojení pro přechod do útoku, bez vydávání nového nařízení pro spojení, které by v žádném případě v této situaci k podřízeným neproniklo.

Při přechodu z protiúderu do útoku, bude výhodné rádiové sítě velitele a štábu armády (organisuje se zpravidla po dvou rádiových sítích) upravit tak, aby v jedné rádiových sítích velitele a štábu armády bylo organisováno spojení se svazky v úderném uskupení a ve zbývajících rádiových sítích s ostatními svazky, které přecházejí do druhého sledu armády.

Plynulý přechod z protiúderu do útoku ovlivní zvláště použití linkových a směrových pojítek na čáře zasazení úderného uskupení. Zatímco při útočné operaci z chodu dochází ve výchozím prostoru k útoku byt k částečnému rozvinutí linkových pojítek, při přechodu z protiúderu do útoku bude spojení se svazky úderného uskupení organisováno hlavně směrovými pojítky.

Pro zabezpečení spojení se svazky úderného uskupení bude výhodné plánovat a zřídit ve vhodné vzdálenosti za čarou zasazení pomocný spojovací uzel (popřípadě dva pomocné uzly — podle počtu zasazených svazků) a z něho organisovat spojení. Pouze se svazky umístěnými poblíž pomocných

spojovacích uzlů bude možno organisovat nejnütnější spojení i linkovými pojítky.

Pomocný spojovací uzel zřízený na čáře zasazení je nutno včlenit do celkové spojovací soustavy, tzn., že je nutno k němu vybudovat spojovací osu a to směrovými pojítky a podle možnosti i linkovými pojítky. Jak již bylo dříve uvedeno, je možno využít linkové spojovací osy nebo některého spojovacího směru budovaného ve směru protiúderu, jako osy pro další útočnou operaci.

Velký význam při přechodu z protiúderu do útoku má umístění velitelského stanoviště armády. V obranné operaci se zpravidla umísťuje v prostoru druhého pásma obrany, tj. ve vzdálenosti asi 30—35 km od předního okraje. Bude-li čára zasazení úderného uskupení volena na předním okraji obranného pásma, je možno i z této vzdálenosti zabezpečit velení a spojení s úderným uskupením. Bude-li však čára zasazení volena ve větší vzdálenosti, před původním předním okrajem, bude tato vzdálenost na závalu jak velení, tak i spojení; přemísťovat v této situaci velitelské stanoviště armády blíže k přednímu okraji nebude však možno. K jeho přemístění bude muset však dojít po vyražení k útoku. Z tohoto důvodu bude proto výhodné, předvídá-li se přechod do útoku a jsou-li proto ovšem podmínky, volit v obranné operaci velitelské stanoviště armády blíže k přednímu okraji. Bude-li velitelské stanoviště armády pro obrannou operaci voleno podle běžných zásad, bude nutno aspoň rádiové vysílací středisko armády umístit směrem k přednímu okraji, nebo v tomto prostoru připravit záložní vysílací středisko a z něho při přechodu do útoku zabezpečovat rádiové spojení.

K organisování spojení při přechodu z protiúderu do útoku možno učinit tento závěr:

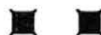
1. Hlavními pojítky při zasazování úderného uskupení budou rádiová a směrová pojítka.

2. Rádiové spojení organisované pro obrannou operaci musí být organisováno hlavně pro boj v hloubce obrany, tj. pro případ provádění protiúderu a pro přechod do útoku.

3. Rádiové spojení je nutno organisovat tak, aby změna ve složení rádiových sítí mohla být snadno a rychle prováděna.

4. Na čáře zasazení, je nutno zříditi jeden nebo dva pomocné spojovací uzly a z nich organisovat spojení se svazky úderného uskupení v první řadě směrovými pojítky; pouze se svazky umístěnými poblíž pomocných spojovacích uzlů organisovat i linkové spojení.

5. Aby byl zabezpečen dosah rádiových stanic, je nutno buď volit velitelské stanoviště armády pro obrannou operaci blíže k přednímu okraji, nebo vysílací rádiové středisko umístit ve směru k přednímu okraji.

Spojení při přechodu z protiúderu do útoku v horském a zalesněném terénu

Při přechodu z protiúderu do útoku v horském a zalesněném terénu ovlivní spojení:

- zvláštnosti operačního charakteru a
- zvláštnosti vyplývající z charakteru terénu.

Zvláštnosti vyplývající z operačního hlediska, jako velká šířka a hloubka obranného pásma, aktivní obrana založená na širokém manévru sil a prostředků, větší počet variant protiúderů, častější případy provádění protiúderu do pásma sousední armády nebo provádění protiúderu na dvou směrech, nemají v podstatě vliv na vytyčené již zásady organisace spojení.

Velká šířka a hloubka obranného pásma způsobí jistě určité potíže při organisování spojení pro obrannou operaci, které však při provádění protiúderu, nebo při přechodu do útoku, nebudou již mít velký vliv na spojení, zvláště na jeho způsob organisování. Stejně tak bude muset spojovací náčelník již při zaujímání obrany organisovat spojení tak, aby bylo schopno zabezpečovat velení za širokého manévru sil a prostředků. O ostatních zvláštnostech z operačního hlediska bylo již pojednáno v předcházející části.

Horský a zalesněný terén, jeho strmé svahy, neprostupnost, málo komunikací, lesní masivy, vodivost půdy atd., ovlivní však značně způsob použití jednotlivých pojítek. Jeho vliv na jednotlivá pojítka bude různý.

Rádiová pojítka jsou vcelku spolehlivým pojítkem a jsou i v horském i zalesněném terénu nejvýhodnějším prostředkem k zabezpečení velení vojskům.

Přitom je však třeba pamatovat na celou řadu zvláštností, které vyplývají z charakteru šíření rádiových vln. Jsou to:

a) šíření povrchových rádiových vln za terénní vyvýšeniny je umožněno ohybem vln kolem překážek. Tento ohyb je tím větší, čím je délka vlny větší proti rozměru překážky. U délek vln menších než je rozměr překážek, nastává za překážkou elektromagnetický stín;

b) les představuje pro elektromagnetické vlny útlumový činitel. Intensita pole ve srovnání s volným prostorem klesne při spojení vlivem útlumu v lesních prostorech na třetinu až desetinu původní hodnoty.

Hustý, vlhký, listnatý les způsobí průměrně čtyřnásobně až pětinasobně větší útlum ve srovnání se vzrostlým jehličnatým lesem o středních hodnotách vlhkosti. Přemístěním stanic z lesa na mytínu v lese se intensita pole zvyšuje asi o 50 %.

Vcelku možno počítat se sníženým dosahem rádiových stanic o 30—50 %, přičemž je nutno umístit rádiové stanice na vyvýšená a otevřená místa (ne v lese), směrem k protějším stanicím;

c) vzhledem k nedostatku komunikací nebude vždy možno plně počítat s použitím automobilních rádiových stanic v každé situaci a zaujímání vhodných prostorů rádiovými stanicemi bude ztíženo a bude trvat delší dobu, čímž se ztíží manévru těmito pojítky.

Z uvedeného vidíme, že zatím co dochází ke snížení dosahu rádiových stanic vlivem terénu, zvětšují se vzdálenosti, na které musí rádiové spojení zabezpečovat velení s ohledem na to, že armádě bývá přidělováno v obranné operaci v horském a zalesněném terénu širší a hlubší pásmo. Je tedy zabezpečení dosahů rádiových stanic nejdůležitějším úkolem, který je zpravidla nutno řešit zřizováním retranslačních stanic, což má ovšem za následek další snížení schopnosti manévru rádiovými pojítky.

Z hlediska šíření vln, platí pro směrová pojítka totéž jak bylo uvedeno u rádiových pojítek, avšak tyto nevýhody lze snadněji vyloučit.

Hornatý a kopcovitý terén umožňuje použít směrového spojení na značně vzdálenosti, někdy i s poměrně malým počtem reléových stanic.

Horský terén umožňuje organizovat směrové spojení podél údolí, čímž je snížena jednak možnost odposlechu a jednak rušení ze strany nepřítelů. Bude-li směrové spojení takto organizováno, bude jeho použití všestrannější než v normálních podmínkách.

Vzhledem k tomu, že výstavba připojení linkových vedení od směrových stanic do prostoru velitelských stanovišť je většinou pro těžko dostupný terén zdoluhavá, je výhodné zřizování reléových stanic a spojovací směry reléovat až do samé blízkosti spojovacích uzlů těchto stanovišť. K ovládání rádiových stanic z velitelského stanoviště je možno též použít malých rádiových stanic R-105.

Organisování směrového spojení vyžaduje zřizování většího počtu reléových stanic, což má za následek zvětšení zranitelnosti spojení a snížení schopnosti manévru.

Poněvadž bude nutno směrové stanice často umísťovat v těžko dostupných prostorech, bude pro jejich přepravu v mnoha případech zapotřebí vrtulníků. Též navazování a udržování spojení přes několik reléových stanic bude obtížnější a na spojích může docházet k častějším poruchám technického rázu.

Použití linkového spojení je v důsledku malé hustoty stálých sítí a obtížím při výstavbě polních vedení omezeno jen na dostupné směry.

Při organisování linkového spojení je nutno vždy počítat se 150—200% zvýšením spotřeby linkových prostředků proti rovinnatému terénu a se snížením výkonu stavebních jednotek na $\frac{1}{2}$ až $\frac{1}{3}$ normy.

Rovněž je nutno počítat s tím, že půda je většinou těžká a kámen se nachází již v poměrně malé hloubce. To značně ztěžuje budování a opravy permanentních vedení. Nepříznivé meteorologické podmínky rovněž značně snižují jejich spolehlivost (sníh, mrazy, led). Tyto podmínky rovněž značně ztěžují udržování vedení a vyžadují si značného počtu sil.

Rozsáhlé lesní prostory ztěžují orientaci při stavbě polních vedení zvláště v noci a při případných požárech způsobují značné ztráty linkové techniky.

Vliv horského a zalesněného terénu ztěžuje použití pohyblivých pojítek. V mnoha případech je třeba vybírat oklikové cesty a mít k dispozici speciální dopravní prostředky s dobrou průchodností.

Vzhledem k značným požadavkům kladeným na tato pojítka, je třeba počítat s větším počtem sil a prostředků.

Horský zalesněný terén působí též potíže při vyhledávání vhodných přistávacích ploch pro letouny a v mnoha případech bude možné použít pouze vrtulníků.

Z á v ě r

Zásady pro organisování spojení při přechodu z protiúderu do útoku v horském a zalesněném terénu neliší se v podstatě od všeobecných zásad. Horský a zalesněný terén ztěžuje organisování spojení, zvětšuje potřebu sil a prostředků. Na jeho vybudování je zapotřebí více času než v normálních podmínkách, přičemž je nutno zřizovat více retranslačních rádiových stanic a reléových směrových stanic. Tím se zvětšuje zranitelnost spojení, zmenšuje se schopnost manévru pojítek a spojení se stává těžkopádnější.

Těchto potíží při organisování spojení musí si být velitelé a náčelníci štábu vědomi a při organisování boje musí vytvářet takové podmínky, aby spojení i v horském a zalesněném terénu mohlo splnit úkoly na ně kladené.

В статье рассматриваются в полной форме некоторые вопросы о связи во время перехода из обороны в наступление, в первую очередь с точки зрения требований, предъявляемых к связи, и задач, выполняемых отдельными видами средств связи.

Materiální, zdravotnické a technické zabezpečení přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku

Podplukovník Erich Rosický a
podplukovník Jiří Hořícký

Autoři řeší složité téma týlového zabezpečení přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku v horském zalesněném terénu, přičemž uvádějí nové prvky organizace operačního týlu. Ve své práci se dále dotýkají týlového zabezpečení protiúderného uskupení a zabezpečení útočné operace po přechodu do rozhodného útoku.

Operační týl je součástí operačního umění a musí především plně odpovídat charakteru soudobých operací. Hlavním požadavkem je, aby operační týl byl vysoce pohyblivý a zabezpečoval nepřetržité vedení bojové činnosti.

Plynulý přechod z obrany na široké frontě do rozhodného útoku bez dalších operačních přestávek je přímým výrazem nepřetržitosti bojové činnosti vojsk. Při rozboru týlového zabezpečení tohoto druhu bojové činnosti se zvláště výrazně projevují nedostatky dosavadní organizace zejména armádního týlu (těžkopádnost, armádní zásobovací základna [AZZ] je vázána na železnici, jejíž obnova nestačí tempu předpokládaného postupu vojsk, malá pohyblivost zásob a prostředků a zbytečně velký počet zdravotnických etap, a konečně i těžkopádnost prostředků technického zabezpečení). Jsou to otázky mimořádného významu, o nichž se dnes zásadně diskutuje.

Považujeme proto za účelné rozebrat otázky týlového zabezpečení přechodu z obrany do rozhodného útoku na základě nových názorů na organizaci a činnost armádního týlu a tím také ukázat opodstatněnost nové organizace v současné obranné operaci.

Podstata nových názorů na armádní týl spočívá na těchto zásadách:

Nevázat armádní zásobovací základnu na železnici a opírat ji o silniční komunikace. Zjednodušit a zdokonalit organizaci jednotlivých armádních týlových útvarů a zařízení tak, aby byly schopné přesunout se po ose vlastními dopravními prostředky. Zásoby soustřeďovat v AZZ v takové výši, aby byly úměrné dvoudenní až třídní spotřebě operace. K tomu vybavit týl armády takovým počtem dopravních prostředků, které by zabezpečovaly jeho pohyblivost a plynulost přisunu a odsunu.

Týl armády vybavit zdravotnickými prostředky jen pro posílení vojenského týlu a k likvidaci následků ZHN. Týlem armády nezřizovat nemocniční základnu, tuto organizovat až týlem frontu a to z jeho vlastních prostředků.

V technickém zabezpečení týl armády orientovat na provádění středních oprav

pro potřebu svazků a běžných oprav pro armádní útvary.

Uplatněním těchto zásad bude dosaženo podstatně větší pohyblivosti týlu armády, který bude schopen sledovat postupující vojska.

Dále se budeme v úvaze opírat o hlavní myšlenky článku plukovníka KRIVSKÉHO a podplukovníka HRADECKÉHO, kteří řeší danou tematiku z hlediska operačního.

Především je třeba ukázat, čím bude ovlivněno materiální, zdravotnické a technické zabezpečení přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku a které otázky bude třeba při tom řešit. Týlové zabezpečení daného druhu bojové činnosti bude ovlivněno operačním učením armády, vlivem terénu, zejména překonáváním horského a zalesněného terénu, dále způsobem přechodu z obrany do rozhodného útoku. Velký vliv při tom bude mít i organizace týlu v obraně a předpoklady, jež v ní budou vy-

tvoreny pro plynulý přechod do útoku.

Vzhledem k tomu, že cílem obrany je i přechod do rozhodného útoku, je třeba především rozebrat otázky organizace týlu v obraně z hlediska jak tato odpovídá podmínkám rychlého a plynulého přechodu do rozhodného útoku. *Dosud platil názor, že v přípravném období bylo nutné k zabezpečení útočné operace soustředit značné množství materiálu, sil a prostředků týlu.* Je-li cílem aktivní a úporné obrany přechod do rozhodného útoku, pak nutno otázku soustředění materiálu, sil a prostředků chápat a řešit podstatně jinak, což klade nové požadavky na organizaci a činnost týlu. Týl musí zabezpečit nejen úspěšné vedení obranného boje, nýbrž i umožnit rychlý přechod do útoku. Za tím účelem nutno zabezpečit nepřetržitost přísunu všech druhů materiálu, při čemž pohyblivé zásoby musí být doplňovány tak, aby neklesly pod 75 % až 80 % stanovené výše. Tímto způsobem doplňování zásob lze materiálně zabezpečit nepřetržitou bojovou činnost vojsk, protože je tím vyloučena nutnost provedení zvláštních opatření k soustředění zásob při přechodu z obranné do útočné operace. To též vyžaduje, aby armádní zásoby byly frontem plynule doplňovány na stanovenou a shora uvedenou výši. Dále je třeba dosáhnout plynulosti odsunu raněných, nemocných a poškozené techniky. Rozsahem poskytované pomoci na jednotlivých etapách musí být zabezpečena možnost manévru zdravotnickými a technickými prostředky. Konečně celá organizace a velení týlu musí odpovídat nejen potřebě zabezpečení obranné operace, nýbrž i požadavkům přechodu do útoku. Vševojsková armáda, která vede obranné boje na široké frontě, není zpravidla schopna vlastními silami a prostředky přejít do útoku. Ke splnění tohoto úkolu musí být posílena. Z toho vyplývá stejný závěr i pro týl armády. Bude tudíž nutno sladit všechna opatření jak ze strany týlu armády, tak i týlu frontu.

Vliv obrany na široké frontě na organizaci týlu z hlediska plynulého přechodu do rozhodného útoku

Organizace týlu je ovlivněna značnou šířkou pásma obrany a charakterem terénu. To znamená, že je třeba v obraně řešit zabezpečení několika směrů bojové činnosti, které jsou od sebe odděleny terénem a sou-

časně vytvářet podmínky k týlovému zabezpečení přechodu do útočné činnosti. Z hlediska vlivu terénu je nutné se při řešení přechodu do útoku zabývat i problémy překonávání horského a zalesněného terénu. Ten nebude v našich podmínkách zabírat celou hloubku týlového prostoru armády a tím spíše ne hloubku úkolu armády. Část prostoru, v obraně zpravidla *vojskový týlový prostor*, může mít charakter horského a zalesněného terénu, a část — *armádní týlový prostor*, může být v normálních terénních podmínkách. Tato v našich podmínkách reálná skutečnost znamená, že v obraně na široké frontě bude horský a zalesněný terén zpravidla ovlivňovat zejména vojskový týl. Armádní týl bude jen překonávat jeho vlivy při materiálním, technickém a zdravotnickém zabezpečení vojsk v obraně. Při přechodu do útoku možno s úspěšným rozvíjením útočné operace počítat, že vojskový týl postupně vyjde z horského a zalesněného terénu. Tím je i dána nutnost, aby v tom případě armádní týl nezůstal za překážkou, jakou je horský a zalesněný terén, neboť by mohlo dojít k jeho odtržení od vojsk. Z těchto důvodů je výhodné, aby *takřka současně s vojskovým týlem překonal horský a zalesněný terén i armádní týl.*

Hloubka armádního týlového prostoru může dosahovat až 100 km. Většina týlových útvarů a zařízení armády²⁾ se dislokuje v rámci armádní zásobovací základny, která se rozvíjuje ve vzdálenosti 90 až 100 km od předního okraje. To je výhodné pro zabezpečení obranného boje a postačující i k zabezpečení přechodu do útočné činnosti. Při volbě prostoru rozvinutí AZZ musí být kromě toho přihlédnuto i ke komunikační situaci, zejména k výkonným silnicím. V obranné operaci lze počítat i s tím, že k částečnému přísunu materiálu může být využíváno i železnice. K jeho příjmu budou v prostoru AZZ zřizovány vykládací stanice. *To značí, že svazky i při značné šířce pásma obrany budou zásobovány armádou z jednoho místa, tj. z AZZ.* Tuto, vzhledem k terénu a šířce pásma, nepřiznivou okolnost lze odstranit jen dokonalou organizací silničního zabezpečení a přísunu při centralisovaném využití všech dopravních prostředků. Situace si často vynutí zřizovat na některých zásobovacích směrech *výdejní místa*, která mohou mít charakter dočasných smíšených skladů hlavních druhů materiálu. Prostory rozvinutí výdejních míst po případě dočasných skladů musí odpovídat i variantám plánovaných protiúderů. *Některé týlové útvary a zařízení, jako např. zdra-*

votnické, dilenské, vyprošťovací a pohyblivá záloha materiálu je třeba přiblížit k vojskům a umístit zhruba na čáře divizních týlů a na armádní přičné cestě. Kromě toho je nutné udržovat část těchto prostředků v záloze k zabezpečení plánovaných protiúderů a k likvidaci následků po napadení ZHN.

TVS armády nutno zřídít v takovém místě, odkud je zabezpečeno nepřetržitě velení týlu a spojení s velitelem a štábem. V konkrétní situaci je třeba rozvinout TVS na čáře rozmístění divizních týlů ve vzdálenosti 10–15 km od VS armády. Při volbě prostoru rozmístění TVS je nutné přihlížet i k možnostem spojovacích prostředků a k využití stálé spojovací sítě.

Týly svazků a útvarů je výhodné přiblížit k vojskům, avšak tak, aby nebránily jejich bojové činnosti, zejména při provádění protiztečí a protiúderu. Vzhledem k charakteru terénu je třeba je umísťovat podél komunikací s tendencí zabezpečit bojovou činnost na všech přepokládaných směrech. Někdy bude výhodné i na divizním úseku přísunu vytvářet na některých zásobovacích směrech výdejní místa, která mohou mít i význam dočasných skladů.

Svazky bránící první pásmo obrany rozvinou zpravidla mezi prvním a druhým pásmem obrany divizní obvyklé a SPV, ostatní divizní týlové útvary a zařízení umísťují mezi druhé a třetí pásmo obrany. Svazky druhého sledu nebo v záloze rozvinou své týly ve svých prostorech soustředění, popř. za svou bojovou sestavou. Rozmístování týlů svazků musí zabezpečovat možnost jejich manévru a výhodné podmínky pro plynulý přísun podřízeným.

Při obraně na široké frontě, zejména v podmínkách horského a zalesněného terénu, je organizace přísunu a odsunu jednou z nejdůležitějších otázek nepřetržité činnosti týlu. Ztížené dopravní podmínky v tomto terénu nás nutí k tomu, abychom plánovali využití všech druhů dopravy komplexně. Automobilní dopravní prostředky zůstávají však základním druhem dopravy. Přesto však je třeba plánovat využití i ostatních druhů dopravy, zejména letecké. Vzdušný přísun a odsun nutno podle zámyslu operace předem plánovat a v průběhu vedení operace podle konkrétní situace a potřeby upřesňovat. V obranné operaci nutno počítat s možností vzdušného přísunu a odsunu k jednotkám a útvarům, bojujícím v dočasném obklíčení, a do míst, kam

v důsledku značného poškození nebo zničení úseků komunikace není jiných způsobů dopravy. Bude výhodnější používat především vrtulníků, jež mají lehké přistávací možnosti a mohou tudíž současně provést i odsun raněných.

Systém přísunu armády musí umožňovat plynulé zásobování svazků a útvarů a musí vytvářet výhodné podmínky zásobování na jejich úsecích přísunu. Z těchto důvodů musí týl armády důkladně vážit úkoly svazků (útvarů), aby mohl stanovit správné pořadí přísunu, jak co do svazků, tak co do materiálu. Organizace přísunu a odsunu bude mít rysy komplexního a kombinovaného způsobu přísunu. Svazkům, které budou plnit hlavní úkol, bude přisunován materiál armádními dopravními prostředky až do jejich skladů, ostatním buď do výdejních míst nebo si budou materiál odebírat svými prostředky přímo z armádních polních skladů, popř. z dočasně zřízených smíšených skladů. I v obraně na široké frontě musíme dnes počítat s tím, že přísun bude uskutečňován v podmínkách pohybu vojsk a týlů a proto organizace přísunu musí napomáhat neustálé možnosti manévru týlovými útvary a zařízeními.

Zásadní význam má proto silniční zabezpečení. Zámysl operace, zejména přechod do rozhodného útoku ovlivňuje především volbu armádní vojenské automobilové silnice, která musí být na hlavním směru a musí sloužit nejen k zabezpečení obranných bojů, nýbrž i k přechodu do útoku. Příčná armádní cesta musí zase zabezpečovat široký manévru, který si vynutí přechod do rozhodného útoku. Musíme počítat i s tím, že nepřítel se bude zaměřovat na nejcitlivější komunikační místa a vzhledem k charakteru terénu bude mít k tomu velmi mnoho vhodných objektů. Je proto třeba připravit i záložní osu, kterou je účelné vést na směru výhodném pro zabezpečení protiútoků. Za účelem decentralizace dopravy je nutné vzít pod kontrolu i významnější silnice. Tyto kontrolované osy musí být voleny v duchu zámyslu operace a některé musí sloužit i k zabezpečení protiúderu. Jejich směry musí vést do míst potřeby přísunu a odsunu a musí mít i takový všeobecný význam, aby se v případě potřeby mohly stát obsluhovanou nebo záložní osou armády. Jejich směry budou podélné i příčné.

Velkou pozornost kromě komplexního využití celé komunikační sítě je třeba vě-

novat i otázkám jejich ochrany a obrany. Z hlediska účinků ZHN je třeba počítat s tím, že kromě provádění odtařovací a obnovovací práce, zejména při překonávání horského a zalesněného terénu si vyžádají značných sil a prostředků, protože nebude často možné snížit rozsah nutných prací objezdy. Podobně tomu může být i při zamoření důležitých úseků komunikací a ze stejných důvodů musí být proto počítáno i s nutností jejich deaktivace. Široká a tím i nesouvislá fronta dává v obraně a prakticky i v útoku nepříteli podmínky k pozemnímu napadání kolon na komunikacích a k rušení přísunu a odsunu. Tato skutečnost znamená, že kromě nepřetržitěho průzkumu komunikací musí být podle situace spolehlivě zabezpečena i ochrana a obrana armádní vojenské automobilové silnice a armádní příčné cesty. Důležité objekty a zvláště vhodná místa k pozemnímu napadení musí být v době intenzivního provádění přísunu trvale zabezpečeny. Kromě toho musí být v celém armádním týlovém prostoru veden nepřetržitý a účinný boj proti nepřátelským diverzním jednotkám, výsadbám a zbytkům nepřátelských jednotek vůbec. Pro tyto úkoly musí armáda *plánovat i použití brigády ochrany týlu.*

Pro úkoly silničního zabezpečení je reálné předpokládat, že týl armády bude vybaven silničním kombinovaným praporem, jehož kapacita stačí k obsluze 150 km silnic. Toto umožňuje *zřídít zpravidla jednu armádní vojenskou automobilovou silnici o délce 50 km a jednu armádní příčnou cestu na čáře rozmístění divízních týlů, o délce 60–80 km.* Zbytek sil a prostředků nutno použít k zabezpečení kontrolovaných os a k manévru při komplexním využití celé komunikační sítě a též k zabezpečení protiúderu a přechodu do útoku.

Silniční zabezpečení musí být prováděno v úzké součinnosti s operačním a ženijním oddělením armády, neboť regulace a udržení dopravy a využití komunikací vůbec vyžaduje zejména při překonávání horského a zalesněného terénu mnohem více péče než v normálním terénu.

Organizace zdravotnického zabezpečení bude řešena i vzhledem k překonávání horského a zalesněného terénu. Šířka pásma bude vyžadovat organizovat zdravotnické zabezpečení na jednotlivých

vých směrech bojové činnosti. Nepřehlednost terénu ve vojenském týlovém prostoru bude ztěžovat vyhledávání raněných, poskytování první pomoci a organizaci odsunu. Likvidace úderu napadení ZHN bude často prováděna za těžkých komunikačních podmínek. Počet bojových ztrát může být vlivem terénu v obraně nižší, kdežto počet nemocných bude vyšší. Horský terén však dovoluje přiblížit zdravotnické prostředky co nejbližší k bojujícím jednotkám. *Z těchto hledisek bude často třeba u divízi prvního sledu organizovat zdravotnické zabezpečení na dvou samostatných odsunových směrech.* K tomu bude muset týl armády rozvinout armádní útvar chirurgické pomoci na druhý odsunový směr divízi prvního sledu. Pro zdravotnické zabezpečení druholadových divízi, armádních záloh a posilových svazků bude nutno rovněž týlem armády plánovat použití útvarů chirurgické pomoci. Část chirurgických prostředků si musí armádní týl ponechat v záloze a plánovat jejich použití pro likvidaci následků po napadení ZHN a pro zabezpečení protiúderu a přechodu do útoku. Tyto prostředky je výhodné umístit poblíž podélných a příčných komunikací mezi druhým a třetím pásmem obrany. I zde je vzhledem k terénu často nutné jejich členění na dvě části a vytvořit tak lepší podmínky k zabezpečení bojové činnosti vojsk. Nemocniční základnu rozvíjí svými prostředky front při zadní hranici armádního týlového prostoru.

S otázkou vytvoření podmínek pro přechod do útoku velmi úzce souvisí výše a rozložení zásob všech druhů materiálu. Výše armádních zásob soustředěných v AZZ musí především odpovídat zámyslu operace a u některých druhů materiálu, jako např. PHM, i kapacitě armádních polních skladů a dopravním možností týlu armády. Za správné dnes lze považovat, že *k zahájení obranné operace bude v AZZ soustředěn materiál o objemu očekávané spotřeby na 2 až 3 dny operace.* To vyžaduje, aby týl frontu v průběhu operace zásoby armády plynule doplňoval. Při soustřeďování armádních zásob musí být však vzata v úvahu situace a potřeba při přechodu do útoku. Výhodné je, aby v době zahájení protiúderu a dalšího přechodu do útoku měla armáda v AZZ zásoby na dva dny operace, a to v takové výši, která kryje i potřebu nově přidělených svazků a posi-

lových útvarů úderného uskupení.³⁾ Soustředí vyšší zásoby nebude účelné, protože nutno počítat s přemístěním AZZ za úderným uskupením a nelze tudíž ohrozit pohyblivost armádního týlu.

Velmi uvážlivě musí být také řešena otázka výše a rozložení pohyblivých zásob u svazků. Požadavek na pohyblivost týlu neztrácí svůj zásadní význam ani v obraně. Ta je dána především schopností dopravních prostředků vést pohyblivé zásoby. Proto je správné uvažovat, že při současném vybavení vojsk automobilní technikou je možné zvýšit pohyblivé zásoby jen přímo u zbraně nebo vozidla (průměrně lze počítat se zvýšením o 0,3 pp dělostřelecké munice a 0,25 n PHM pro kolová vozidla). U *prvosledových svazků* je třeba nepřetržitým přísunem zabezpečit, aby výše pohyblivých zásob neklesla více než o jednu třetinu. U *svazků určených do protiúderného a úderného uskupení* je třeba zabezpečit, aby při zasažení měly úplné pohyblivé zásoby. Toho lze dosáhnout jejich zvýšením, zejména u zbraně a vozidla, a to ve výši očekávané spotřeby za přesunu.

K úspěšnému splnění úkolů materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení musí sloužit i účinná opatření k ochraně a obraně týlu, a to zejména proti účinkům ZHN. Ze zpráv o taktice nepřítel víme, že by používal ničivé prostředky i na důležité objekty týlu s cílem oddělit bojující vojska od materiálních zdrojů a ochromit tak provádění týlového zabezpečení boje. Ochranu a obranu týlu musíme proto chápat jako součást operačního zabezpečení celé armády. Mají-li být tato opatření účinná, musí být předem dokonale připravena a intenzivně prováděna. V *obraně na široké frontě jde při řešení ochrany a obrany týlu zejména o tyto úkoly:*

Intenzivní radiální, chemický a biologický průzkum, prováděný v prostorech rozmístění týlových útvarů a zařízení i na příslunových a odsunových cestách, musí zabezpečovat včasnost opatření k nepřetržité činnosti týlu. V horském a zalesněném terénu musí být při tom zvláštní pozornost věnována důležitým objektům na komunikacích (soutěskám apod.).

Při rozmístění týlových útvarů a zařízení je třeba maximálně využívat terénu a do všech důsledků dbát na *zamaskování a utajení činnosti týlu*. Při nutných ženíjních úpravách terénu je třeba vždy počítat

s možnostmi jejich dokonalého zamaskování, neboť špatně zamaskované ženíjní úpravy terénu mohou způsobit více zla než užítu.

U týlových útvarů a zařízení musí být předem dokonale připravena opatření k odstranění následků napadení ZHN. Zvláštní pozornost je nutné při tom věnovat i *protipožárnímu opatření* a přípravě záložních prostorů a způsobům jejich zaujetí.

Ochrana a obrana *proti pozemnímu nepříteli* musí být nepřetržitá, neboť široká fronta dává vhodné podmínky k činnosti nepřátelských diverzních skupin. Veškerá opatření k ochraně a obraně týlu nesmějí být v žádném případě opomíjena, neboť mají vliv na úspěšné uskutečňování týlového zabezpečení operace.

Organizace obrany na široké frontě v horském a zalesněném terénu s plánovaným přechodem do rozhodného útoku zásadně ovlivňuje organizaci a činnost týlu. Za hlavní požadavek nutno považovat zásadu podřízení organizace týlu zámyslu obranné operace a zejména přechodu do útoku.

Týlové zabezpečení protiúderného uskupení

V tomto období musí týl armády souběžně zabezpečovat tři úkoly:

- vedení úporné obrany prvosledovými svazky;
- zasažení protiúderného uskupení;
- přechod do rozhodného útoku při zasažení úderného uskupení.

Souběžné plnění těchto úkolů je složité a vyžaduje vysokou operativnost v práci týlu armády. Při tom nelze vyloučit, že skutečný průběh přechodu do útoku nemusí probíhat podle dříve plánovaných variant. *Nejzákladnější otázkou bude vystihnout okamžik, kdy musí týl armády přenést těžiště svého úsilí na zabezpečení protiúderu a další útočné činnosti.* V té době budou svazky prvního sledu pokračovat v plnění úkolů úporné a aktivní obrany. Při tom se mohou opírat o dosavadní systém organizace týlu. Jejich týly nebude třeba přemísťovat, což jim umožňuje provádět odběry potřebného materiálu z AZZ, popř. z dočasně zřízených výdejních míst. Rovněž ve zdravotnickém a technickém zabezpečení nedojde k podstatným změnám. Nutno však předvídat, že ve směru zasažení protiúderného a úderného uskupení budou v jeho prospěch využity i prostředky prvního sle-

du. Zabezpečení svazků bránících první pásmo obrany nelze však v dané situaci považovat za druhořadou záležitost, neboť nesmí být oslabována jejich schopnost k úporné obraně.

Manévr týlu svazků protiúderného uskupení bude záviset na dosavadním prostoru jejich rozmístění. Každopádně nutno razit zásadu, aby se týl těchto svazků neodtrhoval od bojujících útvarů, přitom však neztěžoval rychlý přesun bojové sestavy na čáru zasazení. Prostředky nutné pro přímé zdravotnické a technické zabezpečení bude třeba přesunout s bojovou sestavou svazků. Vzhledem ke komunikační situaci a k celkovému zámyslu přechodu do útoku musí týl armády usměrnit rozmístění týlů svazků protiúderného uskupení. Za tím účelem musí stanovit a spolehlivě zabezpečit čáru zastavení divizních týlů a určit jim i prostory pro dočasné rozmístění. Ve zdravotnickém zabezpečení musí být vhodně uplatněn manévr divizních prostředků a armádních útvarů chirurgické pomoci.

V této situaci zůstane ještě AZZ v původním prostoru. Týl armády však musí být připraven k materiálnímu zabezpečení protiúderu. Kromě pohyblivé zálohy materiálu musí mít v pohotovosti i prostředky zdravotnického a technického zabezpečení a podle situace i být schopen rychlého přísunu materiálu ke svazkům. Tato opatření musí být v souladu s opatřeními k odstranění následků napadení ZHN. Odsuny raněných budou i v této době prováděny do dosavadní nemocniční základny frontu. V době zasazení svazků účerného uskupení organizace týlů svazků bývalého protiúderného uskupení zůstává prakticky beze změn. Úkolem týlu armády bude provést analogická opatření ve prospěch týlu nově přidělených svazků, jaká byla provedena u svazků provádějících protiúder. Mimo to bude nutné zabezpečit přesun nově přidělených svazků v armádním týlovém prostoru. Při zahájení útočné činnosti nelze vylučovat střetná sražení a součinnost se vzdušnými výsady. Velmi složitá bude také situace na komunikacích, a je proto třeba i uvažovat o potřebě vzdušného přísunu a odsunu. Výsledkem všech opatření týlu armády k zabezpečení přechodu do rozhodného útoku musí být vysoká pohotovost vojenského i armádního týlu ke plnění úkolů útočné operace.

Týlové zabezpečení útočné operace po přechodu do všeobecného útoku

Týlové zabezpečení útočné operace po přechodu do všeobecného útoku bude organizováno v podstatě podle platných zásad organizace týlu v útočné operaci. Zvláště v našem konkrétním případě bude především činnost bývalých svazků prvního sídla při obkličování a ničení nepřítele a značné prvky střetných sražení při rozvíjení útočné činnosti.

Týly útočících svazků se budou zpravidla jednou denně přemísťovat za vojsky s tendencí neodtrhávat se od nich a maximálně se k nim přibližovat. Nepřetržitě zdravotnické zabezpečení ve vojenském týlu bude zabezpečeno vzájemným manévrem divizních obvodů a armádních útvarů chirurgické pomoci, které se budou vzájemně překračovat. Hlavním hlediskem bude zabezpečení nepřetržitého zdravotnického odsunu a maximální využití kapacity zdravotnických útvarů.

Týly svazků se v útočném boji nebudou v prostorech rozmístění plně rozvíjet a důležitým úkolem bude sladit jejich činnost na místě s rychlým a včasným přemísťováním, aniž by byla narušena nepřetržitost činnosti týlu. Prakticky to znamená, že bude nutno před každým přemísťováním provést opatření k tomu, aby byl týl divize schopen okamžitě provádět přísuny.

Z hlediska organizace armádního týlu a prostředků týlu frontu určených k bezprostřednímu zabezpečení útočné operace je nutné provést následující opatření asi v tomto časovém sledu.

Především musí front svými prostředky zabezpečit v nejkratší době příjem raněných a nemocných od útočících vojsk. Původní frontová nemocniční základna byla rozvíjena zhruba při zadní hranici armádního týlového prostoru, což je od čáry zasazení úderného uskupení asi 90–100 km. Toto rozmístění frontové nemocniční základny zabezpečuje zasazení úderného uskupení a počáteční rozvíjení útočné operace. Při dalším postupu vojsk bude úsek odsunu narůstat a proto je třeba zříditi další sled frontové nemocniční základny s počtem lůžek odpovídajícím pravděpodobným zdravotnickým ztrátám z dalších dvou dnů operace. Nový sled frontové nemocniční základny bude nutno rozvinout již ke sklonku prvního dne zahájení útočné operace přibližně v prostoru původního druhého pásma naší obrany. Rozvinutí dalšího sledu frontové nemocniční základny bude plánováno přibližně ke konci třetího dne útočné

operace a to na směr hlavního úderu ve vzdálenosti nejméně 50 km od čáry dotyku.

Zdravotnické zálohy armády a zdravotnické prostředky určené k likvidaci následků po napadení ZHN nutno přemísťovat za postupujícími vojsky a umísťovat je na čarách rozvinutí divizních týlů, podél příčných komunikací a umožňovat tak jejich rychlý manévr.

Dosavadní rozmístění armádní zásobovací základny umožňuje ke konci prvního dne útočné operace provést přisun do divizních skladů bez jejího přemístění. Na konci druhého dne operace nutno v závislosti na postupu vojsk počítat s přemístěním AZZ do nového prostoru, který bude vzdálen od čáry dotyku zhruba 50 km. Úkolem týlu frontu bude, aby svými prostředky přisunul do nového prostoru rozmístění AZZ zásoby, jež zhruba postačí ke krytí spotřeby dalších dvou dnů operace. Dále je nutno plánovat přemístění AZZ podle postupu vojsk asi ke konci čtvrtého dne operace.

V **silničním zabezpečení** bude pro týl armády vytvořena nejsložitější operace prvního a druhého dne útočné operace. Prvního dne operace bude třeba prodloužit armádní vojenskou automobilní sil-

nici na čáru rozmístění divizních týlů, zčásti udržovat původní armádní příčnou cestu a současně zříditi na čáře divizních týlů úderného uskupení novou armádní příčnou cestu. Prakticky to znamená, že armádní vojenská automobilní silnice bude mít po prodloužení 80 km a obě armádní příčné cesty 70 km. Tím bude zcela vyčerpána kapacita kombinovaného silničního praporu a týl armády by neměl prostředky k zabezpečení záložní osy, kontrolovaných os a zálohu silničních prostředků. Druhého dne bude nutné prodloužit armádní vojenskou automobilní silnici o dalších 30—40 km a nově zříditi jednu armádní příčnou cestu v délce 50—60 km, přičemž dřívější armádní příčné cesty bude možno svinout. Celková délka obsluhovaných armádních komunikací bude tedy činit asi 180 km. Tato situace vyžaduje, aby týl frontu již prvního dne útočné operace prodloužil frontovou vojenskou automobilní silnici v závislosti na rozvinutí nového sledu frontové nemocniční základny. Druhého dne operace ji dále prodloužoval až do nového prostoru rozmístění AZZ. Za těchto podmínek by byl týl armády schopen svými prostředky zabezpečit zřizování a udržování nutných armádních cest.

V závěru je nutné uvést, že přechod z obrany na široké frontě do rozhodného útoku je z hlediska organizace a činnosti týlu složitý a pro týl velice náročný. K úspěšnému zvládnutí všech těchto složitých úkolů nutno při řešení otázek organizace a činnosti týlu vzít plně v úvahu a uplatňovat tyto hlavní zásady a požadavky:

- zabezpečit nepřetržitou činnost týlu na všech stupních a úsecích;
- organizaci a činnost týlu v obraně při překonávání horského a zalesněného terénu plně podřídit zámyslu budoucí útočné činnosti a vytvořit v tomto směru všechny nutné materiální, technické a zdravotnické předpoklady;
- důsledně koordinovat všechna opatření k zabezpečení přechodu do útoku jak týlu armády, tak i týlu frontu;
- plně využít předností pohyblivého vojskového i armádního týlu k zabezpečení nepřetržité bojové činnosti vojsk.

Při osvětlení daného tématu byly uplatněny některé nové názory na organizaci a činnost armádního týlu. Současnému úsilí o vyřešení uvedených otázek je prospěšné, aby tyto nové názory na organizaci týlu byly na všech stupních teoreticky dále zkoumány a prakticky při cvičeních, s cílem ověřit jejich správnost a vhodnost, přezkušovány. Výměnou zkušeností a společným úsilím tak najít dokonalé a charakteru soudobých operací zcela odpovídající řešení organizace týlu, materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení.

Авторы решают сложную тему по тыловому обеспечению перехода из обороны на широком фронте в решительное наступление на горно-лесистой местности, причем они приводят новые элементы организации оперативного тыла. В своей статье далее они затрагивают вопрос о тыловом обеспечении кооперативной группировки и обеспечении операции после перехода в решительное наступление.

Některé zkušenosti z metod práce štábu tankové divize

Major Karel Novotný

Článek uvádí zkušenosti z činnosti štábu tankové divize po obdržení rozkazu, při plánování a v průběhu boje na PVS.

Dále se zabývá systémem práce operačního oddělení a otázkou materiálního vybavení štábu svazku s důrazem na mobilnost a organizaci spojení.

Nové podmínky vedení soudobých operací vyžadují nové formy plánování i organizování boje. Práce štábu v dnešních podmínkách vedení boje a krátké časové lhůty pro přípravu rozhodnutí a zabezpečení jeho proniknutí do vojsk, vyžadují vysokou organizovanost a dělbu práce ve štábech všech stupňů. Množství úkolů, které orgány velení v soudobých bojových podmínkách plní, vyžadují přizpůsobit práci těchto orgánů změnám požadavků boje. Každá živelnost, neorganizovanost, nepružnost a nesprávné setrvání v zastaralých formách se musí zákonitě projevit jako brzda a vede k tomu, že štáb přestává být řídicím orgánem, stává se pouhým registrátorem činnosti vojsk, který je více nebo méně ve vleku událostí na frontě. Je pochopitelné, že s obdobným stavem se nelze spokojit. Trpí tím hodnota přípravy boje i vlastní jeho vedení a vojska jsou ponechávána v důležitých fázích boje bez účinné podpory ze strany vyššího štábu.

Velitelé a štáby v posledním roce vyrostli ve svých politických i odborných znalostech, získali řadu dobrých zkušeností, nedokázali však mnohdy plně přehodnotit formy své práce. Štáby cítily tento stav zaostávání a lze říci, že hledaly nové způsoby organizace boje. Mnohdy však toto hledání naráželo na tak zvané tradiční formy velení, které byly v rozporu s novými požadavky boje.

I v našem štábu došlo během uplynulého roku k hledání nových, lepších metod v práci, i k řešení otázek materiálního vybavení štábu s cílem vymýtít časové ztráty při řešení bojových úkolů, při zpracovávání bojové dokumentace s jejich doručováním do vojsk. V průběhu roku jsme došli k určitým zkušenostem a závěrům, vztahujícím se k metodě práce štábu tankové divize. A tyto zkušenosti, jako jednu z možných forem práce štábu, se pokusím rozvést v dalších částech článku, s důrazem na tyto otázky:

1. Metoda práce štábu po obdržení rozkazu (směrnice) armády.
2. Praktické příklady metody práce štábu svazku.
3. Systém práce operačního oddělení svazku.
4. Materiální vybavení štábu svazku s důrazem na jeho plnou mobilnost a organizaci spojení.
5. Závěr.

Především pokládám za nutné uvést některé všeobecné závěry pro možnou práci štábu a na praktických příkladech v další části článku ukázat jejich možné použití.

1. Metoda práce štábu po obdržení rozkazu (směrnice) armády

Po obdržení rozkazu (směrnice) armády je nutné, aby velitel a náčelník štábu, zástupce velitele, zástupce velitele pro věci politické, náčelník operačního oddělení, po případě ještě s jiným přízvaným funkcionářem (náčelníkem týlu), provedl prostudování úkolu. Přítomný náčelník operačního oddělení nebo starší pomocník náčelníka operačního oddělení toto zakreslí uhlem na mapu. Po 20 až 30 minutách vydá náčelník štábu (nebo osobně velitel) pomocí drátového (nebo bezdrátového) parafonu operačnímu oddělení a jednotlivým náčelníkům druhů vojsk a služeb krátký, uvážený, jasný a konkrétní zámysl k splnění úkolu. Závažné je při tom určení směru hlavního úderu (v obraně určení těch prostorů v terénu, na jejichž udržení závisí odolnost obrany), stanovení bojové sestavy a předpoklad zasazení druhého sledu.

Tento zámysl zakreslí starší pomocník náčelníka operačního oddělení do mapy 1 : 100 000, který se tím stává podkladem pro další práci štábu. Pod osobním vedením velitele divize (náčelníka štábu nebo náčelníka operačního oddělení), zpracovává starší pomocník náčelníka operačního oddělení v součinnosti s náčelníky druhů vojsk a služeb „Návrh grafického rozhodnutí“. Přitom velitel (náčelník štábu nebo náčelník operačního oddělení) svažuje navrhovaná opatření v duchu zámyslu a starší pomocník náčelníka operačního oddělení tato dílčí řešení zahrnuje do mapy „Návrh grafického rozhodnutí“.

Současné s touto prací probíhá příprava podkladů na jednotlivých odděleních štábu a styční důstojníci od útvarů (bylo by výhodnější, kdyby toto mohli plnit předem vycvičení důstojníci od štábu svazku) zakreslují do pracovních map úkoly svého útvaru, do pracovních sešitů si zapisují předběžná nařízení pro bojové zabezpečení, ochranu proti zbraním hromadného ničení (ZHN) i předběžná nařízení jednotlivých odborných náčelníků. Odborní náčelníci před vydáním těchto předběžných nařízení přednesou zásadní otázky pomocí drátového (bezdrátového) parafonu veliteli nebo náčelníkovi štábu či náčelníkovi operačního oddělení, pokud nepřednesli osobně informační zprávy u mapy „Návrh grafického rozhodnutí“. Takto organizovanou prací se dosáhne toho, že v době, kdy štáb dokončí zpracování návrhů, odjíždějí styční (směroví) důstojníci k útvarům s předběžnými úkoly a předběžnými nařízeními odborných náčelníků. Tím je zabezpečeno skoro souběžné zahájení prací na stupni divize i útvar.

Je pochopitelné, že tento způsob souběžného plánování vyžaduje, aby jednotlivým náčelníkům oddělení byla dána velitelem a náčelníkem štábu široká pravomoc v rozhodování a vydávání odborných pokynů podřízeným útvarům v duchu velitelem již vydaného zámyslu. Avšak v soudobých podmínkách vedení boje, za oboustranného používání zbraní hromadného ničení, nelze si představit, že by se dostavily úspěchy tam, kde by se na souběžném řešení úkolů nepodílel kolektiv štábu a kde přísná a neúčelná centralizace velení i v otázkách úzce odborných se stala brzdou rychlého rozhodování, souběžné práce a rychlého doručování úkolů do vojsk.

Další důležitou podmínkou je, aby velitel bez výjimečné a mimořádně závažné nutnosti svůj zámysl v průběhu plánování

neměnil, nýbrž pouze, je-li to nezbytně nutné, závažné otázky upřesnil. Měnění rozkazů nebo vydaných pokynů, či náčelníky vydaných nařízení, v žádném případě nepřispívá k plynulosti práce, narušuje klidnou organizovanost u podřízených a podstatně ztěžuje, někdy dokonce znemožňuje včas úkoly rozplánovat a doručit do vojsk.

Po vybavení styčných (směrových) důstojníků zakresluje postupně všichni náčelníci svá plánovaná opatření, pokud tak neučinili již při dohovoru, do mapy „Návrh grafického rozhodnutí“ na operačním oddělení se starším pomocníkem náčelníka operačního oddělení.

Ve stanovenou dobu přednese náčelník štábu podle zpracovaného „Návrhu grafického rozhodnutí“, který obsahuje i zásadní otázky materiálního technického a zdravotnického zabezpečení, komplexní informační zprávu za přítomnosti přízvaných funkcionářů. Je výhodné tyto funkcionáře nepovolávat osobně k veliteli, nýbrž je spojit parafony přímo na jednotlivá pracoviště, aby slyšeli informační zprávu a byli schopni (opět pomocí parafonu) přednést ty otázky, které velitel divize potřebuje upřesnit.

Informační zpráva náčelníka štábu obsahuje návrh i formulaci zámyslu, úkolů útvarů, úkolů druhů vojsk a řešení zásadních otázek materiálního technického a zdravotnického zabezpečení.

Starší pomocník náčelníka operačního oddělení sleduje přednášení informační zprávy, jednotlivá upřesnění a ihned provádí v mapě „Návrh grafického rozhodnutí“ příslušné opravy. Tuto mapu pak v konečné úpravě schvaluje velitel jako své grafické rozhodnutí a vydává podle ní v nařízenou dobu bojový rozkaz.

S konečným zněním seznámí pak náčelník štábu náčelníky oddělení, pokud nebyli přímo účastni a zapojeni parafonem na přednesu informační zprávy. Zpracovaný grafický dokument tímto okamžikem nabývá platnosti rozkazu a stává se základním dokumentem pro rozpracování ostatních potřebných dokumentů a pracovních map i pro zpracování dílčích rozkazů a nařízení podřízeným útvarům.

V této době už zatím štáby útvarů, na základě předběžných nařízení, které doručil styčný (směrový) důstojník, zahájily vlastní práci a nebyly odkázány čekat až do doby obdržení rozkazu.

Svoje rozhodnutí vyhláší velitel divize zpravidla na velitelském stanovišti podle mapy. Přítomni jsou především směroví (styční) důstojníci a někdy to budou velitelé útvarů. Avšak povolávat velitele útvarů není zcela výhodné, vycházíme-li z možnosti použití zbraní hromadného ničení. Zejména pak v průběhu boje bude nutné plně využívat styčných (směrových) důstojníků, nebo výjezdů velitele divize (hlavních funkcionářů) k veliteli útvaru.

Po vydání rozhodnutí se má přistoupit k organizaci součinnosti, při níž velitel upřesní se směrovými (styčnými) důstojníky nebo veliteli útvarů zásadní otázky plnění bojových úkolů. Organizaci součinnosti je možno provádět na mapách, plastickém stole a v některých případech v terénu. Stále zřetelněji vyvstává závažnost použití směrových (styčných) důstojníků. Je pochopitelné, že činnost těchto důstojníků nesmí být extrémní v tom, že by snad měla v celém rozsahu nahrazovat

osobní styk velitelů. Je však nutné zdůraznit, že ve většině případů budou veliteli odpovědní za přesné doručení, pochopení a plnění úkolu u pluku.

Rozvedený způsob metody práce, jako jeden z možných, se plně osvědčil v praktickém provedení na několika cvičeních, a to jak velitelsko-štábních, která nakonec nejsou reálným vodítkem, nýbrž i při cvičeních s vojsky. Zabezpečuje rychlé zahájení práce na všech odděleních štábu svazku, vytváří dobré podmínky pro souběžné plánování na stupni svazek — pluk a tím i včasné rozpracování úkolů u podřízených pluků a jejich doručení do jednotek.

*

V další části článku uvedu několik příkladů z praktického využití této metody práce štábu při cvičeních.

2. Praktické příklady metody práce štábu svazku

a) Při zahájení jednoho cvičení s vojsky obdržel operační dozorce svazku v 18.00 hodin rozkaz k zaujetí prostorů soustředění celou divizí. Ve 20.00 hodin byl veliteli divize předán rozkaz k provedení přesunu tankové divize z prostorů soustředění během noci na vzdálenost 80—130 km tak, aby divize dosáhla pohotovosti v novém prostoru do 05.00 hodin následujícího dne.

Štáb v této době musel kromě jiných závažných úkolů uskutečnit tato opatření:

- zajistit vyvedení štábu svazku do prostorů soustředění,
- zpracovat plán přesunu do nového prostoru soustředění,
- zpracovat plán bojového zabezpečení a ochrany proti zbraním hromadného ničení pro přesun a pro nový prostor soustředění,
- informovat podřízené útvary o situaci,
- zajistit proniknutí rozkazu o přesunu k podřízeným útvarům,
- zajistit kontrolu průchodu výchozími místy, kontrolu přesunů po osách, zaujetí nových prostorů.

Jakmile velitel oznámil svůj zámysl pro pochod a zaujetí nového prostoru, přistoupili náčelník štábu, náčelník operačního oddělení, velitel dělostřelectva a náčelník or-

ganizačně plánovacího oddělení týlu osobně ke zpracování grafického plánu vyvedení útvarů a jejich přesunu do nových prostorů soustředění. Přitom ženijní náčelník, chemický náčelník a zástupce velitele pro technické věci v krátkosti hlásili situaci a přednesli požadavky, které pokládali za nutné zahrnout do plánu přesunu. Dva pomocníci náčelníka operačního oddělení prováděli v té době časový rozpočet na jednotlivých osách přesunu a zároveň v součinnosti s náčelníky druhů vojsk a služeb seznamovali styčné důstojníky od útvarů (pomocníky náčelníků štábů útvarů), kteří v této době podle plánu již byli na štábu svazku nebo přicházeli, s plánem přesunu a nařízeními bojového zabezpečení, ochrany proti zbraním hromadného ničení i s odbornými nařízeními. Náčelník operačního oddělení předal styčným důstojníkům úkoly jednotlivých pluků a prověřil správnost jejich zakreslení na mapách styčných důstojníků.

Ve 21.45 hodin odejel ze štábu svazku poslední styčný důstojník (dostavil se na štáb opožděně) k jednomu z tankových pluků. V té době už většina útvarů obdržela telefonicky předběžné pokyny k vyvádění útvarů na určené osy přesunu. Útvary zahajovaly přesuny v době od 22.00 hod. do 23.30 hod. Styční důstojníci těch útvarů, které byly vzdáleny od štábu svazku až 100 km, předávali podrobný úkol velitelům útvarů už na pochodové ose.

Přes to, že časová lhůta pro přípravu a splnění úkolu přesunu byla podstatně omezena, dosáhl svazek většinou svých sil, osob a bojové techniky bojové pohotovosti v novém, nařízeném prostoru soustředění ve stanovenou dobu.

b) Jako druhý případ uvedu postup práce štábu při plánování protizteče tankovou divizí při cvičení s vojsky.

Veliteli divize byl předán dne 17. 9. ve 14.00 hodin rozkaz velitele armády (uvedeno pouze v hlavních rysech):

„Tanková divize ve druhém sledu armády splňuje a připraví protizteče:

- z čáry zasazení čís. 1 s úkolem zničit vklínivšího se nepřítele, obnovit obranu a vytvořit předmostí;
- z čáry zasazení čís. 2 s úkolem zničit postupujícího nepřítele, obnovit obranu a přejít do útoku ve směru jihozápadním.

Přesun provede po stanovených osách, jejichž průzkum nebyl proveden.

Pohotovost k plnění úkolu v prostorech soustředění ve 12.00 hodin dne 18. 9. 1959.“

Po prostudování úkolu hlavními funkcionáři byl ve 14.00 hod. vyhlášen náčelníkem štábu zámysl velitele k plnění úkolu a vydány pokyny k přípravě informačních zpráv v době od 16.00 do 17.00 hod.

Operační oddělení v době od 15.00 hod. do 15.30 hod. předalo podřízeným útvarům předběžná nařízení v tomto smyslu: „Připrav se k plnění úkolů v určených směrech na vzdálenost do 150 km. Pohotovost k plnění úkolu v 11.00 hod. 18. 9. Velitelé útvarů s hlavními funkcionáři dostaví se na velitelské stanoviště v 18.00 hodin“ (v této době nepřítel nezahájil ještě bojovou činnost, jinak povolání velitelů je nevhodné a je nutné využít styčných důstojníků nebo směrových důstojníků). Starší pomocník náčelníka operačního oddělení zahájil ihned práce na mapě „Návrh grafického rozhodnutí“ pro čáru čís. 1 a další pomocník prováděl totéž pro čáru čís. 2. Styční důstojníci od útvarů, kteří byli přítomni, zakreslili si do map postupné hlavní údaje, obdrželi předběžné pokyny pro organizaci bojového zabezpečení a ochrany proti zbraním hromadného ničení i předběžná nařízení od odborných náčelníků. Styční důstojníci odjíž-

děli k útvarům mezi 16.00—17.00 hod. se základními předběžnými údaji, takže v době vydávání bojového rozkazu velitelem divize měly štáby útvarů základní podklady pro přípravu rozhodnutí velitelů útvarů.

Tak na příklad u jednoho z tankových pluků štáb na základě těchto podkladů zpracoval schéma přesunu na čáru zasazení a velitel vydal předběžné rozhodnutí.

Teprve potom odjížděl na velitelské stanoviště divize, kde velitel divize v 19.00 hodin zahájil vydávání rozkazu. Velitelé útvarů se vraceli ke svým útvarům podle vzdáleností v době mezi 22.30—23.30 hodin.

Útvarům nebyl znám pouze časový rozpočet přesunu, který měl být velitelem předán až na organizaci součinnosti, jež měla být provedena zrána dne 18. 9. Ovšem tento časový rozpočet ve skutečnosti nijak nemohl ovlivnit práci štábů, které byly schopny plánovat veškeré úkoly i bez časového propočtu vlastního pochodu na čáru zasazení.

Při této souvislosti, abych zdůraznil závažnost souběžného plánování, uvedu několik propočtů, které vycházejí z popisovaného postupu práce štábu.

Celková doba pro přípravu protizteče v rámci svazku byla 22 hodin (od 17. 9. 14.00 hodin do 18. 9. 12.00 hodin). Vytvořením podmínek pro souběžné plánování mohly některé štáby útvarů zahájit práci už za 3 až 4 hodiny od okamžiku, kdy dostal úkol velitel divize. Znamená to, že útvarům zůstalo 17—18 hodin (pohotovost pro útvary stanovena na 18. 9. 11.00 hodin) a z toho pro upřesnění úkolů a doplňkové rozkazy pak ještě 13 hodin po návratu velitelů útvarů od velitele divize s konečným rozkazem. U těch útvarů, kde štáb nevyužil předběžných nařízení a pokynů někdy i v důsledku slabé připravenosti styčných důstojníků, bylo k dispozici pouze 12 až 13 hodin.

Uvedený příklad ukazuje jasně důležitost souběžného plánování; zjistilo se, že u těch útvarů, kde štáb nevyužil předběžných podkladů, které měl k dispozici a čekal až na konečnou formu rozkazu po příchodu velitele pluku, měl podstatně omezený čas pro vlastní práci i pro dovedení rozkazů až do rot a osádek. A tu se stalo, že u takových útvarů někdy rozkaz vůbec k veliteli čtyř nepronikl.

c) Jako třetí příklad uvedu možný způsob práce velitele a operační skupiny v průběhu boje na vyčleněném předsunutém velitelském stanovišti.

Ve většině případů vyjíždí s velitelem na předsunuté velitelské stanoviště, kromě ostatních vyčleněných zástupců a náčelníků, náčelník operačního oddělení, jako funkcionář odpovídající za chod práce na předsunutém velitelském stanovišti.

Na činnost náčelníka operačního oddělení

na tomto stanovišti u svazku bylo několik rozdílných názorů, které si ve své podstatě odporovaly.

Vyskytl se jednak takový názor, že je nutné, aby náčelník operačního oddělení osobně řídil práci na předsunutém velitelském stanovišti, zabezpečoval osobně před-

nášení informačních zpráv náčelníků velitelů a provádění informací o situaci. Tento názor vycházel z toho, že pro přímou práci s velitelem je nutné vyčlenit pomocníka náčelníka operačního oddělení, který je zároveň v přímém rádiovém (nebo telefonickém) spojení s velitelem útvarů a jménem velitele vydává rozkazy.

Druhý názor vycházel z toho, že je nutné na stupni svazek—útvary trvale zabezpečit osobní spojení velitele svazku s velitelem útvarů na síti velení. To podmiňovalo úzkou spolupráci velitele a náčelníka operačního oddělení, která v pohybových fázích byla uskutečňována pomocí rádiové stanice. Informovanost ostatních a jejich povolávání k přednášení informačních zpráv měl zabezpečovat podle pokynů náčelníka operačního oddělení jeho pomocník.

Podle mého názoru se zdá výhodnější, vycházet z druhého názoru. Praxe ukázala, že osobní styk velitele svazku (náčelníka operačního oddělení zastupujícího velitele) s velitelem útvarů uskutečňovaný i rádiem (telefonem) je velmi důležitým činitelem i pokud jde o vliv na morálku podřízených.

Velitelé útvarů v průběhu boje mohou odpovědněji přistupovat k plnění závažných rozkazů, jestliže jim tyto byly předávány buď graficky styčným důstojníkem s paraťou velitele (náčelníka operačního oddělení) nebo rádiem (telefonicky) osobně velitelem (náčelníkem operačního oddělení). Tito funkcionáři navzájem znali své hlasy jak v rádiové síti, tak v telefonní síti a měli k těmto rozkazům důvěru. Stávalo se totiž, že při rádiovém provozu byly mnohdy vysílány i zprávy falešné, které pochopitelně velitele mátlý a zbavovaly jistoty.

Vzhledem k tomu, že náčelník operačního oddělení byl v neustálém styku s velitelem, byl do podrobností informován o rozkazech a rozhodnutích velitele a mohl jednak pomocí svého pomocníka informovat štáb nebo vydávat pokyny pro přednášení informačních zpráv, jednak mohl kdykoli veliteli dát reálný návrh na řešení situace. A protože

nelze vést dvě pracovní mapy, zdálo se výhodné, aby pracovní mapu velitele vedl osobně náčelník operačního oddělení a z jeho pověření v určitých fázích boje pomocník náčelníka operačního oddělení.

Faktem zůstává, že v obou názorech vcelku nevyřešena zůstávala dobrá informovanost příslušníků představeného velitelského stanoviště. Časté přecházení a shromažďování značně narušovalo práci a prozrazovalo představené velitelské stanoviště. A proto v současné době je u svazku vyvíjen pro potřeby představeného velitelského stanoviště hlasitý telefon, který tento problém, jak je rozvedeno v další části, bude řešit.

V této souvislosti je nutné obrátit znovu pozornost na funkci směrových důstojníků.

Praxe potvrdila, že určité potíže při předávání rozkazů působí dosavadní systém styčných důstojníků. Štáb svazku není schopen vyčlenit potřebný počet důstojníků a řešit jejich vyčleňování z počtů útvarů je řešením nouzovým, které neodpovídá požadavkům soudobé práce štábů. I v uvedených příkladech bylo nutno, aby v některých případech orgán divize upřesňoval rozkaz předaný veliteli útvaru jeho styčným důstojníkem.

Je to zcela pochopitelné, poněvadž tito důstojníci jednak nejsou dostatečně vyškoleni po stránce vševojskové a jednak nemají dostatek zkušeností ze štábní a velitelské práce.

Je proto velmi nutné vytvořit s přihlédnutím k novým podmínkám boje u svazku v rámci operačního oddělení skupinu směrových důstojníků, kteří by byli pro tyto úkoly zvlášť připraveni už v míru a stali se tak plnohodnotnými příslušníky štábu svazku, a kteří by byli schopni bez dlouhých pokynů rozkazy předávat správně, v plném rozsahu. I v mírové službě by bylo těchto důstojníků plně využito jednak pro zabezpečení informací o podřízených útvarech a jednak k zesílení příslušníků operačního oddělení, kteří jsou dnes nadměrně zatíženi úkoly.

*

Cílem uvedených příkladů bylo ukázat na možných formách práce štábu tankové divize některé nové způsoby řešení úkolů v plánovacím procesu. Za důležité jsem považoval zejména otázky správného využití informačních zpráv, zahájení práce současně v celém štábu, dále vytvoření podmínek pro souběžné plánování na stupni svazek—útvary a rychlé doručování zpracované dokumentace (úkolů) podřízeným štábům, pomocí směrových důstojníků.

Vzhledem k tomu, že řídicím oddělením v plánovacím procesu i v průběhu boje je operační oddělení, pokládám za nutné v další části článku uvést možný systém práce operačního oddělení svazku.

3. Systém práce operačního oddělení svazku

Jako základ pro dobrou práci štábu je nutné vytvořit organizační podmínky. Podle mého názoru je v současné době nutné v zásadě vycházet z dosavadní organizační struktury štábu a k ní hledat nejvýhodnější způsoby organizace práce. Přitom je třeba podle mého názoru přiznat, že určitá nevýhoda je podřizovat veliteli přímo ženijního náčelníka a chemického náčelníka, poněvadž praxe ukazuje stále výrazněji, že úkoly těmto náčelníkům předává ve většině případů jménem velitele náčelník štábu, který s nimi rovněž provádí součinnost. Charakter jejich práce je v zásadě spojen s řešením otázek bojového zabezpečení. Stejně tak se vcelku u nás osvědčilo včlenění náčelníka topografické služby a orgánů protivzdušné obrany do struktury operačního oddělení. Výsledky ukázaly, že během roku i při cvičeních bylo otázkám protivzdušné obrany věnováno mnohem více pozornosti než dříve a to proto, že byly řešeny po vševojskové linii.

Rozvádím to zde proto, že činnost jmenovaných funkcionářů je bezprostředně skloblena s činností operačního oddělení.

Pokud jde o samotné operační oddělení, ukazuje se jako nutné a praxe to plně potvrdila, určit stabilně staršího pomocníka pro organizování součinnosti a zpracovávání grafického rozhodnutí pod vedením náčelníka operačního oddělení. Dále vyčlenit jednoho důstojníka plánujícího bojové zabezpečení a použití zbraní hromadného ničení i ochranu proti nim, který je v úzkém kontaktu s odbornými náčelníky. Konečně je nutné vyčlenit informační skupinu ve složení jeden důstojník operačního oddělení, který vede výkazovou mapu a s nímž spolupracují předem určení důstojníci jednotlivých oddělení.

Tito důstojníci jsou ve vzájemném styku a spojení parafonem a mají za úkol předávat na operační oddělení ihned veškeré získané zprávy. Tyto zprávy příslušník operačního oddělení (vedoucí této skupiny) zakreslí do výkazové mapy a vyhlásí štábu parafonem.

Zbývající příslušník operačního oddělení zesiluje informační skupinu a má za úkol plánovat přesuny.

Stávající obsazení dovoluje jen zcela omezený manévr silami a umožňuje zajistit příslušníkům tohoto oddělení pouze velmi omezené minimum odpočinku. Je otázkou, kdyby cvičení trvalo delší dobu, jak by tito lidé vydrželi s duševními i fyzickými silami. V době, kdy se vyčleňuje předsunuté velitelské stanoviště, stává se stav ještě kritičtější.

*

Při této příležitosti je nutno se zmínit ještě o jedné důležité otázce a ta se týká služby operačního dozorcího. Podle Polního řádu tuto službu vykonávají příslušníci operačního oddělení a oddělení průzkumu. To vcelku odpovídá požadavkům boje a potřebám štábu. Ovšem funkční povinnosti operačních dozorcích postupem času narůstaly a zdaleka neodpovídaly předpisům. Množství drobných úkolů, úkolů vůbec nesouvisících s otázkami taktického či operačního rázu, převažovalo a mnohdy ztěžovalo plnění hlavních úkolů. Přistoupili jsme proto v letošním roce k tomu, a praxe

nám potvrdila správnost tohoto rozhodnutí, že po zaujetí velitelského stanoviště stavíme z počtu důstojníků a poddůstojníků pomocných jednotek „dozorčího táborového soustředění“ s pomocníkem, jejichž pracoviště je od operačního dozorčího zcela odděleno a tito dozorčí zabezpečují plnění úkolů souvisejících s potřebami velitelského stanoviště. Operační dozorčí má pak stanoviště přímo na operačním oddělení a plní povinnosti spojené s přípravou a vedením boje v rámci celé divize.

Pokud se týká směrových důstojníků, budou-li ve štábu svazku, je možno plánovat jejich využití v operačním oddělení zejména v údobích plánování, což je zároveň i dobou největšího zatížení. Dosavadních styčných důstojníků nelze k plnění těchto úkolů plně využít.

Ještě jednu otázku pokládám za nutné zde zdůraznit, i když není bezprostředně spojena s operačním oddělením, ale má vliv na celou činnost štábu. Stále více se jeví nutnost vytvořit u velitelské rotы divize družstvo (četu) chemické, ženijní a strážní s potřebnými stroji pro přímé zajišťování velitelského stanoviště (předsunutého velitelského stanoviště).

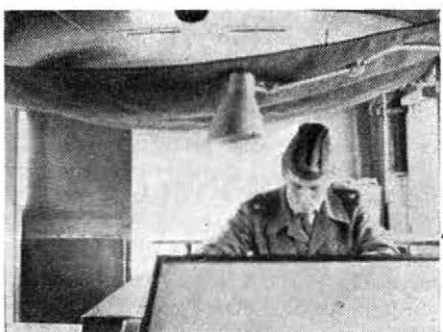
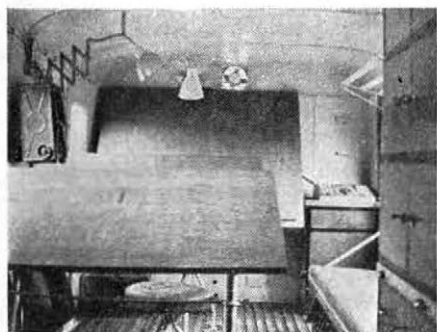
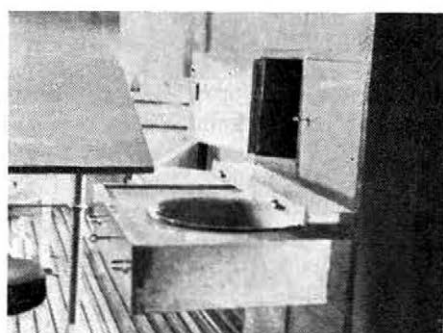
4. Materiální vybavení štábu svazku s důrazem na jeho plnou mobilitu a organizaci spojení

Stále rostoucí tempo a široký manévř vojsk vedl v posledních letech k tomu, že se neustále prohluboval a prohlubuje rozdíl mezi bojujícími sledy, jejich mobilitou, a na druhé straně velícími štáby, jejich statickým připoutáním k zaujatým prostorům.

K těmto rozporům dochází proto, že na jedné straně je plně zabezpečena dotace bojujících sledů mobilními prostředky, na druhé straně však u štábů zůstávají pro jejich práci v polních podmínkách ve výbavě hlavně stany. Počty štábních autobusů, které jsou k dispozici, nemohou zajistit plnou mobilitu štábů a tak mnozí příslušníci štábu jsou odkázáni rozvíjet své pracoviště ve stanech, které rozhodně pro tyto účely už přežily svou dobu.

Velmi často zejména při bojové pohotovosti, ale i při všech druzích cvičení bylo nutné urychleně zahájit práci v celém štábu. I když byla pokud možno vysílána dopředu rekognoskační a ubytovací skupina pro přípravu místa velení, nemohla tato skupina připravit pracoviště. Jednak proto, že na starém místě nemohla zrušit pracoviště a použít stanů na novém místě, poněvadž štáb ještě pracoval a jednak proto, že časový rozdíl mezi příchodem skupiny a příchodem štábu nebyl tak veliký, aby skupina s omezenými počty byla schopna velitelské stanoviště plně rozvinout. Proto se zrodil nápad, který vyplýval z charakteru boje tankové divize, uzpůsobit pracoviště tak, aby byla pohyblivá, zabezpečovala průchodnost těžko sjízdnými místy s možností okamžitého zahájení práce, poskytovala co nejvýhodnější podmínky pro práci s mapou, zabezpečovala možnost pohybu bez rušení pracujících při organizaci součinnosti a zároveň mohla poskytnout i možnost odpočinku.

Výsledkem byl podaný zlepšovací návrh na nové uspořádání vnitřního zařízení štábních autobusů s připojením vleků (viz fotografie na str. 103). Podle tohoto návrhu zhotovený prototyp je v používání u operačního oddělení již skoro dva roky. Zatím se nestalo, že by tento štábní autobus s vlekem, ať už to bylo v letních nebo zimních či podzimních a jarních povětrnostních podmínkách, při přesunech a zaujímání míst velení i v obtížném terénu způsobil jakékoli obtíže. A přitom vždy zabezpečoval okamžité zahájení prací na

operačním oddělením. Byl operačním oddělením tankové divize použit při všech cvičeních. V současné době je už podobným zařízením vybaveno velitelství dělostřelectva, technické oddělení a tyl, a rovněž se plně osvědčuje. Toto zařízení vytvořilo dobré podmínky pro rychlou práci štábu ve všech fázích boje a přispělo podstatně ke zmobilnění štábu, odstranilo nutnost stavění stanů a tím i zbytečný balast z výstroje štábu, včetně skupin pro stavění stanů. Těchto lidí mohlo být účelněji použito na jiném úseku.

Druhým problémem, který značně ztěžoval práci na velitelském stanovišti, byla nutnost neustálého přecházení mezi pracovišti, přenášení map, dokumentů a podobně. Vhodným využitím parafonů — dispečinku byla i tato otázka vyřešena. Praxe ukázala, že toto technické zařízení by se mělo v krátké době stát nedílnou součástí velitelského stanoviště svazku. Vytváří výhodné a klidné podmínky pro práci, rychlou informovanost štábu a zabezpečuje přednášení informačních zpráv veliteli, náčelníkovi štábu, operačnímu oddělení všemi náčelníky přímo z pracovišť bez přecházení. Kdyby bylo technicky proveditelné spojit toto zařízení bez velkého a nákladného vybavení s přenášením obrazu, pak se domnívám, že by bylo zabezpečeno vytvoření nejvýhodnějších podmínek pro dobrou organizaci práce na velitelském stanovišti. Výhodou je, že je možno parafonů využít i při krátkých zastávkách během pohybových fází boje, poněvadž zabezpečují rychlé rozvinutí. Pro pohyb bylo by nutné vyvinout bezdrátové zařízení.

Určité potíže působí ještě, jak potvrdilo i poslední cvičení, informovanost a součinnost na předsunutém velitelském stanovišti při jeho vyčlenění. V současné době je vyvjen

pro toto místo velení hlasitý telefon, který by zabezpečoval informovat přímo z pracoviště velitele náčelníky na pracovištích a přijímat od nich informační zprávy.

Ochrana osob vyčleněných na předsunuté velitelské stanoviště je řešena nedostatečně. Stávající vybavení tohoto stanoviště štábními autobusy (i umístěním pojítek) nezabezpečuje minimální ochranu této skupiny, která se při přiblížení k bojujícím sledům značně od nich odlišuje. Otázka, jak se zdá, je v současné době řešena konstrukčními úpravami obrněných transportérů. Mám za to, že to bude jeden z výhodných prostředků pro velení z předsunutého velitelského stanoviště. I vědecká konference vznesla podobný požadavek. Je nutné ovšem zdůraznit, že posouzení vybavy těchto obrněných transportérů, uzpůsobení instalovaných pracovišť a jejich praktické vyzkoušení při déle trvajících cvičeních s vojsky je nutno zadat útvarům, především tankovým divizím, které jich budou převážně využívat pro práci na předsunutém velitelském stanovišti v pohybových fázích boje.

Dalším technickým prostředkem, s nímž je zatím velmi málo praktických zkušeností, je používání vrtulníků. Naše poslední cvičení ukázalo, že s použitím tohoto dobrého technického prostředku se štáb ještě nevyrovnal. Přidělené vrtulníky byly vcelku málo využívány a to ještě ne vždy zcela účelně. Mám za to, že příčina je nutno hledat v tom, že štáby nemají praktických návyků a zkušeností. Přidělení těchto prostředků jen pro zcela omezenou dobu a jen pro některá cvičení, nestačí k tomu, aby se zvládnula problematika jejich využití, i když po stránce teoretické jsou snad otázky vcelku jasné. Myslím, že by bylo výhodné přidělit svazkům tento prostředek pro jejich potřeby v průběhu výcvikového roku, aby se štáby naučily ve svých plánech s tímto prostředkem počítat. Při cvičení byl např. takový okamžik, že bylo nutné co nejrychleji odeslat styčného důstojníka s rozkazem k praporu vyslanému na likvidaci výsadků, který byl už na pochodové ose. Nikoho z těch, kteří vysílali styčného důstojníka a předávali mu rozkazy, nenapadlo využít k tomu vrtulníka a styčný důstojník odjel autem, čímž pochopitelně doručení rozkazu značně zpozdil. Příčina je v tom, jak už jsem o tom hovořil, že příslušníci štábu nejsou navyklí tohoto prostředku využívat.

*

S otázkou materiálního vybavení úzce souvisí prostředky a organizace spojení.

Spojení je nutno v zásadě organizovat ze tří míst a to z předsunutého velitelského stanoviště (PVS), z velitelského stanoviště (VS) a týlového velitelského stanoviště (TVS) s využitím všech stávajících technických prostředků spojení — telefonu, dálnopisu, rádia, styčného orgánu a spojky. Pojítka učenit do tří hlavních spojovacích uzlů na PVS, VS a TVS a z těchto míst rozvinout spojení s nadřazeným štábem a podřízenými jednotkami. Kromě toho z hlediska součinnosti, vzájemné informovanosti a možnosti přenesení velení je třeba zabezpečit spolehlivé spojení mezi místy velení (mezi VS, TVS a PVS) buď přímými spoji nebo přes pomocné spojovací uzly.

Spojovací uzel na velitelském stanovišti

vybavit místní a dálkovou telefonní ústřednou s východy jen pro omezený okruh hlavních funkcionářů štábu. Dále pak hlasitým telefonem nebo dispečinkem (parlafonem) pro místní součinnost, jednotnou výpravnou a dálnopisnou stanicí a telefonní hovornou, podací stanicí se skupinou 1—6 spojek a skupinou rádiových stanic.

Spojovací uzel na předsunutém velitelském stanovišti vybavit telefonní ústřednou, hlasitým telefonem, skupinou spojek a skupinou rádiových stanic.

Spojovací uzel na týlovém velitelském stanovišti vybavit telefonní ústřednou, podací stanicí se skupinou spojek a skupinou rádiových stanic.

Pomocný spojovací uzel vybavit telefonní ústřednou a skupinou směrových a rádiových stanic.

Během boje principiálně vycházet ze zásady, že velitel velí z velitelského stanoviště a pouze na důležité momenty v bojové činnosti (jako je zasazení prvního či druhého sledu, odražení protizteče, násilný přechod vodního toku, organizace součinnosti či rekognoskace) vyjíždí buď k některému z útvarů nebo na předem určené velitelské stanoviště, to jest do míst, která jsou z hlediska uskutečňování velení technickými prostředky už předem připravena. Na těchto místech zůstane velitel nutnou dobu a poté se buď vrátí na velitelské stanoviště anebo velitelské stanoviště dostihne velitele.

Připravené předem určené velitelské stanoviště bude výhodné trvale obsazovat skupinou důstojníků, příslušníků štábu (pomocníků) v čele se zástupcem velitele svazku s důrazem na dobu, kdy toto není obsazeno velitelem a jeho operační skupinou. Operační skupina bude zpravidla sestavována podle rozhodnutí velitele. Ve většině případů je ve složení operační skupiny velitel dělostřelectva, operační důstojník dělostřelectva, náčelník průzkumu dělostřelectva (vysílaný již předem), náčelník operačního oddělení s jedním (i dvěma) pomocníkem, ženijní náčelník, chemický náčelník, náčelník průzkumu (s pomocníkem), náčelník 6. oddělení, náčelník spojení, skupina strážných, pořádkových orgánů, skupina rekognoskační (pouze pro předem určené velitelské stanoviště), obsluhy rádiových stanic.

Jak již bylo uvedeno, je výhodné obsazovat předem určené velitelské stanoviště velitelem a operační skupinou jen na zcela omezenou dobu. Důvody pro to jsou následující:

- šířky činnosti tankové divize (8—12 km) v útoku neumožňují v žádném případě v našich terénních podmínkách (ani jinde) pozorování do celého úseku. V převážné většině bude možno pozorovat úseky (a to ještě omezeně) na směru hlavního úderu svazku. Tím se podstatně snižuje hodnota osobního pozorování velitelů;

- současná pojítka s danými výkony nezabezpečují při častém přemísťování trvale neselhávající spojení, to jest i velení. V takových případech je nutné využívat mezistanic, které ovšem nezajišťují přímý styk. Je pak nutné se spoléhat na předávání zpráv i rozkazů prostřednictvím obsluhy, což nezaručuje jejich rychlé a přesné předávání;

- pracovní podmínky na předem určeném velitelském stanovišti jsou velmi ztížené, kladou vysoké požadavky na trvalé vypětí osob vyčleněných pro toto místo velení, čímž vzniká snadno vlivem únavy nervosita. A přitom osob a materiálu vyčleněných na velitelské stanoviště není plně využito. Je možné namítnout, že by bylo možné provádět výměnu těchto osob. Ovšem ne všechna oddělení mohou toto zabezpečit.

Z á v ě r

Použití moderních prostředků při vedení boje přináší řadu problémů, s nimiž se musí v současné době naše štáby vyrovnávat a hledat nové formy ve způsobech organizace velení vojskům. Jsem si vědom, že tato široká problematika nemohla být plně vyčerpána jedním příspěvkem. Ve své práci jsem se snažil ukázat na řešení některých otázek tak, jak k nim přistupoval štáb tankového svazku v průběhu výcvikového roku 1959.

Všechny uvedené metody práce byly prakticky vyzkoušeny v řadě procviků a štábních nácviků i cvičení s vojsky a ukázaly se být vhodné pro práci štábu svazku. Zejména pak prohlídka, kdy byla vyvedena vojska a při ní i plnění bojových úkolů bylo co nejvíce přiblíženo možným podmínkám vedení boje, znovu potvrdila správnost našich názorů, včetně těch, které jsou zaměřeny na materiální vybavení štábu.

Řadě uváděných otázek byla věnována ve štábu pozornost již dříve a

s jeho příslušníky i prodiskutována, takže jejich rozvinutí a praktické uplatnění mohlo být účinně sledováno během celého roku i u podřízených útvarů. Úzký kontakt byl navázán i s vědeckou komisí při VA AZ v Brně, zejména pokud šlo o řešení otázek zmobilizování štábu, s důrazem na pře-
zkoušení štábního autobusu (zlepšovací návrh polního pracoviště mjr. Novotného, kpt. Bažanta a mjr. Peroutky) a dispečinku, jejichž výstavba byla uskutečněna již v roce 1958. Jak ukazují přiložené fotografie prototypů našich štábních autobusů, jsou v nich vytvořeny dobré podmínky pro práci i odpočinek (v závěsné plachtě), aniž je nutno přitom práci přerušovat.

Řada otázek zůstává stále ještě nedořešena a bude vyžadovat, aby jim v průběhu letošního roku byla věnována zvýšená pozornost. Jsou to zejména otázky spojené s nutností organizovat těsnou a trvalou součinnost příslušníků oddělení průzkumu a oddělení operačního, která zatím byla organizačně zabezpečována při bojovém poplachu umístěním příslušníků oddělení průzkumu přímo na pracovišti operačního oddělení. Další otázkou, kterou bude nutno řešit, je problematika pořádkové služby, která zatím stále trpí nedostatky, zejména proto, že pro plnění těchto úkolů nejsou lidé systematicky připravováni, jelikož u tankové divize je podstatný nedostatek lidí, kterých by mohlo být k těmto účelům mimo plnění plánovaných funkcí využito tak, aby na druhé straně nebylo ohroženo vyvedení bojové techniky nebo snížena bojeschopnost zbraní.

V dalším bude nutné dojít k jednomu řešení otázek spojených s protivzdušnou obranou a dosáhnout toho, aby tyto otázky se staly nedílnou a důslednou součástí vševojskové přípravy. Otevřenou a v praxi nedostatečně ověřenou zůstává stále ještě otázka umístění zástupce velitele pro technické věci a technického oddělení v boji i jeho součinnost s týlem. Objevují se zde dvě hlediska. Jednak důležitost těsné součinnosti zástupce velitele pro technické věci s velitelem svazku v průběhu boje tankové divize, vzhledem k rychlé reakci na zabezpečení manévru dílenskými a vyprošťovacími prostředky a tím zajištění včasného vrácení tanků na bojiště (umístění zástupce velitele pro technické věci v tom případě na velitelském stanovišti), jednak na druhé straně nutnost těsné spolupráce s náčelníkem týlu při zásobování (umístění zástupce velitele pro technické věci v tomto případě na týlovém velitelském stanovišti) a závislost technických orgánů na zásobovacích i dopravních orgánech týlu. Mimo to je zde řada dalších otázek úzce spojených s problematikou vedení boje za použití zbraní hromadného ničení a silné činnosti letectva.

Domnívám se, že můj článek se stane podkladem pro vyslovení dalších zkušeností a názorů na organizaci práce a materiální zabezpečení štábů svazků vzhledem k tomu, že tyto otázky jsou v současné době velmi aktuální a vyžadují rychlého řešení.

Автор указывает опыт работы штаба танковой дивизии после получения приказа, во время планирования и в ходе боя на КНП. В дальнейшем он обсуждает систему работы оперативного отдела и вопрос материального обеспечения штаба соединения, с упором на мобильность и организацию связи.

Současný stav a vývoj výzbroje obrněných vojsk armád kapitalistických států

Článek podává stručnou informaci o současném stavu a vývoji tankové výzbroje, o dopravních prostředcích a prostředcích technického průzkumu v kapitalistických státech.

Podle hodnocení vojenských odborníků kapitalistických států neodpovídá zavedená tanková bojová technika armád kapitalistických států současným takticko-technickým požadavkům. Např. podle velitele kontinentálního velitelství amerických pozemních sil generála Bruce C. CLARKa neodpovídá současná americká tanková výzbroj, tj. lehký tank M 41, střední tanky M 48 a M 47 a těžký tank M 103, současným požadavkům vedení boje a operace a celkové světové úrovni. Hlavní nedostatky se projevují v malém akčním rádiu (průměrně 130 km), ve velké váze vozidel, v malé palebné síle tankových zbraní a v nevyhovující přesnosti střelby. Mimo to některé typy tanků vykazují velkou poruchovost způsobenou nevhodným materiálem a konstrukcí. Tak např. u tanku M 47 bylo použito nevyhovujícího materiálu k výrobě vodících listů kanónů, které se zadíraly a u tanků M 48 dochází k častým poruchám převodových skříní.

Podobně negativně hodnotí americké tanky, které jsou ve výzbroji západoněmecké armády, i západoněmečtí vojenští odborníci.

Britské tanky mají ještě menší bojovou hodnotu než americké vzhledem k větší váze (střední tank Centurion váží asi 50 tun a těžký tank Conqueror váží 63 tun) a vzhledem k nevhodnému tvaru korby a zvláště věže.

K odstranění těchto nedostatků se ve Spojených státech amerických, v Německé spolkové republice a ve Velké Británii intenzivně pracuje na konstrukci nových středních tanků, které mají nahradit současně střední a těžké tanky. Nový americký tank má být vyzbrojen výkonným dělem nebo řízenou střelou, které by byly schopny ničit všechny typy tanků protivníka a jeho akční rádius má být při nejmenším 320 km. Ostatní bojové vlastnosti mají být alespoň takové jako u současných středních tanků.

Uvedeným požadavkům se přibližuje americký střední tank M 60, i když ještě není konečným řešením vývoje nového tanku. Tank M 60 má kanón ráže 105 mm, váží 46 tun, má dieselový motor a jeho akční rádius je větší než 320 km, neboť má nádrže na 1300 litrů PHM. Konstrukce tanku není ještě zcela ukončena, i když firma Chrysler Corp. dostala v květnu 1959 zakázku asi na 200 tanků. Korba tanku s motorem je nové konstrukce, zatím co věž je převzata z tanku M 48A2 a kanón je britského původu.

V konečné fázi vývoje nových amerických středních tanků mají tyto zbraně vážit 25 až 35 tun a mají být vyzbrojeny kanóny ráže 105 až 155 mm střelejícími speciálními protipancéřovými střelami s velkou počáteční rychlostí.

Všechny vyvíjené střední tanky mají být schopny exploatace při teplotách od minus 320 °C do plus 520 °C bez pomocných zařízení a při teplotách od minus 540 °C s pomocnými zařízeními. Skladování tanků (konservování) má být možné v rozmezí teplot od minus 620 °C do plus 710 °C.

Tanky mají být přizpůsobeny ke kolektivní ochraně osob proti účinkům zbraní hromadného ničení.

V Německé spolkové republice se dokončují prototypy několika středních tanků, z nichž jeden, který je řešen ve spolupráci s britskou armádou, má vážit 35 tun a má být vyzbrojen kanónem ráže 105 mm. Je pravděpodobné, že celková koncepce tanku bude obdobná jako u bývalého německého tanku Panther, neboť vedoucí postavení v jeho vývoji má firma Henschel, která za druhé světové války vyráběla tanky Panther. První prototypy tohoto tanku mají být zkoušeny pravděpodobně v březnu t. r. Německé velení předpokládá objednat asi 2000 nových západoněmeckých středních tanků, kterými by byla přezbrojena podstatná část německých obrněných divizí.

Mimo uvedený střední tank spolupracuje západoněmecké velení na konstrukci nového středního tanku s francouzskou armádou a s belgickým zbrojním průmyslem. Cílem všech těchto prací je nahradit nevyhovující americké a britské tanky, které jsou v současné době ve výzbroji západoevropských armád. K tomuto přezbrojování může však dojít až po ukončení zkoušek vyhovujících prototypů a dodávkách zbraní ze sériové výroby, tzn. v letech 1963 až 1964.

Lehké americké tanky M 41 mají být nahrazeny novými tanky a kanóny ráže 90 mm (M 41 má kanón 76,2 mm). Všechny lehké tanky mají být obojživelné a schopné dopravy vzduchem. Ke splnění těchto požadavků mají mít slabší pancéřování. V konečném stadiu vývoje mají americké lehké tanky vážit maximálně 15 až 18 tun. Ve výzbroji francouzské armády a některých západoevropských armád zůstanou francouzské lehké tanky AMX 51 (váží 14 tun a jsou vyzbrojeny kanónem 75 mm), které jsou považovány za nejvýkonnější současné lehké tanky armád kapitalistických států.

V dalším vývoji tanků jsou řešeny motory pro různá paliva a ve Spojených státech amerických a ve Velké Británii jsou řešeny možnosti použití atomového pohonu v tancích.

*

Dalším úkolem, který je v současné době řešen v armádách hlavních kapitalistických států, je zlepšení prostředků protitankové obrany tak, aby hlavní tíhu boje s tanky protivníka neunesly vlastní tanky, jejichž vlastností má být především využito k palebné podpoře pěchoty a k ničení živé síly a palebných prostředků protivníka.

Dosavadní tarasnice a bezzákluzové kanóny, např. americká tarasnice 88,9 mm M 20 Bazooka, 106mm bezzákluzový kanón, 120mm britský bezzákluzový kanón a 75mm francouzský bezzákluzový kanón mají být postupně nahrazeny výkonnějšími reaktivními zbraněmi. Převážně jde o protitankové řízené střely, které mají účinný dostřel 1,3 až 3,5 km a probíjejí pancíř o síle až 450 mm. Zatím se plně osvědčily francouzské střely SS-10 a SS-11 s dostřelem 1,5 a 3,5 km, západoněmecká střela typu 810 s dostřelem 1,6 km, britská střela VICKERS 891 s dostřelem 1,6 km a švýcarská střela MOSQUITO s dostřelem 1,8 km. Všechny tyto střely jsou naváděny na cíl signály vysílanými po drátech. Pracuje se na vývoji protitankových řízených střel s pasivním samonaváděním (na základě infra-techniky) a s účinným dostřelem 6 km. Tyto střely však jsou v počátečním stadiu vývoje, takže je nelze zatím prakticky hodnotit.

Velení americké armády řeší v současné době ještě dva důležité problémy v oboru výzbroje obrněných vojsk: zvýšení pohyblivosti a snížení počtu dopravních vozidel v obrněných svazcích a jednotkách a technické prostředky průzkumu obrněných vojsk.

K zvýšení pohyblivosti a snížení počtu dopravních vozidel v obrněných svazcích a

jednotkách má být upuštěno od standardních nákladních automobilů a namísto nich mají být zavedena vozidla systému GOER. Tato vozidla, která se skládají z výkonného a velmi pohyblivého jednoosého tahače a návěsu, jsou schopna překonávat terén nedostupný pro normální vozidla a dopravit šestitunové až šestnáctitunové náklady, čímž jedno vozidlo GOER nahradí 3 až 6 normálních vozidel. Tahač má spalovací motor o výkonu 260 KS, dosahuje rychlosti 55 km/hod. a má akční rádius 480 km. Vozidla GOER jsou obojživelná a jsou zvláště výhodná pro dopravu PHM, různého materiálu, dále jako střežecké ústředny a štábní vozy. Prototypy vojenských vozidel systému GOER jsou v současné době ve zkouškách.

Nové technické prostředky průzkumu mají zabezpečit rychlé a přesné zjišťování cílů a pozorování bojiště. Tento úkol je řešen průzkumnými bezpilotními prostředky, např. typu SD-3.

Jsou to malé bezpilotní letouny dálkově řízené rádiovými povely. Jsou schopné činnosti za každého počasí a jsou vybaveny nejmodernějšími průzkumnými přístroji. V přední části jsou umístěny fotografické přístroje. V noci se přidává samočinné zařízení pro bleskové osvětlení krajiny. Dále může být prováděna infrafotoografie ve dne i v noci pomocí speciální osvětlovací výbojky, která je zdrojem infračerveného záření. Místo těchto přístrojů může být zamontována televizní snímací kamera nebo zařízení pro radiolokační průzkum.

Průzkumný bezpilotní prostředek SD-3 váží 300 kg, má dostup do 12 000 m, rychlost letu 600 km/hod. a akční rádius asi 200 km. Hlavní výhodou bezpilotního prostředku je, že tvoří malý cíl a může působit v malých i velkých výškách. V poslední době jsou konány pokusy s programovým řízením, které nelze rušit. Tyto pokusy jsou údajně úspěšné.

Mimo uvedené hlavní vývojové úkoly je v americké armádě prováděno přezbrojování transportérů starších typů za transportéry M 113, které se vyznačují malou bojovou vahou (10 tun), velkou pohyblivostí a jsou obojživelné. Firma Food Machinery and Chemical Corp. dostala již objednávku na 900 těchto transportérů. Rovněž západoněmecká armáda nahrazuje nevyhovující americké transportéry M 75 za nové transportéry britské a francouzské konstrukce.

Z uvedeného hodnocení kapitalistických vojenských odborníků vyplývají nedostatky současné výzbroje obrněných vojsk armád hlavních kapitalistických států, tj. nízké bojové hodnoty současných tanků, potíže v zásobování obrněných svazků a jednotek a nízká úroveň technických prostředků průzkumu. Ze zaměření vývoje je zřejmé, že obrněná vojska hlavních kapitalistických armád budou postupně výzbrojována výkonnějšími zbraněmi, avšak konvenční konstrukce, to znamená, že nelze očekávat ve výzbroji nově zbraně založené na zcela nových principech.

Статья вкратце повествует о современном состоянии и развитии вооружения, о средствах транспорта и средствах технической разведки в капиталистических государствах.

Jak zlepšit velení vojskům

(VM čís. 6/1959)

Major Jakoby předkládá ve svém článku návrh na uspořádání velení na představeném velitelském stanovišti motostřelecké divize za vedení boje a na úpravu metodiky práce štábu divize.

Vzhledem k tomu, že podle mého názoru nelze v plné míře souhlasit s návrhy autora, chtěl bych ve svém diskusním příspěvku vyjádřit svůj názor na systém velení na stupni motostřelecké divize při vedení boje.

Autor článku správně poukazuje na některé, i když ne všechny nedostatky ve velení, které se doposud u některých štábů svazků projevují při cvičeních a které pramení z malé praxe a zkušenosti mnohých příslušníků štábu na jedné straně a z málo pružného a ne tvůrčího přístupu k řešení problematiky velení v soudobém boji. Přesto však nelze tyto nedostatky paušalizovat a je třeba reálně vidět, že zvláště v poslední době bylo v otázkách velení uděláno již mnoho a většina štábů svazků i armád si osvojuje již správné návyky a přijímá reálné opatření ke zkvalitnění velení. Stejně tak v otázkách využívání technických prostředků, které jsou v současné době k dispozici, štáby reálně vycházejí ze stávajících možností. To dokázala i diskuse k otázkám velení ve vojenském tisku, včetně konference o velení pořádané MNO/GŠ v říjnu 1959, která jasně vytyčila linii, podle níž je nutno se řídit.

Jestliže autor článku vidí nedostatky v řešení otázek velení v tom, že se „fantazíruje o prostředcích, které jsou otázkou budoucnosti a dalekého vývoje“, mám za to, že v tom není podstata. Hlavní příčina tkví často ještě v tom, že ne dost účelně je využíváno těch prostředků, které jsou v současné době k dispozici. Přitom však ani tak nelze kategoricky odmítat všechny, často velmi podnětné návrhy na využití moderní soudobé techniky, které vycházejí z bližší perspektivy. Zvláště ve vědecké práci a tedy i v odborném vojenském tisku je naopak účelné a správné řešit otázku s předstihem, aby s využitím názorů širokého okruhu příslušníků velitelského sboru naší armády byl správně usměrněn další vývoj techniky ke zkvalitnění velení.

Autor článku správně poukazuje na dů-

ležitost správného řízení a organizace práce hlavních funkcionářů a složek štábů, zvláště velitele divize, náčelníka štábu a náčelníka operačního oddělení.

Kořeny nedostatků při velení vidí autor v tom, že:

a) *Rozhodnutí velitele je zpracováno a vydáno správně, ale proniká pozdě do vojsk, čímž se stává bezcenným.*

b) *Rozhodnutí je zpracováno bez využití štábu, který nemá přehled o situaci a někdy se o něm dozví až později. V důsledku toho rozhodnutí není všestranně promyšleno do všech důsledků a ani není kolektivním úsilím celého štábu uváděno v život.*

S prvním důvodem, jakožto příčinou nedostatků ve velení, je jistě třeba v plné míře souhlasit. Pomalé pronikání rozkazů a nařízení k podřízeným a stejně tak na druhé straně předávání hlášení nadřízeným štábům je stále ještě slabým místem v celém systému velení. Je však otázkou, zda autorem navrhovaný způsob organizace představeného velitelského stanoviště divize včetně nástupu systému práce jednotlivých náčelníků tento základní nedostatek odstraní. O tom se však zmíním v další části příspěvku.

Druhý důvod, který uvádí autor jako příčinu nedostatků ve velení, je značně nejasný. Má snad autor na mysli okolnost, že velitel divize by měl zásadně každé své rozhodnutí vydávat až po projednání se štábem, že by se neměl nikdy rozhodovat bez informačních zpráv a návrhů příslušných náčelníků? Myslím, že to nelze brát paušálně jako stále platnou zásadu. Při vysoké dynamičnosti soudobého boje nebudou řídké případy, že velitel divize, který se dovede dobře orientovat ve vševojskových problé-

mech soudobého boje a zná hlavní zásady použití druhů vojsk, bude přijímat na základě znalosti situace své rozhodnutí bez návrhů jednotlivých náčelníků. A navíc se domnívám, že při vedení boje bude tento způsob řešení dílčích situací velitelem divize v soudobých podmínkách způsobem charakteristickým. Vždyť je fakt, že naši velitelé divízi v současné době mají plně předpoklady k tomu, aby byli s to se sami rozhodovat. Na druhé straně však to absolutně nezbavuje jednotlivé náčelníky druhů vojsk a služeb povinnosti do důsledku zabezpečit rozhodnutí velitele po své linii. Je ovšem třeba, aby velitel seznámil štáb se svým rozhodnutím a dal jasné pokyny, jak má štáb toto rozhodnutí zabezpečit (uvést v život).

Pochopitelné, že ani tento způsob rozhodování velitele divize v průběhu boje nelze brát jako zásadní — jako šablonu. Podle konkrétní situace bude velitel divize přibírat k přípravě svých dílčích rozhodnutí jednotlivé funkcionáře štábu. Zásadně je však třeba podle mého mínění odmítnout názor, že by velitel divize musel před každým rozhodnutím přijímat informační zprávy všech náčelníků.

Jestliže však měl autor na mysli zásadní rozhodnutí velitele, která přijímá podle vývoje situace za účelem změny bojové sestavy, popřípadě změny úkolu proti dříve vydanému rozhodnutí, pak je možné s názorem autora souhlasit.

Že by „rozhodnutí bylo vydáno bez využití štábu, který nemá přehled o situaci“, jak doslova uvádí autor, myslím, že je v současné době téměř nemožné. Jestliže snad ještě někde je situace taková, že jen velitel divize sám zná situaci a proto jen on sám osobně velí, pak je v první řadě jisté důkazem malých schopností náčelníka štábu a náčelníka operačního oddělení nebo nedostatkem velitele, který neinformuje svůj štáb a nedává mu úkoly; v tomto případě nelze hovořit o velení divízi v pravém slova smyslu.

Pročez myslím, že tento důvod, který autor uvádí jako jednu ze dvou hlavních příčin nedostatků ve velení, není opodstatněný a nevystihuje podstatu věci.

Autor vidí odstranění uvedených nedostatků „v získání pevných návyků ve velení a v ekonomickém využití všech funkcionářů a příslušníků štábu“. V tomto tvrzení je mnoho pravdy. Jistěže je nutné získávat pevné návyky ve velení, ale tyto se dají získat jen důsledným uplatňováním průpravných metod práce, vysokou organizovaností práce řízenou schopným náčelníkem štábu.

Je velmi obtížné chtít od příslušníků štábu, aby si osvojovali pevné návyky v organizaci a řízení boje za složitých soudobých podmínek, jestliže jim není jasné, jak a co mají dělat. Jedině aplikací nových teoretických zásad otázek velení do praxe, soustavně prováděnými štábními nácviky zaměřenými k jednotlivým úkolům řízení bojové činnosti vojsk je možné dosáhnout pevných návyků nejen jednotlivců, ale celého štábu. Svůj význam při tom mají nejen odborné kvality příslušníků štábů, ale též jejich vzájemné osobní vztahy a morálně politická vyspělost.

Na úspěch velení má v nemalé míře vliv správné pochopení zásad řízení bojové činnosti vojsk v soudobém boji, zakotvených v nových řádech a směrnících. Jedním z pramenů, v dnešní době všeobecně platným, je směrnice o organizaci a členění míst velení na jednotlivých stupních — tedy i na stupni motostřelecké divize. Domnívám se, že autor nebral v plné míře v úvahu základní principy velení při systému vytváření tří základních míst velení (PVS — předsumuté velitelské stanoviště, VS — velitelské stanoviště, TVS — týlové velitelské stanoviště). Vyvěrá to z toho, že autor uvádí, „... zásada, že velitel, náčelník štábu a náčelník operačního oddělení divize pracují na PVS při vedení boje spolu a neodlučují se od sebe, je dnes už zžitou, je ji však nutné ještě důsledněji uplatňovat a přitahovat k uvedeným funkcionářům další náčelníky druhů vojsk, aby ti nezůstali izolováni od toho, co se na bojišti děje a mohli pomáhat veliteli svými návrhy a informačními zprávami“. Jinými slovy řečeno, že je třeba na PVS umístit maximum příslušníků štábu divize včetně velitele, náčelníka štábu a náčelníka operačního oddělení.

Tyto tendence vytvářet z PVS hlavní místo velení a uplatňovat zásadu, že kde je velitel, musí být i tvář štábu, nejsou ničím novým. Setkávali jsme se s nimi zhruba před 4–5 lety, když se začalo zřizovat místo tehdejší velitelské pozorovatelny (VP), tak zvaná velitelsko-pozorovací stanoviště (VPS). Tyto tendence byly přímým důsledkem toho, že z tehdejšího VPS se stával nepohyblivý a velmi zranitelný kolos v počtu několika desítek štábních autobusů a rádiových vozů, kdežto VS zůstávalo jen podřadným orgánem velení. Rozbor všech záporných rysů tohoto způsobu organizování míst velení a stylu práce velitele a štábu jasně dokázal, že neodpovídá soudobým podmínkám řízení boje. Na základě vyhodnocených

zkušeností byla vydána v minulém roce v letních měsících směrnice o zásadách organizace a členění míst velení v soudobém boji a operaci, která zcela jasně stanoví rozsah působnosti jednotlivých míst velení.

V této směrnici se uvádí, že pro velení vojskům divize se organizuje PVS, VS a TVS. Přitom VS je hlavním místem velení. Na VS bude zpravidla rozmístěn štáb divize a oddělení druhů vojsk a služeb bez těch složek, které řídí evidenci, doplňování, zásobování vojsk a opravy bojové techniky. Náčelníkem velitelského stanoviště je náčelník štábu divize.

O předsunutém velitelském stanovišti (PVS) se uvádí, že se vytváří k zabezpečení velení vojskům na hlavním směru. Musí být co nejvíce *pohyblivě, nevelkého složení* a musí se umísťovat v takovém místě a přemísťovat v takové vzdálenosti od vojsk prvního sledu, aby umožňovalo *přímé pozorování bojiště* a velení vojskům nejen z místa, ale i za pohybu.

O týlovém velitelském stanovišti není, myslím, nutné se zmiňovat.

Z této směrnice jasně vyplývá, že nikoli PVS, ale VS je hlavním místem velení bez ohledu na to, zda se na něm nachází či nenachází velitel divize. Velitelské stanoviště je místo, kde se provádějí veškeré práce spojené jednak s přípravou a plánováním boje a v průběhu boje pak místem, kde se soustřeďují veškeré zprávy a hlášení, kde se vyhodnocují a zpracovávají podklady pro rozhodnutí velitele. Stejně tak je místem, kde velitel divize bude zpravidla vydávat svá zásadní rozhodnutí i v průběhu boje. Na VS se zpracovává veškerá bojová dokumentace a hlášení, k čemuž musí být vytvořeny nejvhodnější podmínky po stránce materiální, spojovací a personální. Taktéž zabezpečení pronikání zásadních rozhodnutí velitele k podřízeným je jedním z hlavních úkolů VS.

A jestliže tedy velitelské stanoviště je hlavním místem velení, je podle mého názoru plně oprávněný požadavek, aby v čele VS stál náčelník štábu divize. Stejně tak se bude na velitelském stanovišti zdržovat většina náčelníků druhů vojsk a služeb za předpokladu, že jejich přítomnost na PVS nebude momentálně bezpodmínečně nutná.

Pokládám tedy za nesprávnou zásadu, kterou uvádí autor, že velitel divize, náčelník štábu a náčelník operačního oddělení *pracují při vedení boje na PVS spolu a neodlučují se od sebe*. Stejně tak se domnívám, že není správné tvrzení autora, že by tato zásada byla u všech štábů divizí vžita a že jí třeba nadále plně uplatňovat a na-

víc to, že by bylo nutné na PVS „přitahovat“ další náčelníky druhů vojsk a služeb. V takovém případě by velitelské stanoviště přestávalo být hlavním místem velení, přičemž by se nutně hlavním místem stávalo PVS. Nebo má snad autor na mysli, že by práci na velitelském stanovišti řídil zástupce velitele divize?

Ve svém návrhu na organizaci velení na PVS divize autor zřejmě opomněl i tu skutečnost, která je zakotvena v nové směrnici, že PVS je místem velení, odkud velitel divize má mít možnost velet útvarům na směru hlavního úderu. Nejde tedy o to, aby velitel divize v PVS, které se bude rozmísťovat za útoku 2–4 km za bojujícími sledy, velet všem prostředkům divize — všem plukům. To není účelem již z toho důvodu, že ve většině případů i vhodně umístěné PVS nebude skýtat veliteli divize možnost osobně pozorovat celé pásmo. Velet druhým sledům, zálohám a často i pluku na pomocném směru bude plně záležitostí velitelského stanoviště. Stejně tak opatření bojového zabezpečení s důrazem na protivzdušnou obranu a ochranu proti zbráním hromadného ničení, otázky informace štábu armády, styk se sousedy, shromažďování a vyhodnocování zpráv ze vzdušného prostoru a další základní úkoly budou řízeny a prováděny z velitelského stanoviště divize.

Nedostatky ve způsobu organizace práce velitele a některých příslušníků štábu divize na PVS, které popisuje autor v tom směru, že velitel je radistou, že náčelník stojí okolo jeho vozu a nemají místo, kde by mu přednesli informační zprávy, že z toho plyne jejich neinformovanost atd., nikterak neodstraní ani návrh na uspořádání velení na PVS, který autor ve svém článku předkládá (viz schéma). Nedostatky tohoto druhu nemají kořeny v tom, že je málo funkcionářů na PVS, ale v tom, že náčelník operačního oddělení v tomto případě nedovede správně organizovat práci na PVS. Stejně tak spočívá v tom, že takový štáb nevyužívá těch prostředků, které usnadňují velení, jako je dispečink apod. V současné době však již mnoho štábů našich svazků si osvojilo správné metody řízení a organizace práce na PVS při zachování plné informovanosti a též vysoké jeho mobility. Nemalým dílem k tomu přispívají i vhodně upravené pracoviště a účelně organizované spojení. Je třeba si tyto dobré zkušenosti navzájem předávat, tak jak to bylo uvedeno na již zmíněné konferenci o velení pořádané MNO/GS v říjnu 1959. Na příklad soudruzi ze štábu pplk. Jaška mají v tomto ohledu již bohaté zkušenosti.

K otázkám spojení, kde autor hovoří o osobní rádiové stanici velitele a poukazuje na to, že je nutno více zdůraznit význam této stanice:

Je pravda, že nelze podceňovat význam a výhody osobní rádiové stanice velitele, a že je jí nutno využívat. Ne však tak, jak se to provádělo kdysi. Podle mého názoru je třeba, aby velitel využíval své osobní rádiové stanice jen tehdy, opouští-li určité místo velení (VS nebo PVS) a nemá jiného prostředku k uskutečnění velení. Nelze však dopustit to, aby velitel využíval své osobní stanice vstupováním do různých sítí, jestliže se nachází na PVS nebo VS a má možnost využívat stávající spojovací sítě. Jestliže v současné době musíme počítat ve zvětšené míře s tím, že nepřítel bude využívat zpráv a klamných vstupů do jednotlivých sítí za současného odposlechu rádiového provozu, musíme nutně vzít v úvahu, že častým používáním stálého volacího znaku velitele, kterým vstupuje do zvolené sítě, se tento brzy prozradí a může být nepřítelem využíván ke klamnému vysílání. Ovšem, že toto není jediný důvod. Časté vstupování osobní rádiové stanice velitele do různých sítí též nikterak nepřispívá k udržení pořádku, kázně a rychlosti provozu na pojítkách. Nutnost prověřování rádiové stanice velitele a tím i dočasné vyřazení ostatních účastníků sítě provoz značně

zdržuje. Je proto třeba správně docenit využívání osobní rádiové stanice velitele z hlediska opravdové potřeby.

K otázce operačního dozorcího (OD)

Je vcelku logické, že autor uvažuje o operačním dozorcím na PVS divize, protože podle jeho návrhu je PVS víceméně hlavním místem velení a jeho personální obsazení je značné. Jestliže však bude dodržena zásada, že PVS bude pozůstávat skutečně jen z minimálního počtu hlavních funkcionářů v čele s velitelem (nebo zástupcem velitele v případě nepřítomnosti velitele), myslím, že nebude nutné zřizovat na PVS divize žádnou zvláštní službu operačního dozorcího.

A co se týká služby OD na velitelském stanovišti, o tom bylo již mnoho diskutováno a myslím, že názor, aby služba OD byla sloučena se službou na operačním oddělení vzhledem k obsahu práce spojené se znalostí taktické situace, je správný. Funkční povinnosti operačního dozorcího v otázkách pořádku na VS, maskování, střežení atd. přenést na „dozorcího velitelského stanoviště“ je plně opodstatněné a již se v praxi provádí. Tuto službu „dozorcího VS“ může pochopitelně zastávat i důstojník pomocných jednotek bez zvláštního operačně taktického vševojskového vzdělání.

Závěrem bych chtěl k článku majora Jakobyho podotknout: Autor zevšeobecňuje své zkušenosti z praxe a podává návrh, jak řešit otázky velení při vedení boje na PVS divize. Jistě je však třeba, abychom v současné době reálně vycházeli z nejnovějších zkušeností a ze zásad, které vytyčila konference o velení v říjnu 1959, kde otázka obsazení jednotlivých míst velení, jejich úkolů, zásady metodiky práce i materiální vybavení bylo řešeno a ujednoceno.

K organizaci operačního oddělení štábu armády a k metodice jeho práce

(VM čís. 4/1959)

Major František Borák

Se závěry autora v první části článku nutno plně souhlasit. Správně poukazuje na vícečetnost získávání zpráv, na zdlouhavost prováděných informací a na to, že v dosavadním systému práce se značně snižuje význam operačního oddělení. Jeho úkol se mnohdy zužuje na funkci informátora druhů vojsk, zatím co jeho vlastní práci mnohdy provádí navíc velitel nebo náčelník štábu na úkor své vlastní řídicí a velitelské činnosti.

Všechny tyto okolnosti způsobují, že nezřídka velitelé nemají včas dostatečné podklady pro své rozhodnutí.

K odstranění této situace navrhuje autor změnit organizaci operačního oddělení a částečně i systém jeho práce. Jedním takovým prostředkem je zavedení směrových důstojníků.

K této části mám některé poznámky:

Ve stati, kde je zdůvodňována účelnost zavedení směrových důstojníků, je hovořeno mimo jiné, že je výhodné, aby získané zprávy předával náčelník směru přímo veliteli nebo náčelníkovi štábu spolu s případnými vlastními návrhy. Současně od velitele (náčelníka štábu) přijme k předání podřízeným jeho rozkazy vyplývající ze situace (zprávy).

Tímto způsobem zdánlivě odpadá zdlouhavá cesta zprávy přes náčelníka informační skupiny, náčelníka operačního oddělení a náčelníka štábu k veliteli. V podstatě je to však jen zkrácení doby doručení zprávy k samému veliteli a neznamená to zmenšení práce pro náčelníka směru, který musí v každém případě informovat jak náčelníka informační skupiny, tak náčelníka operačního oddělení. Pro operační oddělení vzniká tím další nevýhoda. Velitel nebo náčelník štábu může mít dotazy k situaci, o níž operační oddělení není informováno, nebo bude k této situaci vydávat pokyny, které na základě dočasné neznalosti situace nebudou správně pochopeny. Obdobně tomu bude i u náčelníků druhů vojsk, které by velitel musel před vyslechnutím informační zprávy informovat o situaci. Jak vidíme, je k zabezpečení pružného velení nutné, aby současně s velitelem bylo informováno jak operační oddělení, tak ostatní složky štábu. Těmito dílčími informacemi by nebyla nijak usnadněna práce náčelníka štábu nebo velitele, ba právě naopak byli by značně zdržováni pro neinformovanost štábu.

Podíváme-li se na úkoly informační skupiny, vidíme, že se určitým způsobem prolínají s úkoly směrových důstojníků a to s tím rozdílem, že jsou usměrněny na činnost ve štábu armády a vůči nadřízenému štábu nebo sousedům. Obě složky mají však za úkol informovat, získávat zprávy a případně předávat rozkazy a nařízení velitele.

Myslím tedy, že by bylo výhodnější začlenit důstojníky směru do informační skupiny, kterou pak organizovat takto:

- náčelník, zástupce,
- 2 důstojníci pro informaci štábu (z toho 1 stále k dispozici náčelníkovi štábu),
- 2-3 důstojníci jako styční k frontu a k sousedům (z nichž 1 trvale na velitelské frontě),

— po 2 směrových důstojnících ke každé divizi.

Pro informační skupinu by bylo třeba vytvořit dvě pracoviště. Jedno pro důstojníky, kteří pracují s podřízenými divizemi a s frontem, druhé pro náčelníka skupiny (zástupce) a důstojníky, kteří provádějí informaci štábu.

Na prvním pracovišti vybaveném pojítky, odděleném od ostatních pracovišť štábu, by se shromažďovaly zprávy a byla zpracována a předávána různá hlášení a nařízení. Na druhém pracovišti se vede výkazová mapa a předávají vyhodnocené zprávy z prvního pracoviště.

Práce informační skupiny by vypadala tak, že důstojník, který získá od divize zprávu, hlásí jí náčelníkovi informační skupiny (za přítomnosti důstojníků určených pro informaci štábu), který nechá zprávu zakreslit na výkazovou mapu a podle důležitosti ji buď ihned hlásí veliteli, popř. náčelníkovi štábu na operačním sále nebo až při souhrnném hlášení všech zpráv od divizí. Při tom je účelné, aby bral s sebou příslušného směrového důstojníka. Důstojníci pro informaci štábu mezitím seznámí se zprávou náčelníka operačního oddělení a potřebné funkcionáře štábu.

Bylo by účelné, aby v průběhu boje byl aspoň jeden odpovědný funkcionář stále na operačním sále. Přednášení informačních zpráv a celé vedení boje by se pak provádělo z tohoto místa.

Celý život štábu i při cvičeních by měl být veden tak, jak zpravidla probíhá ke konci cvičení.

Vidíme totiž, že v začátcích cvičení každý příslušník štábu se cítí nezbytný na pracovišti a jeho přítomnost je také vyžadována jeho náčelníky. V průběhu cvičení však dochází k vyčerpání štábu a štáb je více méně donucen provádět střídání příslušníků na pracovištích v pravidelných časových intervalech. Obvykle pak bývá konstatováno, že práce štábu se v průběhu vedení operace zlepšila. Myslím tedy, že tento systém by měl být zaveden již od samého počátku cvičení a to nejen u štábu, ale i u hlavních funkcionářů, kde by se mohl střídát velitel se svým zástupcem a náčelník štábu s ná-

čelníkem operačního oddělení. I u těchto funkcionářů, hlavně pak u náčelníka štábu vidíme totiž při našich poměrně krátkých cvičeních značnou fyzickou i duševní vyčerpanost.

Ještě něco k vybavení a obsazení směrových důstojníků. I když plně souhlasím s autorem, že na vybavení pojítky a technikou u směrových důstojníků šetřit nemůžeme, chceme-li, aby zdárně plnili tak obtížné úkoly, přesto se mně zdají požadavky uvedené v článku přemrštěné a hlavně těžko splnitelné. Odpovídají podle mého názoru asi možnostem frontu a ne armády. Myslím, že by dostačovalo, aby u každé divize byli dva důstojníci a byli vybaveni jedním terénním automobilem. Pro 3 směry by dostačoval jeden štábní autobus, poněvadž při použití přístřešku lze z něho vytvořit 3 pracoviště, a to pro každý směr jedno.

Autor ve svém článku neřeší způsob velení a systém práce operačního oddělení a štábu v průběhu operace v tom případě, že velení je prováděno z několika míst velení (VS, PVS). Chci proto jeho článek doplnit několika úvahami a zkušenostmi ze štábního cvičení, které bylo u nás prováděno.

Především zastávám názor, že PVS má být zřizováno vždy, ale obsazováno funkcionáři jen v důležitých fázích operace. V tom případě, kdy na PVS je přítomen velitel, je nutno, aby VS sledovalo činnost záloh, druhých sledů a sousedů, po případě byly zde zpracovávány některé dokumenty pro frontu a podřízené. Nebylo by na místě, aby náčelník štábu z tohoto místa se snažil velet prvním sledům, resp. zatěžoval spojovací síť získáváním zpráv od nich. Mělo by se stát

pravidlem, že převzít velení prvním sledům může VS jen při ztrátě spojení s PVS.

Vzhledem k tomuto rozdělení úkolů bylo by pak nutné rozdělit i operační oddělení mezi obě místa velení. Bude výhodné, aby na PVS byl přítomen náčelník operačního oddělení, který v zastoupení náčelníka štábu bude organizovat práci příslušníků štábu na PVS, dále náčelník informační skupiny s jedním důstojníkem, který bude provádět informaci štábu na PVS i na VS a zároveň by od nich přijímal zprávy od sousedů, od frontu, od druhých sledů a záloh. Dále by na PVS měli být důstojníci směrů k těmto divizím, které jsou v prvním sledu (pokud by nebyli přímo ve vojscích nebo neodpočívali na VS).

Zbytek operačního oddělení včetně plánovací skupiny bude na VS.

Velitel armády setrvává na PVS jenom po nejnutnější dobu a pak se vrací na VS. V zásadě by bylo třeba dbát na to, aby hlavní plánování a dokumentace byla prováděna na VS, které má k tomu lepší vybavení.

Současný stav a zvyklosti vedou totiž k tomu, že velitel se snaží osobně předávat rozkazy a velet všem prostředkům a ne vždy plně využívá svého štábu. Právě tím, že PVS plně zatíží nejen stávající pojítko, ale i hlavní funkcionáře podřízených svazků, se stává, že VS je vlastně vyloučeno ze spojení. Rozdělení velení mezi obě místa není novou věcí, je však jen málokdy uplatňováno.

Tento způsob samozřejmě nesmí vést některé z míst velení k tomu, že by se nestaralo a necítilo se odpovědně za znalost situace u těch prvků operační sestavy, za které neodpovídá. Velitel i nadále by musel být informován o situaci v celé armádě. Rozdíl je jen v tom, že jasným vymezením úkolů obou míst velení by se odstranilo nyní často se vyskytující zdvojení velení a obě místa tímto častějším stykem by byla lépe vzájemně informována a na situaci by byl u všech funkcionářů štábu jednotný názor.

Některé názory na zpracování bojové dokumentace

(VM čís. 2/1959)

Major Milan Naď

Vo svojom článku autor podrobne rozoberá príčiny, ktoré sú brzdou rýchleho zpracovania bojovej dokumentácie. Nesúhlasí s prehnanými požiadavkami na štábnu kultúru a navrhuje zjednodušenie niektorých dokumentov.

Názory, ktoré autor v článku rozpracováva, sú podľa mňa správne a je treba s nimi súhlasiť. Skúsenosti potvrdené praxou ukazujú, že je treba v štábov upustiť od spracovania dokumentov pre krásu, pretože spracovanie týchto dokumentov je zdĺhavé a vyžaduje účasť veľkého počtu zamestnancov u štábu. Zpravidla bývajú tieto dokumenty spracované neskoro a tak sa stávajú samoučelnými. Takto spracovaná dokumentácia slúži potom len k uloženiu, alebo k vyveseniu pre rozbor cvičenia a nemá podstatný význam pri spracovávaní bojových nariadení, alebo pri riadení bojovej činnosti vojsk veliteľom a štábov.

Záver, týkajúce sa dokumentácie uvedené autorom článku, chcel by som vo svojom diskusnom príspevku doplniť niektorými možnými konkrétnymi opatreniami, ktoré by umožnili urýchliť spracovanie a doručovanie bojovej dokumentácie v štáboch.

K zabezpečeniu urýchleného spracovania dokumentácie boli už urobené určité kroky, väčšinou správne, ale väčšinou také, ktoré v podstate neovlivňujú rýchlosť a včasnosť práce. Tak napr. u niektorých štábov boli zhotovené a skúšané rôzne mechanizačné prostriedky na zakresľovanie situácií do map, dopredu na cvičných mapách pripravené rôzne nápisy a tabuľky, ktoré sa nalepovali na mapy.

V dôsledku neúmerných požiadaviek na štábnu kultúru bolo nakoniec od tohoto upustené a zostala len manuálna práca dôstojníkov a kresličov.

Domnievam sa, že je nutné, aby rôzne mechanizačné prostriedky, razítka na značky a iné pomôcky, slúžiace ku zrýchleniu spracovania dokumentov, boli zavedené v celej armáde a bolo nariadené ich používanie na všetkých stupňoch velenia.

Pri spracovávaní plánov na mapách povoliť, aby rôzne tabuľky, prepočty, ako uvádza i autor vo svojom článku, boli zahrnuté do textovej prílohy plánu, alebo aspoň povoliť ich nalepovanie pomocou cvičných map alebo evidovaných listov popisných strojov na mapy.

Toto všetko za predpokladu, že náčelníci nebudú trvať na tzv. „vysokej štábnej kultúre“, ale budú považovať za prvoradú požiadavku spracovávanej dokumentácie rýchlosť spracovania, spojenú s účelnosťou. Týmto sa štábu ušetrí veľa času, ktorý môže využiť k tomu, aby sa vo väčšej miere zúčastnil riadenia vojsk a kontrol plnenia rozkazov.

V záujme urýchlenia spracovania bojovej dokumentácie bolo by výhodné riešiť vybavenie štábov poľnými presvetľovacími stolmi, ktoré by boli umiestnené v štábných

autobusoch. Štábne autobusy vybaviť šikmými (sklopnými) kresliacimi stolmi.

Do štábov armád a divízií zaviesť dispečníky, ktoré riešiť ako VKV radiodispečníky.

Doterajšie typy dispečníkov nevyhovujú vzhľadom k tomu, že ich inštalácia pri časťom premiestňovaní VS je zdĺhavá, sú veľmi zraniteľné a pri presunoch nepoužívateľné. Bolo by to v záujme rýchlejšej informovanosti a súčinnosti medzi jednotlivými složkami štábu a odpadlo by zdĺhavé spracovanie rôznych oleát, ktoré činnosť štábu len zatažujú.

Náš technicky vyspelý priemysel a naši technici sú iste schopní vyriešiť rad zariadení, ktoré by uľahčili prácu štábov a zabezpečili rýchle doručenie rozkazov a hlásení, napr. za pomoci fototelegrafie a televízie.

Fototelegrafiu s úspechom používajú zahraniční dopisovatelia a v niektorých armádach i štábní pracovníci pre urýchlenie práce štábov. Podobne televízia slúži našim pracujúcim v závodoch, k lepšiemu a dokonalejšiemu riadeniu výroby. Mám za to, že práve v práci našich štábov k zabezpečeniu súbežného plánovania, k predávaniu rozkazov a prijímaniu rôznych hlásení, by televízia našla svoje uplatnenie.

Doteraz sa o televízii a fototelegrafii len hovorí; je treba, aby spomenuté technické zariadenia spolu s magnetofonmi, utajovacími a inými zariadeniami pre urýchlenie práce štábov, boli našimi technikmi s konečnou platnosťou dorešené a do armády zavedené.

V článku sú rozpracované niektoré názory na dokumentáciu spracovávanú na stupni armáda. Myslím, že je treba zmieniť sa i o dokumentácii spracovávanej na stupni divízia. Je treba, aby obsah a formy dokumentov odpovedali i novým formám velenia.

Skúsenosti z rôznych cvičení, prevádzaných so štábmí, ukazujú, že na stupni mostrelecká divízia treba operačným oddelením spracovávať len tieto základné dokumenty:

- rozhodnutie veliteľa,
- plán bojového zabezpečenia.

Oba dokumenty vzhľadom k ich obsiahlosti rozdeliť na dve časti — písomnú a grafickú na mape; umožniť ich spracovanie viacerým príslušníkom štábu naraz a tak sa zbaviť zdĺhavosti kreslenia písma.

Rozhodnutie veliteľa:

Do rozhodnutia veliteľa zahrnúť i plán presunu, pokiaľ sa nejedná o presun dlhší

ako jednodenný. Samostatný plán presunu spracovávať len vtedy, keď sa jedná o viacdenný presun.

V grafickej časti uviesť: údaje stanovené v úkole veliteľa armády (rozhranie, čiaru rozvinutia, použitie AZ, hlavný úder, bližší, nasledujúci a ďalší úkol, vyčkávací priestor a osy presunu), prvky rozhodnutia veliteľa (zostava v priestore sústredenia, regulačné čiaru, organizácia poriadkovej služby, zostava na čiare rozvinutia, čiaru zasadania PO a druhého sledu, DPTZ a POZ).

V písomnej časti: úkol, tabuľka rozdelenia síl a prostriedkov, materiálne zabezpečenie boja, tabuľka presunu, organizácia a úkoly poriadkovej služby.

Plán bojového zabezpečenia:

Obsahuje prvky skôr spracovaných plánov PVO, PCHO, PTO a PAO.

V grafickej časti uviesť:

- zo vševojaskového hľadiska rozhranie, zostavu vojsk v priestore sústredenia a na čiare zasadania, čiaru zasadania druhých sledov a záloh, bližší, nasledujúci a ďalší úkol divízie a plukov,
- z hľadiska PVO: umiestenie hlások do pluku vto, palebné postavenie protiletadlového delostrelectvá v priestore sústredenia a na čiare zasadania do batérie vto, v ďalšom do pluku vto,
- z hľadiska PTO: čiaru rozvinutia DPTZ a POZ,
- z hľadiska ochrany proti ZHN: priestory plánované pre prevedenie protiatomového manévru, priestory umiestnenia základného jadra ZUO do pluku vto a jeho predpokladané osy presunu, priestory sústredenia hlavného úsilia radiačného, chemického a biologického prieskumu, priestory rozmiestnenia ŽZ a CHZ divízie, predpokladané miesta rozvinutia MSO,
- z hľadiska materiálneho a zdravotníckeho zabezpečenia: rozmiestnenie a osy presunu pohyblivých záloh materiálu každého druhu, rozmiestnenie a osy presunu zdravotníckych prostriedkov do pluku vto a SPV.

U všetkých týchto prostriedkov uviesť tiež predpokladané časy presunu do nového priestoru.

Z hľadiska armády uvádzať len tie prostriedky, ktoré sú pripravené pôsobiť v prospech divízie.

V písomnej časti uviesť:

Zloženie záloh: DPTZ, POZ, DPLDS, ŽZ, CHZ.

Rozdelenie ZUO, jeho veliteľ, signál pre zasadanie.

Rozdelenie prostriedkov chemického prieskumu.

Tabuľka signálov.

Prehľad zdravotníckeho zabezpečenia (zdrav. zariadenie, ich možnosti a kapacita).

Bojový rozkaz:

Bojový rozkaz nevydávať. Určený dôstojník operačného oddelenia zapíše rozhodnutie veliteľa divízie a toto bude slúžiť ako podklad pre spracovanie dielčích bojových nariadení útvarom.

Doručenie dokumentácie vojskám:

Väčšina spracovaných nariadení pri skrátených plánovacích dobách vyžaduje rýchleho odovzdania dokumentácie a toto je možné previesť:

- osobným stykom,
- styčnými alebo smerovými dôstojníkmi.

Použitie technických pojtok vzhľadom k väčšiemu rozsahu doručovaných dokumentov a požiadavkám utajeného velenia nie je vhodný.

Osobný styk používať zhora dole. Nevoľat podriadených veliteľov k vypočutiu rozhodnutia. Je treba povolať ich len v najnutnejších prípadoch, napr. pri organizácii súčinnosti.

Odovzdanie rozhodnutia veliteľa divízie plukom previesť (styčnými) dôstojníkmi, ktorí sa zúčastnia rozhodnutia veliteľa divízie. Pri vydávaní rozhodnutia zakreslia si všetko do map, doplnia poznámkami v texte a po overení správnosti pochopenia náčelníkom štábu odchádzajú na podriadené štáby.

Podobne je tomu po spracovaní plánu bojového zabezpečenia. Tu je najvýhodnejšie, aby u podriadeného veliteľa odovzdával bojové nariadenia, z plánu vyplývajúce, niektorý zo spracovávateľov.

K zabezpečeniu rýchleho prenikania rozkazu a hlásenia na stupni armáda—divízia bude najvýhodnejšie používať špeciálnych utajovacích prístrojov. Skúsenosti ukazujú, že obsažnosť zprávy a hlásenia nedovoľuje používať šifry druhého stupňa, s ktorými práca nie je operatívna a neodpovedá požiadavkám súčasného boja v podmienkach obojstranneho použitia ZHN.

Na stupni divízia—pluk k odovzdávaniu rozkazov, bojových nariadení a zprávy, pričom držať sa dôsledne zásad predpisu Spoj-4-2. Na tomto stupni bude zvlášť výhodné v čo najväčšej miere používať tabuľky signálov, ktorým však treba venovať značnú pozornosť pri ich zostavovaní.

K vydání knihy „Vývoj taktiky Sovětské armády“

V nakladatelství Naše vojsko vyšla v lednu t. r. jako 89. svazek „Velké vojenské knihovny“ v překladu kniha „Vývoj taktiky Sovětské armády v letech Velké vlastenecké války 1941–1945“.

Článek upozorňuje čtenáře na uvedenou knihu, její obsah a význam některých nejdůležitějších závěrů knihy pro naši vojenskovo vědeckou práci.

Zajímavý, velmi poučný obsah a metoda zpracování této knihy si zaslouží plné pozornosti našeho velitelského sboru. Její studium nejen rozšiřuje znalosti historického vývoje taktiky a zkušeností Sovětské armády, ale pomáhá zdokonalit metody zkoumání zkušeností a jejich správné aplikace na soudobé podmínky. Tím se kniha stává významným pomocníkem vojenskovo vědecké práce a její studium nejširším okruhem velitelského sboru by se mělo stát jedním z praktických projevů využívání sovětských zkušeností a tím i hodnotným příspěvkem našeho velitelského sboru k oslavě 15. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou.

Autorem knihy je kolektiv katedry historie vojenského umění slavné Vojenské akademie M. V. Frunze, která vychovala generaci vítězů nad hitlerovskými divizemi v poslední válce.

Knihy je vlastně první souhrnnou prací toho druhu. Na množství historických příkladů, čerpaných z autentických materiálů Ministerstva obrany SSSR, nejen uceleně předává bohaté zkušenosti Sovětské armády v oblasti taktiky za celé období poslední války, ale prakticky demonstruje metodu zkoumání zkušeností a zpracovávání závěrů.

Mohl by vzniknout dojem, že ve světle podmínek raketových a atomových zbraní a zejména po projevu s. Chruščova ze 14. 1. t. r., ztrácejí tyto zkušenosti na své aktuálnosti. To by ovšem byl zásadní omyl a nedialektický přístup k řešení soudobých problémů vojenského umění. Na druhé straně by bylo přirozeně nesprávné — a autoři to v úvodu zdůrazňují — snažit se závěrů knihy využít k získání nějakých údajů, norem nebo receptů na konkrétní způsoby vedení boje a závěry mechanicky přenášet do soudobých podmínek. Kniha podstatně pomáhá správně pochopit zákonitosti histo-

rického vývoje vojenského umění, význam jednotlivých činitelů pro jeho vývoj, jejich vzájemné závislosti a vazby a tím správně pochopit i perspektivní linii vývoje vojenského umění v soudobých podmínkách, a to nejen obecných, ale i v konkrétních podmínkách naší armády.

V tom je smysl a cíl studia knihy. To je také jeden ze základních předpokladů správného využívání sovětských zkušeností a úspěchů vojenskovo vědecké práce zejména dnes, kdy vlivem bouřlivého rozvoje vojenské techniky se nám obsah problémů vojenského umění mění takřka pod rukama a kdy by nedialektický přístup k jejich řešení mohl snadno svést k nesprávným a škodlivým závěrům. Všichni víme, že rozbor a aplikace závěrů na konkrétní podmínky je zatím slabou stránkou naší vojenskovo vědecké práce.

Autoři zkoumají rozvoj taktiky historickou metodou, která každý jev zkoumá z hlediska jeho původního stavu, etap vývoje, kterými jev procházel, a z hlediska příčin jeho rozvoje. Přitom zdůrazňují, že teprve dnes, kdy zkušenosti poslední války vystupují jako historické, je možné je analyzovat v celé šíři a hodnotit úspěchy a nedostatky. Zhuštěnou formou ukazují jednotlivé historické etapy rozvoje sovětské taktiky, která se v podstatě začala formovat v letech 1918–1920 v době občanské války a imperialistické intervence a plného rozvoje dosáhla ve Velké vlastenecké válce. Svými rozboru potvrzují závěr, že příčinou rychlého rozvoje taktiky bylo především hromadné použití nejrůznější bojové techniky, její nepřetržitě zkvalitňování a že rozhodujícími prvky jejího rozvoje jsou člověk a technika.

Knihy je vhodně rozdělena do 3 částí. V první části jsou rozebírány prvky, které měly vliv na rozvoj taktiky, v druhé je ana-

lyzován rozvoj taktiky vševojskového útočného boje a ve třetí části obranného boje. Je vybavena celou řadou schémat, které graficky objasňují text.

V první části knihy zasluhuje zvláštní pozornost kapitola o úloze člověka v rozvoji taktiky.

V ní autoři, vycházející z marx-leninského učení, dovozují, proč úloha člověka má rozhodující význam zejména v rozvoji taktiky a proč sovětská taktika získala převahu nad taktikou nepřítele. Ukazují, že zatím co otázkami strategie a operačního umění se bezprostředně zabývá jen poměrně malý okruh lidí, že rozvoj taktiky je v podstatě výsledkem úsilí nejširších mas vojáků, kteří taktiku rozvíjejí přímo na bojišti v procesu boje s nepřítelem. Ukazují, že socialistické zřízení, které osvobodilo člověka a tak výrazně rozvíjí jeho morální politické kvality, umožnilo nebývalý rozvoj tvůrčí iniciativy a že taktika se tak stala tvůrčí oblastí širokých mas sovětských lidí. Přitom autoři správně podtrhují, že mluví-li o rozhodující úloze člověka, že nemají na mysli abstraktního člověka vůbec, ale vojáka vychovaného sovětským zřízením; mají na mysli vojáka se všemi těmi vlastnostmi, které v něm sovětské zřízení rozvíjí a jež ve válce vedly k masovému hrdinství, které dalo sovětské taktice aktivnost a útočné formy a dosud nebývalou úpornost obranného boje.

Závěry této kapitoly jsou pro nás velmi významné, zejména ve světle řady zásadních usnesení ÚV KSČ z poslední doby, v kterých je důraz výchovy v armádě položen na ideologickou výchovu a upevňování třídního politického charakteru naší lidové armády.

Pro výchovu a výcvik naší armády, v níž většině velitelského sboru chybí přímé válečné zkušenosti, jsou poučné závěry autorů o tom, že duševní vlastnosti nejsou jen produktem společenského zřízení, ale současně výsledkem kvality výchovy a výcviku. Na příkladech „tankové a letadlové bázně“, která se zpočátku projevovala zejména u nováčků a málo vycvičených vojáků, ukazují na význam výchovy, výcviku a bojových zkušeností. Jestliže jsme došli v teorii k závěru, že podmínky soudobého boje jsou velmi složité, obtížné a vysoce náročné na morální a fyzickou odolnost vojsk, pak z toho vyplývá požadavek nejen vysoké intenzity a účinnosti stranickopolitické práce, ale také

požadavek vysoké a nesmlouvavé náročnosti mírového výcviku.

Přitom zejména dnes, kdy se zamýšlíme nad celou řadou problémů, které před vojenským uměním postavil rychlý rozvoj vojenské, zejména raketové techniky, je třeba správně pochopit i tu historickou zkušenost poslední války, že vojenská teorie, při svém veškerém významu, nemůže často dát uspokojivou a vyčerpávající odpověď na otázku účelnosti způsobů vedení boje, které potřebují prověrku činností skutečného nepřítele. Tento fakt klade tím větší nároky na důslednost a kvalitu vojenskovedecké práce, která se musí snažit na minimum zmenšit ty difference, které by se mohly projevit při prověření jejich závěrů ve válce.

Knihy na řadě příkladů dokumentuje, že sovětské velitelé frontů a armád se za války nezabývali jen otázkami strategie a operačního umění, ale velmi usilovně i vážnými problémy taktiky. Na příkladech, zejména z pohraničního sražení roku 1941, ukazují autoři proces rychlého získávání a zevšeobecňování zkušeností a způsoby odstraňování těch nedostatků, které se přes všechno hrdinství a úsilí vojsk projevovaly. Autoři docházejí k závěru, že kritérium taktického mistrovství je vítězství v boji, kterého může být dosaženo při různém poměru sil a prostředků.

Dalším, zejména pro nás, velmi poučným závěrem knihy je *význam znalostí a správného pochopení vlastností nepřítele*.

Autoři usvědčují ze lži současnou buržoazní propagandu, která ve snaze podepřít rostoucí militarismus a fašismus v západním Německu dokazuje, že příslušníci hitlerovského Wehrmachtu (a tedy logicky i dnešního Bundeswehru) měli vrozené zvláštní vojenské vlastnosti a taktické mistrovství. Autoři hodnotí fašistického nepřítele jako silného, zkušeného a houževnatého, který byl, zejména pokud šlo o kádrové jednotky, poměrně dobře takticky připraven (str. 28). V dalším ukazují závislost fašistických ozbrojených sil na průmyslovém a finančním kapitálu a konstatují, že v nich byl v širokém měřítku obnoven starý pruský feudální kult síly a tradice pruského militarismu. Ukazují vliv fanatických výzev, skvělých vojenských parád, militaristické literatury, hrubého teroru proti všem demokratickým prvkům, zákaz komunistické strany a potlačení všech pokrokových organizací na otupení vědomí lidí a svedení mas na cestu fašistické —

nacionálně socialistické strany, tak bohatě fundované západním kapitálem.

V důsledku zahraničně politických a vojenských úspěchů let 1936—1940 příslušníci Wehrmachtu, zfanatizovaní teoriemi loupeží a masových vražd ve jménu „Velikého Německa“ šli do bojů proti SSSR s pevnou vírou v rychlé a snadné vítězství. To, jak autoři uvádějí, bylo hlavní příčinou odvážného a rozhodného charakteru fašistické taktiky. Že nešlo o žádné „vrozené mistrovství“ autoři dokumentují na jeho rychlém poklesu, jakmile se pod Moskvou a Stalinem začaly hroutit fašistické sny. Masy vojáků si začaly uvědomovat, že se staly obětí klamu, a to mělo podstatný vliv na jejich taktiku, která nakonec vyústila do obranných forem boje. Toto poučení, které autoři formulují v závěr, že *jaký je morální stav lidí v armádě, jaká je jejich výchova, takové je nakonec i její vojenské umění*, má plnou platnost i dnes, kdy tiž hitlerovští generálové, ovládaní stejnou ideologií a stejnými sny, stojí v čele západoněmeckého Bundeswehru a kdy na jejich zkušenosti tolik spoléhají američtí chleboďárci.

■ Další kapitolou knihy, na kterou chci čtenáře zvláště upozornit, je hlava 4, v níž autoři na řadě historických příkladů rozebírají vzájemný vztah a závislost operačního umění a taktiky.

Studium této otázky je velmi aktuální zejména dnes, ve světle nových podmínek vyvolaných vlivem raketových a nukleárních zbraní a ve světle některých závěrů, obsažených v projevu s. Chruščova 14. 1. t. r. Je jisté celá řada otázek ve vzájemných vztazích jednotlivých oblastí vojenského umění, která u nás čeká teprve na vyjasnění. Právě studium uvedené části knihy pomůže správně pochopit linii historického vývoje těchto vztahů a usnadní správné jejich pochopení v nových podmínkách.

Autoři na historických příkladech ukazují složitost těchto vztahů. Ukazují, že zatímco v jednom případě taktický úspěch pomáhal operačnímu, byly případy, kdy taktický úspěch v konečných důsledcích vedl k operačnímu neúspěchu, anebo kdy taktický neúspěch posuzovaný v operačním měřítku, se stal vážným prvkem operačního úspěchu.

Nad složitostí těchto vzájemných vztahů je třeba se zejména dnes hluboce zamyslet, abychom se vyhnuli nebezpečí, okamžitě a siláckými závěry reagovat na dostatečně nezvládnuté a nestrávené nové podmínky. Je

třeba například si uvědomit, že současný stav raketových zbraní, jak o nich mluvil s. Chruščov, se nenarodil v noci na 14. 1. 1960, ale že je důsledkem dlouhého procesu vývoje, který sovětské vojenské vědě nebyl neznám a která se ho jistě velmi aktivně zúčastňovala. Je přirozené, že i tady se projevuje zákonitý předstih rozvoje vědy a techniky, před vyčerpávající aplikací jejich vlivu na vojenské umění. Proto zcela zákonitě si ještě celá řada otázek těchto vlivů vyžádá další práce a upřesnění. Tím složitější a odpovědnější je proto úkol dialekticky správně aplikovat tyto závěry na konkrétní podmínky naší armády.

Autoři knihy v téže hlavě podrobně rozboru i rozporů, které mezi operačním uměním a taktikou vznikaly ve fašistické armádě. Přecenění vlastních a nedocení sovětských sil vedlo k narušení jejich harmonického rozvoje a nakonec k porážkám v jednotlivých sraženích. Autoři na citátech (str. 86) dokumentují, že i když vedoucí činitelé fašistických armád si toto nebezpečí uvědomovali, nedokázali přehodnotit jejich vztahy a úkoly, ale snažili se nejrůznějšími metodami překonat narůstající krizi. Tyto metody, které nemohly jít na kořen věci, se přirozeně nakonec ukázaly jako bezúspěšné.

■ Nemenší pozornost si zaslouží i kapitola o *taktice nepřítele*, v které autoři velmi zajímavým způsobem ukazují na vzájemný vliv taktik obou bojujících stran na sebe.

Autoři hned na počátku knihy dovozují, že taktika fašistických vojsk, přes svoje klady, vedla k šabloně a schematicismu. Přínášejí zajímavý citát směrnic fašistického generálního štábu pozemních vojsk z 20. 11. 1940 (str. 90), v kterých jsou v podstatě vyhodnoceny zkušenosti fašistické armády z francouzského tažení. Autoři analyzují tyto závěry hitlerovského velení a vedle kladných a správných závěrů ukazují, že hlavním nedostatkem bylo to, že hitlerovské velení při útoku na SSSR počítalo se stejně málo odolným nepřítelem, jakým byla francouzská armáda, a nevzalo v úvahu kvalitativně rozdílné vlastnosti Sovětské armády. Jako další podstatný nedostatek ukazují známé přecenění tankových vojsk a letectva na úkor ostatních druhů vojsk.

Tento zajímavý rozbor a jeho závěry mají plnou platnost i dnes, přestože se vojenští teoretikové Západu o mnohém poučili a mnohé pochopili. Ideologická podstata jejich vojenskoteoretického myšlení zůstává

stejná. Proto pro nás, bezprostřední sousedy armád NATO, je velmi důležité znát a umět správně zhodnotit vojensko-teoretické závěry nepřítele a z nich vyplývající záměry a způsoby vedení operace (boje). Ani v dnešních podmínkách — jasné morálně politické a technické převahy tábora socialismu — si nesmíme dovolit podceňovat síly a záměry nepřítele, nestudovat je a při rozvoji vlastního vojenského umění nebrat na ně zřetel. Tomu nás právě učí sovětské zkušenosti v této kapitole obsažené.

Druhá část knihy, pojednávající o rozvoji taktiky vševojskového útočného boje, nám umožňuje sledovat historický vývoj zásad sovětských polních řádů. Velmi zajímavě ukazuje např. vývoj názorů na použití tankových jednotek, vývoj volby směru hlavního úderu a obtíže při uplatňování zásady soustředování sil a prostředků na rozhodujícím směru, zejména v obtížných podmínkách prvního období války, kdy nedostatky sil a prostředků sváděl velitele k jejich rovnoměrnému rozptýlování na širokých frontách. Autoři velmi podrobně rozebírají vývoj bojových sestav, změny šířek útočného pásma, hustot, hloubky boje, význam součinnosti a celou řadu dalších problémů. Tyto rozborů doprovázejí celou řadou velmi zajímavých tabulek, sestavených k jednotlivým otázkám z řady historických příkladů.

Velmi instruktivně dokumentují, jak se postupně se změnou systému obrany nepřítele a růstem její odolnosti mění i způsoby sovětského útoku, jak s narůstajícím množstvím a kvalitou nejrůznější bojové techniky se mění postupně i význam jednotlivých druhů vojsk a způsoby jejich použití.

Pro současný stav naší praxe není např. bez zajímavosti poučení ze zkušeností Sovětské armády z poslední války o značné relativnosti a labilnosti nejrůznějších „norm“ a „šablon“. Tyto zkušenosti nám plně potvrzují závěry o nesprávnosti tendencí „boje podle pravítka a měřítka“ a plně potvrzují správnost a nutnost požadavku nešablonovitosti a tvůrčího přístupu k řešení jednotlivých bojových úkolů, zejména v soudobých podmínkách.

Není např. bez zajímavosti fakt, že rozbor zkušeností plně potvrdil nesmírný význam všestranné součinnosti, ale současně přivedl autory k závěru, že „... plánová tabulka součinnosti byla velmi těžkopádným dokumentem. Při jejím zpracování štáby

ztrácely mnoho času, takže často se dostávala k vojskům až v průběhu boje...” (str. 157).

Víme z vlastní praxe, že tento dílčí problém nemáme vyřešen uspokojivě ani dnes.

Velmi poučnou a zajímavou je i kapitola *Útok a velení vojskům*.

V ní se autoři zabývají podrobnějším rozbohem rozvoje útočné taktiky ve vztahu k taktice nepřítele. Ukazují, jaké důsledky mělo pro fašistickou armádu a její taktiku to, že úspěchy let 1939—1941 se zdály potvrzovat správnost teorie „bleskové války“ a v důsledku podcenění možností Sovětské armády přivedlo fašistické velení k podcenění obranného boje. To přivedlo fašistickou armádu do vážných nesnází, jakmile si situace na frontě vynutila jejich obranu, jejíž systém a způsoby zdaleka neodpovídaly tehdejšímu požadavkům.

Uvedené příklady na druhé straně ukazují, že průlom i takto nedokonalé obrany, nebyl ani pro sovětská vojska snadný, protože v té době neměla Sovětská armáda ještě dostatek tanků, dělostřelečtva a letectva. Kromě toho sovětský velitelský sbor neměl na počátku dost zkušeností v útočném boji a v důsledku toho „... se v průběhu boje celkem nepoužívalo manévru“ (str. 223). Rozbor ukazuje cestu a způsoby, jakými byly velmi rychle zhodnoceny získávané zkušenosti, a kterou sovětské vojenské umění prodělalo na cestě k mistrovskému zvládnutí manévru, jak ho známe z operací let 1944 až 1945.

Tyto závěry mohou být pro nás velmi účinnou pobídkou a základnou pro hluboké prozkoumání praktického použití manévru v soudobých podmínkách. Nemám na mysli to, že bychom význam manévru snad nechápali, nebo manévr nedoceňovali. Jde o to, že bychom v soudobých podmínkách měli věnovat více pozornosti těm změnám, které do pojetí obsahu a forem manévru přinášejí nové bojové prostředky, a větší pozornost věnovat aplikaci obecných zásad soudobého manévru na naše konkrétní podmínky.

Autoři v této kapitole se zabývají i rozvojem způsobů velení vojskům a uvádějí, které ze zásad útočného boje, s nimiž Sovětská armáda zahájila válku, obstály v jejich tvrdých zkouškách a které se ukázaly neúčelnými a doznaly významných změn.

Podle stejných zásad a zhruba ve stejné struktuře je zpracována i třetí část knihy „Rozvoj taktiky vševojskového obranného boje“.

Autoři v rozboru předválečných zásad obrany, přijatých v Sovětské armádě, mimo jiné uvádějí, že "...bylo chybné upouštět od zákopů v obraně, používaných již v první světové válce..." (str. 261). Uvádějí, že přechod na ohniskový systém byl ovlivněn některými jen dílčími zkušenostmi 4. francouzské a 17. německé armády z první světové války, ale že tento názor byl zkušenostmi druhé světové války vyvrácen.

Z rozboru předválečných zásad obrany vyplývá, že i když vcelku byly zásady stanoveny správně, některé nedostatky v teorii obranného boje, znásobené těžkými podmínkami zákeřného napadení nepřítelem, který byl ve značné převaze, značně ztížily situaci sovětských vojsk na počátku války.

Autoři v jednotlivých kapitolách této části knihy analyzují stejnou metodou, jako v části útočného boje, na množství historických příkladů rozvoj obranného boje, který Sovětská armáda vedla v nejtěžších podmínkách první poloviny války.

Rozbor jednotlivých činitelů, které měly vliv na vývoj taktiky obranného boje, národně charakterizuje tu cestu, které pojetí obrany v sovětském vojenském umění v průběhu Velké vlastenecké války prodělalo; od předválečné „poziční a manévrové“ obrany s ohniskovým systémem, až v podstatě k bitvě u Kurska (červenec 1943), ve které, jak autoři uvádějí, nabyla obrana zřetelně pozičního charakteru a ve které všechny vševojskové svazky značně zlepšily členění své obrany.

Tato část knihy, stejně jako předchozí části, je doplněna množstvím nejrůznějších tabulek různého obsahu, sestavené z kon-

krétních dat různých operací a bojů. Prostudování těchto tabulek je velmi poučné a zajímavé. Přirozeně ne proto, že bychom z nich mohli pro současnou situaci a podmínky čerpat nějaká data a cifry, ale proto, že nám pomůže správně pochopit celou řadu otázek vývoje taktiky obranného boje a národně nám ukazuje vliv konkrétních podmínek a jednotlivých činitelů na ni. Zejména z některých tabulek nám plně vysvitne nesmírná obtížnost a složitost situace hlavně na počátku zákeřného napadení SSSR fašistickou armádou a úžasná morální síla Sovětské armády, která se i v takových podmínkách dokázala s nimi vypořádat. Tak kupř. v jedné z tabulek je uvedeno, že sovětská střelecká divize mělo v dubnu 1941 (tedy před zahájením napadení fašisty) 198 dělostřeleckých hlavních a v červenci téhož roku (tedy měsíc po zahájení napadení) jen 72 hlavních. Z toho lze usuzovat, že na počátku války bylo mírovým svazkům odňato téměř $\frac{2}{3}$ hlavních pro vyzbrojení mobilizovaných divizí. Porovnáme-li tento počet hlavních s šířkami tehdejších obranných pásem divizí, a vezmeme-li v úvahu tehdejší převahu fašistických vojsk zejména v letectvu a tancích, pak pochopíme, že takový nápor za těchto okolností mohla vydržet jen armáda zcela nového typu a charakteru a že takovou prověrku morálního a ekonomického potenciálu mohl vydržet jen socialistický stát.

Zvláštní pozornost věnují autoři problému rozvoje systému palby v obraně a zejména vývoji organizace protitankové obrany, která v důsledku převahy fašistických vojsk v tancích a taktiky jejich použití, se od samého počátku bojů stala hlavním problémem obrany.

Knihy přirozeně obsahuje celou řadu dalších zajímavých rozborů a závěrů. Nebylo cílem mého článku podrobně rozebírat její obsah, ale upozornit čtenáře Vojenské myslí na její vydání, závažný obsah a na její význam pro další rozvoj našeho vojensko-teoretického myšlení. Proto jsem v článku upozornil jen na několik málo kapitol knihy a snažil jsem se ukázat, jak chápat její závěry a z jakých hledisek knihu studovat.

Upozornění redakce

K uvedené knize „Vývoj taktiky Sovětské armády v letech Velké vlastenecké války 1941–1945“ bude redakce časopisu „Vojenství“ uspořádána v měsíci dubnu 1960 čtenářská konference, na kterou jsou pozváni zástupci složek MNO, armád a svazků.

Materiály z konference (referáty a diskuse) budou uveřejněny v časopise „Vojenství“.

Elastická (manévrová) nebo posiční obrana

(podle názorů západoněmeckých vojenských teoretiků)

Rada článků a diskuse v západoněmeckém vojenském tisku je zaměřena na řešení otázky, zda je výhodnější elastická (manévrová) nebo posiční obrana.

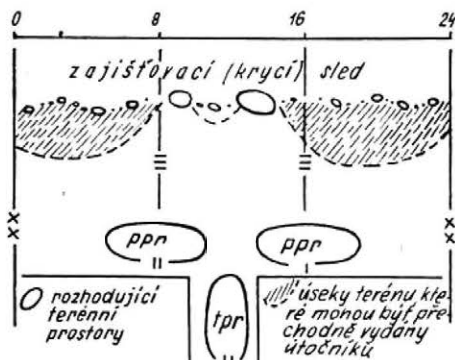
Názory autorů článků o soudobé obraně se jednak opírají o válečné zkušenosti německé fašistické armády z druhé světové války, jednak o zkušenosti získané z velitelско-štábních cvičení na mapě a cvičení s vojsky, jež v poslední době v Německé spolkové republice probíhaly.

Západoněmečtí vojenští teoretikové jsou toho názoru, že v oblasti taktiky německé spolkové armády se opět ujímá manévrový boj v obraně, jako druh boje, kterého se německá fašistická armáda ke konci druhé světové války zřekla, avšak ke škodě celé věci. Jde o druh boje v obraně, který je veden s tím cílem, aby při nejmenší ztrátě vlastního terénu byly nepříteli způsobeny co největší ztráty a jeho pronikání zpomalené. Tento boj může být prováděn jako boj na zdrženou, jako časově omezená obrana nebo útok s omezeným cílem.

O posiční obraně tvrdí, že jde o souhrn druhů boje a lze ji podle jejich názorů charakterizovat asi takto: „Opěrné body od čtyř počinaje až po brigádu drží pevně svá postavení, přičemž jsou prováděny protizteče a protiúder. Všechny otázky posiční obrany mají prý v zásadě svůj původ v pohyblivé obraně.

Cílem elastické obrany je zachytit útok protivníka, způsobit mu co největší ztráty, šetřit vlastní síly a získat tak čas k tomu,

aby mohly být úspěšně zasazeny. Cílem posiční obrany je zabránit průlomu nepříteli. Toto je však možné jen tehdy, je-li protivník včas zastaven. Proto je třeba, aby nadřízený velitel stanovil vždy ty prostory v terénu, které jsou pro obranu rozhodující, a určil linii, před kterou má být nepřítelský útok zlomen a z které má být nepřítel opět vržen zpět.

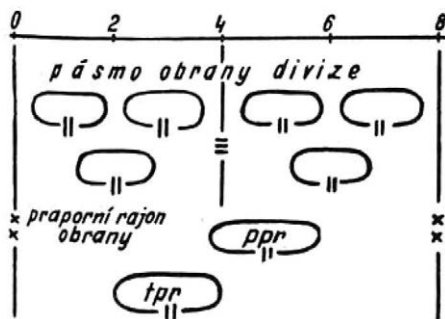
Obr. 2

Divize západoněmecké spolkové armády v normální obraně má zpravidla rozmístěny dvě třetiny sil a prostředků v přední části obranného pásma a jednu třetinu v hloubce (viz obr. 1).

Při zvětšení pásma obrany divize, kupř. o jednu třetinu, změnila by se pak bojová sestava tak, že vpředu by bylo zasazeno šest pěších praporů a v hloubce jen slabé zálohy. Vzdor celé řadě opěrných bodů a hnízd odporu je tato obrana nedostačující.

Někteří teoretikové jsou — na základě zkušeností ze cvičení — toho mínění, že obranný úsek nemůže být v takovém případě bráněn s úspěchem. Navrhuje se nahradit jeden ze šesti pěších praporů tankovým průzkumným praporem, takže zálohu divize by tvořily dva pěší prapory a tankový prapor. Tato obrana by pak sestávala (viz obr. 2):

1. ze zajišťovacího nebo krycího sledu, který by mohl být na dodatečný příkaz při

Obr. 1

silnějších nepřátelských útocích stažen na nařízenou linii;

2. z úderné zálohy, která může mít úkol provádět útoky s omezeným cílem před zajišťovací sled, uzavírat vlny protivníka a provádět protizteče.

Převládá názor, že protizteč provedená silnou soustředěnou údernou zálohou bude mít zpravidla úspěch. Provedení protizteče vyžaduje dostatečný prostor pro manévry a pro útok, schůdný terén a dobrou silniční síť.

Počet zajišťovacích sil k síle úderné zálohy se udává asi v poměru 6 : 3. Připouští se i další varianty s ohledem na celkovou situaci a terén, kdy poměr těchto sil může být 5 : 4 nebo dokonce i 4 : 5.

Považuje se za účelné, aby v úsecích bojujících jednotek byly pohyblivé zálohy, které při slabších útocích nepříteli na zajišťovací sled přejímají vedlejší úkoly úderné zálohy divize, jež se nasazuje teprve při silných útocích protivníka. Přitom je zdůrazňováno, že je třeba usilovat o těsný a nepřetržitý dotyk s nepřitelem, protože podstatně omezuje možnost použití zbraní hromadného ničení a letectva nepřitelem.

Vojenští teoretikové zastávají názor, že je třeba nepřátelské útoky kanalizovat do terénu pro nepříteli nepříznivého a tak lépe jeho prostředky a síly v co největším počtu zničit. V takových situacích má tak docházet k spojování klasické obrany s novou koncepcí obrany.

Tato koncepce je ještě výhodnější při obraně na široké frontě a zejména tehdy, je-li terén otevřený a rovný, bez přírodních překážek a když je nedostatek času k rekognoscenci a budování postavení, nebo má-li obránce dosti tankových a motostřeleckých jednotek.

V otázce průzkumu došli k těmto závěrům: „Je třeba nejen analyzovat možnosti nepříteli, nýbrž ... snažit se rekognoskovat pravděpodobné směry a přístupové cesty a směry útoku nepříteli. Má být získána jasná představa o bráněném prostoru, terénu, účinnosti obranných opatření, hloubce a šíř-

ce důležitých obranných úseků, jakož i o možnosti prosakování nepříteli do naší obrany.

Včasným a pečlivým plánováním má se usilovat o účelnou organizaci obranného pásma, přičemž jí má být dosaženo jak dobrou součinností všech velitelů a štábů, tak i nepřetržitou součinností všech druhů zbraní a služeb.

Nová organizace západoněmecké spolkové armády má vést k lepšímu řízení jednotek v různých druzích boje, k dosažení vysoké pohyblivosti a jednotnosti svazků při maximální bojové síle a samostatnosti; tato organizace odpovídá i novým formám obrany.

I při posílení obraně je možno, že u pěší brigády mohou být zasazeny dva pěší prapory v zajišťovacím nebo krycím sledu a za nimi v hloubce umístěn mechanizovaný a tankový prapor jako úderná záloha. Podobně přistupovali v příslušné situaci i velitelé pěších brigád západoněmecké spolkové armády při svých cvičeních.

Západoněmeckými teoretiky je zvláště zdůrazněno, že posílení obrana staví zvýšené požadavky na velení vojskům. Protizteče a protiúder jsou podle jejich názorů prvořadé a od záloh je třeba očekávat jak aktivní, tak i pasivní činnost. Aktivní činnost tehdy, jestliže je nutné provést protizteče a protiúder s co nejkratší dobou přípravy a pasivní tehdy, když se předpokládá, že nepřítel provede úder jaderných zbraní.

Ačkoliv diskuse o koncepci obrany (elastická nebo posílení obrana) a zkoumání možnosti použití toho nebo onoho druhu obrany na základě praktického prověřování nejsou ještě u konce a nedošlo se ke konečným závěrům, který způsob provádění obrany má být v západoněmecké spolkové obraně zaveden, dokazuje jejich rozsah opětnou přípravu západoněmecké spolkové armády na vedení války v soudobých podmínkách a hlavně přípravu příslušníků velitelského sboru německé spolkové armády, převážně zavilých militaristů, na požadavky vedení boje za používání jaderných zbraní.

Zpracoval Bohuslav Vašís

Prameny:

- Militärwesen (Zeitschrift für Militärpolitik und Militärtheorie) čís. 5/1959.
- Militärische Taschen-Lexikon.

Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů

Informace o obsahu sovětského vojenského odborného časopisu

Vojennaja mysl

Číslo 11/1959

42. výročí Velkého Října. — Využití vrtulníků v boji a operaci. — Za další tvůrčí rozpracování otázek sovětské vojenské vědy. — Problém činitelů vítězství v soudobé vojenské vědě (přehled diskusních příspěvků). — Ideologické zpracovávání příslušníků ozbrojených sil USA. — Vedení bojové činnosti proti partyzánům. — Přínos Rumunska při porážce fašistického Německa. — Manévry zastánců jaderné války.

Číslo 12/1959

Velká cesta Velké strany. — Patnáctileté výročí národní armády Vietnamu. — Strategická obrana. — O vlivu terénu na bojovou činnost vojsk. — O charakteru sovětské vojenské vědy, jejím předmětu a obsahu. — Proti široce pojatému výkladu předmětu a obsahu sovětské vojenské vědy. — Vliv taktických atomových zbraní na organizaci a vedení obrany. — Některé problémy protiponorkové obrany. — Byla vzdušná síla rozhodující silou v Koreji? — Raketové zbraně a Japonsko. — Ukazatel článků uveřejněných v časopise „VOJENNAJA MYSL“ v roce 1959.

Vojennyj zarubežnik

Číslo 11/1959

Operace vzdušnou přepravou. — Atomové ponorky a možnosti jejich použití. — Atomové ponorky a balistické rakety. — Přípravné kursy starších důstojníků. — Reorganizace útvarů 15. letecké armády. — Vojenské letecké síly Japonska. — Vojenské námořní síly NSR. — Příprava v otázkách týlové služby. — Účinek jaderných zbraní na mechanizovaná vojska. — Zdokonalování výzbroje a bojové techniky. — Technika záchrany osádky potápějících se ponorek. — Prostředky zvyšování průchodnosti vojsk. — Bombardování z malých výšek. — Power o možnostech strategického leteckého velení vojenských vzdušných sil USA. — Jaderné výbuchy v kosmickém prostoru. — Nová zahraniční vojenská technika. — Zahraniční vojenská kronika.

Číslo 12/1959

Soudobá letecko-námořní strategie. — Sladění palby a manévru na bojišti v podmínkách použití jaderných zbraní. — Doplnování armády USA zálohami. — Některé základní otázky týlové služby v pozemních silách. — Řízení materiálního a technického zabezpečení armádního sboru. — Protitankové rakety a jejich použití. — Balón a stratosféra. — Padesátileté jubileum. — Americká bezpilotní průzkumná letadla. — Krach atomové strategie. — O podmořské válce. — Nová zahraniční vojenská technika. — Zahraniční vojenská kronika. — Přehled článků uveřejněných v časopise „VOJENNYJ ZARUBEŽNIK“ za rok 1959.

**Informace o obsahu německého vojenského odborného časopisu
„Militärwesen“**

Číslo 6/1959

Jednota socialistických států a jejich komunistických stran — hlavní zdroj vojenské síly socialistického tábora. — Sedmiletý plán Německé demokratické republiky slouží k zajištění míru. — Vývoj vojenských učilišť k socialistickým výchovným a výcvikovým institucím. — K otázkám vojensko-politické propagandy v Národní lidové armádě. — K charakteru spiknutí ze dne 20. července 1944. — Zvýšená pohyblivost jednotek — požadavek moderního boje. — O střetném boji. — Biologické zbraně jako prostředek vedení války imperialisty. — Vliv nových zbraní v námořních operacích. — Boj dělostřeleckého pluku v obklíčení a vyjití z obklíčení. — O agresivních plánech západoněmeckých militaristů k dobytí NDR. — K londýnskému kongresu NATO v červnu 1959. — Výstavba a vývoj západoněmeckých námořních sil. — Psychologická příprava uvnitř Bundeswehru. — K výcviku diversantů v Bundeswehru. — Vojensko-teoretická porada k problémům přiblížení výcviku skutečnosti. — Přírůstky ve vojenskovědecké knihovně MNO za IV. čtvrtletí roku 1959. — Tanky vpřed! — Sociální demokracie a Bundeswehr. — Lodě mořských hlubin (ponorky). — Připomínky k recenzi knihy E. Middeldorfa „Příručka taktiky pro velitele“. — Proč ještě neskončila válka v Alžíru? — Hlavní témata časopisu Militärwesen na rok 1960.

„Militärtechnisches Beiheft“

Číslo 6/1959

O příčinách korose a ochranných prostředcích proti korosi. — Výcvikové možnosti v ochraně proti jaderným zbraním. — Význam techniky leteckého snímování pro vojenské účely (III. pokračování). — Podmořské cisternové lodí — nový typ lodí?

**Informace o obsahu polského vojenského odborného časopisu
„Mysl wojskowa“**

Číslo 9/1959

Úderné uskupení vojsk, podmínky jejich efektivního a rychlého soustředění k vedení operace. — Připomínky k systému vojenských škol (vojenské výuky). — Některé otázky organizace dělostřelectva z hlediska požadavků soudobé bojové činnosti. — Demagogická teorie války a míru. (Podstata demografické teorie války a míru.) — Pojem iniciativy z praktického hlediska (výňatek z všeobecné teorie boje). — Několik poznámek k záříjovému tažení. — O organizaci vrchního velení ozbrojených sil předválečného Polska. — Problémy proviantní základny hlavních kapitalistických států ve 2. světové válce. — Otázky operačního maskování ve 2. světové válce podle západních názorů. — Krátké informace o ozbrojených silách kapitalistických zemí. — Kniha shrnující zkušenosti Sovětské armády v oblasti taktiky. — Americký autor o historii a vývoji vojenského štábu. — O vědecké práci ústavu vojenské ekonomiky ve Vojenské politické akademii. — O práci vědecké společnosti (informativní článek). — O práci vojenskovědeckého kroužku střediska přípravy týlových služeb.

Číslo 10/1959

Obranná činnost v pohraničním pásmu. — O otázce technického zdokonalování velení vojskům. — Práce štábu taktického svazku při přesunu. — Armáda a teorie přijetí rozhodnutí a studia operace. — Některé připomínky týkající se zásad využití protiletadlové

vého dělostřelectva. — Některé názory na využití vrtulníků v ženíjním zabezpečení bojové činnosti. — Některé problémy organizace bojové přípravy 1. Polské armády v SSSR v době jejího umístění v prostoru Žitomir a na Volyni (březen—červenec 1944). — Některé problémy surovinové základny hlavních kapitalistických států v době druhé světové války. — Soudobé tendence rozvoje v oblasti rádiového spojení (vojenského). — Poslední organizační názory v Bundeswehru. — Krátké informace o ozbrojených silách kapitalistických států. — Veliká práce sovětských vojenských historiků o druhé světové válce. (Recenze knihy „Druhá světová válka v letech 1939—1945“). — Velká strategie. (Recenze knihy „Velká strategie“.)

Číslo 11/1959

O přeskupení vojsk na větší vzdálenosti. — O velení. — Ženíjní zabezpečení přesunů vojsk na větší vzdálenosti. — Některé otázky ženíjního zabezpečení vzdušných výsadků. — Ještě o dvoustranném cvičení. — Rozvoj systému automatického řízení letounu. — Některé otázky průlomu německé obrany sovětskými taktickými a operačními svazky v letech Velké vlastenecké války SSSR (1941—1945). — Komunikační podmínky hlavních kapitalistických evropských států — členů NATO. — Ozbrojené síly Německé spolkové republiky. — Krátké informace o ozbrojených silách kapitalistických států. — Z historie výstavby Sovětských ozbrojených sil. (Recenze knihy maršála SSSR S. M. Buděšina.)

Číslo 12/1959

Některé otázky odchodu. — O původu a podstatě velení. — Informační zprávy. — Námořní základny. — Několik připomínek k protipřípravě a k některým otázkám soudobé války. — Z otázek organizace a provádění rádiového a radiolokačního rušení. — Charakteristické problémy násilného přechodu (na základě činnosti Sovětské armády v druhé polovině roku 1943). — Průzkum v 2. armádě WP (Polské armády) v přípravném období k Lužické bitvě. — Hitlerovské a bonnské zpravodajství a kontrarozvědka. — Základy použití a velení pěší divize podle západoněmeckých názorů. — Reorganizace systému obrany státu ve Francii. — Krátké zprávy o ozbrojených silách kapitalistických států. — Na západním směru. (Recenze knihy maršála Sov. svazu A. I. Jeremenka.) — Vzpomínky maršála Montgomeryho. (Recenze knihy maršála Montgomeryho „The Memoir of Field Marshall the viscount Montgomery of Alamein K. G.“.)

Informace o obsahu maďarského vojenského odborného časopisu „Honvédelem“

Číslo 1/1959

O vševojskové bojové činnosti armády USA. — Bojová činnost vojsk v noci. — Některé způsoby použití ženíjních jednotek v noci. — Způsoby bojové činnosti přepadových stíhačů za složitých meteorologických podmínek. — Tempo útoku a způsoby jeho narůstání v soudobých podmínkách. — Zvláštnosti útočných operací z chodu. — Některé připomínky k bojové pohotovosti vojsk. — Některé otázky rozvoje spojovacích zařízení. — Význam individuální ochrany proti zbraním hromadného ničení. — K článku: „Základní otázky velení a technického zabezpečení pochodových proudů“. — Možnosti využití stávajících bojových prostředků v budoucnosti. — Činnost týlu vševojskové armády v útočné operaci z chodu. — Význam biologických zbraní ve válce a problémy ochrany proti nim. — Boj ve vesmíru a jeho význam v soudobých bojových podmínkách. — Vojenská doprava v soudobé válce. — Boj v týlu protivníka. — Některé otázky vědecké práce ve Vojenské akademii Zrínyi. — Zničení 2. maďarské armády na řece Don.

Číslo 4/1959

Vojensko-politická situace Itálie. — Některé otázky manévru při obklíčení a zničení silného uskupení nepřítele. — Systém a činnost chemického a radiačního průzkumu. — Využití mikrovlnných zařízení a přístrojů v systému protivzdušné obrany státu. — Pro-

středky vojenské infratechniky. — Materiálně technické zabezpečení bojové činnosti leteckého pluku v složitých podmínkách. — Úloha výstroje v protiatomové ochraně. — Předběžná studie k historii Maďarské národní armády. — O činnosti dobrovolných vojenskovědeckých kroužků Vojenské akademie Zrini Mikloš. — Problémy související s činiteli vítězství v soudobé vojenské vědě. — Vojensko-topografické zabezpečení operací. — Vědecké a technické výsledky týlové služby. — Několik připomínek k soudobému útoku. — Buržoazní vojenská věda.

Číslo 5/1959

Změny v pentomické organizaci pozemních sil USA. — Odrážení protiztečů a protiúderů. — Úkol chemických vojsk v likvidaci následků atomového napadení. — Prostředky protivzdušné obrany státu a jejich využití v boji s prostředky vzdušného napadení nepřítele. — Některé otázky útoku z chodu. — Zvláštnosti práce velitelů a štábů v plánování a organizaci operace (boje) v krátkém čase. — Bojové využití svítících barev. — Využití rádiových jednotek. — Vojensko-politické principy a cíle horthyovského fašismu. — Charakter vojenského spolenectví německých a maďarských fašistů. — Organizace týlu vševojskové armády a jeho činnost v operaci v podmínkách horského a zalesněného terénu. — Některé zdravotnické zabezpečení operace v podmínkách použití moderních prostředků desetiletí Vojenské akademie Zrini Mikloš. — Konference vědecké společnosti Vojenské akademie Zrini. — Konference dobrovolného vojenskovědeckého kroužku v Kaposvári.

Informace o obsahu bulharského vojenského odborného časopisu „Vojenna misl“

Číslo 5/1959

Slavné výročí hrdinné Čínské armády. — Zvláštnosti bojových sestav a operačního učlenění vojsk v soudobém útočném boji a operaci. — Provedení přesunu s předvídaným střetným bojem (sražením) v soudobých podmínkách. — Tendence rozvoje protivzdušné obrany vojsk. — Význam min ve válce na moři. — O některých novinkách v radioelektronice. — Nižská útočná operace v roce 1944. — Mezikontinentální balistické řízené střely USA. — V jakých případech jsou svazkům provádějícím přesun určována pásma a v jakých směry? — Vojenskovědecká konference ve Vojenské akademii G. C. Rakovského, útvaru 40400 a MNO.

Číslo 6/1959

Slavné patnáctiletí. — Bulharská komunistická strana, tvůrce, organizátor a řídicí síla Bulharské národní armády. — Bulharská národní armáda -- armáda nového socialistického typu. — Naše úspěchy při budování socialismu a jejich význam pro obranyschopnost země. — Jassko-Kišinevská operace v roce 1944. — Příspěvek Bulharské národní republiky při rozbití hitlerovského Německa.

Číslo 7/1959

Nedílná velitelská pravomoc v Sovětských ozbrojených silách. — Organizace a vedení obranného boje a operace na význačných terénních čarách. — Některé otázky zasazení svazků z prostorů soustředění k přednímu okraji nepřátelské obrany pro útok z chodu. — O charakteru a zvláštnostech bojové činnosti na moři v soudobých podmínkách. — Podstata reaktivní síly. — Činnost armády u Bulaira a Šarky v roce 1913. — Speciální tanková technika a vlečná zařízení v armádách USA. — Militarismus v bulharském jazyce.

Informace o obsahu rumunského vojenského odborného časopisu

Probleme de arta militara

Číslo 4/1959

Organizace a provádění průzkumu v útočné operaci armády. — Zvláštnosti organizace a vedení útočné operace proti mobilní obraně protivníka. — Pěší divize v obraně vodní překážky v počátečním období války. — Sestavování grafického plánu obranné operace armády v počátečním období války. — Sestavování grafického plánu útočné operace armády v počátečním období války. — Vzájemný kvalitativní poměr sil v útočné operaci a boji.

Číslo 5/1959

Některé otázky vedení frontové útočné operace v počátečním období války. — Některé otázky bojové činnosti dělostřelectva ve frontové útočné operaci v počátečním období války. — Činnost letectva ve frontové útočné operaci v počátečním období války. — Některé zvláštnosti protivzdušné obrany vševojskové armády v útočných i obranných operacích v počátečním období války. — Použití předsunutých odřadů v útočném boji. — Vypracování plánu použití vzdušného výsadku ve frontové útočné operaci v počátečním období války. — Závěry na téma: „Obsah a druhy bojového zabezpečení vojsk.“

Číslo 6/1959

Provedení protizteče a protiúderu v soudobé obranné operaci. — Odražení protiúderu v soudobé operaci. — Některé otázky varování vojsk o vzdušném nebezpečí v počátečním období války. — Zvláštnosti útočného boje pěší divize a horské střelecké divize v horském zalesněném terénu. — Charakter ženijních terénních opatření v obraně. — Některé náměty z výpočtu kvalitativní hustoty sil v útočném boji a operaci. — Obsah článků publikovaných v roce 1959 v časopise Probleme de arta militara. — Tématický plán článků časopisu, které budou uveřejněny v roce 1960.

* *

*

UPOZORNĚNÍ

Začátkem t. r. byl všem svazům, svazkům, útvarům, akademiím, učilištím apod. rozeslán pod čj. 015747 VČ/1959 problémový ediční program, zpracovaný v dohodě s příslušnými druhy vojsk (služeb), který obsahuje hlavní tematiku problémů jednotlivých druhů vojenských odborných časopisů uveřejňovanou v tomto výcvikovém roce.

Vyžádejte si jej!

Bude pro vás účelným vodítkem pro vaši dopisovatelskou činnost.

VOJENSKÁ MYSL — teoretický časopis základního vědeckého významu pro příslušníky Čs. lidové armády. Vychází 6krát ročně.
Redakční rada: Jan Knotek (předseda), Bohumil Janda, Jiří Kavena, Bohuslav Kučera, Ján Lipový, doc. Jaroslav Mašek, Josef Průša, Ladislav Soukal, Hubert Svitáček, Ludvík Varvařovský, Jaromír Vyhnánek a kruh spolupracovníků.

Redaktor časopisu Alois Chládek, tel. 091-2611; technický redaktor Vladimír Kafka.
Vydává ministerstvo národní obrany — GŠ, Redakce vojenských odborných časopisů. Řídí: Jan Sýkora, tel. 091-2293.

Redakce a administrace: Praha II, Vladislavova 26, telefon 091 2611, 221247-9.

Tiskne Naše vojsko, tiskárna, n. p., Praha.
Casopis se přiděluje jen služebně.

СОДЕРЖАНИЕ

- Капитан Франц Несвадба:
● Операция Советской Армии в Праге в мае 1945 г. 3
- Майор Винценц Шкноуржил:
● Помощь Советского Союза в вооружении Чехословацкой Народной Армии . 14

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

- Генерал-майор Ян Кнотек:
● Современный маневр, его содержание и значение в бою 19
- Полковник Фридрих Крживски и подполковник Зденек Градецки:
● Способы быстрого перехода из обороны на широком фронте в решительное наступление на горно-лесистой местности 34
- Кандидат военных наук майор Карл Новотны:
● Способы быстрого перехода из обороны на широком фронте в решительное наступление на горно-лесистой местности 46
- Майор Отакар Влах:
● Дивизионная оперативная группа и ее задачи 57
- Подполковник Иосиф Брож:
● Подготовка и действия артиллерии армии во время отражения и разгрома ударной группировки противника и в ходе перехода в решительное наступление в обороне на широком фронте на горно-лесистой местности 62
- Подполковник Карл Поганка:
● Противовоздушная оборона быстрого перехода из обороны на широком фронте в решительное наступление на горно-лесистой местности 70
- Кандидат военных наук полковник Вячеслав Фландр:
● Некоторые вопросы инженерного обеспечения быстрого перехода из обороны на широком фронте на горно-лесистой местности в решительное наступление . 77
- Подполковник Ладислав Пеликан:
● Обеспечение перехода из обороны в наступление в отношении связи, и особенности данного перехода на горно-лесистой местности 83
- Подполковник Эрих Росицки, подполковник Юрий Горжицки:
● Материальное, медицинское и техническое обеспечение перехода из обороны на широком фронте в решительное наступление 88

ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА

- Майор Карл Новотны:
● Некоторый опыт методов работы штаба танковой дивизии 95

ПО КАПИТАЛИСТИЧЕСКИМ АРМИЯМ

- Современное состояние и развитие вооружения броневых армий капиталистических государств 107

ДИСКУССИЯ

- Дискуссионное замечание к статье:
● «Как улучшить управление войсками» (подполковник Зденек Градецки) . . . 110
- «К организации оперативного отдела штаба армии и к методике его работы» (капитан Ф. Борак) 113
- «Некоторые взгляды на разработку боевой документации» (майор М. Надь) . . 115

РЕЦЕНЗИИ И БИБЛИОГРАФИЯ

- К выпуску книги «Развитие тактики Советской Армии» 118
- «эластичная (маневренная) или позиционная оборона» (выдержка статьи из журнала Милитервесен) 123
- Справка по содержанию иностранных военных журналов 125

